

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI

İSLAM HUKUKU BİLİM DALI

**RUSYA FEDERASYONU'NDA İSLAM HUKUKU ALANINDA
YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALAR**

(Yüksek Lisans Tezi)

ALİM BOTASHEV

BURSA 2017

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI

İSLAM HUKUKU BİLİM DALI

**RUSYA FEDERASYONU'NDA İSLAM HUKUKU ALANINDA
YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALAR**

(Yüksek Lisans Tezi)

ALİM BOTASHEV

Danışman

Prof. Dr. ALİ KAYA

BURSA 2017

TEZ ONAY SAYFASI

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı'nda 701523061 numaralı **Alim Botashev** "Rusya Federasyonunda İslam Hukuku Alanında Yapılan Akademik Çalışmalar" konulu Yüksek Lisans ile ilgili tez savunma sınavı, 11. / 08. / 2017...Cuma günü 15.00-16.30 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna exp. h. d. g. i. e karar verilmiştir.

Üye

(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu

Başkanı)

Üniversitesi

Prof. Dr. Yezdi AKYÜZ

Üye

Akademik Unvanı, Ad Soyad, Üniversitesi

Üniversitesi

Yardı. Doç. Dr. M. Salih KUSMAŞ

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Prof. Dr. Ali KAYA

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

11. / 08 / 2017

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı

İmza:

İNTİHAL YAZILIM RAPORU
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı: “Rusya Federasyonu’nda İslam Hukuku Alanında Yapılan Akademik Çalışmalar”

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 218 sayfalık kısmına ilişkin, 25/07/2017 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 2’dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları’nı inceledim ve bu Uygulama Esasları’nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

25./07/2017

Adı Soyadı: Alim Botashev

Öğrenci No: 701523061

Anabilim Dalı: Temel İslam Bilimleri

Programı:

Statüsü: Y.Lisans Doktora

Tarih: 25/07 /2017

Danışman

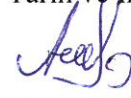
Prof. Dr. Ali KAYA

YEMİN METNİ

Yüksek lisanas tezi olarak sunduğum “Rusya Federasyonu’nda İslam Hukuku Alanında Yapılan Akademik Çalışmalar” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntılarının kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: ALİM BOTASHEV

Öğrenci No: 701523061

Anabilim Dalı: Temel İslam Bilimleri

Programı: Yüksek Lisans

Statüsü: Y.Lisans Doktora

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	: Alim BOTASHEV
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	: Temel İslam Bilimleri
Bilim Dalı	: İslam Hukuku
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans
Sayfa Sayısı	: xxxi +186
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Ali KAYA

Rusya Federasyonu'nda İslam Hukuku Alanında Yapılan Akademik Çalışmalar

Rusya Federasyonu milyonlarca Müslümanın yaşadığı bir ülkedir. Dolayısıyla sosyolojik ve entelektüel saiklerle Müslüman ve oryantalist akademisyen ve araştırmacılar İslam ve hukuku ile ilgili birçok çalışma yapmışlardır. Bu çalışmamızda, İslam Hukuku ile ilgili akademik tezler, makaleler ve sempozyum bildirilerinden oluşan bilimsel çalışmaları tespit etmeye çalıştık. Bizzat kendilerine ulaşabildiklerimizi kısaca tanıtarak içerikleri, özellikleri, türleri vb. açılardan tanıtmaya çalıştık. Yalnız bilgilerine ulaşabildiklerimizi, çalışmanın ismi, müellifi, yayınlandığı dergi ile yayım yer ve tarihi gibi bibliyografik bilgi vermekle yetindik. Araştırmamızda ulaştığımız sonuçlardan biri şu ki, İslam Hukukunun değişik konularında olmak üzere çok sayıda bilimsel çalışma yapılmıştır. Bunların çoğunluğu üniversiteler bünyesinde olmak üzere toplam 31 adet tez, 220 makale ve 24 sempozyum bildiresinden ibarettir.

Anahtar sözcükler:

İslam Hukuku, Tezler, Makaleler, Sempozyum bildirisi

ABSTRACT

Yazar Adı ve Soyadı : Alim BOTASHEV
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Temel İslam Bilimleri
Bilim Dalı : İslam Hukuku
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans
Sayfa Sayısı : xxxi+186
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ali KAYA

The Academic Works Done in Russian Federation, in the field of Islamic Jurisprudence.

Russian Federation is homeland for millions of Muslims. Because of the social and intellectual motives Muslim and orientalist academicians and researchers have done several works concerning Islam and Jurisprudence. Through this work we have tried to determine the academic works consisting theses, articles and Symposium communiques about Islamic Jurisprudence. We tried to introduce all the works to which we had personally access, according to their contents, properties, genres etc. We gave information about the Name, author, publishing journal, place and date of the publication of just those works to whom we had access. Through our research one of the conclusions we have come up with is that, several academic works has been done on different topics of Islamic Jurisprudence. In which most of the works are organized by universities, consisting 31 theses, 219 articles, 24 Symposium Communiques.

Key Words:

İslamic law, Theses, Articles, Symposium Communiques.

ÖNSÖZ

Günümüzde dünyanın pek çok bölgesinde genel olarak İslami ilimler üzerinde özel olarak da İslam Hukuku üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Söz konusu çalışmaların yapıldığı bölgelerden biri de Rusya Federasyonu'dur. Dünya ülkeleri arasında birçok açıdan olduğu gibi akademik çalışmalar bakımından da sayılı ülkeler arasında yer alan Rusya Federasyonu, milyonlarca ifade edilen Müslüman nüfusu barındırmaktadır. Hatta denilebilir ki, Müslüman ülke olarak tanımlanan ülkelerin dışında en çok müslümanın yaşadığı coğrafyadır. Yine halkının büyük bölümü Müslüman olan özerk cumhuriyetler bulunmaktadır. Bunların birçoğu tarihin belli dönemlerinde Müslüman toplumun bir bölümünü teşkil etmekte idi. Dolayısıyla halkının önemli bir bölümünün sahip olduğu inanç sistemlerinin ve yaşam tarzlarının kaynağını teşkil eden dini ve onun hukuk sistemini ortaya çıkarmak, diğer taraftan uluslararası alanda etkinliğini sürdürmek için ihtiyaç duyduğu enformasyonu karşılamak ve benzeri saiklerle üniversite ve diğer akademik kurum ve kuruluşlarında araştırma ve inceleme maksadıyla nitelikli çalışmalar yapılması tabii bir durumdur. Bu saiklerle, Rusya Federasyonu ve ona bağlı özerk cumhuriyet üniversitelerinde Rusça olmak üzere hem Müslüman araştırmacıların hem de oryantalistlerin çalışmalarının başta Türkiye olmak üzere tüm araştırmacıların bilgisine sunulmasının gerekli olduğunu düşündük. Biz de bu çalışmamızda, 1991 yılından günümüze kadar yapılmış olan tezler, makaleler ve sempozyum bildirileri başta olmak üzere akademik ağırlıklı çalışmaları bir araya getirerek muhtevaları ile ilgili özet bilgiler vermek suretiyle tanıtmaya çalıştık.

Çalışmanın birinci bölümde tezleri ele alarak, araştırmacının adını, çalışmanın yapıldığı kurumun adı, araştırmanın adı, araştırma yılı ve içeriği ile ilgili tanıtıcı bilgi vermekteyiz. İkinci bölümde ise ulaşabildiğimiz makaleleri ve sempozyum bildirilerini ele alarak bilgiye ulaşabildiğimiz için, makale ve bildirilerin önemine göre detaylı bir şekilde bilgilendirmekteyiz. Bu gibi çalışmaların okuyucuların genel kültürünü artıracığı ve çalışmanın yapıldığı bölgeye dair bakış açısı kazandıracığı kanaatindeyiz. Aynı zamanda Rusya Federasyonu'nda, İslam Hukuku ile ilgili çalışma yapmak isteyen akademisyen ve araştırmacıların çalışmalarında fayda sağlayacağını düşünmekteyiz.

Bu alışmamda Türkiye'ye ilk geldiğimden bu yana, bana hep yardım eden ve Yüksek Lisans döneminde Danışmanlığımı yürüten, tez konumu belirlememde ve çalışmamda sürekli yardım eden Prof. Dr. Ali KAYA hocama minnettarım ve Őükranlarımı sunuyorum. Ayrıca katkıda bulunan tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teŐekkürü borç bilirim.

Alim Botashev

Bursa 2017

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	iii
İNTİHAL YAZILIM RAPORU	iv
YEMİN METNİ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	x
KISALTMALAR.....	xxxi
GİRİŞ	1
I- KONUNUN ÖNEMİ	1
II- ARAŞTIRMANIN AMACI	1
III- ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ.....	1
IV- ARAŞTIRMADA YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEZLER

1. Ali Aref Aliyan, “Status liçnosti po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Kişinin Kimlik Statüsü).....	2
2. Osama Kamel Muhammed İbrahim Jadalla, İslamskaya kontsepsiya mejdunarodnogo prava (İslam’ın Uluslararası Hukuk Anlayışı)	3
3. Şevki Abdulgani Ahmed Numan, İslamskaya kontsepsiya mejdunarodnogo ekologiçeskogo prava (Uluslararası Çevre Hukuku Bakımından İslam Çevre Hukuku Kuramı),.....	5
4. Al-Ali Nasr Abdel Rahim, Universalizm i islamskaya kontsepsiya prav i svobod çeloveka (Evrensel Ve İslam Hukukunda İnsan Hakları), ...	7
5. Elayan Gasan Fadel, Otvetstvennost za posyagatelstvo na sobstvennost po musulmanskomu ugolovnomu pravu (İslam Ceza Hukukunda Özel Mülkiyete Karşı İşlenen Suçlardan Sorumluluk),.....	10

6. Şihab Abdu'l-Karim Ali, Prava čeloveka v mejdunarodnom i musulmanskom prave (Sravnitelny analiz), (İslam ve Uluslararası Hukukta İnsan Haklarının Mukayesesi),.....	11
7. Koşeva Svetlana Vladimirovna, Musulmanskoye pravo o prirode vlasti, (İslam Hukukunda İktidarın Doğası), ...	13
8. Gilazutdinova Roza Husayınovna, Priroda musulmanskogo prava (İslam Hukukunun Doğası),.....	15
9. Petrov Eduard Aleksandroviç, Gosudarstvenno-politiçeskiye konfliktı institutov rossiskogo i musulmanskogo prava v protsessah realizatsiyi sotsialnoi doktrinı İslama " (İslam'ın Sosyal Doktrininin Oluşum Süreci Bakımından Rus ve İslam Hukukunda Devlet-Siyaset Çatışması Düşüncesi), ...	18
10. Misrokov Zamir Hasanoviç, Adatskoye i musulmanskoye pravo narodov Severnogo Kavkaza v rossiskih pravovih sistemah: XIX-XX vv (Rusya Hukuk Sisteminde XIX-XX Asırlarda Kuzey Kafkasya Milletlerinin Adetler ve İslam Hukukları),.....	19
11. Bekkin Renat İrikoviç, Strahovaniye v musulmanskom prave: Teoriya i praktika, (İslam Hukukunda Sigorta (Teori ve Pratik)) ,.....	21
12. Orucev, Rustam Eldaroviç, Politiçeskaya kontsepsiya "İslamskogo gosudarstva" Abdullahi Ahmeda An-Naima (Abdullah Ahmed An-Na'ima Göre Siyasal Bir Yapı Olarak "İslam Devleti"),.....	23
13. Denilhanov Magomed-Emi Havajoviç, Sootnoşeniye svetskogo i musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze: Filosofovsko-religiovedçeski analiz (Kuzey Kafkasya'da Modern Hukuk İle İslam Hukuku İlişkileri. Dini Ve Felsefi Analiz), ...	26
14. Tayilov Rabadan Zekeriyyeviç, Genezis musulmanskogo prava: İstoriko pravovoy aspekt (İslam Hukukunun Doğuşu, Tarihsel Gelişimi ve Hukuki Yapısı),27	
15. Abdulayeva Kira Kerimovna, Osobnosti obyazatel'nogo prava musulmanskih gosudarstv (İslam Ülkelerinde Uygulanan Borçlar Hukukunun Özellikleri).....	29
16. Sigalov Mihayıl Konstantinoviç, Obşeye i osobennoye v zapadnoevropeiskoi i musulmanskoi pravovoi kulture (Batı Avrupa, Arap İslam Hukuk Kültürü ve Düşüncesinin Genel ve Özel Yapısı),.....	31
17. Mamijeva Zuhra Hadjimuratovna, " Sotsiokulturniy analiz adata i musulmanskogo prava v kulture narodov Severnogo Kavkaza (Kuzey Kafkasya Milletlerinin Kültüründe Örf ve İslam Hukukunun Sosyokültürel Analizi), ...	33
18. Artemov Vladislav Yüryeviç, Osnovniye institutı musulmanskogo ugolov'nogo prava (İslam Ceza Hukukunun Temel Okulları), ...	34
19. Halil Hikmat Huseyin, Sistema nakazani po musulmanskomu nakazaniyu (İslam Ceza Hukukuna Göre Ceza Sistemi),.....	36

20. Maharamov Yahya Alyanoviç, Nakazaniya po musulmanskomu ugovnomu pravu: Ponatiya, tseli, vidı (İslam Ceza Hukukuna Göre Cezalar: Kavramlar, Amaçlar ve Çeşitleri),.....	37
21. Tlenşeva Renata Muaedovna, Musulmanskoye ugovnoye pravo v usloviyah sovremennogo svetskogo gosudarstva (Modern Devlette İslam Ceza Hukuku),... 38	38
22. Kangezov Marat Ruslanoviç, İnstitut prestupleniya i nakazaniya v musulmanskom prave (İslam Hukukunda Suç ve Ceza),.....	39
23. Hapçayev Sultan Talasoviç, Problema ravenstva i neravenstva v musulmanskoj pravovoi doktrine (İslam Hukuk Doktrininde Eşitlik ve Eşitsizlik Problemi),.....	40
24. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, Osobnosti funktsionirovaniya norm şariata v musulmanskom soobşestve Rossii v kontse XVIII-naçale XX vv (XVII. Asrın Sonlarında ve XX. Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda Müslüman Toplumunun Şariat Uygulamalarının Özellikleri),.....	41
25. Akilov Firdaus İlhomoviç, Ugolovnoye pravo respubliki İran: Stanovleniye, osnovniye instituti, i tendentsiyi razvitiya (İran Cumhuriyeti Ceza Hukukunun Temel Okullarının Oluşması ve Gelişim Süreci), ...	43
26. Sadriyev Ruslan Farizoviç "Vliyaniye sunni na kulturu i bit musulmanskih narodov povoljya (konets XVIII-naçalo XX vv) (XVIII Asrın Sonları XX Asrın Başlarında Volga Müslüman Milletlerinin Kültürüne ve Günlük Hayatına Sünnetin Etkisi), ...	45
27. Primakov Denis Yakovleviç, Osobnosti yevreyskoy pravovoy sistemi: Sravneniye evreyskogo i musulmanskogo prava (VII-XIII vv.) (Yahudi Hukuk Sisteminin Özellikleri: İslam Hukuku ile Yahudi Hukukunun Mukayesesi, VII-XIII Asırlar),.....	46
28. Nazarov Avaz Kuvvatoviç, Ugolovno-pravoviye normı Korana i Hadisa i ih klassifikatsiya po institutam ugovnogo prava (Kur'an ve Hadislerde Ceza Hukuku Normları ve Ceza Hukuku Ekollerine Göre Tasnifi),.....	47
29. Magomedov Albert Magomedaliyeviç, Prava çeloveka v islamskom i mejdunarodnom prave (İslam ve Uluslararası Hukukta İnsan Hakları),.....	50
30. Odayev Hamzat Magomedoviç, Sotsialno-etiçeskaya rol musulmanskogo prava (fikh) v obşestvenno-politiçeskoy jisni Çeçni (konets XX. -naçalo XXI vv) (XX. Asır Sonu XXI Asrın Başları İtibariyle Çeçenistan'ın Toplumsal-Siyasal Yaşamında İslam Hukukunu Sosyal-Etik Rolü),.....	52
31. Ulanova Darya Vladimirovna, Fetvı kak istoçnik musulmanskogo semeynogo prava v Osmanskoy imperiyi v kontse XV– naçale XVII vv (XV Asrın Sonlarında ve XVII. Asrın Başlarında Osmanlı İmparatorluğunda Uygulanan İslam Aile Hukukunun Kaynağı Olarak Fetvalar), ...	54

İKİNCİ BÖLÜM

MAKALELER VE SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ

A- MAKALELER.....	56
1. Artemov Vladislav Yuryeviç, “Musulmanskoye ugolovnoye pravo - Perejitok srednevekoya”(Ortaçağ Anlayışında İslam Ceza Hukuku),.....	56
2. Fedorov Aleksandr Vaçeslavoviç, Geldibayev Movlad Hasiyeviç, “Musulmanskoye pravo i ugolovnaya yustitsiya” (İslam Hukuku ve Cezai Adalet),56	
3. Gurina L. A. , “Osobnosti bankovskih operatsiy v stranah s musulmanskim pravom” (İslam Hukuku Uygulanan Ülkelerde Faizsiz Bankacılığın Özellikleri), 56	
4. Bekkin Renat İrikoviç, “Musulmanskoye pravo i institut strahovaniya”, (İslam Hukuku ve Sigorta),.....	56
5. Zaynalov Marat Şamileviç, “Ponatiye kvartirnoy kraji i otvetstvennost za ee soverşeniye po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Mesken Soyan Kavramı ve Sorumluluğu), ...	57
6. Usmanova T. R. “İstoriçeskoye mesto religii i musulmanskogo prava v sisteme obrazovaniya” (Eğitim Sisteminde Dinin ve İslam Hukukunun Tarihsel Yeri),.....	57
7. Arsanukayev M. S. , “Mazhabı-şkolı islamskoy pravovoy mısli” (İslami Hukuk Düşüncesi Olarak Mezhepler), ...	57
8. Manna Ammar Abdul Karim “Ponatiya prestupleniya i klassifikatsiya ugolovno-nakazuyemih deyani po musulmanskomu ugolovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukuna Göre Suç Kavramı ve Tasnifi), ...	57
10. Esakov G. A. , “Musulmanskoye ugolovnoye pravo: vozniknoveniye i istoriçeskoye razvitiye” (İslam Ceza Hukukunun Oluşumu ve Tarihi Gelişimi),... 58	
11. Magomedov İ. A. , “Osobnosti musulmanskogo semeynogo prava” (İslam Aile Hukukunu Özellikleri),.....	58
12. Tsmay Vasiliy Vasilyeviç, Tayılov Rabadan Zakaryayeviç, “Osnovniye etapy stanovleniya kontsepsiyi musulmanskogo prava” (İslam Hukuk Kavramının Oluşumunun Temel Aşamaları), ...	58
13. Vitaşov D. S. , “İstoçniki musulmanskogo prava v obşey sisteme istoçnikov prava Afganistana” (Afganistanın Genel Hukukunun Kaynak Sistemi içinde İslam Hukukunun Kaynakları), ...	58
14. Degterev A. A. , “Ugolovnoye pravo i religiya (Şariat) na sovremennom etape razvitiya Rossiskogo obşestva” (Rus Toplumunun Mevcut Gelişme sürecinde Ceza Hukuku ve Şariat),.....	59
15. Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç, “Musulmanskoye pravo sobstvennosti: Yuridiçeskoye osmısleniye religioznih postulatov” (İslam Hukukunda Mülkiyet: Dini İlkelerinin Yasal Yorumlama),.....	59

16. Esakov G. A. , “İstočniki ugovolnogo musulmanskogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynakları), ...	59
17. Aşurbekova A. A. , “Proniknoveniye i utverjdeniye musulmanskogo prava v Dagestane” (İslam Hukukunun Dağıstan’a Gelişi ve Sabitleşmesi), ...	59
18. Semıkina O. İ. , “Obşeteoretičeskiye aspektı ugovolno-pravovoy ohranı pravosudiya v sisteme norm musulmanskogo prava” (İslam Hukuku Sisteminde Genel Teori Açısından Ceza Hukukunda Adli Koruma),.....	59
19. Artemov Vladislav Yüryeviç, “İstočniki i doktrinalniye şkolı musulmanskogo prava” (İslam Hukukunda Mezhepler ve Kaynakları),.....	60
20. Maharamov Y. A. , “Klassifikatsiya nakazani po musulmanskomu ugovolnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Cezaların Tasnifi), ...	60
21. Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç, “Musulmanskoye ugovolnoye pravo: teoritiçeskiye osnovı i sovremennaya praktika” (İslam Ceza Hukuku: Teorik Temeller ve Mevcut Uygulama),.....	60
22. Kibalnik Aleksey, “Prestupleniye i nakazaniye v doktrine musulmanskogo ugovolnogo prava” (İslam Ceza Hukukunda Suç ve Ceza), ...	60
23. Artemov Vladislav Yuryeviç, “İstočniki i doktrinalniye şkolı musulmanskogo prava” (İslam Hukukunda Mezhepler/Ekollerve Kaynakları),.....	60
25. Eriaşvili N. D. , Apalikov N. C., “Forvardniye i drugiyе derevativniye dogovori v kontekste musulmanskogo prava” (İslam Hukuku Bağlamında Ticarî ve Diğer Sözleşmeler), ...	61
26. Hutuyev İ. H. , “Şariat kak osnovopolagayuşaya çast musulmanskogo prava” (İslam Hukukunu Temel Parçası Olarak Şeriat),.....	61
27. Tumanyan T. G. , “Srednevekovıy musulmanski zakonoved Abu-l-Hasan al-Mavardi i ego teoritiçeskoye naslediye” (Ortaçağ Hukukçusu Abul-Hasan Al-Maverdi ve Onu Teori Mirası), ...	61
28. Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç, “İslamskoye pravo v pravovıh sistemah musulmanskih stran: ot doktrini k zakonodatelstvu” (İslam Ülkelerinin Hukuk Sisteminde İslam Hukuku. Öğretiden Anayasaya),.....	61
29. Aybatov Magomednabi Magomedmirzoyeviç, “Mirza Kazem-Bek o nasledsvennıh otnoşeniyah v musulmanskome prave” (Mirza Kazem Bek’e	62
30. Kozlov Timur Leonidoviç, “Religioznaya pravovaya traditsiya. Musulmanskoye pravo” (Dini Hukuk Geleneği. İslam Hukuku),.....	63
31. Bekkin Renat İrikoviç, “Zekât: nalog ili religioznaya obazannost?” (Zekât Vergimi Yoksa Dini Bir Borç mu?), ...	63
32. Hutuyev İ. H. , “Musulmanskoye pravo v sovremennıh usloviyah” (Modern Şartlarda İslam Hukuku),.....	63

33. Bikova E. V., “Razvitiye musulmanskogo prava v Rossiyi” (Rusya Federasyonunda İslam Hukukunun Gelişmesi),..... 63
34. Tsmay Vasily Vasilyeviç, “Vakıf kak institut musulmanskogo grajdanskogo prava: İstoriya i sovremennost” (İslami Sosyal Bir Kurum Olarak Vakıf: Tarihte ve Modern Zamanda), ... 63
35. Popova İrina Alekseevna, “İstoçniki Musulmanskogo prava” (İslam Hukukunu Kaynakları), ... 64
36. Leonova İ. V. , “Liçniye prava çeloveka v musulmanskoy pravovoy sisteme” (İslam Hukuk SistemindeKişilerin Bireysel Hakları),..... 64
37. Bizükov Sergey Nikolayeviç, “K voprosu o ponatiya “niyya” i ego roli v sisteme religiozno-pravovogo regulirovaniya şariata” (“Şeriat Hukukunda“Niyet” Kavramının Anlamı ve Dini-Hukuki Düzenlemelerdeki Rolü), ... 64
38. Abdullayev Magomedzapir Nurmagedoviç, Koloyeva Leyla Ahmetovna, “Sootnoşeniye şariata i adatov v jizni gorskogo obşestva Dagestana XVII-XVIII vv” (XVII-XVIII Asırlar Arasında Dağistan Toplumunun Hayatında Şeriat Hukuku ile Örf ve Adet Hukuku Arasındaki İlişkiler),..... 65
39. Rahmatullin Rafael Yusupoviç, “Musulmanskiye pravoviye şkolı sunnitskogo tolka” (Sünni İslam Hukuk Okulları (Mezhepleri)), ... 65
40. İsmailov Aleksandr Şahbasoviç, “Mazhabı v İslame” (İslam’da Mezhepler), . 65
41. Maharamov Y. A., “Obşaya harakteristika ugolovno nakazuyemogo deyaniya i ego posledstvi po musulmanskomu ugolovnomu pravu” (İslam Hukukunda CezaGerektiren Suçun Özelliği ve Sonuçları),..... 65
42. Artemov Vladislav Yuryeviç, “Prestupleniye kategoriye kisas soglasno musulmanskomu ugolovnomu pravu” (İslam Hukukunda Kıyas),..... 65
43. Popova İrina Alekseevna, “Otvetstvennost i nakazaniye v musulmanskom ugolovnom prave: Teoritiçeskiye aspektı” (İslam Ceza Hukukunda Sorumluluk ve Ceza: Teorik Yön),..... 66
44. Leonova İrina Vladimirovna, “Prinsip ravnopraviya v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Eşitlik İlkesi),..... 66
45. Naumenko Olga Valeryevna, “Nasledovaniye v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Miras),..... 66
46. Usmanov Timur Ravileviç, “Musulmanskoye pravo- istoriçeski slojivşiyisa v XVIII-XIX vv. Etnokulturniy komponent yuridiçeskogo obrazovaniya v Tatarstane” (XVIII-XIX Asırlarda Tataristan'da İslam Hukuku ve Etnokültürel Hukuk Eğitimi), ... 66
47. Artemov Vladislav Yuryeviç, “Opredelennoye n.akazaniye (Hudud) v Musulmanskom ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Had Cezaları), ... 66

48. Kolesnikov Pavel Mihayloviç, “O Taazire, ili nakazaniyi po usmotreniyu, v musulmanskom delikatnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Ta’zir), ... 67
49. Toriya J. N. , “Brak i razvod po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Evlenme ve Boşanma), *Aktualniye problemi gumanitarnih i estestvennih nauk* (İnsan ve Doğa Biliminin Güncel Problemleri Dergisi), ... 67
50. Kangezov Marat Ruslanoviç, Rasskazov Leonid Pavloviç, “Musulamanskoye pravo kak raznovidnost religioznogo prava” (Dini Hukukların Bir Çeşidi Olarak İslam Hukuku), ... 67
51. Ahmedov Aybek Şuhratoviç, “Hanafitskya şkola musulmanskogo prava: Protivoreçiya i raznoglasiya v ranney musulmanskoy yurisprudentsiyi” (İslam Hukukunda Hanefi Ekolü: Erken Dönem Hukuki Anlaşmazlıklar ve Çatışmalar), 67
52. Gorşunov Denis Nikolayeviç, “Çastnoye pravo i islam” (Özel Hukuk ve İslam),67
53. Gazizova Ramila Galimovna, “Nekotoriye aspektı pravovogo regulirovaniya finansovih otnoşeni normami şariata i ih rol v mirovoy finansovoy sisteme” (Maliyenin Hukuki Çözüm Bağlamında Şariatla Olan İlişkisi ve Dünya Maliye Sisteminde Rolü), ... 68
54. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, “Primeneniye norm musulmanskogo semeynogo prava v Rossiskoy imperiyi v kontse XVIII- naçale XX v” (XVIII Asrın Sonlarında ve XX Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda İslam Aile Hukuku Uygulaması), ... 68
55. İskandarova Albina Radikovna, “K probleme pravovogo polojeniya jenşini musulmanskom gosudarstve” (İslam Devletinde Kadınların Durumu ile İlgili Problemler), ... 68
56. Bıkova Elena Viktorovna, “İslam, musulmanskoye pravo i obşçeloveçeskiye tsennosti” (İslam ve İslam Hukukunda Genel İnsan Değerleri), ... 69
57. Gazizova R. G. , “Teoritiçeskiye naçala musulmanskogo prava- kak osnova pravovogo regulirovaniya finansovoy sistemi blijnevostoçnih stran” (Ortadoğu Ülkelerinde Finansal Sistemin Yasal Düzenlenmesi Olarak İslam Hukukunun Teorisi), ... 69
58. Bıkova Elena Viktorovna, “İslam, musulmanskoye pravo i obşçeloveçeskiye tsennosti” (İslam, İslam Hukuku ve Genel İnsani Değerler), ... 70
59. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, “Primeneniye norm musulmanskogo nasledstvennogo prava v Rossiskoy imperiyi v kontse XVIII i naçala XX veka” (XVIII Asrın Sonu ve XX Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda İslam Miras Hukuku Uygulamaları), ... 71
60. Satuşiyeva Lübov Habasovna, “Mehanizm vzayimodeystviya Rossiskogo zakonodatelstva, musulmanskogo i obiçnogo prava na Severnom Kavkaze” (Kuzey

Kafkasyada Rus Hukuk Kanunaları, İslam Hukuku ve Yerel Hukukun Etkileşim Mekanizması), ...	71
61. Vasilyeva A. A., “Rol pravovoy doktrini v istoriyi musulmanskogo prava” (İslam Hukuk Tarihinde Hukuk Doktrininin Rolü), ...	71
62. Hanmagomedov Y. M., “Sunna kak odin iz vajneyşih istočnikov İslamskogo prava” (İslam Hukukunun Önemli Kaynaklarından Biri Olarak Sünnet), ...	71
63. Nuriyev A. G. , “İssledovaniya osnov musulmanskogo prava professorom kazanskogo imperatorskogo universiteta Mirzoy Aleksandrom Kazem-Bekom v trude “Mühteserül-Vikgayet” ili sokraşönnıy kurs Vikgayet, kurs musulmanskogo zakonovedeniya po şkole hanefidov “(1845 g)” (Kazan İmparatorluğu Üniversitesi İslam Hukukunun Temellerini Araştıran Profesör Mirza Aleksandr Kazem-Bek'in Muhtasarül Vikaye veya Vikayanin İhtisarı Araştırmaları, Hanefi Ekolü Hukuk Düşüncesi Çerçevesinde İslam hukuku Öğretimi) (1945 y)), ...	72
65. Bekova Ayna Tamerlanovna, “İctihad kak institut musulmanskogo prava” (İslam Hukuk Düşüncesinde İctihad), ...	73
66. Kalmanoviç Darya Vladimirovna, “Fetvı Abu Suuda Efendi kak istoşnik po istoriyi semeyngo prava v Osmanskoy imperiyi XVI v” (XVI Asırda Osmanlı İmparatorluğunda Aile Hukuku ile İlgili Kaynak Olarak Ebu Suud Efendi'nin Fetvaları), ...	74
67. Kalmanoviç Darya Vladimirovna, “Turetskaya i zapatnaya istoriografiya o pravovoy sisteme Osmanskoy imperiyi XVI v” (XVI Asır Osmanlı İmparatorluğu Hukuk Sistemi ile İlgili Türk ve Batı Tarihi Yazıları), ...	74
68. Fedina A. S.-Egorov K. B. , “İstoriya stanovleniya musulmanskoy pravovoy sistemi” (İslam Hukukunun Oluşma Tarihi), ...	74
69. Rahmatullin “Rafael Yusupoviç, “Genetiçeskiye istoçniki musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Ana Kaynakları), ...	75
70. Kolesnikov Pavel Mihayloviç, “Musulmanskoye pravo v pravovih sistemah islamskih gosudarstv: Tendensiyi, sovremennoye sostoyaniye i pespektivi razvitiya” (İslam Ülkelerinin Hukuk Sistemlerinde İslam Hukuku: Mevcut Durumu ve Gelişme Perspektifi), ...	75
71. Kozlihin İgor Yuryeviç, “Musulmanskoye pravo” (İslam Hukuku), ...	75
72. Varyaş İrina İgorevna “Musulmanskoye pravo v korolevskih gramotah iz arhiva Aragonskoy korony” (Aragon Krallığının Arşivinden Kraliyet Tüzüklerinde İslam Hukuku), ...	75
73. Strugova Y. V., “Mesto i rol musulmanskogo prava v religioznoy pravovoy semye” (Dini Hukuk Ailesinde İslam Hukukunun Yeri ve Rolü), ...	75

74. Popoviç Polina Stepanovna, “Konstitutsionnoye zakrepleniye ponatiya “zaşıta npravstvennosti” v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Ahlakı Koruma Kavramı),.....	76
75. Sigalov Mihayıl Konstantinoviç, “Traditsionnoe İslamskoye pravoponimaniye” (Geneleneksel İslam Hukuku Anlayışı),.....	77
76. Abdurazakov Ahmed Abdurahmanoviç, “Doktrinalno-normativniye istoçniki musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Doktrinel-Normatif Kaynakları),.....	78
77. Ahkubekova Jannat Dargayevna, “Klassifikatsiya nakazani, predusmotrennih musulmanskim pravom za soverşeniye prestupleni” (İslam Hukukunda Suçlar ve Öngörülen Cezaların Tasnifi),.....	78
78. Starostina S. A. , “Sovremenniye problemi i perspektivı razvitiya musulmanskogo prava i gosudarstva” (İslam Hukukunun ve Devletin Gelişme Perspektifinin Modern Problemleri),.....	78
79. Muflihanova Daniya Ravilevna “Evolütsiya printsipa neprimeneniya silı ili ugrozı siloy v musulmanskoy sisteme prava” (İslam Hukuk Sisteminde Kuvvet Kullanmama ve Sınırlı Kullanma İlkesinin Gelişimi),.....	79
80. Markov Vladimir Petroviç-Gorojanin Aleksandr Vladimiroviç, “Kontsepsiya nakazaniya v musulmanskoy sisteme prava” (İslam Hukuk “Ceza” İlkesi), ...	79
81. Ahkubekova Jannat Dargayevna, “Mesto Korana v sisteme istoçnikov musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Kaynakları Arasında Kur'an'ın Yeri),..	79
83. Gadjiyev Murtuzali Magomedoviç-İbragimov Ahmed Muslimoviç, “Osnovniye pravoviye aktı i institutı prav i svobod çeloveka v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda İnsan Özgürlüğü ve Temel Hukuki Düzenlemeler),.....	79
84. Vereşak Aleksandr Nikolayeviç, “Spetsefiçeskiye çertı realizatsiyı prav çeloveka v islamskih stranah” (İslam Ülkelerinde İnsan Hakları Uygulamasının Özellikleri),.....	80
85. Ahkubekova Jannat Dargayevna, “O nekotorih obşih voprosah sootnoşeniya norm religiyı i prava v musulmanskoy pravovoy sisteme” (İslam Hukuk Sisteminde Din, Hukuk İlişkisi ile İlgili Genel Sorular),.....	81
86. İbragimov A. M.-Gadjiyev M. M., “Prelomleniye idei nekotorih osnovnih pravovih aktov i institutov prav i svobod çeloveka v zerkale musulmanskogo prava”(İslam Hukukunun Uygulaması Olarak Bazı Temel Akitlerde ve İnsan Özgürlüğünde Fikirlerin Sınırlandırılması),.....	81
87. Bekkin Renat İrikoviç, “İslamskoye strahovaniye (Takafül)” (İslami Sigorta (Tekafül),.....	81
88. Mihaleva M. A. “Srvnitelnyı analiz ishodnih polojeni ravenstva i spravedlivosti v rossiskom i musulmanskom zakonadatelstve” (İslam ve Rus Hukukunda Eşitlik ve Adalet İlkelerinin Mukayese ve Analizi),.....	81

89. Mihaleva M. A., “Printsip svobodı dogovora v musulmanskonzakonodatelstve” (İslam Hukukunda Akit Serbestiyeti Prensibi),..	82
90. İbragimova Patimat Abdusalamova, “Vakf v Dagestane i Osmanskoy imperiyi XIX v” (XIX Asırda Osmanlı İmparatorluğunda ve Dağıstan’da Vakıf), ...	82
91. Al- Bayti Muhtara Avad Abdulla, “Osnovniye problemı subyektivnoy storonı sostava prestupleniya po musulmanskomu ugolovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Suçun Temel Sübjektif Unsuru), ...	82
92. Asabayev H. C. “Tovarişestvo v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda “Müttefiklik”).....	82
93. Tonimov Oleg Vladimiroviç “Fiktsiyi v islamskom prave” (İslam Hukukunda Tasarlama Suçu), ...	82
94. Vişnevsky Petr Nikolayeviç, “Mejdunarodniye finansovıye sdelki, v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Uluslararası Finans Anlaşmalar), ...	83
95. Volodina N. V. , Vavilçenkova C. E. , “Semeyno- braçniye otnoşeniya v sovremennom musulmanskom, İudeyskom i İnduistskom prave” (Modern İslam, Yahudi ve Hindu Hukukunda Aile ve Evlilik),.....	83
96. Malkina Oksana Anatolyevna, “Çestnost i dobrosovestnost kak osnovopolagayuşıye pritsıpy advokatskoi etiki v rossiskom i musulmanskom prave” (Rus ve İslam Hukukunda Avukatlığın Temel Ahlaki İlkesi Olarak Dürüstlük),...	83
97. Komarov D. Y. , “İnstitut braka v rossiskom i musulmanskom prave” (Rus ve İslam Hukukunda Evlilik), ...	84
98. Minniahmetov Rim Ahmetoviç, Nuriyev Bulat Damiroviç, “Vspomogatelniye istoçniki musulmanskogo prava i ih klassifikatsiya” (İslam Hukukunun Yardımcı Kaynakları ve Onların Tasnifi),.....	84
99. Bekkin Renat İrikoviç, “İslamskoye ili musulmanskoye pravo (K voprosu o pravovıh aspektah finansov)” (İslam Hukuku mu veya Müslüman Hukuku Mu? (İktisadi Hükümlerle İlgili Sorular Kapsamında),.....	84
100. Manna Ammar Abdul Karim “Obşaya karakteristika istoçnikov musulmanskogo ugolovnogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Genel Özellikleri),	85
101. Manna Ammar Abdul Karim, Bukalerova Lüdmila Aleksandrovna, “İstoçniki musulmanskogo ugolovnogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynakları),.....	85
102. Bartenyev A. Y., “Rol musulmanskogo prava v Rossiskoy pravovoy sisteme” (Rusya Hukuk Sisteminde İslam Hukukunun Rolü), ...	86
103. Hanmagomedov Y. M. , “Slojeniye musulmanskogo (sunnitskogo) prava”, (Sünni İslam Hukukunun Oluşumu),.....	87
104. Petrişev V. “İslamskoye pravo protiv ekstremizma” (Terörizme Karşı İslam Hukuku),.....	87

105. Omarova Zarema Amirilavovna, “Organı islamskoi yustitsiyi v pravovom prostranstve Rossiskoi Federatsiyi” (Rusya Federasyonu Hukukunda İslami Adalet Makamları), ...	87
106. Tjalilov Emin İsrafil Oğlu “Musulmanskoye pravo: Teoriko-pravovoy analiz” (İslam Hukuku: Hukukun Teorik Analiz), ...	88
107. Petrov Dmitry Anatolyeviç, “İstoçniki pravovogo regulirovaniya predprinimatelskih otnoşeni v islamskom prave” (İslam Hukukunda Girişimcilik İlişkilerinin Hukuki Çözüm Kaynakları),.....	88
108. Zinçenko A. P. , “K voprosu v vozraste nesovershennoletnih, vstupayuşih v brak po rossiskomu i musulmanskomu pravu” (İslam ve Rus Hukukunda Küçüklerin (Buluğ Çağına Ulaşmayanın) Evlilik Sorunu) , ...	89
109. Manna Ammar Karimoviç, “Otvetstvennost za verootstupniçestvo po musulmanskomu ugolovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Mürtedin Durumu),90	
110. Malkina Oksana Anatolyevna, “Osobennosti pravosubyektivnosti liçnosti v Musulmanskom i Rossiskom ugolovnom prave” (Rus ve İslam Ceza Hukuklarında Kişilerin Hukuki Hakları),.....	90
111. Al-Bayti M. A. A. , “K voprosu o vidah i formah vini v musulmanskom ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Suçun Şekli ve Çeşitleri), ...	90
112. Minakov P. A.-Safronov K. Y. , “Bangladeş: Ot musulmanskogo prava k kontsepsiyi pravovogo gosudarstva” (Bangladeş’te İslam Hukukundan Hukuk Devleti Kavramına), ...	90
113. Muhamedşin R. M.-Muhamadeev A. R. , “İstoriya razvitiya musulmanskogo prava sredi voljskih bulgar” (Volga İdil Bulgarları’nda İslam Hukukunun Oluşumu ve Gelişim Tarihi),.....	90
114. Maved Sandra Omarovna “Genezis musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Doğuşu), ...	91
115. Minniahmetov Rim Ahmetoviç, ““Period Modernizatsiyi” v istoriyi musulmanskogo prava “(İslam Hukuk Tarihinde Modernleşme Dönemi), ...	91
116. Minniahmetov Rim Ahmetoviç, “Şiitskiye kontsepsiyi pravosudiya v islamskom prave”(Şii İslam Hukukunda Adalet Kavramı),.....	91
117. Rayanov Fanis Mansuroviç, “Musulmansko-pravovaya doktrina i ee sovremennoye izmereniye” (İslam Hukuk Öğretisi Ve Onun Modern Ölçütü),.....	91
118. Eritsyayn İnga Nelsikovna, Şornikov Dmitri Vladimiroviç, “Sravnitelnyy analiz instituta rastorjeniya braka v rossiskom i musulmanskom zakonodatelstve” (Rus ve İslam Hukukunda Evlilik Birliğini Sonlandırma Sisteminin Mukayesesi ve Analizi), ...	91

119. Satayev Anar Fatahoviç, “Osobennosti sudebnoy sistemı i sudoustroystva Arabskogo halifata” (Arap Halifeliğinde Mahkeme ve Yargıtay Muhakeme sistemi İlkesi),.....	92
120. Kiça Mariya Vyaçislavovna “Rol i znaçeniye obıçaya v musulmanskoy pravovoy semye” (İslam Hukuk Ailesinde Adetlerin Manası ve Rolü),.....	92
121. Kilinkarova V. İ., “Musulmanskaya pravovaya semya” (İslam Hukuk Ailesi),92	
122. Kalinina Tatyana Mihaylovna, “Merı ugovovno-pravovogo haraktera v zakonodatelstve Kitaya i musulmanskih gosudarstv” (Çin ve İslam Ülkelerinin Mevzuatlarında Cezalandırma Engeli İlkesi ve Özellikleri), ...	92
123. Kunafina İrina Rimovna, “Sootnoşeniye norm rossiskogo zakonodatelstva, şariata s normami obıçnogo prava başkir v XVI- naçale XX vekov” (XVI. Asırdan XX. Asrın Başına Kadar Başkırtların Yerel Hukukunda Rus ve Şariat Hukukunun Etki Oranı),.....	93
124. Abdullayev Elşan Elşad Oğlu, “Filosovsko-religiozniye osnovı i osobennosti musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Felsefi ve Dini Temelleri ve Özellikleri),.....	94
125. Thor Vadim “Obşestvenno-politiçesky diskus vokrug primeneniya musulmanskogo prava v Velikobritaniyi” (Büyük Britanya’da İslam Hukukunun Uygulanması ile İlgili Sosyal ve Siyasi Tartışmalar),.....	95
126. Saydumov D. H. , Okkayeva Z. C. - M. “Adatskoye i musulmanskoye pravo v pravovoy kulture çeçentsev” (Çeçenlerin Hukuk Kültüründe İslam ve Gelenek Hukuku),.....	95
127. Çirkin Vinyamin Evgenyeviç, “Musulmanskoye pravo: Nekotoriye sotsialniye i pravoviye indikatori” (İslam Hukuku: Sosyal ve Hukuki Uygulamalar),.....	95
128. Usmanova Dilara Mirkasımovna “Musulmanskoye pravo v Rossiskoy İmperiyi na rubeje XIX-XX v: İzüçeniye, primeneniye, iskoreneniye?” XIX-XX. Asırlar Rus İmparatorluğunda İslam Hukuku: Araştırmak mı, Uygulamak mı, Entegre etmek mi?),.....	95
129. Ahmetova Albina Talgatovan “Sootnoşeniye imuşestvennih otnoşeny v musulmanskom i angliskom prave” (İslam ve İngiliz Hukukunda Mülkiyet İlişkilerinin Mukayesesi),.....	96
130. Minniahmetov Rim Ahmetoviç , “Sudebnaya vlast v klassiçeskoı islamskoı pravovoi doktrine: Teoriye i praktika” (Klasik İslam Hukuk Doktrininde Yargı: Teori ve Pratik),.....	96
131. Uçuyev Z. A., “Metod analogiyi v srednevekovom slamskom i anglosaksonskom prave” (Ortaçağ İslam ve Anglo-Sakson Hukukunda Kıyas Metodu), ...	97

132. Ahmetova Albina Talgatovna, “Sootnoşeniye musulmanskogo i angliskogo prava v defenitivnom izmereniyi” (İslam ve İngiliz Hukuk Kurumlarının Mukayesesi),.....	97
133. Ahmetova Albina Talgatovna “Koran kak istoçnik musulmanskgo prava” (İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Kur’an), ...	98
134. Kuraksin Evgeny Vladimiroviç, “Ponatiye prestupleniya v musulmanskome prave” (İslam Hukukunda Suç Kavramı), ...	98
135. Salahova M. G. , “Ponatiye vreda v islamskom i romano-germanskome prave” (İslam ve Roma Cermen Hukukunda Zarar Kavramı), ...	98
136. Minniahmetov R. A. , Nuriyev A. D. , “Ponatiya “Vina” i “Prestupleniya” v musulmanskome prave rannego srednevekovya” (Erken Ortaçağ İslam Hukukunda Suç Kavramı),.....	98
138. Petrovski A. V. , “Ugolovnoye zakonadatelstvo v srednevekovoy Osmanskoy imperiyi. Vzayimodeystviye şariata i svetskih normativnih aktov” (Ortaçağ'da Osmanlı İmparatorluğunun Ceza Mevzuatı. Şariat ve Modern Hukuk İlişkileri), ..	99
139. Gaysina Liliya Tanzilevna, Nuriyev Ahat Damiroviç, “ “ Macalla” v istoriyi musulmanskogo prava” (İslam Hukuk Tarihinde “Mecelle”),.....	99
140. Djalilov Emin İsrafil Oğlu, “Doktrina musulmanskogo prava: Korrelatsiya pravovih i religioznih naçal” (İslam Hukuk Öğretisi: Hukuk ve Din İlişkisi)	99
141. Fomin Oleg Yevgeniyeviç, “İstoçniki musulmanskogo prav” (İslam Hukukunun Kaynakları), ...	100
142. Rahmatullin Rafael Yusupoviç, “Mesto içtihada v musulmanskome prave” (İslam Hukukunda İçihadın Yeri).....	100
143. Zubkova Vera Sergeyevna, “Konstitutsionnyy printsip edinstva prav i obazannostey liçnosti v musulmanskome prave” (İslam Hukukunda Birey İlkesi ve Kişisel Yükümlülükler), ...	100
144. Halifayeva A. K., “Musulmanskoye gosudarstvennoye pravo (imuşestvennoye i nasledstvennoye pravo) na terretoriyi Dagestana: Problemy stanovleniya i razvitiya” (Dağıstan’da Miras ve Özel Mülkiyet Hukuku (Oluşum ve Gelişim Problemleri)),.....	100
145. Al-Bayti Muhtara Avad Abdulla, İslam “Problemy subyektivnih priznakov sostava prestupleniya po musulmanskome ugolovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Suçun Özel Unsurları ve Problemleri),.....	100
146. Plahti Elena Vladimirovna, “Nekotoriye osobennosti musulmanskoy pravovoy sistemi” (İslam Hukuk Sisteminin Özellikleri), ...	101
147. Gamadova Leyla Gaşimovna, “Semeyniye tsennosti po musulmanskome pravu” (İslam Hukukunda Aile Değerleri), ...	101

148. Gusenova Patimat Arislanaliyevna, “Osobennosti dokazivaniya po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukuna Göre İspat ve Özellikleri), ... 101
149. Ahmetova Albina Talgatovna, “Doktrinalny podhod k opredeleniyu musulmanskogo prava” (İslam Hukuku Kavramına Doktrinel Yaklaşım), ... 101
150. Salih Nadir Ramileviç, “Rukopisniye po musulmanskomu pravu v fonde natsionalnoy biblioteki respubliki Başkörtostan im. Zaki Validi” (Başkurdistan Cumhuriyeti Zaki Validi Adlı Milli Kütüphanesinde İslam Hukuku ile İlgili El Yazmalar), ... 101
151. Aliyev İlham Malik Oğlu “O ponatiyi islamskogo prava i ego meste v naučno-pravovoy sfere” (İslam Hukuk Kavramı ve Onun Bilimsel Hukuk Sistemdeki Yeri),102
152. Zaripov İslam Zaripoviç “Tatarskiye djadidi o sootnoşeniye religioznih i svetskih nalogov”(Modern ve Dini Vergilerle ilgili Tatar Yenilikçilerin (Ceditçiler) Görüşleri), ... 102
153. Minniahmetov Rim Ahmetoviç, Gaysina Liliya Tanzilevna, ““Mahr” kak instrument regulirovaniya imuşestvennih otnoşeni v musulmanskom semeynom prave” (İslam Aile Hukukunda Mehir Uygulaması ve Mali İlişkiler) 102
154. Dubovik O. L. , Reriht A. A. , “İslamskoye pravo v usloviyah globalizatsiyi” (Küreselleşen Şartlarda İslam Hukuku),..... 102
155. Minniahmetov R. A. , “Hanefitskaya şkola v İslamskom prave” (İslam Hukukunda Hanefi Ekolü),..... 103
156. Valiyev Gurban Zakir Oğlu, Nagih Sergey İvanoviç, “Akl kak istoçnik musulmanskogo prava şiitskogo napravleniya” (Şii İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Akıl),..... 103
157. Muhamadeev Almaz Raisoviç, “K voprosu ob ugolovnih nakazaniyah Voljskoy Bolgariyi po musulmanskomu pravu (X- načalo XX vv)” (X-XIII Asırlarda İdil Volga Bulgarlarının İslam Hukukuna Göre Ceza Uygulamaları),.. 103
158. Savina Tatyana Aleksandrovna, “Sravnitelno-pravovoy analiz prinuditelnih mer vospitatelnogo vozdeystviya v sisteme musulmanskogo i rossiskogo prava” (Terbiyede Tedip (zorlama) Uygulamasının Rus ve İslam Hukuklarında Mukayesesi ve Analizi), ... 104
159. Nuriyev Damir Bulatoviç, “Musulmanskoye mejdunarodnoye pravo: Problema identifikatsiyi” (Uluslararası İslam Hukuku: Tanıma Sorunu), ... 104
160. Akimova Natalya Viktorovna, “Pravovaya sistema v Rossii i musulmanskoye pravo: Aspekti sootnoşeniya”, (Rus ve İslam Hukuk Sistemi: Hukuki İlişkileri), 104
161. Sizov Yury İvanoviç, Kurbanova Zaynab Abdulmuslimovna, “Rastorjeniyе braka v musulmanskom prave i ego vidi” (İslam Hukukunda Boşanma ve Boşanma Yolları), ... 104

162. Rasskazov Leonid Pavloviç, “K voprosu o vhojdeniyi Severnogo Kavkaza v Rossiyu. Osobnosti zarojdeniya i funktsionirovaniya musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze” (Kuzey Kafkasya’nın Rusya’ya Dahil Olması Sorunu. Kuzey Kafkasya’da İslam Hukukunun Yürürlüğe Konması ve Bunun Özellikleri), ... 105
163. Vinogradova Olga Pavlovna, Kargapoltseva Nadejda İgorevna, “Rol konsensusa v musulmanskoy pravovoy semye” (İslam Hukukunda İcma’nın Rolü),105
164. Amirov M. G. , “Osobnosti pravovogo polojeniya jenşini v İslame” (İslam’da Kadının Hukuki Durumu), ... 105
165. Goryan Ella Vladimirovna, “İslamskaya kontsepsiya prav çeloveka i progressivnoye razvitiye mejdunarodnogo prava” (İslam’da İnsan Hakları Kavramı ve Uluslararası Hukukun Öne Çıkan Gelişmesi),..... 106
166. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, “İnstitut uslovnogo zaveşaniya v zarubeşnih stranah v kontekste svobodı veroispovedaniya” (Rusya Dışındaki Ülkelerde Din Özgürlüğü Açısından Miras Vasiyeti Sistemi),..... 106
168. Nedilko Yuliya Viktorovna, “Formirovaniye osnovnih sposobov i pravil tolkovaniya Korana kak istoçnika musulmanskogoprava v period srednevekovya” (Ortaçağ’da Geliştirilen İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Kur’an-ı Yorumlama Yöntem ve Teknikleri), ... 107
169. Saydumov Djambulat Hamidoviç, “Osobnosti retsepsiya musulmanskogo prava Çeçne (vtoraya polovina XIX veka)”, (XIX Asrın İkinci Yarısında Çeçenistan’da İslam Hukukunun Yürürlüğe Sokulması ve Özellikleri), ... 107
170. Şahbazov Ramiz Fizuliyeviç, “Prezumptsiya nevinnosti kak printsip musulmanskogo prava” (İslam Ceza Hukukunda Suçsuzluk Karinesi),..... 108
171. Bolgova Viktoriya Vladimirovna “Uçeniye Abu-Hanifi ob irca i problema sistemnogo vospriyatiya printsipov musulmanskogo prava” (Ebu Hanifenin Öğretisinde “İrca” ve İslam Hukuk Sisteminde Prensip Algı Problemleri) 108
172. Nuriyev Ahat Damiroviç, “Upotrebleniye spirtnogo napitka v musulmanskom ugolovnom prave: Dokazatelstvo vını i vidı nakazaniya” (İslam Ceza Hukukunda İçki İçme Suçu, İspatı ve Cezaları),..... 108
173. Nuriyev Ahat Damiroviç, “Kraja kak vid prestupleniya v musulmanskom ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Suç Çeşidi Olarak Hırsızlık), ... 108
174. Petrovski Anton Vladimiroviç, “Religiozno-filosovskiye osnovı musulmanskogo ugolovnogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Dini ve Felsefi Temelleri), ... 108
175. Salimgareeva Albina Rifovna, “Souçastiye v musulmanskom ugolovnom prave. Voprosı komparativizma” (İslam Ceza Hukukunda Suç Ortaklığı. Karşılaştırmalı Sorular), ... 109

176. Nuriyev Bulat Damiroviç, “Zekatv Klassičeskom Musulmanskome prave” (Klasik İslam Hukukunda Zekât), ...	109
177. Musayeva A. G., “ Utverjdeniye norm musulmanskogo prava v Dagestane”, (Dağıstan’da İslam Hukuku Kurallarını Yerleşmesi),.....	109
178. Magomedova Risalat Magdibegovna, Nurmagedov İdris Gadjimusayeviç, “Nekotoriye aspektı razviiya musulmanskogo prava v stranah arabskogo vostoka”, (Doğuda İslam Hukukunu Gelişmesinde Bazı Görüşler),.....	109
179. Galiullina Svetlana Dmitriyevna, Nuriyev Bulat Damiroviç, “Medinskoye soglaşeniye (622 g) kak odin iz vajneyşih normativnih dokumentov islamskogo prava” (İslam Hukukunda Önemli Normatif Belge Olarak Medina Anlaşması (622 h))	110
180. Şefer Y. V., Kolosok Svetlana Valeryevna, “Brak i semya po musulmanskome pravu” (İslam Hukukunda Evlilik ve Aile), ...	110
181. Radjabova Emiliya Şahabutinovna, “İstitut nakazaniya po musulmanskome pravu” (İslam Hukukunda Ceza), ...	110
182. Radjabova Emiliya Şahabutinovna, “Klassifikatsiya nakazaniy po musulmanskome ugolovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Suçun Tasnifi), .	110
183. Hasanov Fidel Zagiroviç, “Ohrana jizni i zdorovya v musulmanskome prave” (İslam Hukukunda Hayatın ve Sağlığın Korunması), ...	110
184. Radjabova Emiliya Şahabutinovna, “Osvobodjeniye ot nakazaniya v musulmanskome ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Cezadan Muaf Tutulan Durumlar), ...	111
185. Ahmetova Albina Talgatovna, “Sootnoşeniye norm morali i prava v musulmanskome prave i obşem prave” (İslam Hukuku ve Genel Hukukta Hukuk ve Ahlak İlkelerin Oranı), ...	111
186. Ahmetova Albina Talgatovna, “Otliçiya i shodstva prava sobstvennosti v angliskome i musulmanskome prave” (Özel Mülkiyet Bağlamında İslam ve İngiliz Hukukunu Birleştigi ve Ayrıştıgi Noktalar),.....	111
187. Ahmetova Albina Talgatovna, “Sootnoşeniye norm religiyi i prava v musulmanskome prave i obşem prave” (İslam ve Genel Hukukta Dinin ve Hukuk Normlarının Oranı),.....	111
188. Ahmetova Albina Talgatovna “ Religiozniye skrepi musulmanskogo prava” (İslam Hukukunda Dini Birlik Kavramı), ...	112
190. Ahmetova Albina Talgatovna, “Kontseptualniye aspektı effektivnosti musulmanskogo i obşego prava” (İslam ve Geleneksel Hukukunun Gelişim Performansına Bakış), ...	112
191. Manna Ammar Abdul Karim “Kıyyas kak istoçnik musulmanskogo ugolovnogogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynağı Olarak Kıyyas),.....	112

192. Bobraşova A. A., “Musulmanskoye pravo v arabskom halifate VII-XIII veka” (VII-XIII Asırlarda Arap Hilafetinde İslam Hukuku),.....	112
193. Zubets O. R. “Musulmanskoye pravo v sovremennom mire: Doktrina i praktika” (Modern Dünyada İslam Hukuku: Doktrin ve Pratik),.....	112
194. Yuşmanov P. N. , “Musulmanskoe (İslamskoye) pravo i intellektualnaya sobstvennost: Vzgladı sovremennih musulmanskih pravovedov” (İslam Hukuku ve Fikri Mülkiyet: Modern İslam Hukukçuların Görüşleri),.....	113
195. Simonova M. A. , “Musulmanskoye pravo i semeynaya jizn” (İslam Hukuku ve Aile Hayatı), ...	113
196. Radjabova Emiliya Şahabutinovna, ““Klassičeskiye" nakazaniya v musulmanskom ugovnom prave İrana” (İran Ceza Hukukundaki Klasik İslam Hukuku Cezalar),.....	113
197. Makaziyeva Zara Dautovna, “Pravovoye regulirovaniye imuşestvennih otnoşeny v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Mülkiyet İlişkilerinin Hukuki Çözümü), ...	113
198. Manna Ammar Abdul Karim, “Ob osobennostah kvalifikatsiyi nekotorih prestupleni kategoriyi tazir v musulmanskom ugovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Bazı Ta’zir Cezaların Tasnifi ve Özellikleri), ...	114
200. Varyaş İrina İgorevna, “Obiçnoye pravo v kontekste vzayimodeystviya korolevskogo i musulmanskogo prava v Aragonskoy korone XIV v” (XVI Asır Genel Hukuk Bağlamında İslam Hukuku ve Aragon Krallığı Hukukunun Etkileşimi), ...	114
201. Akimova Natalya Viktorovna, “Problemy sootnoşeniya evropeyskoy i islamskoy pravovih kultur v sovremennoy Rossiyi” (Günümüz Rusya’da İslam ve Avrupa Hukuk Kültürleri İlişkilerinde Problemler),.....	114
202. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, “Şariat ve Evrope i Severnoy Amerike: Problema suşestvovaniya religioznih norm v svetskom zakonodatelstve” (Avrupa’da ve Amerika’da Şariat ve Modern Mevzuatta Din Kurallarının Varlığı Problemleri).....	114
203. Muhamadeev A. , “Pravo Voljskoy Bolgariyi domongolskogo perioda. Voprosı preemstvennosti i retsepsiyi” (İdil Volga Bulgaristan’da Moğollar Öncesi Hukuk. Süreklilik ve Değişkenlik Sorusu),.....	115
204. Manna Ammar Abdul Karim, Bukalerova Lüdmila Aleksandrovna, “Ugovnaya otvetstvennost za razboy v islamskom ugovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Ev Soyma Suçu ve Sorumluluğu),.....	115
205. Radjabova E. Ş. , “K voprosu o printsipah nakazaniya v musulmanskom ugovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Cezalandırma İlkeleri), ...	115

206. Akimova Natalya Viktorovna, “Problemi sootnoşeniya evropeyskoy i islamskoy pravovih kultur v sovremennoy Rossii” (Günümüz Rusya'sında İslam ve Avrupa Hukuk Kültürleri İlişkilerinden Kaynaklanan Problemler), ... 115
207. Kilmetova Renata Rafikovna, Tagayev Marat Eddisonoviç, “İstoçniki i osnovniye instituti ugolovno go prava” (İslam Hukukunu Temel Okulları ve Kaynakları), ... 115
208. Rahmatullin Rafael Yusupoviç, “Osobnosti musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Özellikleri), ... 116
209. Tav Sultanov Suhrab Alhazuroviç, “Problemi v ponimaniyi musulmanskogo prava” (İslam Hukukunu Anlama Problemleri), ... 116
210. Djanazyan Vaginak Graçikoviç, “Destruktivnoye vliyaniye ideologiyi terrora na pravovuyu semyu musulmanskogo prava” (Terör İdeolojinin İslam Hukuk Düşüncesine Yıkıcı Etkisi), ... 116
211. Nedilko Yuliya Viktorovna, “Praktičeskoye znaçeniye tolkovaniya prava v modernizatsiyi zakonodatelstva musulmanskikh gosudarstv” (İslam Ülkelerinin Anayasasının Modernleşmesinde Hukuki Yorumlamanın Pratik Manası), ... 116
212. Varyaş İrina İgorevna, “Stanovleniye musulmanskogo prava: Razmişleniye mediyevista” (İslam Hukukunun Oluşması: Ortaçağ Uzmanın Düşüncesi), ... 116
213. Kononkova Nina Vasilyevna, Govenko Sergey Aleksandroviç, “Prestupleniya kategoriyi “Hudud” (Had) v musulmanskoy ugolovnoy pravoy” (İslam Ceza Hukukunda Had Cezaları), ... 117
214. Manna Ammar Abdul Karim “Osobnosti formirovaniya musulmanskogo ugolovno go prava v protsesse stanovleniye pravovih sistem stran vostoka” (Doğu Ülkelerinin Hukuk Sistemlerinde İslam Ceza Hukukunun Temelleri ve Özellikleri), 117
215. Ahmetova Albina Talgatovna “Aksiologičeskiye aspekti musulmanskogo i obşego prava” (İslam ve Geleneksel Hukuka Aksiyolojik Bakış) 117
216. Manna Ammar Abdul Karim “Koran kak istoçnik musulmanskogo ugolovno go prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynağı Olarak Kur'an), ... 117
217. Şahbazov Ramiz Fizuliyeviç, “O nekotori istoričeski aspektah stanovleniya islamskogo ugolovno go prava” (İslam Hukukunun Oluşmasında Tarihsel Değerler), 117
218. Manna Ammar Abdul Karim, “Nekotoriye aspekti stanovleniya doktrin sredi istoçnikov musulmanskogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynakları Arasında Öğretinin Yeri ve Etkisi), ... 118
219. Varyaş İrina İgorevna “Vzaymodeistviye musulmanskogo i korolevskogo prava v pravovom prostranstve Aragonskoy korony XIV v” (XIV Asırda Aragon Krallığında İslam Hukuku ile Kraliyet Hukuku Arasındaki İlişkiler), ... 118

220. Manna Ammar Abdul Karim “Prestupleniya protiv jizni i zdorovya ličnosti v musulmanskom ugolovnom prave” (İslam Hukukunda Kişinin Hayatına ve Sağlığına Karşı İşlenmiş Suçlar), ...	119
B- SEMPOZYUMLAR	119
1. Tsmay Vasiliy Vasilyeviç, “Uçrejdeniya i vidı institutov ugolovnogogo prava” (İslam Hukukunun Kurumları ve Çeşitleri),.....	119
2. İvanova M. N., “Sovremenniye problemi razvitiya musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Gelişiminde Modern Problemler),.....	119
3. Manna Ammar Abdul Karim, “ İstoçniki musulmanskogo ugolovnogogo prava”, (İslam Ceza Hukukunun Kaynakları),.....	119
4. Mozgovaya L. V., “Razvitiye musulmanskogo prava: Sovremenniye tendentsiyi” (İslam Hukukunun Gelişmesi: Modern Eğilimler),.....	120
5. Meşeryakova O. M., “Vliyaniye religioznogo faktora na stanovleniye natsionalnih pravovoh sistem v musulmskoy sisteme prava” (İslam Hukukunda Milli Hukuk Sisteminin Oluşmasında Din Faktörünü Etkisi), ...	120
6. Gitinova M. M. , “Usnovleniye (sravnitelny analiz rossiskogo i musulmanskogo prava)” (Rus ve İslam Hukukunda Çocuk Edinme),.....	120
7. Rasskazov L. P. , “Osobennosti deystviya musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze” (Kuzey Kafkasya’da İslam Hukukunun Etkisi),.....	120
8. Dadaşev A. A. , “ Vliyaniye musulmanskogo prava na pravosoznaniya narodov Severnogo Kavkaza” (İslam Hukukunun Kuzey Kafkasya Milletlerinin Adalet Duygusuna Etkisi), ...	120
9. Nedilko Y. V. , “Grammatičeskoye tolkovaniye Korana kak istoçnika musulmanskogo prava v period srednevekovya” (Ortaçağ’da İslam Hukuku Kaynaklarından Kur’an’ın Gramer Açısından Yorumlanması)	120
10. Nadejdin A. V. , " Jiznenny put Abu Hanifi, osnovatela pravovoy şkolı – Hanefitskogo mazhaba” (Hanefi Mezhebinin Kurucusu Olarak Ebu Hanifenin Hayatı,), ...	121
11. Ahmetova Albina Talgatovna, “Doktrinalny podhod k opredeleniyu musulmanskogo prava” (İslam Hukuku Kavramına Doktriner Bir Yaklaşım), ...	121
12. Djalilov Emin İsrafil Oğlu “Rossiskoye i Musulmskoye pravo: Mejkonfessionalny konsensus” (Rus ve İslam Hukuku: Dinlerarası Dialog),.....	121
13. Romazanov A. A., “Nekotoriye voprosı mediatsiyi v musulmanskom prave”, (İslam Ceza Hukukunda Arabuluculukla İlgili Bazı Sorular), ...	121
14. Yuşmanov P. N., “Osnovniye sotsialniye prava çeloveka v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Temel İnsan Hakları), ...	121

15. Şaova D. Z., Dzıbova S. G., “Prava jenşin v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Kadın Hakları), ...	122
16. Sattorov Şahboz, Nosirov Mehrob, “ “Pravo liçnogo statusa” v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Kişilerin Hukuki Statüsü), ...	122
17. Bersey D. D., “Nevmenaymost v musulmanskom ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Akıl Noksanlığı), ...	122
18. Gakayev İ. A., “Vozdeystviye obiçnogo i musulmanskogo prava na zakonodatelstvo” (İslam ve Geleneksel Hukukun Anayasaya Etkisi), ...	122
19. Dzeydov Salman “Formirovaniye musulmanskogo prava v Omevadski period arabskogo halifata” (Emevi Halifeliği Döneminde İslam Hukukun Oluşması),...	122
20. Hakimzyanova L., Rahmatullin R. S. , “Musulmanskoye pravo: Voprosı teoriyi i istoriyi prava” (İslam Hukuku: Hukuk Tarih ve Teori Soruları).....	123
21. Sorokina G. S. , “Genderniye aspektı v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Cinsiyet),.....	123
22. Muhametzaripov İ. A. , “Rossiski zakon i şariat v Povojjye XIX- naçala XX vv: Osobnosti pravovoy kultury (XIX ve XX Asrın Başlarında Volga Bölgesinde, Rus Hukuku ve Şariat. Hukuk Kültürünün Özellikleri),.....	123
23. Çekuşkin Aleksandr Nikolayeviç, Kiçutkina Ekaterina Vitalyevna, “K voprosu ponimaniya musulmanskogo prava” (İslam’ın Hukuk Anlayışı Sorunu), ...	123
24. Abubakirova A. R. , “Sunna kak istoçnik musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Sünnet), ...	124
SONUÇ.....	125
EKLER.....	127
EK 1 ÇALIŞMALAR TOPLU LİSTESİ.....	127
I. TEZLER.....	127
II. MAKALELER.....	130
III. SEMPOZYUMLAR	152
EK 2- KONULARINA GÖRE ÇALIŞMALAR LİSTESİ.....	155
I. TEZLER.....	155
A. İSLAM HUKUK TARİHİ	155
B. SİGORTA	155
C. MUKAYESELİ HUKUK	155
D. CEZA HUKUKU	156
E. DEVLET HUKUKU	157
F. HUKUK SOSYOLOJİSİ	157

G. BORÇLAR HUKUKU.....	158
H. İNSAN HAKLARI.....	158
İ. HUKUK FELSEFESİ	158
II. MAKALELER.....	158
B. MİRAS HUKUKU	159
C. MUKAYESELİ HUKUKU	160
D. DEVLET HUKUKU	161
E. CEZA HUKUKU	162
F. İNSAN HAKLARI.....	167
G. İKTİSAT	168
H. SİGORTA	169
İ. BORÇLAR HUKUKU.....	169
J. EŞYA HUKUKU	169
K. BANKACILIK.....	170
L. MEZHEPLER	170
M. İSLAM HUKUK TARİHİ.....	171
N. İSLAM HUKUK METODOLOJİSİ	173
P. İSLAM HUKUK SOSYOLOJİSİ	175
R. İSLAM HUKUK FELSEFESİ.....	176
S. MUHAKEME USULÜ HUKUKU.....	176
T. ZEKÂT.....	176
U. VAKIF.....	177
V. MUHTELİF KONULAR	177
III. SEMPOZYUMLAR	181
A. MUKAYESELİ HUKUK	181
B. İSLAM HUKUK TARİHİ	181
C. İNSAN HAKLARI.....	182
D. CEZA HUKUKU	182
E. MUHTELİF KONULAR	183
Ek. 3. ÜNİVERSİTELER.....	184

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
b.	bin, ibn
bkz.	bakınız
c.	cilt
h.	hicri
Hz.	Hazreti
ö.	ölüm
s.	sayfa
s.a.s.	sallallahu aleyhi ve sellem

GİRİŞ

I- KONUNUN ÖNEMİ

Türkiye'deki akademisyenler, araştırmacıların Rusya Federasyonu'na gitmeden o coğrafyada İslam Hukuku ile ilgili çalışılan konulara kolayca ulaşabilmeleri için bu çalışma bir el kitabı mahiyetindedir. Ayrıca bu çalışma o bölgedeki çalışmalara genel bir bakış açısı kazandırarak, alanla ilgili fikir oluşturarak çalışmalarını kolaylaştıracaktır.

II- ARAŞTIRMANIN AMACI

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından (1991) günümüze kadar Rusya Federasyonu'nda yapılan İslam Hukuku ile ilgili akademik çalışmaları memleket dışına taşımak özellikle de Türkiye'ye tanıtmak, bu çalışmanın temel amacıdır. Ayrıca bu konuyla alakalı tüm yapılan akademik çalışmalara ulaşma imkânı sağlayarak Rusya Federasyonu ile ilgili çalışma yapmak isteyen araştırmacılara kolaylık sağlamaktır.

III- ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada Rusya Federasyonu'nda 1991 yılından günümüze kadar yapılan araştırmalar, yazılan tezler, makaleler ve sempozyum bildirileri başta olmak üzere ulaşabildiğimiz kadar çalışma ele alınmaktadır. İlk sırada tezler, sonra makaleler ve en son da sempozyum bildirilerine yer verilmektedir. Çalışmada tezlerin içeriği ile ilgili detaylı bilgi verilemiş, makale ve sempozyum bildirileri ise kanaatimizce, önemine ve kaynağına ulaşılabilirlik durumuna göre tanıtılmıştır. Bu çalışmamızda 1991 yılından günümüze kadar tüm çalışmalar en eskisinden günümüze tarihi kronolojik sıralamaya göre yer almaktadır.

IV-ARAŞTIRMADA YARARLANILAN KAYNAKLAR

Rusya Federasyonu'nun farklı üniversitelerinden ve kütüphanelerinden, ayrıca internet tez bankasından, makale, sempozyum bildirileri ve çeşitli çalışma sayfalarına başvurularak istifade edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEZLER

1. Ali Aref Aliyan, “Status liçnosti po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Kişinin Kimlik Statüsü), Doktora tezi, 187 s, Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi¹, Moskova, 1991.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez, Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Yazar birinci bölümde klasik İslam döneminde kişiliğin kimlik statüsü ile ilgili bilgi vermektedir. İkinci bölümde Arap ülkelerindeki kişiliğin kimlik statüsüne batı ülkelerinin etkisini ele almaktadır. Üçüncü bölümde ise günümüz Arap ülkelerinde kişilik statüsünün İslam Hukuku açısından düzenlenmesi ile ilgili bilgi vermektedir.

Yazar çalışmasında İslam Hukukuna, tarihe, Arap ülkelerinin anayasalarına, farklı akademisyenlerin çalışmalarına ve mukayeseli hukuka başvurmuştur.

Bu çalışmada klasik dönemde “kişi hakkı” ile ilgili bilgi vermektedir. İslam’ın temel kaynaklarının Kur’an, sünnet, icma ve kıyas olduğuna dikkat çekerek, örf ve adetlerinin de İslam’da önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmasında Kaderiyye ve Cebriyye itikadi mezheplerinin kişinin özgür iradesi ile ilgili kelami tartışmalarına da yer vererek görüşlerini açıklamaktadır. İslam’ın temel kaynağı olan Kur’an’ın sözlerinin Allaha mahsus olduğu için İslam’ın kendine has kişilik statüsü olduğu kanaatindedir. Fakat zaman geçtikçe ve batı ülkelerinin Arap ülkelere etkisi artınca bu anlayışa bağlı olarak kişilikle ilgili kuralların değiştiğini ifade etmektedir. Çünkü bazı Arap ülkeleri batının sömürgesi altında kalarak, onların sistemlerinden ister istemez etkilenmişlerdir.

---

¹ Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi 05 Şubat 1960 yılında o dönemki Sovyetler Birliği Hükümeti’nin kararı ile kurulmuştur. Üniversite Mühendislik, Tıp, Ziraat, Tarih ve Filoloji, Fizik ve Matematik, Ekonomi ve Hukuk gibi 6 fakülteyi barındırmaktadır. Günümüzde de eğitime devam eden üniversitede birçok yabancı öğrenci eğitim görmektedir. Rusya Federasyonunun en meşhur üniversitelerinden sayılmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.rudn.ru

Çalışmada Arap ülkelerinin anayasaları üç şekilde sınıflandırılmaktadır. 1) Tamamıyla İslam Hukukunun cari olduğu ülkelerin anayasaları 2) Batı ve İslam Hukukunun yarı yarıya uyguladığı ülkelerin anayasaları 3) Tamamen batı hukukunu uygulamakla birlikte bazı İslam Hukuku uygulamalarına da yer veren ülkelerin anayasaları. Konunun daha önce ele alındığı çalışmalarda da tasnifinin bu şekilde olduğu yazar tarafından dile getirilmektedir.

Yazar örnek olarak Suudi Arabistan'da İslam Hukukunun uygulandığını, Türkiye de ise Tanzimat reformuyla birlikte İslam Hukuku uygulamalarının kaldırılarak batı hukuk sistemine geçildiğini ifade etmektedir.

Yazar çalışmasında Muhammed Abduh, Cemalettin Afgani gibi reformcu akademisyenlerin görüşlerine de yer vermektedir. Bu meyanda mezkûr reformistlerin İslam ülkelerinde içtihat kapısının açık olduğunu vurgulamak suretiyle demokrasiye zemin hazırladıklarını düşünmektedir. Muhammed Abduh'un müftü olduğu dönemlerde taaddüd-i zevcât (çok eşlilik) ve bayanlara talak (boşanma) hakkı tanıma gibi fetvaları da yazar tarafından örnek olarak verilmektedir. Yazarın vurguladığı bir diğer etken ise İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'dir (1948 y). Zira yazar, çok sayıda Arap ülkesinin, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi standartlarına uymak için kendi sistemlerini değiştirdiği kanaatindedir.

Çalışmada Rusça ve Arapça olmak üzere toplam 11 tane kaynaktan istifade edildiği belirtilmektedir.

2. Osama Kamel Muhammed İbrahim Jadalla, İslamskaya kontsepsiya mejdunarodnogo prava (İslam'ın Uluslararası Hukuk Anlayışı), Doktora tezi, 150s, Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi, Moskova, 1994.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde İslam Hukukunun genel kaynaklarının özellikleri araştırılarak açıklanmaktadır. İkinci bölümde uluslararası hukukta "İslam" kavramının içeriği ile

ilgili bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde ise Uluslararası İnsan Hukukunda “İslam” kavramı ele alınarak incelenmektedir.

Yazar, bu çalışmasının araştırma safhasında Kur’an, hadis ve diğer dini kaynaklara, uluslararası sözleşmelere, anlaşmalara başvurmuştur. Tez çalışmasında Müslüman ve Batılı akademisyenlerin çalışmalarından da istifade edilmiştir.

İslam Hukuku, ilk dönemlerden günümüze kadar doğu ülkelerinin gelişmesine ve hukuk sistemine büyük etki etmektedir. Şunu belirtmek gerekir ki İslam dini diğer dinlere nispeten devletin hukuk sistemiyle yakın temas halinde bulunmaktadır. Günümüzde İslam Hukukunun dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü nüfusunun çoğu Müslüman olan 40 ülke, resmi din olarak da İslam’ı kabul eden 30 ülke bulunmaktadır.

Maalesef dünyada İslam Hukuku genel olarak değil de, bireysel hukuk olarak sadece ülkeler çapında değerlendirilmektedir.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

İslam Hukuku kendi içinde İslam dininin kurallarını ve bölgesel örfü barındıran bir hukuk sistemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda doğu ve batı ülkeleri ile iş yürütebilme kabiliyetindedir. İslam Hukukunun kaynakları Kur’an, hadisler, halifelerin diplomatik tecrübeleri, sözleşmeler, anlaşmalar ve adetlerden oluşmaktadır. Bu konuda İslam halifelerinin gayri müslimlerle yaptıkları diplomatik anlaşmalara da dikkat çekmek gerekir. Çünkü bu uygulamalar batı ülkeleri ile dostça işbirliği için bir delil niteliğindedir. İslam Hukuku amaç olarak İslam birliğinin oluşmasını ve başında da lider olarak halifelik sistemini öncelemektedir. Yönetim olarak federasyonlar şeklinde bir yönetim sistemi öngörüsü mümkün gözükmemektedir. Bu sistem pratiğe dökülemediği için Müslüman akademisyenler, İslami dayanışmayı tercih etmektedirler. İslami dayanışma ortaya çıktıktan sonra “Dünya İslam Kongresi” gibi farklı kurumlar ortaya çıkmaya başlamaktadırlar.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda İnsana yeteri kadar değer verildiğini ve insan haklarının yeterli şekilde savunulduğu kanaatinde dir.

Yazar bu çalışmasında ondört Rusça, onbir İngilizce ve otuz Arapça olmak üzere toplam 45 kaynaktan istifade etmiştir.

3. Şevki Abdulgani Ahmed Numan, İslamskaya kontsepsiya mejdunarodnogo ekologiçeskogo prava (Uluslararası Çevre Hukuku Bakımından İslam Çevre Hukuku Kuramı), Doktora tezi, 131s, Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi, Moskova, 1997.

Yukarıda kısa tanımı yazılı olan tez Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde doktora düzeyinde yapılan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İslam'ın genel konuları ele alınmaktadır. İkinci bölümde uluslararası ekonomik düzende İslam kavramına açıklık getirilmektedir. Üçüncü bölümde ise İslam Hukukunda “Çevre” konusu ve onun uluslararası hukuktaki yeri ele alınmaktadır.

Zaman ilerledikçe İslam ülkeleri, uluslararası arenada daha da etkin ve söz sahibi hale gelmektedir. Örnek olarak ekonomide, siyasette ve diğer alanlarda görülebilmektedir. Müslümanlar her ne kadar farklı kültürlere sahip olsalarda, farklı coğrafyalarda yaşasalarda onları birlikte kılan dine bağlı kalmaları ve inanç sistemleridir. Farklı ülkelerin kimliklerini taşımalarına rağmen, İslam'ın yüklediği sorumluluklara karşı borçlarını yerine getirmektedirler.

Yazar, Sovyetler Birliği'nin çöküşüne dikkat çekerek 1991 yılından sonra ayrılan ülkelerin birçoğunun Müslüman kimliklerini taşıdıklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla Müslümanların dünyadaki etkinliklerini daha da artırdıkları kanaatindedir. İkinci bölümde uluslararası ekonomik düzende İslam kavramından bahsedilmektedir. Dünyada birçok fakir ülkenin bulunduğuna dikkat çekilmektedir. Eğer Ekolojiyi ve İslam'da onun yeri iyi bir şekilde araştırılıp incelenirse bu fakirliğin son bulacağını düşünmektedir.

Belirli bir Ekolojik düzen kurulursa ve ekonomik düzeyde de israftan kaçınılırsa bu sistemin tüm ülkelerin çevre düzenine yol açacağı kanaatindedir.

Yazar üçüncü bölümde “Ekoloji” kavramına dikkat çekerek araştırmaktadır. Ekolojinin dünyanın büyük sorunlarından biri olarak önümüze çıktığını ve bu sorunun çözülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Son dönemlerde yer altı kaynakları çıkarıldıkça dünyanın düzeninin bozulduğunu, hava durumunun değiştiğini ve bundan dolayı da buzulların erimesinin ileride büyük bir sorun olacağı kanaatindedir. Dünyanın bu şekilde devam etmesi onu yavaş yavaş yok olmaya götürmektedir. Dolayısıyla “Uluslararası Çevre Hukuku” bu sorunları çözebilmek için kurulmuştur.

İslam Hukukunda çevreye önem verilmektedir. Delil olarak Müslümanların temizlik konusuna ne kadar önem verdikleri gösterilebilir. Dinin temel kaynaklarında çevre temizliğine defalarca vurgu yapılmaktadır.

Yazara göre İslam Hukukunda diğer önemli husus "İcma"dır. Çünkü "İcma" yeni fetvalara yol açabilmektedir. Günümüz sorunlarının bu vesile ile kolay bir şekilde çözülebileceği kanaatindedir. Bundan dolayı İslam Hukukunda Ekolojiyi araştırarak İslam'ın Ekolojiye nasıl etki ettiğini açıklamaktadır.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

Şeriatın, birçok Müslüman ülkenin temelini oluşturması güçlü bir Ekoloji potansiyelini açığa çıkarmaktadır. Bu bir anayasa olduğu için Müslümanların, ister doğaya karşı sorumlulukları ister cami adabı olsun belli bir yükümlülüğü üstlenmelerini içermektedir. Bunları yapmak her Müslümanın borcudur.

Ekoloji kelimesi Yunancadan “*oykos*” ev manasında ve “*logos*” öğretisi manasına gelerek, birleştirildiği zaman "ev anlayışı" manası çıkmaktadır. İslam’ da ise ev hayatı ve aile ön plana çıkmaktadır. Bu da İslam'ın Ekolojiye ne kadar yakın olduğunu göstermektedir.

Müslümanların delil olarak gösterdikleri "icma" hızlı bir şekilde değişen hayatta avantaj sağlamaktadır. Günümüz sorunlarının kolay bir şekilde çözülmesine yardımcı olmaktadır.

Müslüman ülkelerin Birleşmiş Milletler’e üye olmaları bu sorunların giderilmesine büyük bir katkı sağlayarak yardımcı olmaktadır.

Uluslararası “Ekoloji” kurum olarak tüm ülkelerde zenginlik, fakirlik gibi faktörleri dikkate almadan eşit bir şekilde kendi kurallarını belirlemektedir. Dolayısıyla bu kurallar gelecekte çevrenin temiz tutulmasına fayda sağlayacaktır.

İslam Hukukunda çevreye önem verildiği, fakat sistem ve düzen konusunda biraz yetersiz kaldığını düşünmektedir.

Yazara göre sonuç olarak İslam Hukukunun ve İslami akademik çalışmaların ve günümüze kadar gelen tecrübelerin güzel bir şekilde araştırılarak geliştirilmesi durumunda dünya ekonomisi ve Ekoloji sistemine büyük katkı sağlayacaktır.

Yazar tez çalışmasında yirmi Rusça, onbeş Arapça ve on İngilizce olmak üzere toplam 45 eserden istifade etmiştir.

4. Al-Ali Nasr Abdel Rahim, Universalizm i islamskaya kontsepsiya prav i svobod çeloveka (Evrensel Hukukta ve İslam Hukukunda İnsan Hakları),Doktora tezi, 187s, Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi, Moskova 1999.

Yukarıda kısa künyesi yazılan tez Rusya Halklarının Dostluğu Üniversitesi Hukuk bölümünde doktora düzeyinde yapılmış bir çalışmadır. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde: İslam’da insan hakları, bu haklara hukuki dayanak teşkil eden İslam Hukukunun kaynakları ve şeriat gibi kavramlar ele alınıp incelenmiştir. İkinci bölümde Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi ile İslam’da İnsan Haklarının mukayesesi yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise elde edilen bilgilerin değerlendirmesi ve yazarın yorum ve önerileri yer almaktadır. Bu genel bilgilere göre;

Birinci bölümde ana fikir olarak şeriat kavramı üzerinde durulmaktadır. İslam Hukuku yerine, onu da kapsayacağı düşüncesiyle şeriat kelimesi tercih edilerek bir nevi “İslam Hukuku” kavramı ile “Şeriat” kavramı özdeşleştirilmektedir. Gerekçe olarak şeriat aynı anda dini, hukuki ve ahlaki boyutları kapsadığı için bu kavramın kullanılmasının daha doğru olacağı belirtilmektedir. Onun için şeriat denildiğinde, bir taraftan dini hükümler diğer taraftan hukuki yasalar anlaşılmaktadır. İslam dini Monoteist (tek tanrılı) bir din olarak kabul edilmektedir ki, bu nitelendirmenin İslam’ın tevhid inancına sahip oluşu bakımından uygun bir değerlendirme olacağı

düşünülmüştür. Bu anlayışın bir sonucu olarak da “mutlak kudret sahibi” olarak da, dünyanın tek sahibi ve hükümdarı Allah’tır. Dolayısıyla insanın haklarının da Allah tarafından belirlenmiş olduğu tespitine yer verilmiştir.

Ana kaynak olarak *Kur’an* ve *Sünnet*, ikincil ana kaynak olarak da *icma* ve *kıyas* kabul edilip her biri kısaca tanıtıldıktan sonra kaynak değerleri üzerinde durulmaktadır.

İnsan hakları kavramı başlığı altında kavramın sözlük ve terim anlamlarının araştırması yapıldıktan sonra içerik tartışmasına girilmiştir. İslam Hukukuna özgü olarak, insan hakları salt olarak hak kavramından ziyade, insanın vacibeleri kapsamında değerlendirilip ele alınmış ve böylece bir vecibenin karşı taraf için hak teşkil edeceği varsayılarak insan haklarının bu tarzda ele alındığına vurgu yapılmıştır.

Kuran’da ifade edildiğine göre temel haklara sahip olma bakımından insanların birbirlerinden bir farkı yoktur. İnsan diğer varlıkların en üstünüdür ve insanın hakları doğuştan itibaren başlamaktadır.

Yazarın değerlendirmesine göre *İslam Hukuku* ile *Birleşmiş Milletler Hukuku* arasında bir takım farklar bulunmaktadır. Bu farklar ekonomi, siyasi, sosyal haklar ile diğer alanlarda görülmektedir. Birleşmiş Milletler ile İslam Hukuku mukayese edildiğinde iki hukuk sistemi arasındaki farklara örnek olarak şunları vermektedir:

İslam’da bir Müslüman, fikirlerini sadece dini sınırlar çerçevesinde beyan edebilir. Birleşmiş Milletler hukukunda ise fikir özgürlüğü bulunmaktadır. İslam Hukukunda annenin hayatı için tehlike teşkil etmeyen hamileliği sonlandırmak olan kürtaj yasaktır; Birleşmiş Milletler hukukuna göre ise yasak değildir. Yazar bunlara benzer birçok farklılıkları ele almaktadır.

Ceza Hukukunu ilgilendiren konular bakımından bakıldığında İslam Hukukunda dünyevi ve uhrevi iki çeşit ceza vardır. Birleşmiş Milletler hukukunda ise, sadece dünyevi ceza bulunmaktadır.

Müslümanların yaşayışında ana fikir inançtan oluştuğu için yaşayış tarzı imanın ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla hangi ülkede olursa olsun İslami kimliği taşımak zorundadır.

Yazarın referans olarak verdiği Muhammed Ahmed Mufti'ye² göre "Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi" devrim sonrası burjuva tarafından icat edilmiş olup Müslümanlar tarafından benimsenmemiştir. Çünkü insan tarafından icat edilen bir hukuk sistemini oluşturmaktadır ve sadece batı zihniyetine uygun bir yaklaşımdır. Dolayısıyla bu anlayışa çoğulcu bir yaklaşım denilmesinin yanlış bir düşünce olacağını belirtilmiştir.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

Yazarın yaptığı bu araştırma ve incelemeden elde ettiği sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür:

a. Müslüman ülkelerinin geneli XX. asırdan itibaren Birleşmiş Milletler Hukukunu benimsemişlerdir. Diğer ülkelerde kısmen İslam Hukuku kısmen de Birleşmiş Milletler Hukuku yürürlüktedir. Müslüman ülkelerin birçoğu Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'ni onaylayıp kabul etmişler ve halen uygulamaktadırlar.

b. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi herkesi kapsamaktadır. Millet, ırk ve devlet ayırımı yapmamaktadır. İslam'da ise insan hakları ise sadece Müslümanları kapsamaktadır. Çünkü tamamen dini nitelik taşımaktadır.

c. İslam Hukuku'nda kabul edilen insan hakları Kuran, Sünnet, İcma ve Kıyasa dayanmaktadır. İslam Hukuku İnsan hakları konusunda biraz yetersiz kalmaktadır, Birleşmiş Milletler bu konuda sistemini daha da oturtmuş gözükmektedir.

d. İslam Ülkelerinin Demokratik Hukuk sistemini benimsemedikleri ve bu yönetim biçimini seçmedikleri için ve böyle bir tercihte bulunmaları gerekmediği için bu tür sorunların çözümü zor gözükmektedir. Bu tip sıkıntıları giderebilmek için İslam Devletlerinin yaklaşımları, iç hukuk sistemleri, kültürel yapıları, uyguladıkları ekonomik sistemleri önem taşımaktadır.

---

² İnsan hakları ile ilgili çalışma yapan bir âlimdir. Hakkında fazla bilgiye ulaşılamamaktadır.

Yazar kaynak olarak dokuz tane Arapça bir tanesi Rusça olmak üzere belli kaynaklardan yararlanmış olup adı geçen çalışma Rusya Federasyonu tez bankası arşivinde kayıtlı bulunmaktadır.

5. Elayan Gasan Fadel, Otvetstvennost za posyagatelstvo na sobstvennost po musulmanskomu ugovnomu pravu (İslam Ceza Hukukunda Özel Mülkiyete Karşı İşlenen Suçlardan Sorumluluk), Doktora tezi, 189s, Dağıstan Devlet Üniversitesi Mahaçkala³, 2000.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Rusya Federasyonuna bağlı özerk cumhuriyetlerden biri olan Dağıstan Özerk Cumhuriyeti Dağıstan Devlet Üniversitesi'nde, doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde İslam Hukukuna göre özel mülkiyete karşı işlenen suçun genel özellikleri ele alınmaktadır. İkinci bölümde İslam Hukuku'na göre "özel mülkiyete karşı işlenen suçlardan hırsızlık suçunun cezai sorumluluğu hakkında bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde ise İslam Ceza Hukukuna göre özel mülkiyete karşı işlenmiş bir suçta iştirak halinde "birden fazla kişinin müştereken sorumluluğu" ile bitmemiş suç için "teşebbüs halindeki suçun sorumluluğu" üzerinde durulmakta ve her iki suç halinin özellikleri ele alınmaktadır.

Yazar çalışmasını İslam Ceza Hukukuna, günümüz İslam ülkelerinin hukuk sistemlerine, tarihteki uygulamalara ve günümüz Arap ülkelerinin anayasalarına başvurarak hazırlamıştır. Dolayısıyla güncel durumu da ele almıştır.

Bu çalışmada İslam hukukunda özel mülkiyete verilen öneme dikkat çekilerek, İslam Ceza Hukukunun temel kaynakları çerçevesinde, suçun özelliklerini ve suç ortaklarının durumunu ele alarak her biri ile ilgili bilgi vermektedir. Günümüz Arap ülkelerinde Umman, Suudi Arabistan, Lübnan gibi ülkelerin uygulamalarını ve anayasalarını araştırıp incelemektedir. Bu gibi ülkelerde cezanın genelde % 25'lik oranı

---

³ Dağıstan, Rusya Federasyonuna bağlı özerk bir cumhuriyettir. 20 Ocak 1921 yılında özerk statü kazanmıştır. Halkının %99'u müslümandır. Dağıstan Devlet Üniversitesi, Dağıstan'ın başşehri olan Mahaçkala'da bulunmaktadır. 1931 yılında kurulmuştur. Bünyesinde biyoloji, doğu bilimi, kültür, psikoloji ve felsefe, hukuk, tarih gibi fakülteleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.dgu.ru

özel mülkiyete karşı işlenmiş olan suçlar olarak tespit edildiğini ifade etmektedir. Buna göre yüz adet suçun 25 tanesinin özel mülkiyete karşı işlenen suçların teşkil ettiği belirtilmektedir.

Sonuç olarak İslam Hukuku yeterli ölçüde insan haklarını savunarak, suç işleyene cezasını vermektedir. Bazı Arap ülkelerinde klasik şeriat hükümleri uygulanmaktadır. Lübnan, Suudi Arabistan ve Oman bu ülkelerdendir. Adı geçen ülkelerde İslam Hukukunun etkisi fazla olduğundan ve bu cezalar uygulanmaya başladığından dolayı suçların oranının düştüğü tespit edilmiştir.

Yazar çalışmasında elli Rusça, dokuz İngilizce ve dokuz tane Arapça olmak üzere toplam 68 kaynaktan istifade etmiştir.

6. Şihab Abdu'l-Karim Ali, Prava çeloveka v mejdunarodnom i musulmanskom prave (Srvnitelny analiz), (İslam ve Uluslararası Hukukta İnsan Haklarının Mukayesesi), Doktora tezi, 185s, Tataristan Sosyal Ekonomi ve Hukuk Bilimleri Akademisi⁴ Kazan, 2000.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Rusya Federasyonu'na bağlı özerk cumhuriyetlerden biri olan Tataristan Özerk Cumhuriyeti Tataristan Sosyal Ekonomi ve Hukuk Bilimleri Akademisi'nde, doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde uluslararası hukuk sisteminde insan hakları araştırılıp incelenmiştir. İkinci bölümde ise İslam Hukukunda tanınan insan haklarının standartları ele alınmıştır.

Yazar bu çalışmasında metot olarak hukuk, tarih, mantık analitik ve kronolojik sisteme başvurmuştur. İki hukuk sisteminin tarihçesi ile ilgili bilgi vererek mukayese etmektedir.

Çalışmasının birinci bölümünde uluslararası hukukta insan hakları ile ilgili bilgi vererek İnsan Hakları Bildirgesi'ni (1948 y) ele almaktadır. İnsan Hakları Bildirgesinin, Birleşmiş Milletler teşkilatı tarafından hazırlanıp kabul edilen uluslararası düzeyde bir

---

⁴ Tataristan Sosyal Ekonomi ve Hukuk Bilimleri Akademisi, 1993 yılında Kazan şehrinde kurulmuştur. Akademi Sosyoloji, Hukuk, Ekonomi ve Felsefe olmak üzere dört bölüm barındırmaktadır.

kanun olup, adı geçen uluslararası kuruluşa üye olan tüm ülkelerde geçerli olacaktır. İnsan Hakları Bildirgesinde her bireyin siyasal, kişisel haklara sahip olduğu, eşitlik gibi temel haklardan yararlanma hakkının bulunduğu belirtilmiştir.

İkinci bölümde yazar İslam'da İnsan Hakları ile ilgili bilgi vererek, bu hakların temel kaynaklarının başında Kur'an'ın geldiğini açıklamaktadır. İslam Hukukunun ilk başlarda dini içerikli olduğunu ve kendine özgü bir hukuk sistemi olduğunu ifade etmektedir. Yazar İslam Dininin kurallarına göre insan haklarını savunmaktadır.

Bu bilgileri verdikten sonra yazar İslam ve uluslararası hukuk sistemlerini mukayese etmektedir. Son olarak yazar, müslüman ve gayri müslim ülkelerin hukuk sistemleri arasında benzeyen ve ayrışan noktaların bulunduğunu ifade etmektedir.

Mesela her iki hukuk sisteminde de vergi olduğunu fakat İslam'da verginin zekât olarak nitelendirildiğini, muhteva ve işleyiş açısından bunların farklı olduğunu bildirmektedir. İnsan özgürlüğü, çevre temizliği gibi uygulamalar bakımından birbirine benzemektedir. Ayrıştığı noktaların başında, uluslararası hukuk düzeyinde adaleti sağlamaya, anlaşmazlıkları ve hak ihlallerini önlemeye yönelik müstakil ve bağımsız kuruluşların bulunuyor olması gelmektedir. Birleşmiş Milletler kuruluşu bakımından her vatandaşın insan haklarının ihlali ile ilgili sorununun giderilmesini sağlayacak mahkemeler bulundurulmasını istemektedir. İslam Hukukunda ise böyle kurumların olmadığını ifade etmektedir. Yazar çoğu İslam ülkesinin temel hukuk sistemlerinin şeriat olmasından dolayı, İslam'da müslüman toplumunun gelişmesi için herkesin çaba gösterebilmesine dikkat çekerek bu yönden içtihadın önemli olduğunu vurgulamaktadır. Yazara göre, araştırmacıların uluslararası hukuk, İslam hukukunun ahlak ve hukuk ilişkisi birikiminden istifade ederek, İslam ekonomi ve hukuku ile ilgili daha fazla bilgi vermeleri gerektiğini düşünmektedir.

Yazar çalışmasında yüz kırkiki Rusça ve on tane Arapça olmak üzere toplam 152 kaynaktan istifade etmiştir.

7. Koşeva Svetlana Vladimirovna, Musulmanskoje pravo o prirode vlasti, (İslam Hukukunda İktidarın Doğası), Doktora tezi, 180s, Stavropol Devlet Üniversitesi⁵, Stavropol 2001.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Stavropol Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, “Klasik İslam Hukukunda İktidar Kavramı” araştırılmaktadır. İkinci bölümde “Klasik İslam Öğretisinde (Sünni ve Şii) Devlet Aygıtını” düzenleyen ilkeler araştırılmış ve bu konu hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde ise günümüz İslam ülkelerindeki iktidar problemiyle ilgili bilgi verilerek bu konuya açıklık getirmektedir.

Yazar çalışmasında tarihsel dönemleri araştırarak İslam kaynaklarına başvurmuştur. Metot olarak farklı hukuk sistemleri arasında mukayese yapmaktadır. Günümüzde yeni biçimsel-mantıksal metodu kullanarak ana kaynakları analiz edip tarihi tecrübeyi ortaya çıkararak günümüze taşımaktadır.

İslam Hukuku, hukukun tüm konularını kapsamlı şekilde kapsayan bir hukuk sistemini oluşturmaktadır. Ekonomik, siyasal ve sosyal hayat gibi birçok alanla ilgili konuları içermektedir. Bunun dışında manevi hayatı ve farklı ritüelleri içerdiği için İslam'da modern hayat ve inanç birbirini tamamlayan, birbirinden ayıramayan iki unsuru ifade etmektedir.

Yazar kaynak olarak Kur'an-ı ve Hadisi ele almaktadır. İslam Hukukunda içtihadın önemli yeri vardır. Yazar içtihat üzerinde durarak, içtihatların değiştiği için güncel konulara cevap verebildiği kanaatindedir.

Din ve siyaset İslam'da eskiden bu yana hep problemler yaşayarak günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde de İslam Hukukunda “din ve siyaset” kavramları güncelliğini korumaktadır. Bu konuyu anlayabilmek için birbirine bağlı şu üç soruya cevap vermek icap etmektedir:

---

⁵ Stavropol, Rusyanın güneyinde bulunan bir şehirdir. Stavropol Devlet Üniversitesi 1930 yılında kurulmuştur. Dilbilgisi, biyoloji, coğrafya, kimya, matematik, tarih, hukuk gibi fakülteleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.edu.ru.

- a. Müslüman toplumunun doğası ve özellikleri
- b. Kamusal yaşamda laik ve dini tarafın oranı
- c. Kavram olarak iktidar ve onun fonksiyonu

Bu konular araştırılarak analiz edilirse, İslam Hukukunda inancın devlete ve İslam devletlerinin siyasetine etkisi anlaşılacak duruma gelecektir.

Klasik İslam'da "iktidar" tartışma konusu değildir. Çünkü güç sahibi sadece Allah'tır. İnsanlar sadece Allah'ın verdiği kanunlara göre yaşamaktaydılar.

Dünyada iktidarın amacı sınırlıydı. Kamu düzenini bozmadan Kur'an ve Sünnete göre yaşamlarını sürdürmekteydiler. İktidardan sorumlu olanlar için hadiste de geçtiği gibi (علاء) yani yönetici kavramı kullanılmaktadır.

Günümüzde ise doğu ülkelerini de etkisi altına alarak, hayat şartları değiştiği için "iktidar" kavramı güncel konulardan biri haline gelmektedir.

Şiiilere göre "iktidar" kavramı "tüm iktidar gücü imamların elinde bulunmalıdır" şeklinde formülize edilir. Ve bu sistem şii devletlerin siyasetine yansımaktadır.

İslam Hukuku birçok konuda İslam ülkelerine etki etmektedir. Fakat bazı konularda zayıf kalmaktadır, batı ülkelerinden. Günümüzde İslam Hukukunun yeri buna bağlıdır.

İslam Hukukunun temel sorunlarından bir tanesi de siyasetle dinin bağlantısı olarak gözükmemektedir. Diğer bir husus İslam Hukuku çoğulcu ve kapsayıcı bir hukuk sistemini oluşturmaktadır. Tarihten bu yana birçok fırka, anlayış ve farklı kültürlerin İslam Dini ile karışmasının da büyük bir rolü olmuştur.

Müslüman akademisyenlere bu konuda büyük bir sorumluluk düşmektedir. Tarihten tecrübe edinerek hukuk sistemini yenilemek gerekmektedir.

İslam, dünyayı manevi ve laik diye iki unsura ayırmamaktadır. İslam Hukukuna göre her Müslüman Kur'an ve Sünnete göre yaşamalıdır.

İslam Hukuk sistemi gösteriyor ki Sünni Mezhebinde devlet başkanı Hâlifedir. Şii Mezhebinde ise iktidar İmamların elinde bulunmaktadır. Fakat bu günümüzde güncelliği kaybetmiş bulunmaktadır. Temel olarak şu üç konuyu ifade etmek gerekmektedir: Tevhid, Risâlet, Hilafet.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

İslam Hukuku, ilkel kabile tipi hukuktan günümüze kadar değişe gelmiş, ekollerden oluşan güçlü ve katmanlı bir hukuk sistemine dönüşmüştür. İlk asırlarda tek bir hukuk sistemi şeklinde iken, X. asırdan itibaren mezhepler ortaya çıkınca değişikliklere uğramaya başlamıştır. Farklı dönemlerde hukuk sisteminde farklı ekoller oluşmuştur. Aynı şekilde hukuki kurumlar ve kavramlarda da değişme, genişleme ve gelişmeler ortaya çıkmıştır. Örnek olarak ilk başta *hilafet* yönetimi daha sonra *saltanat* yönetimine geçmiştir. Siyaset olarak da son devirlerde halifeler başka işlerle meşgul oldukları için kadıları tayin ederek onlara dini sorumlulukları yüklemişlerdir.

Bunun dışında Sünni ve Şii mezhep hukukları arasında farklar bulunmaktadır. En belirgin fark olarak şiiilerdeki imamet anlayışı gözükmektedir. Şiiiler siyasetlerini de inançları üzerine bina etmektedirler.

Sonuç olarak yazar şunu ifade etmektedir. Her ne kadar İslam değişme özelliği ve kabiliyetine sahip olsa da Müslümanlar, İslam Birliği çatısı altında toplanmak arzusunu gütmektedirler.

Yazar bu çalışmasını, yüzotuzsekiz Rusça ve otuzsekiz İngilizce kaynak olmak üzere toplam 175 kaynaktan istifade ederek hazırlamıştır.

8. Gilazutdinova Roza Husayınovna, Priroda musulmanskogo prava (İslam Hukukunun Doğası), Doktora tezi, 193s, Başkurdistan Devlet Üniversitesi, Ufa⁶, 2001.

---

⁶ Ufa, Başkurdistan Özerk Cumhuriyeti'nin başkentidir. Başkurdistan Devlet Üniversitesi, Başkurdistan Özerk Cumhuriyeti'nin en eski üniversitelerindendir. Hukuk, Felsefe, Psikoloji, Biyoloji, Coğrafya, Mühendisilik, Matematik ve Enformatik, Tarih, Filoloji gibi fakülteleri barındırmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. www.bashedu.ru.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Başkurdistan Devlet Üniversitesi'nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Yazar birinci bölümde genel hatları ile İslam Hukuku hakkında bilgi vererek, Rusya'da İslam Hukukunun nasıl anlaşıldığını ele almaktadır. İkinci bölümde ise belli konularda İslam Hukuku ile diğer hukuk sistemlerini mukayese etmektedir. Yazar çalışmasında genel tarihe, mukayeseli hukuka ve farklı akademik çalışmalara başvurmuştur. İslam ülkelerinin hukuk sistemlerini de ele alıp incelemekte ve karşılaştırmalar yapmaktadır.

Birinci bölümde İslam Hukuku ile ilgili genel bir bilgi verilmektedir. Bu çalışma İslam Hukukunun nasıl anlaşılması gerektiği sorusu üzerine bina edilmektedir. Bunun yanı sıra bu bölümde, "İslam Hukuku dini hukuk mu yoksa hukukçuların hukuku mu?" sorusuna cevap aranmaktadır.

Yazara göre İslam Hukuku dini hukuk olsaydı Hristiyanlık, Budistlik gibi dinlerin hukukları ile mukayese edilmesi gerekirdi. Oysa günümüzde İslam Hukuku Anglo-Sakson ve Roma Cermen Hukuku ile mukayese edilmektedir. İslam Hukukunun yasal bir hukuk sistemi oluşu ve böyle kabul edilmesi yazara göre tartışmalı veya hatalı olabilir. Kur'an bir yasa kitabı değildir; İncil gibi itikat ve ibadet kitabıdır. İslam Hukuku kavramı daha çok hukukçular arasında yaygınlık kazanmış olan bir terim ve konudur.

Yazar Rusya Federasyonu'nda daha çok İslam Hukuku kullanılması konusuna dikkatleri çekmektedir. Rusya Federasyonu'nda İslam Hukuku kavramı kullanılmasının sebebi, İslam Hukukunun iyice ve sistemli bir şekilde araştırılmadığından kaynaklanmaktadır.

Yazara göre Rusya'da İslam Hukuku kavramının kullanılmasının başka sebepleri de vardır. Onları şu şekilde sıralamak mümkündür:

Şeriat kelimesi Rusça konuşan halk için telaffuzu zor bir kelimedir. Halk onun yerine İslam Hukuku kavramını kullanmaktadır.

İslam Hukuku denildiği zaman tüm İslam ülkelerinin hukuk sistemini aynı şemsiye altında toplamak mümkündür. Batılı ülkelerin hukukları Anglo-Sakson Hukuku adı altında birleştirildiği gibi İslam ülkelerinde uygulanan hukuk sistemlerini de “İslam Hukuku Ailesi” olarak nitelendirilmektedir.

Rusçada Müslüman kelimenin karşılığı olarak “*Pravovernyy*” kelimesi kullanılmaktadır. Bu kelimenin tam karşılığı *hukuka bağlı* olan demektir. Bu da yazara göre Rusya’da İslam Hukuku kavramının kullanılmasının sebeplerden bir tanesidir.

Yazara göre Rusya topraklarında İslam Hukuku ile ilgili ilk çalışmalar 1800’lü yıllara denk gelmektedir ve batıdan öğrenildiği için İslam Hukuku kavramını tam anlayamamışlardır.

Yukarıda da belirtildiği gibi İslam Hukuku başka hukuk sistemleriyle mukayese edildiği zaman Anglo-Sakson veya Roma Cermen gibi hukuk sistemleri ile mukayese edilmektedir.

Yazara göre bu hukuk sistemleri ile mukayese edildiği zaman, hukukçuların anladığı hukuk açısından değerlendirilmemektedir.

Yazar İslam Hukukunu din hukukunun bir dalı olarak nitelendirerek, Arapların arkaik hukuku olduğu kanaatindedir. Örnek olarak Eskimolar arasında tartışma çıksa bunu şarkı söyleyerek hallettiklerini ifade ederek, Arap arkaik hukukuna benzediği kanaatindedir. Fakat İslam Hukukunu diğer dini hukuk sistemlerinden ayırtıran ekonomi, siyaset gibi tüm alanların, İslam Hukukunun kapsadığını ifade etmektedir.

Bu çalışmasında İslam’ın Hristiyanlık ve Yahudilik ile birçok ortak noktalarının olduğu kanaatindedir. Örnek olarak İbrahim tüm dinlerde elçidir. Ve bunun gibi birçok ortak noktaları olduğu kanaatindedir. Hristiyanlıkta da Hz. Muhammed (sav) gibi elçilerin olduğunu, ancak Allah dışında başka birinin kanun koyamadığını ve fakat sadece dine davet ettikleri kanaatindedir. Dolayısıyla bu da Din hukukunun bir dalı olduğunun göstergesidir.

Yazar çalışmasında Rusça ve Rusça’ya başka dillerden çevrilmiş olmak üzere toplam 137 kaynaktan istifade etmiştir.

9. Petrov Eduard Aleksandroviç, Gosudarstvenno-politiçeskiye konfliktı institutov rossiskogo i musulmanskiego prava v protsessah realizatsiyi sotsialnoi doktrinı İslama " (İslam'ın Sosyal Doktrininin Oluşum Süreci Bakımından Rus ve İslam Hukukunda Devlet-Siyaset Çatışması Düşüncesi), Doktora tezi, 145s, Kuzey Kafkasya Yüksek Okul Bilimsel Merkezi⁷, Rostov, 2003.

Yukarıda kısa adı yazılı olan tez Kuzey Kafkasya Yüksek Okul Bilim Merkezi Hukuk Fakültesinde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Şeriatın ve Rus Hukukunun hukuki ve siyasi çatışması ele alınarak bilgi verilmektedir. İkinci bölümde ise İslam Hukukunda insan hakları anlayışı ve Rus Hukukuna ne kadar uyduğu konusu araştırılıp incelenmiştir.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun temel kaynaklarına, Rus anayasasına ve farklı akademik çalışmalara başvurmuştur.

Bu çalışmasında İslam Hukukunda ve Rus Hukukunda insan haklarını değerlendirmektedir. Bu iki hukuk sistemi arasında fazla çatışma konuları olmadığını düşünmektedir. Çalışması Rusya Müftüleri tarafında hazırlanan “Rusya Müslümanları Sosyal Temel Haklar Programı”⁸ belgesi üzerinde durmaktadır. Müslümanların sosyal hakları ve Müslümanların da teröre karşı duruşlarını ele almaktadır.

Sonuç olarak yazar Müslümanların temel kaynağı Kur’an olduğu için onun kanunlarına uyulması gerektiğini ifade etmektedir. Rusya’da müslümanların inanç, özel mülkiyet, evlilik gibi konuları uygulayabileceklerini ve Rus Hukukunun da buna izin verdiği kanaatindedir. Müslümanların vergi vermelerinin, doğayı temiz tutmanın şeriata karşı olmadığını ifade ederek Rus Hukuku ile şeriatın çatışmadığı kanaatini izhar etmektedir.

Yazar çalışmasında Rusça olmak üzere toplam 105 tane kaynaktan istifade etmiştir.

---

⁷ Kuzey Kafkasya Yüksek Okul Bilimsel Merkezi 1969 yılında kurulmuştur. Ekoloji, Bölge Araştırmaları gibi bölümleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.sfedu.ru web sayfasına.

⁸ Rusya Müslümanları Sosyal Temel Hakları Programı, Rusya Federasyonu tarafından önerilerek müftüler tarafından dini doğru anlatmak için hazırlanan belgenin adıdır. Detaylı bilgi için bkz. www.muslim.ru

10. Misrokov Zamir Hasanoviç, Adatskoye i musulmanskoye pravo narodov Severnogo Kavkaza v rossiskih pravovih sistemah: XIX-XX vv (XIX-XX. Yüzyıllarda Rusya Hukuk Sisteminde Kuzey Kafkasya Milletlerinin Adetleri ve İslami Hükümler), Doktora tezi, 328s, Rusya Federasyonu İç İşleri Bakanlığı Yönetim Akademisi Moskova, 2003.

Yukarıda kısa ismi yazılı olan tez Rusya Federasyonu İç İşleri Bakanlığı Yönetim Akademisi'nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma altı ana bölümden oluşmaktadır. Yazar *birinci bölümde* Kuzey Kafkasya'nın, Rusya Federasyonu topraklarına dâhil olduğu dönemlerde İslam ve Geleneksel hukukla ilgili bilgi vermektedir. *İkinci bölümde* Kuzey Kafkasya'nın geleneksel hukukunun temeli araştırılarak incelenmektedir. *Üçüncü bölümde* Geleneksel ve İslam Hukukunun, Rusya Hukuk sistemine XIX. asrın ortalarında girişi açıklanmaktadır. *Dördüncü bölümde* Rusya İmparatorluk reform döneminde Geleneksel ve İslam Hukuku araştırılmaktadır.

Beşinci bölümde Sovyetler Hukuk sisteminde Geleneksel hukuk ve İslam Hukuku hakkında bilgi verilmektedir. *Altıncı bölümde* ise günümüz Kuzey Kafkasya'sında İslam Hukuk kültürü anlatılmaktadır.

Yazar metot olarak çalışmayı yaparken objektif ve tarihi bir şekilde yaklaşım göstermektedir. Tez yazımında tarihi-hukuki bir araştırma yaparak o dönemleri incelemektedir. Kronolojik bir sistemi tercih ederek her dönemi ele alarak her biriyle ilgili bilgi vermektedir

Yazar çalışmasını üç dönem halinde ele almaktadır.

Birinci Dönem: Çarlık Rusya Dönemi

İkinci Dönem: Sovyetler Birliği Dönemi

Üçüncü Dönem: Rusya Federasyonu Dönemi

Kuzey Kafkasya bölgesinde farklı milletler kendilerine has kültürleriyle yaşamaktadır. Kafkaslar tarihten bu yana hayatlarını Şeriat ve Geleneksel hukuk sistemi

üzerine bina ederek hayata devam etmektedirler. Fakat şartlar gereği hukuk sistemi gün geçtikçe değişikliğe uğramaktadır.

Yazar bu çalışmasında İslam Hukuku kavramı yerine Şeriat kelimesini kullanmaktadır. Bu kelimenin daha kapsamlı olduğunu ifade ederek, Şeriat kelimesini kullanmayı tercih etmektedir.

Yazar Şeriat ve Geleneksel hukuk kavramlarına dikkat çekerek, çalışmasını bu iki kavram üzerine kurmaktadır. Çünkü Kafkas milletlerinin anayasası bu iki hukuk sisteminden oluşmaktadır. Şunu da ifade etmek gerekir ki Kuzey Kafkasya’da şeriat, hiçbir zaman bir yönetim sistemi haline gelmemiştir. Buna mukabil geleneksel hukukun etkisi ağır basmaktadır.

Çarlık Rusya dönemi: Tarihi kaynaklara göre Kafkasların Geleneksel Hukuku ve Şeriat XIX. asırdan XX. yy’nin ilk yarısına kadar devam etmektedir. XIX. yy’nin başından 1930’lara kadar Geleneksel Hukuk ve İslam Hukuku, varlıklarını Rusya Hukukuna paralel olarak devam ettirerek hayatını sürdürmekteydi. Yani o dönemde çoğulcu yönetim sistemi uygulanmaktaydı. O dönemlerde Kafkasya toprakları özerklik kazanmışlardır. Dolayısıyla kendi içlerinden seçilen kadıları ve mahkemeleri vardı. Anlaşmazlığa düştüğünde toplumsal sınıflara uygun düşecek şekilde mahkeme kurulmaktaydı. İngiltere’de 1215 yıllarının “Özgürlük Tüzüğü” kuralına benzemektedir.

Sovyetler Birliği Dönemi: Sovyetler Birliği döneminde Kafkasların geleneksel hukukları kökten değişikliğe uğramaktadır. Hukuk sisteminden inanç, din kaldırılarak onun yerini ateizm tarzı bir sistem dayatılmıştır. Şeriat mahkemesinin yerine modern mahkeme gelmektedir. Kafkasların sadece kültürel faaliyetlerine dokunulmamıştır.

Rusya Federasyonu Dönemi: Bu dönemde Kafkasların hukuk sistemi tamamen değişmiştir. Geleneksel Hukuk ve İslam Hukukunun yerine modern Rusya Federasyonu Hukuk sistemi gelmiştir. Fakat Kafkas milletlerinin geleneksel hukukları dikkate alınmaktadır. Örnek olarak, geleneksel hukukta ferde ya da topluma karşı herhangi bir gayri ahlaki davranış cezalandırılmaktaydı. Modern Hukukta da aynı fakat sistemli bir şekilde ceza verilmektedir. Günümüzde tüm Kafkasya bölgelerinde Rusya Federasyonu hukuku geçerlidir.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

Kuzey Kafkasya bölgesinde Geleneksel hukuk sistemi bölge halklarının ayrılmaz bir parçası olarak devam etmektedir. Bu çalışmada görüldüğü gibi hukuk sistemi değişe gelmektedir. İlk arlık döneminde çoğulcu bir hukuk sistemi mevcutken Günümüz Modern Hukuk sistemine kadar Geleneksel Hukuk hep var olagelmiştir. Günümüz hukuk sisteminde geleneksel hukunun varlık alanı ve etkisi azalmaktadır. Fakat devam etmektedir. Dolayısıyla Geleneksel Hukuk sistemi Kuzey Kafkasya bölgesinde hep var olmaktadır.

Yazar alışmasında Rusça olmak üzere toplam 278 kaynaktan istifade etmiştir.

11. Bekkin Renat İrikoviç, Strahovaniye v musulmanskoy prave: Teoriya i praktika, (İslam Hukukunda Sigorta Teori ve Pratik)), Doktora tezi, 164s, Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet niversitesi⁹, 2003.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, yapılmış olan bir çalışmadır. Bu alışma iki ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde yazar İslam Hukuku ve sigortayla ilgili genel bilgi vererek konuya giriş yapmaktadır. İkinci bölümde ise İslami Sigorta Tekafül örneğini ele almaktadır.

Yazar bu çalışmasında sentez, soyutlama, induksiyon, modelleme ve anolojiye yaslanarak sistematik bir çalışma yöntemi takip etmiş, hukuklararası mukayese yaparak analiz yapmaktadır.

Yazar alışmasına İslam Hukukunun kendi başına, müstakil bir hukuk sistemini temsil ettiğini ifade ederek İslam Hukuku ile ilgili bilgi vermektedir.

---

⁹ Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi alanında uzman yetiştirmek için Rusya'da kurulan en eski ve ünlü okuldur. İktisad, Hukuk, Gazetecilik, İşletme ve Ticaret gibi birçok fakülteleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz www.aymirdanismanlik.com.

Bir sonraki aşamada asıl konuyu yavaş yavaş tarihten başlayarak ele almaktadır. Eski Babilliler’de kendi kültürlerine bağlı sigortalı olduğundan bahsetmektedir. Bu sigorta yapılan zarara karşı tazminat şeklindeymiş. Aynı şekilde İslam’ın başlangıç dönemlerinde zekât ve diyetin aynı fonksiyonu icra ettiği görülmektedir.

Günümüzde ise İslami Sigorta 1990’lı yıllarda Müslüman şirketlerin batı ülkeleri ile işbirliği yapmaya başladığı zamana dayanmaktadır. Yani Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği’yle birlikte bu sorun ortaya çıkmaktadır.

Yazar bu çalışmasında “İslam Devleti” ile “Müslüman Ülkesi” kelimeleri arasında farklar olduğunu ifade etmektedir. İslam Devleti İslam kanunlarını uygulayan bir devlet yönetimi biçimidir. Müslüman ülke ise tamamen veya çoğu Müslümanların yaşadığı fakat İslam kanunları yani şeriat uygulanmadığı bir yönetim biçimidir.

Yazar çalışmasını ikinci bölümünde *Tekafül* kavramı üzerinde durarak kavrama açıklık getirmektedir. Tekafül kelimesi sözlük anlamı bir şeyi garantilemek anlamına gelmektedir. Tekafül kelimesinin sinonim anlamı “İslami Sigortadır”. Bu kelime ilk olarak Malezya’da 1982 yılında kullanılmıştır. Daha sonra tüm dünyada İslami Sigorta kelimesinin yerine Tekafül kelimesi kullanılmaktadır.

Tekafül Rusya devletinin yasasına da aykırı değildir. Dünyada da İslami Sigorta kelimesinin yerine Tekafül kelimesi kullanıldığı zaman Batılı ülkeler tarafından itiraz görmemiş ve güzel bir şekilde karşılanmıştır.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

Müslümanlar 1960’lı yıllarından itibaren İslam Hukukuna yönelme ve yeniden İslam Hukukuna bir dönüş çabası içine girmişlerdir. Çoğu Müslüman ülkeleri anayasa olarak İslam Hukuku hükümlerini uygulamaya çalışmaktadırlar. Dolayısıyla son dönemlerde İslam Hukuku dünyada ön plana çıkmaktadır.

İslam Hukukunda zekât ve diyet uygulamalarına dikkat çekmek gerekmektedir. Zekât ve diyet uygulamaları İslam öncesi Arabistan’da da varlığını sürdürmüştür. Daha sonra İslam tarafından benimsenerek İslam Hukukunda yer almaktadır.

Modern hukukçular zekât ve diyeti, “Ukubat” başlığı altında toplamaktadırlar.

Fakat Müslüman âlimler zekât ve diyeti (Akile) eski sigorta uygulama şekli olarak nitelendirmektedirler. Çünkü zekât sadece fakirlere yardım olarak değil aynı zamanda borçlunun borcunu ödemesi için de toplanan paralardan verilerek ihtiyaç giderilmektedir. Borçlu hapsedildiği zaman bile zekât paralarından ödenerek serbest bırakılmıştır. Diyet (Akile) de aynı şekilde tazminat şeklinde kullanıldığı için Müslüman cemaatinin arasında düzen getirmektedir.

Dolayısıyla Tekafül İslam dinine ve ruhuna uygun bir uygulamadır. Diğer kâr elde etme amacı güden sigorta şekilleri İslam Hukukuna aykırı düşmektedir.

Yazara göre Rusya Federasyonu’nda da “Tekafül” borçları kapatmak için kullanılabilir bir uygulamadır.

Yazar bu çalışmasında yetmişüç tane Rusça ve diğer kısmı Arapça ve İngilizce olmak üzere toplam 108 kaynaktan istifade etmiştir.

12. Orucev, Rustam Eldaroviç, Politiceskaya kontsepsiya “İslamskogo gosudarstva” Abdullahi Ahmeda An-Naima (Abdullah Ahmed An-Na’ima Göre Siyasal Bir Yapı Olarak “İslam Devleti”), Doktora tezi, 156s, M. V. Lomonosov İsimli Moskova Devlet Üniversitesi¹⁰, 2003.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez M. V. Lomonosov isimli Moskova Devlet Üniversitesi Felsefe Fakültesinde, doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde An-Na’ime göre İslam Devletinin siyasi ilkeleri, ikinci bölümde ise İslam’da siyasi ve hukuki reformun yolu ve prensipleri incelenip açıklanmaktadır.

Yazar metot olarak İslam siyasi tarihine başvurarak belli dönemlerin siyasi ve hukuki olaylarını araştırmaktadır. Bu konuyu objektif bir bakış açısından

---

¹⁰ M. V. Lomonosov İsimli Moskova Devlet Üniversitesi, 25 Ocak 1755 tarihinde kurulan, içerisinde hemen her fakültenin bulunduğu ve genelde yüksek dereceli öğrencilerin kabul edildiği bir üniversitedir. Detaylı bilgi için bkz. www.msu.ru

değerlendirerek farklı âlimlerin çalışmalarından istifade etmektedir. Özellikle An-Na'im'in çalışması fayda sağlamaktadır.

Yazar birinci bölümde devletleri siyasi ve hukuki açıdan değerlendirerek konuya girmektedir. Dünyada bulunan devletleri siyasi ve hukuki açıdan Doğu ve Batı devletleri diye ikiye ayırarak aralarındaki farkları ortaya koymaktadır. Örnek olarak şu farklılıkları göstermektedir: Batıda ilk sırada ekonomi, siyaset ve en son din gelmektedir. Doğu da ise tam tersi ilk sırada din daha sonra ekonomi ve siyaset gelmektedir.

Günümüzde kendilerini “İslam Devleti” diye adlandıran ülkeler, dış ve iç politikalarını İslami ilkelere göre yürütmeye çabalamaktadırlar. Zaman geçtikçe İslam ülkeleri daha da güçlenerek, uluslararası meydana söz sahibi olmaya çalışmaktadırlar. Örneğin, batıya alternatif olarak “İslam İşbirliği Teşkilatı'nın”¹¹ kurulması İslam ülkeleri için ileriye yönelik büyük bir adım ve önemli bir müesseseyi teşkil etmektedir. Fakat İslam ülkeleri 11 Eylül 2001 saldırısından sonra bir takım sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır. İslam Devletinin ideolojisi Şeriat üzerine kurulduğu için Batı demokrasi felsefesine biraz ters düşmektedir.

Yazar bu farkları açıkladıktan sonra An-Na'im'i bibliyografisini ve hukuk anlayışını analiz etmektedir. Bu bağlamda şu bilgileri vermektedir: Abdullah Ahmed An-Na'im Sudan doğumludur (1946). Yurt dışında eğitim alarak, 1973 yılında Cambridge Üniversitesi (University of Cambridge, England), Kriminoloji bölümünden mezun olmuştur. Daha sonra 1976 yılında Edinburgh Üniversitesinde (University of Edinburgh, Scotland) doktora unvanı almıştır. An-Na'im kendini Mahmud Muhammed Taha'nın (1909-1985) talebesi olarak görmektedir. Günümüzde ise Emory Üniversitesinde (*Emory University, Atlanta, GA, USA*) Profesör olarak göreve devam etmektedir.

---

¹¹ İslam Konferansı Örgütü, 1970 yılı Mart ayında Cidde'de toplanan İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları tarafından kurulmuştur. İslam ülkelerini çatısı altında toplamak üzere kurulan örgütün ismi 38. Dışişleri Bakanları toplantısında alınan karar gereğince İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) olarak değiştirilmiştir. 57 ülkenin üyesi olan kuruluş, Türkiye Cumhuriyeti de ilk kuruluşundan itibaren içindedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ab.gtb.gov.tr

Hocası Mahmut Muhammed Taha o dönemin etkili reformcu modernist düşünürlerindedir. Hayatı boyunca Fundamentalist İslam'ı savunmaktaydı. Taha, "Cumhuriyetçi Kardeşler" diye adlandırılan cemaate liderlik yaparak o dönemin Generali Cafer Muhammed Nimeyri'nin¹² rejimine karşı mücadele vermiştir. Daha sonra Nimeyri Cumhurbaşkanı olduktan sonra Taha'yı Devlete karşı isyanla suçlayarak 18 Ocak 1985 yılında Hartuma bölgesinde idam ederek öldürmüştür.

An-Na'im İslam'da reforma dair birçok makale yayınlamıştır. Bunu dışında Kuran'dan belli sureleri tefsir etmektedir. Bu çalışmalarından dolayı ün kazanmıştır. En önemli çalışmalarından biri "İslami Reforma Doğru" isimli kitabıdır.

An-Na'im'in görüşleri şu şekilde özetlenebilir: An-Na'im "İslam'da Devlet" şeklinin kökeninin Şeriat olması gerektiğini savunmaktadır. Bunun için Kuranı-Kerim dışındaki kaynakların da yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Fakat dinin özüne aykırı düşmemek şartıyla, bu devlet anlayışının, günümüz modern devlet sistemine uygun hale getirmek için modernize edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Yönetim olarak liberal bir sisteminin İslam'ın yönetim biçimine daha yakın olduğu kanaatindedir. Yönetim biçimi olarak liberal sistemi beğenmektedir. Fakat içerik olarak dini kapsamı gerektiğini de savunmaktadır.

An-Na'im Modern Hukuk ile İslam Hukukunu birleştirmeyi önermektedir. Böyle bir girişimin, hem İslam'ın ruhuna aykırı olmayacağını hem de Modern Hukukun yürürlüğüne devam edebileceğini ifade etmektedir. Eğer böyle bir reform olmazsa İslam Hukukunun modern dünyaya ayak uyduramayacağını ileri sürmektedir. Böyle bir girişim gerçekleşirse yeni bir Şeriat nizamının ortaya çıkacağını ve Şeriatın da varlığını da sürdürebileceğini savunmaktadır.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

An-Na'im'in öne sürdüğü "İslam Devleti" yerinde ve kendi içinde tutarlıdır. Çünkü An-Na'im'in Devlet anlayışı rasyonel bir düzlem ve çerçevede gözükmektedir. Hem pratik hem teorik açıdan tutarlı olarak gözükmektedir. Bu sayede İslam'ın özü

---

¹² Cafer Muhammed Nimeyri 1969-1985 yıllarında Sudan ülkesinin devlet başkanlığı görevini yapmıştır. Detaylı bilgi için bkz. www.iha.com.tr

korunarak modern dünyada ayakta kalabilme imkânı elde edilecektir. Diğer âlimler gibi radikal bir öneri sunmamaktadır. Tam tersi hem dini hem de modern dünyayı göz önünde bulundurmaktadır. An-Na'im bu görüşleriyle dünyaya İslam Hukuk sisteminin değişebileceğini göstermektedir.

Yazar bu çalışmasını yüz kırkaltı Rusça ve on yedi tane Arapça kaynak olmak üzere toplam 163 kaynaktan istifade ederek tamamlamıştır.

13. Denilhanov Magomed-Emi Havajoviç, Sootnoşeniye svetskogo i musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze: Filosovsko-religiovedçeski analiz (Kuzey Kafkasya'da Modern Hukuk İle İslam Hukuku İlişkileri. Dini Ve Felsefi Analiz), Doktora tezi, 260s, M. V. Lomonosov İsimli Moskova Devlet Üniversitesi, Moskova, 2004.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Moskova Üniversitesi'nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Kuzey Kafkasya'da¹³ dini hukukun ortaya çıkış ve yaygınlaşması hakkında bilgi vermektedir. İkinci bölümde ise Kuzey Kafkasya milletlerinin İslam Hukuku ile Modern Hukuk sistemlerini kabul etmelerinin sebep ve gerekçesini ele almaktadır.

Yazarın çalışma alanı felsefe olduğu için konuyu hukuki açıdan değil de daha fazla felsefi yönlerini araştırıp incelemektedir. Bu çalışmasında tarih, mukayeseli hukuk ve farklı akademisyenlerin çalışmalarına başvurmaktadır.

Yazar, çalışmasında Kuzey Kafkasya'da yaşayan milletlerin çoğu Müslüman olduğu için önceleri İslam Hukuku uygulamaları ve adetlerden oluşan bir hukuk sisteminin var olduğunu belirtmektedir. Ancak Rus işgalinden sonra bu hukuk sistemlerine Rus hukuk sistemi de dâhil olarak günümüze kadar böyle ikili bir hukuk sistemi uygulanmıştır.

---

¹³ Kuzey Kafkasya bölgesi Rusyanın güneyinde bulunan Çeçenistan, Dağıstan, İnguşetya, Osetya, Karaçay-Çerkez, Kabardey-Balkar, Adıge gibi Cumhuriyetlerini barındıran bölgenin ismidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. www.vokrugsveta.ru

Yazar çalışmasında Kuzey Kafkasya'da İslam Hukuku, Örf ve Adetler Hukuku ve Rus Hukukunun bir arada bulunduğunu ifade etmektedir. Yazar felsefeci olduğu için genel olarak felsefi analizde bulunmaktadır.

Yazar çalışmasında Rusça ve diğer dillerden tercüme olarak toplam 214 kaynaktan istifade etmektedir.

14. Tayilov Rabadan Zekeriyyeviç, Genezis musulmanskogo prava: İstoriko pravovoy aspekt (İslam Hukukunun Doğuşu, Tarihsel Gelişimi ve Hukuki Yapısı), Doktora tezi, 156s, Kuzey Batı Devlet Kurumu Akademisi,¹⁴ San-Petersburg, 2004.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Kuzey Batı Kurumu Akademisi Hukuk fakültesinde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde yazar Şeriat, İslam Hukukunun doğuşu ve başlangıcı ile ilgili bilgi vermektedir. İkinci bölümde Ortaçağ'daki İslam hukuk doktrini ve pratiği araştırılarak incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise yeni dönem İslam Hukukunu incelenmektedir.

Yazar çalışmasında tarihi ilkelere ve hukukun tarihi süreç içinde değiştiğini araştırarak incelemektedir. Metot olarak tarihsel, mantıksal yöntemlere başvurmuştur.

İslam Hukukunu her devirden bu yana mukayese ederek analiz etmektedir. Farklı akademisyenlerin özellikle de d'Osson'ın¹⁵ (d.1779-ö.1851) "Osmanlı İmparatorluğunun Genel Resmi" adlı kitabından istifade etmektedir. (1975 San-Petersburg)

---

¹⁴ Kuzey Batı Devlet Kurumu Akademisi 1991 yılında kurulmuştur. Bünyesinde Hukuk, Sosyoloji gibi fakülteleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.sziu.ranepa.ru

¹⁵ d'Osson'ın (d.1779-ö.1851) İsveç'in Osmanlıda bulunan büyükelçisidir. "Osmanlı İmparatorluğunun Genel Resmi" adlı kitabının yazarıdır. Detaylı bilgi bkz. Rus vikipedi wep sayfasına.

Yazar birinci bölümde Cahiliye Arabistan'ı, o dönemin hukuk sisteminden ve örf şeklinde uygulamalarından bahsetmektedir. Daha sonra eski Cahiliye Hukukunun yerini İslam'ın doğuşu ile yeni bir hukuk sistemi almıştır.

Fakat İslam Hukukunun yerinde durmadığını gün geçtikçe hayatın şartlarına göre geliştiğini vurgulayarak, ahkâm ayetlerine dikkat çekmektedir. Genel tez çalışmasında ahkâm ayetlerini açıklamaktadır.

Yazar 1960'lı yıllara müteakip, İslam ülkelerinin tekrar İslam Hukukunu anayasa olarak uygulamayı istediklerini bahis konusu yaparak teze başlamaktadır.

Yazar, İslam ülkelerinin bazı fikri zorluklarla karşı karşıya kalmış olduğuna değinerek örnek olarak “içtihat kapısı açık mı kapalı mı” sorusunun ortaya çıkmış olmasını göstermektedir. Bu sorun X. yy'de İslam Hukukunun gelişmesine engel olduğu gibi hala etkisini sürdürmektedir. Bir diğer sorun mezheplerin kaynakları ile ilgili olmuştur. Bir mezhep *kıyası* delil olarak görürken, kıyas diğer mezhep tarafından reddedilmekteydi. XIX. asırdan itibaren “İslam Hukuku bir metot mudur yoksa bir doktrin midir” tartışmaları başlamaktadır. Bu genel olarak akademisyenler tarafından tartışılmaktadır. Bunun gibi İslam ülkeleri birçok mesele ile karşı karşıya kalmaktadır. İslam Hukukunun bu sorunları aşarak hayatın gelişmesine paralel olarak kendini yenilemesi gerekmektedir.

Çünkü İslam Hukuku gelişmeye elverişlidir. Bu hususta Hindistan'da (*Comman Low*) Modern-İslam Hukuku uygulaması örnek olarak gösterilmektedir. Bu hukuk sistemi aynı zamanda Pozitif ve İslam Hukuku kanunlarını da içermektedir.

Yazar çalışmasında kaynak olarak dört mezhebin kurucularından (İmam Ebu Hanife, İmam Malik, İmam Şafii ve İmam Ahmed b. Hanbel) ile ilgili bilgi vererek, çalışmasında her birinin mezheplerini ele almaktadır. İslam Hukukunun parlak dönemi olarak IX. ve X. asrın fakihlerinin çalışmalarını görmektedir. Bu çalışmalar dışında Mecelle'nin çok önemli olduğunu ve Mecelle'nin Batı Hukuk tarzında kaleme alınmış İslam Hukuk kitabı olduğunu ifade etmektedir.

Yazar çalışmasında günümüz İslam ülkelerinde İslam Hukuku'nun ne kadar etkili olduğunu açıklamaktadır. Farklı İslam ülkelerinin anayasalarını araştırarak İslam Hukukunun oran olarak ne kadar olduğunu eski dönem hukuka göre mukayese etmektedir.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

İslam Hukuku birçok aşamadan geçerek günümüze ulaşmaktadır. Asırlardır farklı değişikliklere uğramaktadır. Günümüzde İslam Hukuku, Batı hukuku ile karışarak, karma hukuk sistemini oluşturmaktadır. Örneğin; Irak'ın 1953 yılında oluşan anayasası böyledir.

Irak anayasasında klasik İslam Hukukunun Hanefi ekolününün ve Mecelle hükümleri yer almaktadır. Sigorta gibi uygulamaları ise modern hukuktan almaktadır. Dolayısıyla farklı hukuklardan oluşan bir sistem ortaya konulmuştur.

Yazara göre Kur'an-ı Kerim'den ahkâm ayetleri yeniden araştırılarak, dini sınırları çizmek gerekmektedir. İslam Hukukunu oluştururken temeli Kur'an'a dayanmalı, fakat günümüz şartları da dikkate alarak yeni bir hukuk sistemi oluşturmak gerekmektedir.

Yazar çalışmasında Arapça, Rusça ve İngilizce olmak üzere toplam 227 kaynaktan istifade etmektedir.

15. Abdulayeva Kira Kerimovna, Osobnosti obyazatelno go prava musulmanskih gosudarstv (İslam Ülkelerinde Uygulanan Borçlar Hukukunun Özellikleri), Doktora tezi, 194s, Samara Devlet Ekonomi Akademisi¹⁶ Samara, 2004.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Samara Devlet Ekonomi Akademisinde doktora düzeyinde yapılan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde yazar Müslüman devletlerin Borçlar Hukukunun genel durumunu ele almaktadır. İkinci bölümde ise Müslüman ülkelerin akit ve akit dışı sorumluluklarının özelliği hakkında bilgi vererek açıklama yapmaktadır.

---

¹⁶ Samara Devlet Ekonomi Akademisi 1931 yılında kurulmuştur. Ekonomi, Bankacılık gibi fakülteleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.sseu.ru

Bu çalışmada tarihi ve hukuki açıdan İslam Hukukunu araştırarak analiz etmektedir. Mantıksal ve soyutlama gibi metotlardan istifade ederek konuyu incelemektedir. Ayrıca Rusya Federasyonu anayasasından da istifade etmektedir.

Yazar Müslüman devletlerin iki özelliği ele almaları gerektiğini düşünmektedir. Birincisi, Müslüman devletlerin eskiden bu yana oluşan dini içerikli hukuk sistemleri bulunmaktadır. İkinci özellik ise Müslüman devletler Batıdan etkilenecek modern hukuk sistemi uygulamaktadırlar.

Bu çalışmasında birinci özelliği ele almaktadır. Çünkü birinci durumdaki sistemde İslam Hukuku uygulanmaktadır. İslam Hukukunu çalışırken kendi mantığı ve sistematığı içinde araştırmak gerekir. Batı Hukukunu araştırma ve inceleme yöntemiyle istenilen sonuca ulaşmak mümkün görünmemektedir. Çünkü İslam Hukuku din ile yakın temas halinde olarak özü itibari ile farklı özellik taşımaktadır.

Yazar Rusya Federasyonu anayasasını örnek alarak hukuklar arasında mukayese yapmaktadır. Mesela Rus Hukukunda İslam Hukukundaki gibi somut kurallar oluşturulduğunda “ tarafların sözleşmede irade özgürlüğü” olduğu ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla bunun gibi ortak noktalardan hareketle hukuklar arası karşılıklı etkileşimde bulunulabileceğini ifade etmektedir. Fakat ortak noktalar bulunduğu gibi hukuk sistemleri arasında farklılıklar da bulunmaktadır.

Örneğin İslam Hukukunda sözleşme esasında taraflardan biri sarhoş olursa sözleşme iptal/fesih edilmektedir. Ya da evli bir bayan kocasına sormadan herhangi bir mülkü satarsa, kocası tarafından anlaşma fesholmaktadır. Modern hukukta ise böyle bir uygulamaya rastlanmamaktadır. Batı ülkeleri bazı İslam Hukuku uygulamalarını benimsemektedirler. Örneğin Rusya Federasyonu İslam Hukukuna benzer bir şekilde vakıf gibi kurum kurmaya çalışmaktadır.

Bir diğer husus ise İslam Hukukunda mezhepler arası farklar bulunmaktadır. Dolayısıyla her ülke kendi mezhebine göre hukuk sistemi düzenleyerek uygulamaktadır. Fakat faizin haram olduğu konusunda tüm mezhepler tarafından fikir birliğine varılmıştır. İslam Hukukunda bir sözleşmenin ortadan kalkması iki tür anlaşma ile mümkün olmaktadır:

Birincisi, sözleşmeyi taraflardan birinin tek taraflı iradesi ile feshetmesidir. İkincisi ise iki tarafların birbiriyle anlaşarak feshetmeleri ya da mahkemeye başvurarak sözleşmeyi feshettirmeleridir.

Yazar bu uygulamayı benimseyerek gelecekte Rus hukukunda bu uygulamanın yer alabileceği kanaatindedir.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

Yazar bu çalışmasında iki tür hukuk sistemini ele almaktadır. Birincisi İslam Hukuku, ikincisi ise batı kaynaklı pozitif hukuktur.

İslam Hukuku araştırılırken İslam'ın özünü anlayarak farklı bir bakış açısına göre ve farklı bir sistem mantığı ile araştırmak gerekmektedir. Araştırmalar sonucu olarak İslam Borçlar Hukuku şu şekilde tarif edilmektedir: İslam Hukukunun uygulandığı ülke sınırları içinde bir şahıs bir fiili yapmak veya yapmamakla yükümlüdür. Karşı tarafta yer alan şahsın ise bu fiili yerine getirilmesini isteme hakkı vardır.

Sonuç olarak İslam Borçlar Hukukundan, Rusya Federasyonu Anayasasına karşı olmayan uygulamaların bulunduğu ve bunların alınıp uygulanmasının mümkün olacağı kanaatindedir. Aynı şekilde Müslüman ülkelerinde Müslüman olmayan ülkelerle işbirliği yapmaları gerektiği kanaatindedir.

Yazar çalışmasında doksan tane Rusça ve kırkaltı tane İngilizce olmak üzere toplam 136 tane kaynaktan istifade etmektedir.

16. Sigalov Mihayıl Konstantinoviç, Obşeye i osobennoye v zapadnoevropeiskoi i musulmanskoi pravovoi kulture (Batı Avrupa, Arap İslam Hukuk Kültürü ve Düşüncesinin Genel ve Özel Yapısı), Doktora tezi, 184s Rusya İç İşleri Moskova Üniversitesi, Moskova, 2006.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Rusya İç İşleri Üniversitesinde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Arap İslam ve Batı Avrupa Hukuk kültürlerinin oluşumu ve gelişimi

ile ilgili genel bilgi verilmektedir. İkinci bölümde Arap İslam ve Batı Avrupa hukuk kültürlerinin temel fikirleri ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde ise Arap İslam ve Batı Avrupa Hukuk sistemleri mukayese edilmektedir.

Yazar çalışmasında hukuk tarihi, mukayeseli hukuk, hukuk felsefesi, Rus ve yabancı akademik çalışmalara başvurmuştur.

Bu çalışmasında Arap İslam ve Batı Avrupa Hukuk sistemlerinin doğuşu, oluşumu ve gelişimi ile ilgili genel bilgi vermektedir. Hukuk sistemlerinin tarihinin iyi araştırılması gerektiğini, aksi takdirde anlaşılamayacağını düşünmektedir. Batı Avrupa kültürü denildiği zaman, Antik Yahudi-Hristiyan temele dayandığının dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir. Batı Avrupa Hukukunun, Avrupa Kuzey ve Güney Amerika kıtalarını, bazı Asya ve Afrika ülkelerini de kapsadığı kanaatindedir. Arap-İslam Hukuku denilince sadece Müslüman ülkeleri değil, azınlık olarak yaşayan Müslümanları da ele almak gerektiği kanaatindedir. Bunu dışında (Bosna, Arnavutluk, Kosova) gibi ülkelerinin de Arap- İslam Hukuk sistemi içinde yer aldıklarını açıklamaktadır.

Yazar çalışmasında iki hukuk sistemi arasında mukayese yaparak benzeyen ve ayrılan noktaları tespit etmeye çalışmaktadır. İki hukuk sisteminin de genel olarak din temelli olduğu için benzediğini düşünmektedir. Çünkü yazara göre Batı hukuk sisteminin ilk doğuşu ve oluşumu din üzerine bina edilmektedir. Roma-Cermen Hukukunun temelini Yahudi inanç ve yaşayışlarından oluşturulduğu kanaatindedir.

Müslüman ve batı ülkelerinin hukuk sistemleri rasyonel devlet hukuk işleyişi açısından, insan hakları gibi uygulamaların iki hukuk sisteminde de bulunduğunu, fakat farklı anlaşıldığını düşünmektedir. Çalışmasında İslam Hukukunu oluşturan kaynak olarak kıyasa, içtihada ve taklide dikkat çekerek bunların mezhepler tarafından farklı anlaşıldığını ifade etmektedir.

Yazar sonuç olarak çalışmasında iki hukuk sisteminin temelinde “Abraham Dini” (İbrahim) monoteizmin olduğu kanaatindedir. Batı Avrupa hukuk sisteminin İslam Ülkelerinin hukuk sistemleri ile birleşmek istediğini fakat Müslüman ülkelerin buna

yanaşmadığını ifade etmektedir. Dolayısıyla yazara göre bu iki hukuk sisteminin birleşmesi zor gözükmemekte ve uzun zaman bu şekilde devam edeceği kanaatinde dir.

Yazar çalışmasında üçyüzyirmibeş Rusça ve Rusçaya çevrilmiş akademik çalışmalardan ve iki tane de İngilizce olmak üzere toplam 325 tane kaynaktan istifade ederek hazırlamıştır.

17. Mamijeva Zuhra Hadjimuratovna, “Sotsiokulturniy analiz adata i musulmanskogo prava v kulture narodov Severnogo Kavkaza” (Kuzey Kafkasya Milletlerinin Kültüründe Örf ve İslam Hukukunun Sosyokültürel Analizi), Doktora tezi, 139s, Adıge Cumhuriyeti¹⁷ Devlet Üniversitesi¹⁸ Maykop¹⁹, 2007.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Adıge Cumhuriyeti Devlet Üniversitesi Sosyoloji Fakültesi’nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Kuzey Kafkas milletlerinin kültürüne İslam’ın ve geleneksel hukukun etkisi ile ilgili genel bilgi verilmektedir. İkinci bölümde ise yazar Kuzey Kafkasya bölgesinde hukuk kültürünün, özellikle, Adıge bölgesinde gelişmesini ele almaktadır.

Yazarın alanı sosyoloji olduğu için hukuki açıdan değil de daha fazla sosyokültürel tespitlerde bulunarak, tarih ve kültür perspektifinden yaklaşarak, farklı akademisyenlerin çalışmalarına başvurmaktadır.

Kuzey Kafkasya’nın hukuku Rus Hukuku, Örf ve Adetler Hukuku ile İslam Hukukundan oluşmaktadır. Tarih boyunca diğer Kafkasya bölgelerindeki gibi Adıge bölgesinde de Örf ve Adet Hukuku ile İslam Hukukunun bazı uygulamaları yaygın olmuştur. Daha sonra Rus hâkimiyetine girdikten sonra, Rus hukuku yaygınlaşmaya başlayarak Adıge bölgesinde üç hukuk sistemi oluşturulmuştur. Yazar çalışmasında komünizm dönemine eleştiri getirmektedir.

---

¹⁷ Adıge Cumhuriyeti Rusya Federasyonuna bağlı özerk cumhuriyetin ismidir.

¹⁸ Adıge Devlet Üniversitesi 1940 yılında kurulmuştur. Matematik, Mühendislik ve Fizik, Pedagoji, Filoloji ve Kültür, Ekonomi, Hukuk, Dilbilimi gibi alanları barındırmaktadır. Detaylı bilgi için üniversitenin web sayfasına bakılabilir: www.adygnet.ru

¹⁹ Maykop Adıge Özerk Cumhuriyetin başkentidir.

Sonuç olarak yazar Komünizm döneminde Kuzey Kafkas milletlerinin değerlerinin, inançlarının ve kültürlerinin dikkate alınmadığını, dolayısıyla bölge insanının bu değerlerini az da olsa kaybetmesine sebep olduğu kanaatindedir. Kuzey Kafkasya ile ilgili çalışmalar genelde aynı yöntem esas kabul edilerek yapılmıştır.

Yazar çalışmasında Rusça, İngilizce ve Rusçaya tercüme edilen eserler olmak üzere toplam 240 tane kaynaktan istifade etmiştir.

18. Artemov Vladislav Yüryeviç, Osnovniye instituti musulmanskogo ugolovnogu prava (İslam Ceza Hukukunun Temel Okulları), Doktora tezi, 180s, M. V. Lomonosov isimli Moskova Devlet Üniversitesi, Moskova, 2008.

Yukarıda kısa ismi yazılan tez M. V. Lomonosov isimli Moskova Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora düzeyinde yapılmış bir çalışmadır. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde İslam Hukuku genel bir bakış düzeyinde araştırılıp değerlendirilmiştir. İkinci bölümde İslam Ceza Hukuku genel ilkeler düzeyinde incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise ayrıntılı bir şekilde İslam Ceza Hukukunda suçlar ve cezaları araştırılıp incelemiştir.

Yazar birinci bölümde genel olarak İslam Hukuk sistemini ele alarak İslam Hukuku ile ilgili genel bilgi vermektedir. İslam Ceza Hukuku, Roma Cermen ve Anglo-Sakson hukuku ile mukayese edilerek, aralarındaki farklar tespit edilerek, sebepleri üzerinde durulmuştur.

Yazar çalışmasında İslam Ceza Hukuku kaynaklarına, ceza hukuku sahasında yapılan bilimsel akademik çalışmalara, Sudan, Nijerya gibi ülkelerinin anayasalarına başvurarak araştırmasını tamamlamıştır.

Örneğin İslam Hukukunun, Roma-Cermen ve Anglo-Sakson Hukuku ile arasındaki en bariz farkın dini içerikli olduğunu ifade eder. Bu yüzden İslam Hukukunun en temel farkı dini içerikli olup tamamen İlahi referanslı oluşudur. Dini kaynakların suç sayıp cezai müeyyide uyguladığı eylemler ceza hukukunu oluşturmaktadır.

Yazar İslam Hukukunu iyi anlamak için bu farkları iyi kavramak gerektiğini düşünmektedir. Diğer türlü İslam Hukukunun anlaşılabilir hale geleceğini ifade etmektedir. İslam Hukukunun parlak dönemi Hulefa-i Raşidin dönemine gitmektedir. Daha sonra İslam devletlerinin büyük kısmı XIX. asırdan itibaren batı ülkelerinden etkilendiklerinden, bazı ülkeler ise sömürge altında kaldıkları için batı hukuk sistemini uygulamaktadırlar. İslam ülkeleri XX. asrın ikinci yarısından itibaren şeriatı anayasa olarak geri getirme çabasında bulunarak, İslam Hukuk sistemini yeniden kurmaya çalışmışlardır. Fakat klasik dönem İslam Hukuku, seviye olarak feodal bir sisteme benzediği için, günümüzde eski şekliyle uygulamanın zor olduğu tespiti yapılmıştır. Dolayısıyla klasik dönem İslam Hukukunu modernize edemedikleri için hukuk sistemini kuramamaktadırlar.

Günümüzde ise İslam Hukuku ahvali-şahsiye alanındaki meselelerde uygulanmaktadır. Örnek olarak evlenme, boşanma gibi uygulamaları yürürlükte. Modern dünyada Klasik İslam Hukukunu uygulayan devlet Suudi Arabistan'dır. Çünkü kralın emriyle Suudi Arabistan'da, 1926-1928 yıllarında, Ceza Hukuku olarak Hanbeli Mezhebinin hukuk sistemini benimseyerek uygulamaktadırlar.

İslam Hukuku çok önem taşımaktadır; çünkü günümüzde birçok cemaat ve topluluk İslam adına cihat, İslam Devleti, şeriat gibi sloganları kullanarak terör oluşturmaktadır. Bunların yaptıkları dinle bağlantısı yoktur, ortaya çıkan eylemsellik dinden bağımsızdır, yani başka bir şeyi ifade etmemektedir. Bu tüm devletler ve aynı zamanda Rusya devleti için de önemlidir.

Sonuç olarak İslam Ceza Hukukunun müeyyideleri batı hukukundan farklıdır. İslam Hukukunda cezalar net değildir. Cezaların kanun şeklinde olması gerektiğini düşünmektedir. Recim ve uzuvları kesme gibi uygulamaların günümüz hayatına uymadığını söyler ve onun yerine diyet tercih edilmesi gerektiği kanaatindedir. Fakat İslam Hukukunun bazı uygulamalarının araştırılmaya değer olduğunu ifade etmektedir. Örnek olarak nisap miktarı, buluş çağına ermeyen kişinin cezası gibi uygulamaların önemli olduğuna dikkat çekmektedir.

Yazar ekseri Rusça, Arapça ve İngilizce olmak üzere toplam 91 tane kaynaktan istifade etmiştir.

19. Halil Hikmat Huseyin, Sistema nakazani po musulmanskomu nakazaniyu (İslam Ceza Hukukuna Göre Ceza Sistemi), Doktora tezi, 174s, Dağıstan Devlet Üniversitesi, Mahaçkala, 2008.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Dağıstan Devlet Üniversitesi'nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Yazar birinci bölümde İslam Ceza Hukukunda ceza sistemini ve ilgili kavramları ele almaktadır. İkinci bölümde İslam Ceza Hukukunda cezaları sınıflandırarak çeşitleri ile ilgili bilgi vermektedir. Üçüncü bölümde ise modern ceza hukuku ve günümüz Arap ülkelerinin ceza hukuku sistemleri ile genel bilgi vermektedir.

Yazar çalışmasında Kur'an ve sünnet gibi ana kaynakların yanısıra Arap ülkelerinin anayasalarına ve akademisyenlerin bilimsel çalışmalarına başvurarak ceza hukukunu tarihi süreçleri ve hukuki nitelikleri bakımından karşılaştırmalı bir yöntem izleyerek araştırma yapmıştır. İslam Ceza Hukuku ile ilgili bilgi verdikten sonra İslam Ceza Hukukunun temel kaynaklarının Kur'an, sünnet, icma ve kıyas olduğunu ifade ederek her biri ile ilgili ayrıntılı bilgi vermektedir. Hadler, kısas, diyet ve ta'zir cezaları ele alınarak her birinin hangi durumlarda uygulandığına dair bilgi vermektedir. Bu cezaları temel kaynaklarda geçtiği şekliyle sınıflandırmaktadır. Had cezaları asıl kaynak Kur'an'da geçtiği için ilk sırada yer alan cezadır. Kısas ve diyet ikinci sırada yer alan cezadır. Kur'an'da ve sünnette de geçmektedir. Üçüncüsü ise bu iki kaynakta yer almayan ta'zir cezalarıdır. Bu bilgileri verdikten sonra yazar günümüz Arap ülkelerinin ceza sistemlerini araştırıp incelemektedir.

Yazara göre günümüzde İslam Ceza Hukukunun eski haliyle Suudi Arabistan'da, Yemen'de, Sudan'da ve bir nevi Birleşik Arap Emirlikleri'nde uygulandığını ifade etmektedir. Örnek olarak Sudan'da recm ve kısas gibi cezaların halen uygulandığını ifade etmektedir. Diğer Arap ülkelerinde ise sadece içki içme, oruç tutmamanın cezalarının kaldığı, onlarda hafifleyerek yerlerine hapis gibi müeyyideye bırakmıştır.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

İslam Ceza Hukukunu batı ceza hukuk sisteminden ayıran temel fark dini içerikli olup, suçların Allah tarafından belirlenmesidir.

İslam Ceza Hukukunun amacı dünyada adalet ve düzeni kurarak, Müslümanın Allah'a karşı hukukunu korumaktır.

Cezaların İslam Hukukunu temel kaynaklarında geçmesi, Müslümanların suç işlerken bir daha düşünmelerine sebep olarak, caydırıcı olmaktadır.

Diğer önemli bir husus bunların dışında Allaha karşı olan yükümlülüklerin yerine getirilmediği zaman (örn. olarak namaz, oruç gibi ibadetler) ceza verilmektedir.

Yazar çalışmasında Rusça, Arapça, İngilizce ve Arap ülkelerinin anayasaları olarak toplam 163 kaynaktan istifade etmektedir.

20. Maharamov Yahya Alyanoviç, Nakazaniya po musulmanskomu ugolovnomu pravu: Ponatiya, tseli, vidı (İslam Ceza Hukukuna Göre Cezalar: Kavramlar, Amaçlar ve Çeşitleri), Doktora tezi, 174s, Moskova Devlet Hukuk Akademisi, 2009.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Moskova Devlet Hukuk Akademisi'nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Yazar birinci bölümde İslam Ceza Hukukunun genel özellikleri ile ilgili genel bilgi vermektedir. İkinci bölümde İslam Ceza Hukukunun kavramlarını ve İslam Hukukunun amacını ele almaktadır. Üçüncü bölümde ise İslam Ceza Hukukunun ceza çeşitlerini ele alarak araştırıp incelemiştir.

Yazar çalışmasında mukayeseli hukuk, ceza hukuku, tarihsel ve hukuki analiz gibi yöntemlere başvurarak çalışmasını hazırlamıştır.

Bu çalışmasında yazar İslam Ceza Hukukunun tarihsel süreci hakkında yorum yaparken, İslam Hukukunun temel kaynaklarının (Kur'an, sünnet, icma ve kıyas) her birini ayrıntılı bir şekilde ele alarak, hepsinin birlikte bir bütünlük oluşturduğunu ifade

etmektedir. Daha sonra had, ta'zir, diyet ve kısas gibi kavramları ayrıntılı bir şekilde ele alarak, hangi durumlarda uygulandığını açıklamaktadır. Farz, haram, helal, mendup, müstehap, mekruh gibi kavramları ele alarak her biri ile ilgili ayrıntılı bilgi vermektedir.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunu; ülkelerin İslam Hukuku uygulamalarına göre iki çeşit olarak sınıflandırmaktadır. Birinci sınıfta İslam Hukuku uygulanan ülkeler olarak, ya da Batı Hukukunun etkisinin az olduğu ülkeleri tasnifler. İkincisi olarak ise Batı Hukuku ile İslam Hukuku uygulamalarının karışık olduğu ülkeler olarak sınıflandırmaktadır. İçtihat ile ilgili bilgi vererek, içtihat kapısının kapanmasından sonra İslam Hukukunun, Anglo-Sakson veya Roma-Cermen Hukuku gibi gelişmesine devam edemediğini ifade etmektedir.

İslam Hukukunu diğer hukuk sistemlerinden ayıran önemli husus ise kendine has sistemini koruyarak, özünü kaybetmemesidir.

Yazar çalışmasında yetmiş tane Rusça ve beş tane İngilizce olmak üzere toplam 75 tane kaynaktan istifade etmektedir.

21. Tlenşeva Renata Muaedovna, Musulmanskoye ugolovnoye pravo v usloviyah sovremennogo svetskogo gosudarstva (Modern Devlette İslam Ceza Hukuku), Doktora tezi, 142s, Rusya Halklar Dostluğu Üniversitesi, Moskova, 2009.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Rusya Halklar Dostluğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yazar İslam Ceza Hukuku ve Şeriat kavramını ele almaktadır. İkinci bölümde ise Rus Ceza Mevzuatı ve Şeriat kavramlarını araştırıp incelemektedir.

Yazar çalışmasında tarihsel, mantıksal metotlara başvurarak, farklı akademisyenlerin çalışmalarından da istifade etmiştir.

Birinci bölümde genel olarak İslam Hukuku, İslam Hukukunun kaynakları ve bunların özellikleri ile ilgili bilgi verilmektedir. Ayrıca Şeriat kavramı da ele alınarak manası ve fonksiyonu açısından genel bilgi verilmektedir.

Yazar ikinci bölümde Şeriat ve Rus Hukuk sistemleri ile ilgili bilgi vermektedir. Bu çalışmasında Rusya Federasyonu'nda yaşayan Kafkas milletlerinin hukukunu ele almaktadır. Kuzey Kafkasya bölgesinin nüfusunun büyük bölümünü Müslümanlar oluşturdukları için Rusya'da nasıl bir hukuk sistemi uygulandığını açıklamaktadır. Çünkü Kuzey Kafkasya bölgesinde aynı anda Rus Hukuku, İslam Hukuku, Örf ve Adetler Hukuku varlığını sürdürerek uygulanmaktadır.

Bu konuyla ilgili benzer çalışmalarda Kuzey Kafkasya bölgesinin hukuk sistemi ile ilgili detaylı bilgi verilmektedir.

Yazar çalışmasında Rusça ve İngilizce kaynaklar olmak üzere toplam 77 kaynaktan istifade etmiştir.

22. Kangezov Marat Ruslanoviç, İstitut prestupleniya i nakazaniya v musulmanskom prave (İslam Hukukunda Suç ve Ceza), Doktora tezi, 149s, Kuban Tarım Devlet Üniversitesi²⁰ Krasnodar ²¹, 2010.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Kuban Tarım Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Yazar birinci bölümde İslam'da suç ve ceza kavramlarının doğuşunu ve oluşumunu ele almaktadır. İkinci bölümde İslam Hukuku uygulanan ülkelerin XIX.-XX. asırlardaki ceza hukukları ile ilgili bilgi vermektedir. Üçüncü bölümde ise Sovyetler Birliğinde ve Rusya'da suçla mücadeleyi ele almaktadır.

Yazar İslam Ceza Hukuku alanındaki çalışmasını, tarih kaynakları ile farklı akademisyenlerin çalışmalarına başvurmak suretiyle hazırlamıştır.

Birinci bölümde İslam Ceza Hukukunda suç ve ceza kavramlarını ele alarak doğuşu ve gelişmeleriyle ilgili genel bilgi vermektedir. İkinci bölümde az da olsa İslam Hukukunu uygulayan ülkelerdeki uygulamaları açıklayarak örnekler vermektedir.

---

²⁰ Kuban Tarım Devlet Üniversitesi 1918 yılında kurulmuştur. Genel olarak tarımla ilgili bölümleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.kubsau.ru

²¹ Krasnodar Rusya Federasyonu'nun güney bölgesinde bulunan bir şehirdir.

Üçüncü bölümünü geniş tutarak Rusya'da Müslümanların durumlarıyla ilgili bilgi vermektedir. Sovyetler Birliği'nde ve Rusya'da günümüz Müslümanlarının yaşadığını, XIX. asırda Müslümanların sayılarının 18 milyona ulaştığını ifade etmektedir. Günümüzde Rusya'da, Müslümanlar ağırlıklı olarak Volga, Ural, Sibiry, Kuzey Kafkasya, Moskova ve San-Petersburg bölgelerinde yaşamaktadırlar. İslam'ın o topraklarda parlak dönemi X.-XVI. asırlar arasında olmuştur. İdil-Bulgar Devleti, Altınordu Devleti ve Kazan Hanlığı peş peşe gelerek zamanında üç büyük devlet oluşturmuşlardır. Daha sonra bu devletler son bularak Rus hâkimiyetine dâhil olmuşlardır. XIX. asırda Ruslar, Müslümanlara kendi adet ve hukuklarını uygulamalarına izin vererek, Hristiyanlar ve Müslümanların bir arada yaşamalarını sağlamışlardır. İlk Müslümanlığın günümüz Rusya topraklarına gelmesini 4 başlık altında toplamaktadır.

- a. X.-XVI. Yy'lar arasında Müslümanlar İslam devleti içinde yaşamaktadırlar.
- b. XVI.-XX. Yy'nin başlarında Müslümanlar Rus Hristiyan devleti içinde yaşamaktadırlar.
- c. XX. Yy'nin başlarından 1980'li yılların sonlarına kadar Sovyetler Birliği hâkimiyetinde yaşamaktadırlar.
- d. 1990 yılının sonlarından XXI. Yy'a yani günümüze değin Rusya Federasyonu'na bağlı özerk cumhuriyetlerde yaşamaktadırlar.

Yazara göre bu tecrübeler Müslümanların başka milletlerle yaşayabileceklerinin bir göstergesidir.

Yazar çalışmasında Rusça ve Rusça'ya çevrilmiş akademik çalışmalar olmak üzere toplam 127 tane kaynaktan istifade etmiştir.

23.Hapçayev Sultan Talasoviç, Problema ravenstva i neravenstva v musulmanskoj pravovoi doktrine (İslam Hukuk Doktrininde Eşitlik ve Eşitsizlik Problemi), Doktora tezi, Stavropol Devlet Üniversitesi, Stavropol, 2010.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Stavropol Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde İslam Hukukunun temel kaynakları ve eşitlik, eşitsizlik ilkeleri ele alınmaktadır. İkinci bölümde İslam Hukukunda kölenin hukuki statüsü ile ilgili bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde, İslam Devletinde zimmilerin durumu ve cizye kavramını ele alıp araştırmaktadır. Dördüncü bölümde ise cinsiyet kaynaklı eşitlik-eşitsizlik konusunu araştırıp incelemektedir.

Yazar çalışmasında mukayeseli hukuk, hukuk tarihi ve farklı akademik çalışmalardan yararlanarak çalışmasını sürdürmüştür.

Yazar birinci bölümde, temel hürriyetler arasında önemli bir yer tutan eşitlik kavramına genel olarak İslam'ın ve özelde İslam Hukukunun bakışına temel teşkil edecek verileri bir araya getirir. Daha sonra İslam Hukukunun bilgi kaynakları olan Kitap, sünnet, icma ve kıyas gibi temel kaynaklar ile ilgili ayrıntılı bilgi vermektedir. İkinci bölümde, tarihsel bir araştırma yaparak İslam öncesi ve sonrasında kölelik, köleliğin statüsü ve köleliğin kaldırılmasına yönelik çözüm önerileri üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümde, İslam Devleti sınırları içinde yaşayan Gayri Müslimlerin durumu ve onlara karşı devletin tutumu ele alınmaktadır.

Dördüncü bölümde, genel olarak erkek kadın arasında eşitlik ile özelde, kadının aile içinde hakları gibi konuları Kur'an, sünnet ve bu ikisine bağlı uygulamalar ışığında incelemektedir.

24. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, Osobennosti funktsionirovaniya norm şariata v musulmanskoy soobşestve Rossiyi v kontse XVIII-naçale XX vv (XVII. Asrın Sonlarında ve XX. Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda Müslüman Toplumunun Şariat Uygulamalarının Özellikleri), Doktora tezi, 236s, Tataristan Cumhuriyeti Ş. Marcani İsimli Akademisi²², Kazan, 2010.

---

²² Ş. Marcani isimli akademi 1996 yılında o dönemin Cumhurbaşkanı M. Ş. Şaymiyev'in kararıyla kurulmuştur. Tarih, Arkeoloji, Etnografya ve İslam Araştırmaları gibi bölümleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Akademinin www.antat.ru web sayfası.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Tataristan Özerk Cumhuriyeti Ş. Marcani isimli Akademi'nin Tarih Fakültesi'nde doktora düzeyinde yapılmış ve 2010 yılında tamamlanmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Rus imparatorluğunda şeriat uygulamaları ele alınarak bilgi verilmektedir. İkinci bölümde, Müslüman toplumunun Aile Hukuku araştırılıp incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise Müslümanların mülkiyet konusu ele alınmaktadır.

Yazar çalışmasında Rus Hukukuna, tarihe ve farklı akademik çalışmalara başvurmuştur. Kendisi tarihçi olduğu için İslam Hukuku açısından değil de daha fazla tarih açısından değerlendirmektedir.

Bu çalışmada Volga bölgesinde yaşayan Müslüman toplumunun evlilik ve mülkiyet uygulamaları ele alınmaktadır. Tarihin belli bölümünde adı geçen coğrafyada Müslümanlar o bölgelerde eskiden Hazar Kağanlığı, Altın Ordu ve Kazan Hanlığı gibi devletlerin hâkimiyeti altında yaşamışlar ve o dönemlerde nüslüman olan bu hanlıkların şemsiyesi altında İslam Hukuku uygulandığı için şeriat tecrübeleri var olmuştur. Fakat bu durum Rusların hâkimiyetine geçinceye kadar devam etmiştir. Rusya devletine dâhil olduktan sonra Müslümanlar üzerinde farklı yöntemler uygulanarak inançlarından ve dini yaşam tarzlarından vazgeçmeleri istenmiştir. Fakat Müslümanlar kendi hukuklarını yaşayabilmek için direnmişler, akide ve yaşam tarzlarını korumaya çalışmışlardır. Zamanla Rus İmparatorluğu bu siyasetlerini yumuşatarak halkın kendi yaşam tarzlarına ve hukuki uygulamalarına izin vermiştir. Fakat bu politik yumuşamaya rağmen İslam Hukuku yaygınlık kazanmasın diye Müslümanların, Hristiyan ya da Yahudi biri ile evlenmeleri yasaklanmıştır. Yeni uygulanan ılımlı politika içinde zaman zaman onların Şeriat diye isimlendirdikleri İslam Hukuku ile Rus Hukukunu birleştirme karar almışlardır. Bu kapsamlı politik yaklaşıma dört uygulama örnek olarak verilmektedir:

- a. Evlilik ve miras konusunda tamamen şeriat hükümlerini uygulamak.
- b. Evlilik ve miras konularında eksikliği Rus Hukuku ile tamamlamak. Mesela evlenirken imama başvurulmasını devlet zorunlu kılmamıştır.
- c. Evlilik yaşı erkekler için 15 kızlar için 9'dur. Bu yaş sınırı erkeler için 18 ve kızlar için 16 yaş olarak yapılmıştır.

d. Yukarda zikredilen yaşa kadar evlilik yasaklanarak bazı İslam Ceza Hukuku müeyyideleri değiştirilmiştir.

Sonraki dönemlerde bazı İslam Hukuku uygulamaları yerel Tatar kültürü ile birleştirilmiştir. Mesela mehir uygulamasının yerini Asya milletlerinde olduğu gibi “kalım”²³ almıştır. Bu uygulamalar Hanefi mezhebine göre icra edilmiştir. Yazara göre Hanefi Mezhebi, kültürü dikkate aldığı için bu bölgelerde önemli olmuştur.

Sonuç olarak diğer devletlere göre Rusya’da Müslümanlar devletin köklü vatandaşlarıdır. Asimile edilmeyerek az da olsa şeriat uygulamalarına izin verildiği kanaatindedir.

Yazar çalışmasında üçyüzdokuz Rusça ve otuz tane İngilizce olmak üzere toplam 349 tane kaynaktan istifade etmiştir.

25. Akilov Firdaus İlhomoviç, Ugolovnoye pravo respubliki İran: Stanovleniye, osnovniye instituti, i tendentsiyi razvitiya (İran Cumhuriyeti Ceza Hukukunun Temel Okullarının Oluşması ve Gelişim Süreci), Doktora tezi, 181s,Moskova Ekonomi Yüksek Okulu²⁴, Moskova, 2010.

Yukarıda kısa ismi yazılı olan tez Devlet Üniversitesi Ekonomi Yüksek Okulu Hukuk Fakültesi’nde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır.

Birinci bölümde, İran Ceza Hukukunun genel durumu ve özellikleri araştırılıp incelenmiştir. İkinci bölümde ise İran Ceza Hukukunun temel ekolleri ve bu ekollerin ilke ve kuralları üzerinde durulmaktadır. Sonuç kısmı ise yazarın genel çalışmasını değerlendirmesidir.

---

²³ Kalım tüm Türk toplumlarında var olan, Türkçe’de “başlık parası”nı andıran, fakat birçok açıdan aralarında fark olan bir uygulamadır. Zira “kalım” evlenecek kızın çeyizi için harcanacak nakit para veya bizzat çeyiz malzemelerini kapsayan aynı eşyalardan oluşmaktadır. Geniş bilgi için bkz. Vikipedi wep sayfasına.

²⁴ Moskova Ekonomi Yüksek Okulu 1992 yılında Rus ekonomistler E. Yasin ve Y. Kuzminov ve Rusyanın önde gelen ekonomi reformcuları tarafından kurulmuştur. 1995 yılında üniversite statüsünü kazanmıştır. İktisat, İstatistik, Veri Analizi ve Demografik, Donya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler, İşletme Enformatiği, Yazılım Muhendisliği, Kamu Yönetimi, Lojistik, Hukuk, Tarih, Uygulamalı Matematik ve Enformatik, Yönetim Bilimleri, Psikoloji, Uygulamalı Siyasal Bilgileri ve Sosyoloji gibi Fakülteleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.aymirdanismanlik.com

Yazar birinci bölümde, dini içerikli bir hukuk sistemi olan İran Ceza Hukukunun temelini dini referansların oluşturduğunu ifade etmektedir. İran Ceza Hukukunda birinci kaynak “Kur’an”, ikinci kaynak “Sünnet” ve üçüncü kaynak olarak da “velayet-i fakih”, yani Ehl-i Beyt İmamlarının fetvalarını kabul edildiğini belirtmektedir ve her biri hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. Fakat İran her ne kadar Şeriat devleti gibi görülsede, ceza hukuku sadece dini içerikli değildir. Şartlar gerektiği ve değiştiği kadar farklılıklar göstererek şeriatın dışına çıkmaktadır. Çünkü günümüz İran dinamik bir şekilde gelişmektedir. Geliştiği kadar da dış ülkelerden etkilenecek bazı uygulamaları kabul etmektedir.

İkinci bölümde ceza hukukunun temel ekolleri araştırılıp incelenmiştir. İran’ın hukuku farklı bir hukuk sistemi görünümündedir. Birçok defa İran Ceza Hukuku kökten değişikliklere uğramıştır. Bu çalışmada İran Ceza Hukuku üç döneme ele alınıp incelenmektedir.

- a. İslam öncesi İran Ceza Hukuku
- b. İslam sonrası İran Ceza Hukuku
- c. Günümüz İran Ceza Hukuku

Tarihe bakıldığı zaman, M.Ö. 505’de İranlılar Mecusiliği benimseyerek yaşamışlardır. Sosyal hayat düzenini devam ettirmek için kendilerine has ceza hukuk sistemleri olmamıştır. İslam dini geldikten sonra ceza hukuk sistemleri doğal olarak dine uygun bir biçimde kökten değişmiştir. Hukuk sistemi “Tek Tanrı” inancı etrafında toplanmaktadır. Dolayısıyla bir kimse suç işlediği zaman Allaha karşı suç işlemiş olmaktadır. Günümüz İran Ceza Hukuku ise aynı anda dini ve modern ceza hukukunu içermektedir.

1905-1911 yıllarında gerçekleşen “Demokrat Burjuvanın” gerçekleştirdiği devrimden sonra İran Ceza Hukuku XX. asırdan itibaren farklı hukuk sistemlerden Fransa Hukukundan etkilenecektir. Humeyni isimli Dini lider önderliğinde gerçekleşen 1979 Devriminden sonra ise İran hukuku başka bir yöne evrilmiştir.

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

Genel olarak İran Hukuku özel olarak İran Ceza Hukuku çok farklı aşamalardan geçerek günümüze gelmiştir. Bu aşamaları katederek günümüzdeki hali almıştır.

İran Şii Mezhebine mensup bir ülkedir. Ceza Hukuk sistemi Allah inancı etrafında toplanmaktadır. Temel kaynak olarak Kur'an, Sünnet ve Velayet-i fakihî kabul etmektedirler. İran diğer Müslüman ülkelerinden ayıran en önemli kaynak Velayet-i fakihîdir. İran Hukuk sistemi dini ve aynı zamanda modern hukuk içeriklidir.

İran Ceza Hukukunda eski hukuktaki gibi hadlerden “*kısas*” ve “*ta'zir cezası*” uygulanmaktadır.

Günümüzde uygulanan cezalardan internet üzerinden hırsızlık ya da ehliyetsiz araç kullanma cezası gibi konularda modern hukuktan iktibas yapılmıştır. Eğer bir şey devletin faydası için yapılıyorsa maslahat ve zaruret gibi ilkelere dayandırılmıştır.

Yazar çalışmasında yüze yakın Farsça, altmışbir Rusça, diğer kalan kısmı ise Arapça ve İngilizce olmak üzere toplam 209 tane kaynaktan istifade etmiştir.

26. Sadriyev Ruslan Farizoviç "Vliyaniye sunni na kulturu i bit musulmanskih narodov povoljya (konets XVIII-naçalo XX vv) (XVIII Asrın Sonları XX Asrın Başlarında Volga Müslüman Milletlerinin Kültürüne ve Günlük Hayatına Sünnetin Etkisi), Doktora tezi, 191s, Rusya Bilimsel Akademisi Doğubilim Enstitüsü²⁵, Moskova, 2011.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Rusya Bilimsel Akademisi Şarkiyat Enstitüsü'nde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “İslam Hukukunun temel kaynakları” ele alınmaktadır. İkinci bölümde “Tatarların sosyal kültürel tarihleri” ile ilgili bilgiler verilmektedir. Üçüncü bölümde

---

²⁵ Rusya Doğubilim Enstitüsü 1818 yılında Kasım ayında San-Petersburg'da Müze olarak faaliyete başlamıştır. Daha sonraki dönemlerde müze faaliyetinden çıkarak enstitü olarak devam etmiş ve bu tarihten sonra Moskova'ya taşınmıştır. Günümüzde Doğu ülkelerinin kültürünü araştırma merkezi olarak faaliyetini sürdürmektedir. Enstitü Moskova ve San-Petersburg olmak üzere iki ayrı şehirde öğrenim faaliyetini sürdürmektedir. Detaylı bilgi için bkz. www.ivran.ru.

“evlilik” konusu araştırılıp incelenmektedir. Dördüncü bölümde ise “cenazenin defni” konusu ele alınıp incelenmektedir.

Yazar çalışmasında tarih, kültür, hukuk gibi alanların yanı sıra ilgili farklı akademik çalışmalara başvurmuştur. Araştırmacının uzmanlık alanı tarih olduğu için konuyu tarihi süreç içinde ele almaktadır. Yani bir nevi konusu hukuk tarihi çalışmasıdır denebilir. Tez, hukuki konuları barındırdığı gibi sosyoloji ve kültürel konuları da kapsamı bakımından disiplinlerarası bir çalışma niteliği kazanmıştır.

Yazar birinci bölümde İslam Hukukunun temel kaynakları Kur’an, sünnet, kıyas, icma, örf ve adetler gibi konuları ele alarak her biri ile ilgili ayrıntılı bilgi vermektedir. İkinci bölümde Tatarların tarihte sosyal kültürel ve günlük hayatları ile ilgili bilgi vermektedir. Üçüncü bölümde evlilik konusunu açıklamaktadır. Dördüncü bölümde ise cenaze, ölüyü defnetme gibi konuları ayrıntılı bir şekilde araştırıp incelemektedir.

Araştırmacı yaptığı çalışmadan ulaştığı sonucu kısaca şu şekilde özetlemektedir: Volga Tatarlarının kültüründe Sünnet önemli yere sahip olagelmiş ve günümüzde de aynı şekilde devam etmektedir.

Yazar çalışmasını, Rusça ve Rusça’ya tercüme edilmiş akademik çalışmalar olmak üzere toplam 191 kaynaktan istifade ederek hazırlamıştır.

27. Primakov Denis Yakovleviç, Osobennosti yevreyskoy pravovoy sistemi: Sravneniye evreyskogo i musulmanskogo prava (VII-XIII vv.) (Yahudi Hukuk Sisteminin Özellikleri: İslam Hukuku ile Yahudi Hukukunun Mukayesesi, VII-XIII Asırlar), Doktora tezi, 154s, San-Petersburg Devlet Üniversitesi, San-Petersburg, 2011.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez San-Petersburg Devlet Üniversitesi Hukuk fakültesinde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İslam Hukuku ve Yahudi Hukukunda kavramlar ve gelenekler mukayese edilmektedir. İkinci bölümde Devlet kanunu ile ilgili bilgi vermektedir. Üçüncü bölümde ise Yahudilikte ve İslam’da gelenekleri ve mahkemenin durumunu ele alarak incelemektedir.

Yazar bu çalışmasında mukayeseli hukuka, İslam Hukukuna, Yahudi Hukukuna, genel tarihe ve farklı çalışmalara başvurarak sistemli bir şekilde analiz etmektedir.

Yazar çalışmasına İslam Hukukunun Yahudilikten etkilenip etkilenmediği ile ilgili savunanlar ve karşı çıkanlar olmak üzere iki görüş olduğu ifade etmektedir. Yazar İslam Hukukunun Yahudilikten etkilendiği kanaatindedir. Dolayısıyla çalışmasını da bu yönden değerlendirerek görüşünü savunmaktadır.

Yahudi Hukukundan etkilenmesinin ilk delili olarak İslam'da İsrailiyyata başvurulmasını delil olarak göstermektedir. Namaz vakitleri, Aşure günü “oruç tutmak” ve” recm “uygulaması, Yahudilerin “*Tanah*”²⁶ adlı kitaplarından alındığı kanaatindedir. İslam Hukuku ve Yahudi Hukukunda örf ve adetler önemli kaynak değeri taşıdığını ifade eder. Fakat Yahudilikte daha ön plana çıktığını söylemektedir. İslam'da sünnet kavramı, Yahudilikte “*Mişna*” (sözlü kural) kavramına benzemektedir. Fakat sünnet Muhammedin söz, fiil ve takririnden oluşarak sadece bir kişinin tarihinden oluşmaktadır. Mişna (sözlü kural) ise çok kişinin tarihinden oluşmaktadır. Yahudilikte din adamı olarak “*Haham*” birçok fonksiyonu üstlenerek aynı anda birçok görevi yapmaktadır. İslam'da ise ulema ile fakihler arasında ve kadılar ile hakemler arasında farkların bulunduğunu ifade etmektedir. Tek tanrı inancı ve inanç üzerine hukukunun kurulması iki hukukun arasında ortak noktasıdır. Bu konuları açıkladıktan sonra Yahudilikte “*Galaha*” (kanun, kural) kavramı “Şeriat” kavramına tekabül etmektedir. Ve din kelimesi İbranicede kanun anlamına geldiğini ifade etmektedir. Çalışmasında bu mukayeseyi yaparak yazar İslam Hukukunun Yahudilikten etkilendiği kanaatine varmaktadır.

Yazar çalışmasında Rusça, İbranice ve Arapça olmak üzere toplam 166 tane kaynaktan istifade etmektedir.

28. Nazarov Avaz Kuvvatoviç, Ugolovno-pravoviye normı Korana i Hadisa i ih klassifikatsiya po institutam ugolovno go prava (Kur'an ve Hadislerde Ceza

---

²⁶ Tanah Yahudilerin kutsal kitaplarının ismidir.

Hukuku Normları ve Ceza Hukuku Ekollerine Göre Tasnifi), Doktora tezi, 240s, Moskova Devlet Dilbilimi Üniversitesi²⁷, Moskova, 2012.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Moskova Üniversitesi'nde doktora düzeyinde yapılmış bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İslam Ceza Hukukunun ana kaynakları, Tacikistan ve Arap ülkelerindeki mevcut ceza hukukları hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde Kur'an'a göre ceza hukukunun normları ele alınarak açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde ise hadis metinlerinde yer alan ceza hukuku normları araştırılıp incelenmektedir.

Yazar çalışmasında Kur'an ve hadisleri araştırarak İslam Hukukudaki kaynak ve bilgi boyutunu araştırıp incelemektedir. Bunun dışında Tacikistan Anayasasını ve tarihten gelen kültürlerini ele almaktadır. Araştırmacı çalışmasında sosyologların, felsefecilerin, oryantalistlerin ve fakihlerin çalışmalarına başvurmaktadır.

Birinci bölümde yazar, İslam Hukukunda birincil kaynak olarak Kur'an-ı Kerim'i; ikinci kaynak olarak hadisleri ele almaktadır. Kur'an'ın kendi başına hukuk ifade etmediğini ifade ederek Kur'an ayetlerinin açıklaması olan tefsirlere bakmak gerektiğini açıklamaktadır. İslam Hukuku'nun özelliklerinden bir tanesi, Kur'an ve hadislerin birbirini tamamlayan iki unsur olmasıdır. Fakat İslam Ceza Hukukunun diğer İslam Hukuku uygulamalarından ayıran özellik, yani Kur'an her ne kadar birinci kaynak olsa da uygulamada hadislerin öne çıktığını düşünmektedir. Çünkü hukuk uygulamanın pratik şeklini hadislerden öğrenildiğini ifade etmektedir.

Yazar İslam Ceza Hukukunun Kur'an ve hadis normlarına göre şu şekilde tasnifinin mümkün olacağını düşünmektedir. Ceza Hukukunun prensipleri, ağırlaştırıcı ve hafifletici olarak iki kısma ayırmaktadır.

Tacikistan Cumhuriyeti'ni, devlet ve hukuk yapısını yeni hukuk sistemi oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu sisteminin oluşumunda İslam Hukukunun, Tacikistan'ın sahip olduğu eskiden gelen Taciklerin kültürünü ve geleneklerinin de dikkate alınması gerektiğini düşünmektedir.

---

²⁷ Moskova Devlet Dilbilimi Üniversitesi 1930 yılında kurulmuştur. Günümüze kadar Üniversitenin ismi değişe gelmiştir. Hukuk, Uygulamalı Matematik ve Dilbilimi, gibi fakülteleri barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.linguanet.ru

Yazarın araştırmadan elde ettiği sonuçlar:

Yazar; İslam Ceza Hukukunun gerektiği kadar araştırılmadığı kanaatindedir. Eskiden günümüze âlimler, akademisyenler Ceza Hukukunun kendi düşüncelerine göre sınıflandırmışlardır. Yazar da kendine göre sınıflandırma yapmaktadır. Kur'an ve hadislere göre ceza hukuku genel hükümler ve özel hükümler olarak ikiye ayırmaktadır:

Genel hukuku da dört başlık altında toplamaktadır.

- a. Kur'an normlarından çıkan Ceza Hukuk prensipleri.
- b. Suçu ortadan kaldıran durumlar.
- c. Kur'an'a göre Ceza Hukuk sistemi.
- d. Cezadan muafiyet.

Özel Hukuku derin araştırarak incelemek gerekmektedir. Ancak o zaman Ceza Hukukunun anlaşılır hale geleceği kanaatindedir.

Yazar Kur'an ve hadisleri araştırdıktan sonra suç kavramını da sınıflandırmaktadır.

- a. Allah'a karşı işlenen suç.
- b. İnsanların hayatına ve sağlığına yönelik suçlar
- c. Zina.
- d. şeref ve haysiyete yönelik işlenen suç
- e. Kamu düzenine yönelik işlenen suç
- f. Müslüman topluma yönelik işlenen suç

Yazar Kur'an ve hadisleri araştırdıktan sonra ceza yaptırımını suçun tazminatı olarak nitelendirmektedir.

Bunu daha iyi anlayabilmek için, Kur'an normlarına göre cezayı da sınıflandırmaktadır.

- a. Oruç tutma.
- b. Evde hapsedme.

- c. Köle azat etme.
- d. Diyet.
- e. Kırbaçlama
- f. Yaralama.
- g. Uzuvarı kesme
- h. İdam etme.
- i. Recim etmek.

Bu cezaların dışında öbür dünyada da ceza vardır. Fakat o ceza daha fazla uyarıcı nitelik taşımaktadır. Hadislere göre ceza sistemi Kur'an normlarındaki ceza gibidir. Bu da hadislerin kaynağının Kur'an'a dayandığını göstermektedir.

Yazar hadis normlarına göre cezayı şu şekilde sınıflandırmaktadır:

- a. Diyet
- b. Kırbaçlama
- c. Yaralama
- d. Uzuvarı kesme

Öneri olarak Tacikistan Anayasasında İslam Hukukunda uygulanan diyet tazminatı gibi bir uygulama getirilmesi fayda sağlayacağı kanaatindedir.

Bu çalışmada Farsça, Rusça, İngilizce olmak üzere toplam 222 kaynaktan istifade edilmektedir.

29. Magomedov Albert Magomedaliyeviç, Prava çeloveka v islamskom i mejdunarodnom prave (İslam ve Uluslararası Hukukta İnsan Hakları), Doktora tezi, 199s, Rusya Federasyonu Dış İşler Bakanlığı Diploması Akademisi²⁸, Moskova, 2011.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Rusya Federasyonu Dış İşler Bakanlığı Diploması Akademisi'nde (Moskova), doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

---

²⁸ Rusya Federasyonu Dış İşler Bakanlığı Diploması Akademisi 1934 yılında kurulmuştur. Farklı dönemlerde ismi değişerek günümüze kadar gelmiştir. Detaylı bilgi için bkz. www.dipacademy.ru

Yazar çalışmasını diyalektik, mantıksal, tümevarım ve tümdengelim gibi bilimsel yöntemlerle hazırlamıştır. Uluslararası İnsan Hukuku ile İslam Hukukunda var olan insan haklarını araştırarak mukayese etmektedir. İslam ve Rusya akademisyenlerin çalışmalarına İnsan Hakları Bildirgesine, Birleşmiş Milletler'in hukukuna ve Arap Devletlerinde kabul edilen İnsan Hakları Anlaşması'na başvurmuştur. Ana kaynak olarak Kur'an ve Sünnetten istifade edilmiştir.

Adı geçen çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Yazar birinci bölümde Uluslararası ve İslam Hukukunda insan haklarının durumu ile ilgili bilgi vermiştir. İkinci bölümde Uluslararası ve İslam Hukukunda insan haklarının yasal düzenlemesini kaynakları araştırılarak incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise İslam Hukukunda temel insan haklarının hukuki sorunu ile ilgili bilgi verilmiştir.

İnsan hakları, hem İslam hem de Uluslararası Hukukta hukuk sisteminin zor bir parçasını oluşturmaktadır. XXI. asırdan itibaren anlaşılmıştır ki dünyada evrensel insan haklarının oluşması mümkün olmayacaktır. Çünkü her hukuk sistemi kültürünün kendine ait İnsan hakları vardır. Bazı ülkelerin ekonomi, siyasi dini ve buna benzer uygulamaları Uluslararası İnsan Hakları Bildirgesini şartlarına uymamaktadır. Örnek olarak Doğu, Afrika ve Asya ülkelerinin kültürleri, Batı kültüründen tamamen farklıdır. XXI. asırda halen evrensel insan haklarının gelişimi sürmektedir. Eğer böyle bir sistem kurulacaksa İslam Hukuku başta olmak üzere tüm dünyadaki kültürler ve hukuklar dikkate alınmalıdır.

İslam Hukuku tarihi tecrübeyle güçlü ve gün geçtikçe gelişen bir sistem olduğunu ispat etmektedir. İslam Hukukunda insan hakları kendi içinde tutarlı olduğu gibi hukuklar arası anlaşmalarda da bunu göstermektedir. Yazara göre insan haklarının temel unsurları ve ilkeleri olarak;

Evrensel insan hakları çok seviyeli vazgeçilmez ilkelerden oluşması gerekmektedir.

Temelinde insanların haklarına, hayatlarına ve namuslarına saygı duyulmalıdır.

İkinci aşamada medeniyet ve kültürler.

Üçüncü aşamada Devletler ve Ülkeler.

Son olarak da halklar ve sivil toplum gelmelidir.

İslam Hukukunda insan hakları anlayışında aynı anda ahlaki ve hukuki boyutu içermektedir. Bu da İslam Hukukunu farklı kılmaktadır. İslam Hukukunun temel dayandığı kaynaklar Kur'an ve Sünnettir. İslam ülkeleri de genel olarak hukuk sistemlerinde bu iki kaynağa dayanmaktadırlar. Yazar çalışmasında İslam Hukukunda kadınların haklarına dikkat çekmektedir. İslam Hukukunda ve uluslararası hukuklarda kadınlar farklı haklara sahip olduğuna dikkat çekmektedir. Bu yönden kadınların statüleri aynı olmadığı için zorluklar çekilmektedir. Dolayısıyla evrensel insan hakları oluşturulması için yukarıda geçtiği gibi, bir çok faktör dikkate alınmalıdır.

Yazar kaynak olarak tez bankasından ve Rusya Federasyonu kütüphanesinden istifade etmiştir.

30. Odayev Hamzat Magomedoviç, Sotsialno-etiçeskaya rol musulmanskogo prava (fikh) v obşestvenno-politiçeskoy jisni Çeçni (konets XX. -naçalo XXI vv) (XX. Asır Sonu XXI Asrın Başları İtibariyle Çeçenistan'ın Toplumsal-Siyasal Yaşamında İslam Hukukunu Sosyal-Etik Rolü), Doktora tezi, 132s, Uluslararası Devlet Kurumu ve Yönetim Enstitüsü²⁹, Moskova, 2012.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez Moskova Uluslararası Devlet Kurumu ve Yönetimi Enstitüsü Felsefe ve Din Bölümünde doktora düzeyinde yapılan bir çalışmadır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İslam Hukukuna, genel bir şekilde açıklık getirilmektedir. İkinci bölümde ise İslam Hukukunun toplumun örf ve adetlerine, gelenek ve göreneklerine; bir başka deyişle yaşayan örfi hukuklarına etkisi hakkında bilgi verilmektedir.

Bu çalışmada İslam Hukuku, Geleneksel Hukuku, Kuzey Kafkasya tarihine, kültürüne ve farklı akademik çalışmalara başvurarak objektif bir şekilde değerlendirmektedir.

---

²⁹ Uluslararası Devlet Kurumu ve Yönetim Enstitüsü 2011 yılında mayıs ayında faaliyete başlamıştır. Detaylı bilgi için bkz. www.igsu.ranepa.ru

Yazar çalışmasında Kuzey Kafkasya bölgesinin kısaca tarihçesini tanıtmaktadır. Tarihten bu yana Kafkas milletleri Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayarak kendi kültürlerini sürdürmektedirler. Kuzey Kafkasya'da farklı kültürlere ve inançlara sahip olan milletler yaşamaktadır.

Bunun için dolaylı da olsa çatışmalar ister istemez İslam'a isnat edilmektedir. Mezhep olarak Şafii, Hanefi ve Hanbelii mezhepleri bulunmaktadır. Bunun nedeni İslam'ın Kafkasya bölgesine gelişi ve yayılışı Arap seferleriyle gerçekleşmiştir. Arap seferleri ile birlikte Şafii mezhebi benimsenerek kabul edilmiştir. Hanefi mezhebine mensup olan milletler Türk kökenli milletlerdir. Hanbelii mezhebini de son Çeçenistan savaşı döneminde Araplar tarafından getirildiğini ifade etmektedir. Konuya kısa giriş yapıldıktan sonra asıl Çeçenistan konusuna geçilmektedir.

Çeçenistan kendi kültürünü barındıran ve İslam dinine mensup olan, Rusya Federasyonuna bağlı olarak hayatını sürdüren özerk bir cumhuriyettir.

Çeçenler tarihten bu yana Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşamaktadırlar. İslam dinine mensup bir millettir. Mezhep olarak Şafii mezhebine mensupturlar. Asıl sıkıntılardan bir tanesi ekol çatışması yani geleneksel Sufilik ve Selefilik çatışması olarak gözükmektedir. Çeçenler tarihten bu yana Sufiliği benimseyerek yaşamaktadırlar. Daha sonra temel İslamcı hareketi Vehhabilik gelmektedir. Bunun dışında diğer bir sorun Çeçen toplumunun geleneksel adetlerinin bulunmasıdır.

Yukarıda sıralandığı gibi günümüz Çeçenistan hayatındaki sosyal düzen kurallarını geleneksel adetler, Şeriatın normları ve Modern hukuk sistemi oluşturmaktadır.

Yazara göre yukarıda zikredilen sorunları göz önünde bulundurarak yeniden araştırılması gerekmektedir. Çünkü Çeçenistan'da eskiden beri Geleneksel Hukuk ve Şeriatın normlarını gözeten bir hukuk sistemi oluşturulmuştu. Tüm Kafkas milletleri asırlar boyunca bu hukuk sistemini benimseyerek hayatlarını sürdürmüşlerdir. Günümüzde de bu çok büyük bir güç ve potansiyel taşımaktadır.

Yazarın çalışmadan elde ettiği değerlendirmeler:

Yazar İslam Hukukunu, gelenekleri ve modern hukuku araştırmaktan sonra şu kanaate varmaktadır. Çeçenistan'da İslam Hukuku gelenek üzerine bina edildiği kanaatindedir.

Çeçenistan'da üç ana mezhep bulunmaktadır. Bunlar şafi, Hanefi ve Hanbelii mezhebidir ki, bu mezhebin siyaseten Kafkasya'ya getirilen bir ekol olması önemsenmelidir. Gelecek de güzel barış içinde yaşamak için yeni fetvalara ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir. Rusya Federasyonu'nda farklı etnik unsurlar da bulunmaktadır.

Herkesin tek devlet içinde barışcıl bir şekilde bu geleneksel adetlere dikkat etmesi gerekmektedir

Yazar çalışmasında Rusça, İngilizce ve Arapça akademik çalışmaların çevrilerinden olmak üzere toplam 117 kaynaktan istifade etmektedir.

31. Ulanova Darya Vladimirovna, Fetvı kak istoçnik musulmanskogo semeynogo prava v Osmanskoy imperiyi v kontse XV– naçale XVII vv (XV Asrın Sonlarında ve XVII. Asrın Başlarında Osmanlı İmparatorluğunda Uygulanan İslam Aile Hukukunun Kaynağı Olarak Fetvalar), Doktora tezi, 263s, San-Petersburg Devlet Üniversitesi, San-Petersburg, 2014.

Yukarıda kısa künyesi yazılı olan tez San-Petersburg Devlet Üniversitesinde doktora düzeyinde yapılmış olan bir çalışmadır. Bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Osmanlı imparatorluğu ile ilgili genel bilgi verilmektedir. İkinci bölümde Osmanlı imparatorluğunda XV-XVII. asırlarda Aile Hukuku ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde evlilik akdi ele alınarak şartları ve rükünleri açıklanmaktadır. Dördüncü bölümde ise evliliğin sona erme sebepleri ile ilgili genel bilgi verilmektedir.

Yazar çalışmasında el yazmalara, mukayeseli tarih, farklı akademik çalışmalara nesnel ve özel gibi metotlara başvurarak çalışmasını hazırlamıştır.

Yazar Osmanlı Devleti'nin mezhep olarak Hanefi mezhebini benimsediğini bunu da Selçuklulardan geldiğini ifade eder. Osmanlı ülkesinde XV. asrın ikinci yarısından itibaren Osmanlı âlimlerinin Hanefi Hukuku ile ilgili özel çalışmalar yaptıklarına değinmektedir. Kemaleddin Mehmet Sivasi (1456 y). Mahmut b. Süleyman Kefevi (1588 y) gibi âlimler bunlardan birkaçıdır.

Yazar birinci bölümde genel Osmanlı Devleti dönemi ile ilgili bilgi vererek, İslam'ın hukuk sistemine büyük etki ettiğini ve fetvalarda bu bağlamda önemli olduğuna dikkat çekmektedir. Bu çalışmada fetvaların tanımı yapılmaktadır. Osmanlı Devleti XV-XVII. yy. dönemlerinde İslam Hukuku ve Modern Hukuk uygulamalarının uygulandığını ifade etmektedir.

İkinci bölümde Osmanlı XV-XVII. dönemlerde aile hukukuna dikkat çekmektedir. Bu başlık altında Şeriat mahkemeleri, Modern Hukuk ve kanun, vezirlerin ve kadıların görüşlerini, Divan-ı Hümayunda görüşülen konuları ele almaktadır.

Üçüncü bölümde evlilik akdi, evlilik engelleri, evliliğin in'ikat, sıhhat, lüzum şartlarının her birini ayrıntılı bir şekilde ele alınarak, her biri ile ilgili bilgi verilmektedir.

Dördüncü bölümde boşanma, boşanmanın çeşitleri, muhalea, evliliğin feshi gibi konuları ele alarak her biri ile ilgili ayrıntılı bilgi vermektedir. Ayrıca iddet ve çeşitlerine değinilmektedir.

Osmanlı döneminde Kanuni Sutan Süleyman ve Yavuz Sultan Selim dönemlerinde ilk fıkıh çalışmalarının ortaya çıktığını ifade etmektedir. Hüsrev Mehmet As-Sivasi (1481 y), Alaaddin Ali Esved Karahisari (Kara hoca) (1397 y) bunlar tercüme işleri ile ve Kur'an'ı tefsir etmekle meşgul olduklarını belirtmektedir. Bu çalışmasında İbn-i Kemal, Ebu Suud Efendi ve Yahya Efendi'nin fetvalarına dikkat çekmektedir. Bu yukarıda isimleri geçen âlimlerinin çalışmaları Rusça'ya çevrilmediğini ifade etmektedir.

Yazar çalışmasında Türkçe ve Rusça olmak üzere toplam 15 kaynaktan istifade etmektedir. Ayrıca Süleymaniye Kütüphanesi el yazmalarından da istifade etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

MAKALELER VE SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ

A- MAKALELER

1.Artemov Vladislav Yuryeviç, “Musulmanskoye ugovnoye pravo - Perejitok srednevekoya”(Ortaçağ Anlayışında İslam Ceza Hukuku), *Rossiskaya yustitsiya*, (Rus Hukuku Dergisi), No 11, 17s, Moskova 1997.

Bu çalışma aynı yazarın İslam Ceza Hukukunun Temel Okulları isimli tezinden hazırlanmıştır. Dolayısıyla çalışmada, İslam Ceza Hukuku konularına ve İslam mezheplerinin temel yaklaşımları ortaya konmaya çalışılmıştır.

2. Fedorov Aleksandr Vaçeslavoviç, Geldibayev Movlad Hasiyeviç, “Musulmanskoye pravo i ugovnaya yustitsiya” (İslam Hukuku ve Cezai Adalet), *Uçöniye zapiski Sankt-Peterburgskogo imeni V. B. Bobkova filial rossiskoy tamojennoy akademiyi* (San-Petersburg V. B. Bobkov isimli Rus Gümrük Akademisi Bilge Adamların Mektupları Dergisi), No 2 (4), 29-33s, San-Petersburg, 1997.

3. Gurina L. A. , “Osobnosti bankovskih operatsiy v stranah s musulmanskim pravom” (İslam Hukuku Uygulanan Ülkelerde Faizsiz Bankacılığın Özellikleri), *Finansı i Kredit* (Finans ve Kredi Dergisi), No 9 (69), 12-13s, Moskova, 2000.

Bu çalışmada yazar, İslam ülkelerinde Faizsiz bankacılığın özelliklerini ele alarak onların çalışma sistemi ve mantığı üzerinde durmaktadır.

4. Bekkin Renat İrikoviç, “Musulmanskoye pravo i institut strahovaniya”, (İslam Hukuku ve Sigorta), *Problemi sovremennoy ekonomiki* (Modern Ekonominin Problemleri Dergisi), No 2, 120-122s, San-Petersburg, 2002.

Yazar çalışmasında genel İslam Hukukunda sigortayı ele alarak, fıkıh açısından yorumlamaktadır.

5. Zaynalov Marat Şamileviç, “Ponatiye kvartirnoy kraji i otvetstvennost za ee soverşeniye po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Mesken Soyan Kavramı ve Sorumluluğu), *İstoriya gosudarstva i prava* (Devlet ve Hukuk Tarihi Dergisi), No 5, 57-60s, 2003.

Yazar çalışmasında İslam Ceza Hukuku açısından mesken soyanın durumunu ele alarak, cezası ile ilgili bilgi vermektedir.

6. Usmanova T. R., “İstoriçeskoye mesto religii i musulmanskogo prava v sisteme obrazovaniya” (Eğitim Sisteminde Dinin ve İslam Hukukunun Tarihsel Yeri), *Kazanski pedagogičeski jurnal* (Kazan Eğitim Dergisi), No 3, 58-62s, Kazan, 2004.

Yazar çalışmasında Rusya’da tarihten günümüze okullarda dini eğitim olmadığını, fakat eskiden Kazan’da medreselerde çocuklara fıkıh ve farklı dini dersler verildiğini ifade etmektedir.

7. Arsanukayev M. S., “Mazhabı-şkolı islamskoy pravovoy mısli” (İslami Hukuk Düşüncesi Olarak Mezhepler), *Sovremennoye pravo* (Modern Hukuk Dergisi), No 7, 52-59s, Moskova, 2004.

Yazar çalışmasında genel olarak sünni İslam'ın mezhepleri ile ilgili bilgi vermektedir.

8. Manna Ammar Abdul Karim “Ponatiya prestupleniya i klassifikatsiya ugovno-nakazuyemih deyani po musulmanskomu ugovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukuna Göre Suç Kavramı ve Tasnifi), *Vestnik Rossiskogo Universiteta Drujbi Narodov: Yuridiçeskiye nauki* (Rusya Halkların Dostluğu Üniversite Dergisi: Hukuk İlimler Bölümü), No 1, 107-116s, Moskova, 2004.

Yazar bu çalışmasında genel suç kavramını tanımını yaparak suçları İslam Ceza Hukukuna göre sınıflandırmaktadır.

9. Babiç İ. L. , “İdeologičeskiy fundament vozrojdeniya obiçnogo i musulmanskogo prava v Kabardino-Balkariyi” (Kabardey-Balkar Cumhuriyetinde Modern ve İslam Hukuk Düşüncesinin Doğuşu), *İslam i pravo v Rossii* (Rusya’da İslam ve Hukuk Dergisi), 186-195s, Moskova, 2004.

10. Esakov G. A. , “Musulmanskoye ugolovnoye pravo: vozniknoveniye i istoričeskoye razvitiye” (İslam Ceza Hukukunun Oluşumu ve Tarihi Gelişimi), *Rossiskoye pravo v internete* (İnternette Rus Hukuku Dergisi), No 4, 6s, Moskova 2005.

Yazar çalışmasında genel İslam Ceza Hukukunun oluşumu ve tarih içerisinde nasıl geliştiğini ele alarak açıklamaktadır.

11. Magomedov İ. A. , “Osobennosti musulmanskogo semeynogo prava” (İslam Aile Hukukunu Özellikleri), *İzvestiya vısshıh uçebnih zavedeni. Severo-Kavkazsky region. Seria: Obşestvenniye nauki* (Yüksek Öğretim Kurumların Tutanakları. Kuzey Kafkasya. Genel Bilim Bölümü), No 2, 96-100s, Rostov, 2005.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda Aile Hukukunun özelliklerini ele alarak değerlendirmektedir.

12. Tsmay Vasiliy Vasilyeviç, Tayılov Rabadan Zakaryayeviç, “Osnovniye etapy stanovleniya kontsepsiyi musulmanskogo prava” (İslam Hukuk Kavramının Oluşumunun Temel Aşamaları), *İstoriya gosudarstva i prava* (Devlet ve Hukuk Tarihi Dergisi), No 1, 61-62s, Moskova 2005.

13. Vitaşov D. S., “İstoçniki musulmanskogo prava v obşey sisteme istoçnikov prava Afganistana” (Afganistanın Genel Hukukunun Kaynak Sistemi içinde İslam Hukukunun Kaynakları), *Mejdunarodnoye publiçnoye i çastnoye pravo* (Özel ve Uluslararası Kamu Hukuku Dergisi), No 5, 58-60s, Moskova, 2006.

Yazar çalışmasında Afganistan Hukukunda İslam Hukukunun ne kadar etkili olduğunu ve oranını tespit ederek, genel Afganistan Hukuku ile ilgili bilgi vermektedir.

14. Degterev A. A. , “Ugolovnoye pravo i religiya (Şariat) na sovremennom etape razvitiya Rossiskogo obşestva” (Rus Toplumunun Mevcut Gelişme Sürecinde Ceza Hukuku ve Şariat), *Gumanitarniye issledovaniya* (Beşeri Bilimler Araştırması Dergisi), No 1, 26-32s, Astrahan, 2006.

Yazar çalışmasında had, kısas gibi kavramları ele alarak, günümüz Rusya toplum açısından değerlendirmektedir.

15. Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç, “Musulmanskoye pravo sobstvennosti: Yuridiçeskoye osmısleniye religioznih postulatov” (İslam Hukukunda Mülkiyet: Dini İlkelerinin Yasal Yorumlama), *Rossiya i islamski mir* (Rusya ve İslam Dünyası Dergisi), No 3, 139-149s, Moskova, 2006.

Yazar çalışmasında İslam’da özel mülkiyet konusunu açıklayarak yorumlamaktadır.

16. Esakov G. A. , “İstoçniki ugolovnogo musulmanskogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynakları), *Rossiskoye pravo v internete* (İnternette Rus Hukuku Dergisi), No 1, 4s, Moskova 2006.

Yazar çalışmasında İslam Ceza Hukukunun kaynaklarını ele alarak genel bilgi vermektedir.

17. Aşurbekova A. A. , “Proniknoveniye i utverjdeniye musulmanskogo prava v Dagestane” (İslam Hukukunun Dağıstan’a Gelişi ve Sabitleşmesi), *Vestnik Belgorodskogo universiteta kooperatsiyi, ekonomiki i prava* (Belgorod Üniversitesi Ekonomi ve Hukuk İşbirliği Dergisi), No 5, 439-442s, Belgorod, 2006.

18. Semikina O. İ. , “Obşeteoretičeskiye aspektı ugolovno-pravovoy ohranı pravosuğiya v sisteme norm musulmanskogo prava” (İslam Hukuku Sisteminde Genel Teori Açısından Ceza Hukukunda Adli Koruma), *Vestnik Severo-Kavkazskogo federalnogo universiteta* (Kuzey Kafkasya Federal Üniversitesi Dergisi), No 2, 93-97s, Stavropol, 2006.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda suç girişimde bulunanların cezalarını açıklayarak, bazı İslam ülkelerinin Ceza Hukukunu ele almaktadır.

19. Artemov Vladislav Yüryeviç, “İstoçniki i doktrinalniye şkolı musulmanskogo prava” (İslam Hukukunda Mezhepler ve Kaynakları), *Jurnal Rossiskogo prava* (Rus Hukuk Dergisi), No 3 (123), 128-135s, Moskova, 2007.

Bu çalışmada İslam Hukukunun temel kaynakları tek tek açıklanmaktadır. Sünni dört mezhebin ayrıntılı bir şekilde her birini ayrı ele alarak ve nerede yaygın olduğu ile ilgili bilgi vermektedir.

20. Maharamov Y. A. , “Klassifikatsiya nakazani po musulmankomu ugovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Cezaların Tasnifi),*Aktualniye temi Rossiskogo prava* (Rus Hukukunun Güncel Problemleri Dergisi), No 1, 534-541s, Moskova, 2007.

Bu çalışmada İslam Hukukunda cezaları sınıflandırarak, cezanın çeşitlerini ele alarak incelenmiştir.

21. Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç, “Musulmanskoye ugovnoye pravo: teoritiçeskiye osnovı i sovremennaya praktika” (İslam Ceza Hukuku: Teorik Temeller ve Mevcut Uygulama), *Sovremennoye ugovnoye pravo i kriminologiya* (Modern Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi), 80-106s, Moskova, 2007.

22. Kibalnik Aleksey, “Prestupleniye i nakazaniye v doktrine musulmanskogo ugovnogo prava” (İslam Ceza Hukukunda Suç ve Ceza),*Ugovnoye pravo* (Ceza Hukuku Dergisi), No 1, 25-29s, Moskova, 2007.

23. Artemov Vladislav Yuryeviç, “İstoçniki i doktrinalniye şkolı musulmanskogo prava” (İslam Hukukunda Mezhepler/Ekoller ve Kaynakları),*Jurnal rossiskogo prava* (Rus Hukuk Dergisi), No 3 (123), 128-135s, Moskova, 2007.

24. Yakubenko Konstantin Yuryeviç, “K voprosu o ponatiyi i istoçnikah musulmanskogo prava” (İslam Hukukun Kaynakları ve Kavramları), *Sibirsky yuridiçesky vestnik* (Sibirya Hukuk Dergisi), No 4, 7-15s, İrkutsk, 2007.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunu temel kaynaklarını her birini ayrı ele alarak, değerlendirmektedir.

25. Eriaşvili N. D. , Apalikov N. C., “Forvardniye i drugie derevativniye dogovori v kontekste musulmanskogo prava” (İslam Hukuku Bağlamında Ticarî ve Diğer Sözleşmeler), *Zakon i pravo* (Kanun ve Hukuk Dergisi), No 1, 109-111s, Moskova, 2008.

26. Hutuyev İ. H. , “Şariat kak osnovopolagayuşaya çast musulmanskogo prava” (İslam Hukukunu Temel Parçası Olarak Şariat), *Pravovaya politika i pravovaya jizn* (Hukuk Politikası ve Hukuk Hayatı Dergisi), No 4, 187-192s, Saratov, 2008.

27. Tumanyan T. G. , “Srednevekoviy musulmanski zakonoved Abu-l-Hasan al-Mavardi i ego teoritiçeskoye naslediye” (Ortaçağ Hukukçusu Abul-Hasan Al-Maverdi ve Onu Teori Mirası), *Etnosotsium i mejnatsionalnaya kultura* (Etnosotsium ve Etnik Kültür Dergisi), No 5 (13), 54-65s, Moskova, 2008.

Yazar çalışmasında Maverdinin siyasi ve hukuku görüşlerini ele almaktadır.

28. Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç, “İslamskoye pravo v pravovih sistemah musulmanskikh stran: ot doktrin k zakonodatelstvu” (İslam Ülkelerinin Hukuk Sisteminde İslam Hukuku. Öğretiden Anayasaya), *Jurnalvişşey şkoli ekonomiki* (Yüksek Ekonomi Okul Dergisi), No 2, 13s, Moskova, 2008.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunu doğuşundan günümüze kadar gelişimini ve nasıl değişerek geldiğini ele almaktadır. Teori olarak İslam Hukukunun var olduğunu, fakat pratiğe tam yansıyamadığını ifade etmektedir. İslam Hukukundaki mezhepler arasındaki farkları da çalışmasında açıklamaktadır. İçtihat kapısını açık veya kapalı olması açısından değerlendirmektedir. Bu konuda İçtihat kapısının kapalı olduğu düşüncesinin İslam'ı geride bıraktığı kanaatindedir.

Genel olarak XIX. asırda İslam Hukukunun çok etki altında kalmış olduğuna dikkat çekmektedir. İslam Hukuku zaman ilerledikçe Modern hukuktan etkilenmiştir. Örnek olarak Osmanlı'nın son dönemlerinde Avrupa ülkeleri ile deniz ticareti gibi anlaşmalarda Modern Hukuka başvurulduğunu ifade etmektedir.

Mısır'ın Osmanlı İmparatorluğuna dâhil olduğunu dönemde Mısır ceza hukuku uygulamalarında el kesme gibi İslâm ceza hukuku hükümlerinin yerine farklı uygulamalar yapılmış olduğunu belirtmektedir.

İslam Hukuku açısından Mecelle adlı İslam Hukuku Kanunlaştırmasının önemli yeri olduğunu, genel olarak da Hanefi mezhebinden oluşan batı tarzı bir kanun olduğunu ifade etmektedir. Daha sonra Tanzimat dönemini anlatarak hukuk açısından değişikliklere uğradığını açıklamaktadır.

Yazar genel olarak makalesinde farklı İslam ülkelerinin anayasalarında İslam Hukukunun ne kadar yer aldığını yansıtmaya çalışmaktadır. Pakistan 1973 yılında Kur'an ve Sünnet bazlı hukuk sistemini oluşturmaya karar vermiş olduğunu, fakat tamamen o sistemi uygulamadığına değinmektedir.

Günümüzde şeriat gelenek olarak yürütmeye çalışan ülken tek Suudi Arabistan olduğuna dikkat çekmektedir.

Yazara günümüz İslam ülkelerinde Pozitif-İslam Hukuku uygulandığını ifade etmektedir. Dolayısıyla tam anlamıyla İslam Hukuku hiçbir ülkede uygulanmadığı kanaatindedir.

29. Aybatov Magomednabi Magomedmirzoyeviç, “Mirza Kazem-Bek o nasledsvennih otnoşeniyah v musulmanskoy pravoy” (Mirza Kazem Bek’e Göre Miras İlişkileri), Agrarnoye i zemelnoye pravo (Tarım ve Arazi Hukuku Dergisi), No 8, 138-145s, Korolev, 2008.

Yazar çalışmasında Mirza Kazem-Bek'in mirasla ilgili görüşlerini ele alarak değerlendirmiştir.

30.Kozlov Timur Leonidoviç, “Religioznaya pravovaya traditsiya. Musulmanskoye pravo” (Dini Hukuk Geleneği. İslam Hukuku), Pravoigosudarstvo: Teoriyaipraktika (Hukuk ve Devlet:Teori ve Pratik Dergisi), No 5, 9-12s, Korolev, 2008.

Aynı başlıklı tezden yayınlanmıştır.

31. Bekkin Renat İrikoviç, “Zekât: nalog ili religioznaya obazannost?” (Zekât Vergimi Yoksa Dini Bir Borç mu?), Finansı (Finans Dergisi), No 11, 35-39s, Moskova, 2008.

Yazar çalışmasında zekâtın vergiden farklı olduğunu ifade ederek onu dini bir borç olarak nitelendirmektedir.

32. Hutuyev İ. H. , “Musulmanskoye pravo v sovremennih usloviyah” (Modern Şartlarda İslam Hukuku), Vestnik Saratovskoy gosudarstvennoy yuridiçeskoy akademii (Saratov Devlet Hukuk Akademi Dergisi), No 4 (62), 230-232s, Saratov, 2008.

Yazar Modern şartlarda İslam Hukukunu ele alarak Rus Hukuku açısından değerlendirmektedir.

33. Bıkova E. V.,“Razvitiye musulmanskogo prava v Rossii” (Rusya Federasyonunda İslam Hukukunun Gelişmesi), Pravo i upravleniye. XXI vek (Hukuk ve Yönetim. XXI Asır Dergisi), No 4, 44-50s, Moskova, 2008.

Yazar çalışmasında esneklik ve ılımlılık gibi ilkeleri İslam Hukukunun önemli unsurları olarak nitelendirmektedir. İslam Hukukunu bu özellikleri Rus Hukukuna da faydası olacağını ve gelişmesine yardım edeceğini düşünmektedir.

34. Tsmay Vasily Vasilyeviç, “Vakif kak institut musulmanskogo grajdanskogo prava: İstoriya i sovremennost” (İslami Sosyal Bir Kurum Olarak Vakıf: Tarihte ve Modern Zamanda), İstoriya Gosudarstva i prava (Devlet ve Hukuk Tarihi Dergisi), No12, 39-43s, Moskova, 2009.

Yazar çalışmasında vakfın ve onun fonksiyonlarını, ele alarak incelemektedir. Sözlük ve kavram açısından değerlendirip vakfın önemli birimlerinden“mütevelli”nin kim olduğunu görevleri hakkında bilgi vermektedir. Sünni ve Şii mezhepçevrelerivakfi farklı yorumlamalarına rağmen, uygulama açısından temel farklar olmadığını ifade etmektedir. Anglo-Sakson Hukuku ailesinde vakfa benzer “Trust” isimli bir kurum kurulmuştur. “Trust” Amerika’da XIX-XX asırlarda kurularak günümüze kadar gelen bir kurumdur. Rusya federasyonu "Trust" veya “Vakıf” gibi kurum kurlmaları için 1993 yılında Rusya Cumhur Başkanı emir vermiştir. Fakat bu uygulama başarılı olamamıştır. Çünkü “Trust” kurumunuRus toplumuna uyarlama çalışması yapmadanAmerika toplumundakinin aynısını uygulamaya çalışmışlardır. Anglo-Sakson Hukuk sisteminin uygulamaları genelde Rusya Federasyonunda da tutunmamaktadır.

Yazara gelecekte vakıf sadece İslam Hukukunda değil Modern Hukukta da önemli yere sahip olacağını kanaatindedir.

35. Popova İrina Alekseevna, “İstočniki Musulmanskogo prava” (İslam Hukukunu Kaynakları), Problemi ekonomiki i yuridičeskoj praktiki (Ekonomi ve Hukuk Pratiği Problemi Degisi), No 4, 60-61s, Moskova, 2009.

36. Leonova İ. V., “Liçniye prava çeloveka v musulmanskoy pravovoy sisteme” (İslam Hukuk Sisteminde Kişilerin Bireysel Hakları), Vestnik Moskovskogo universiteta MVD Rossiyi (Moskova Üniversitesi İç İşleri Bakanlık Dergisi), No 10, 116-119s, Moskova, 2009.

Yazar çalışmasında fikir özgürlüğü, yaşama hakkı, aile saygısı gibi konuları ele alarak İslam Hukuku açısından değerlendirmektedir.

37. Bizükov Sergey Nikolayeviç, “K voprosu o ponatiya “niyya” i ego roli v sisteme religiozno-pravovogo regulirovaniya şariata” (“Şeriat Hukukunda “Niyet” Kavramının Anlamı ve Dini-Hukuki Düzenlemelerdeki Rolü), Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. Seriya 9. Filologiya, vostokovedeniye, jurnalistika (San-Petersburg Üniversite Dergisi. Bölüm 9. Filoloji, Doğubilim, Gazetecilik), San-Petersburg, 2009.

Yazar çalışmasında ibadat, muamelat ve ukubat gibi konuları ele alarak bu bağlamda niyet ve hiley-i şeriyeye kavramları arasında ilişkiyi değerlendirmektedir.

38. Abdullayev Magomedzapir Nurmagedoviç, Koloyeva Leyla Ahmetovna, “Sootnoşeniye şariata i adatov v jizni gorskogo obşestva Dagestana XVII-XVIII vv” (XVII-XVIII Asırlar Arasında Dağıstan Toplumunun Hayatında Şariat Hukuku ile Örf ve Adet Hukuku Arasındaki İlişkiler), *Mir yuridiçeskoj nauki* (Bilimsel Hukuk Dünyası Dergisi), No 3, 59-69s, San-Petersburg, 2009.

39. Rahmatullin Rafael Yusupoviç, “Musulmanskiye pravoviye şkoli sunitskogo tolka” (Sünni İslam Hukuk Okulları (Mezhepleri)), *Pravovoye gosudarstvo: Teoriya i praktika* (Hukuk Devleti: Teori ve Pratik Dergisi), No 16, 43-48s, Ufa, 2009.

40. İsmailov Aleksandr Şahbasoviç, “Mazhabı v İslame” (İslam’da Mezhepler), *İslamovedeniye* (Hukuk İlmi Dergisi), No 2, 23-30s, Mahaçkala, 2009.

Yazar çalışmasında Sünni dört mezhebi ve Şii Caferi mezhebi ile ilgili genel bilgi vermektedir.

41. Maharamov Y. A., “Obşaya harakteristika ugolovno nakazuyemogo deyaniya i ego posledstvi po musulmanskomu ugolovnomu pravu” (İslam Hukukunda Ceza Gerektiren Suçun Özelliği ve Sonuçları), *Aktualniye problemi Rossiskogo prava* (Rus Hukukunun Güncel Problemleri Dergisi), No 2, 378-385s, Moskova, 2009.

Yazar çalışmasında suç genel özelliklerinin ele alarak İslam Hukuku açısından nasıl sonuçlar doğurduğunu açıklamaktadır.

42. Artemov Vladislav Yuryeviç, “Prestupleniye kategoriyi kisas soglasno musulmanskomu ugolovnomu pravu” (İslam Hukukunda Kisas), *Jurnal zarubejnogo zakonodatelstva i sravnitelnoğ pravovedeniya* (Yabancı ve Mukayese Hukuk Dergisi), No 3, 133-136s, Moskova, 2009.

43. Popova İrina Alekseevna, “Otvetstvennost i nakazaniye v musulmanskome ugolovnom prave: Teoritičeskiye aspekty” (İslam Ceza Hukukunda Sorumluluk ve Ceza: Teorik Yön), *Rossiski kriminologičeski vzglad* (Rus Kriminolojik Bakış Dergisi), No 3, 402-405s, Moskova, 2009.

Yazar çalışmasında Cezanın dünyevi ve uhrevi olarak iki nevi olduğunu açıklamaktadır. Çoğu Müslümanların da kurallara riayet etmelerini sebebi uhrevi hayatta ceza çekecekleri korkusu olduğunu düşünmektedir.

44. Leonova İrina Vladimirovna, “Prinsip ravnopraviya v musulmanskome prave” (İslam Hukukunda Eşitlik İlkesi), *Čelovek: Prestupleniye i Nakazaniye* (İnsan: Suç ve Ceza Dergisi), No 4, 30-32s, Raza, 2009.

Yazar çalışmasında ırk, renk, sosyal statü gibi kavramları ele alarak İslam Hukuku açısından değerlendirmektedir.

45. Naumenko Olga Valeryevna, “Nasledovaniye v musulmanskome prave” (İslam Hukukunda Miras), *Vestnik Yujno-Uralskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Pravo* (Güney Ural Devlet Üniversitesi dergisi. Bölüm: Hukuk), No 18 (194), 92-95s, Çelyabinsk, 2010

46. Usmanov Timur Ravileviç, “Musulmanskoye pravo- istoričeski slojivšijsya v XVIII-XIX vv. Etnokulturniy komponent yuridičeskogo obrazovaniya v Tatarstane” (XVIII-XIX Asırlarda Tataristan’da İslam Hukuku ve Etnokültürel Hukuk Eğitimi), *Kazanskiy pedagogičeskijurnal* (Kazan Öğretmen Dergisi), No 3, 165-172s, Kazan, 2010.

Yazar çalışmasında Tataristan’da XVIII-XIX asırlarda İslam Hukuku derslerini ve eğitiminin ele almaktadır.

47. Artemov Vladislav Yuryeviç, “Opredelennoye n.akazaniye (Hudud) v Musulmanskome ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Had Cezaları), *Jurnal zarubejnogo zakonodatelstva i sravnitel’nogo pravovedeniya* (Uluslararası ve Mukayeseli Hukuk Dergisi), No 5, 106-113s, Moskova, 2010.

48. Kolesnikov Pavel Mihayloviç, “O Taazire, ili nakazaniyi po usmotreniyu, v musulmanskome delikatnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Ta’zir), *Voprosı pravovedeniya* (Hukuk Soruları Dergisi), No 3, 272-285s, Moskova, 2010.

49. Toriya J. N. , “Brak i razvod po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Evlenme ve Boşanma), *Aktualniye problemi gumanitarnih i estestvennih nauk* (İnsan ve Doğa Biliminin Güncel Problemleri Dergisi), No 12, 304-308s, Moskova, 2010.

Yazar bu çalışmasında Aile Hukukunun özelliklerini ve kaynaklarını araştırarak bu bağlamda Mecellenin de ilk İslam kodlamalı kitap olarak İslam Hukukunda önemli yere sahip olduğunu ifade etmektedir. İslam Hukuku’nda genel evlilik tutumunu araştırarak, evlilik şartlarını açıklamaktadır.

50. Kangezov Marat Ruslanoviç, Rasskazov Leonid Pavloviç, “Musulamanskoye pravo kak raznovidnost religioznogo prava” (Dini Hukukların Bir Çeşidi Olarak İslam Hukuku), *Obşestvo i pravo* (Toplum ve Hukuk Dergisi), No 1, 24-27s, Krasnodar, 2010.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılarak, İslam Hukukunun temel kaynakları ve İslam'da mezheplerin sistemleri, metotları ile ilgili bilgi verilmiştir.

51. Ahmedov Aybek Şuhratoviç, “Hanafitskaya şkola musulmanskogo prava: Protivoreçiya i raznoglasiya v ranney musulmanskoy yurisprudentsiyi” (İslam Hukukunda Hanefi Ekolü: Erken Dönem Hukuki Anlaşmazlıklar ve Çatışmalar), *İstoriya gosudarstva i prava* (Devlet ve Hukuk Tarihi Dergisi), No 24, 43-48s, Moskova, 2010.

Yazar çalışmasında Hanefi mezhebi ile ilgili genel bilgi vererek o dönemin fıkıh okulları arası tartışmaları ele almıştır.

52. Gorşunov Denis Nikolayeviç, “Çastnoye pravo i islam” (Özel Hukuk ve İslam), *Uçöniye zapiski Kazanskogo universiteta. Seriya: Gumanitarniye nauki*

(Kazan Üniversitesi Bilge Adamlarının Mektupları. Bölüm: Beşeri Bilimler), Cilt 152, No 4, 44-52s, Kazan, 2010.

Yazar çalışmasında İslam'ın Özel Hukuka etkisini ele almaktadır.

53. Gazizova Ramila Galimovna, “Nekotoriye aspektı pravovogo regulirovaniya finansovih otnoşeni normami şariata i ih rol v mirovoy finansovoy sisteme” (Maliyenin Hukuki Çözüm Bağlamında Şeriatla Olan İlişkisi ve Dünya Maliye Sisteminde Rolü), Uçöniye zapiski Kazanskogo universiteta. Seriya: Gumanitarniye nauki (Kazan Üniversitesi Bilge Adamlarının Mektupları Dergisi. Bölüm: Beşeri Bilimler), Cilt 152, No 4, 83-89s, Kazan, 2010.

Yazar çalışmasında Ortadoğu banka sistemlerini inceleyerek İslam Hukukunun etkisini ele almaktadır.

54. Muhametzaripov İlaşat Amiroviç, “Primeneniye norm musulmanskogo semeynogo prava v Rossiskoy imperiyi v kontse XVIII- načale XX v” (XVIII Asrın Sonlarında ve XX Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda İslam Aile Hukuku Uygulaması), İstoriya gosudarstva i prava (Devlet ve Hukuk Tarih Dergisi), No 23, 38-41s, Moskova, 2010.

55. İskandarova Albina Radikovna, “K probleme pravovogo polojeniya jeñşını musulmanskom gosudarstve” (İslam Devletinde Kadınların Durumu ile İlgili Problemler), İstoriya Gosudarstva i prava (Devlet ve Hukuk Tarihi Dergisi), No 3, 44-47s, Moskova, 2010.

Yazar bu çalışmada İslam devletlerinde kadınların hukuku ele alınmaktadır. Bayan doğal olarak erkekten daha zayıf ve gelecek anne olacağı için narin bir varlıktır. Dünyada kadınlara ayrı haklar tanınması gerektiğini ifade etmektedir. İslam Hukukunda, tarihten gelen bir uygulamanın zorunlu devamı olarak kadınların hakları kısıtlı olmaktadır. Kadın sürekli ikinci planda kalmaktadır. Mesela Müslüman kadın, erkek kadar özgürlüğe sahip değildir. Evli olmayan kadın kendi isteği olmadığı halde ailesi tarafından evlendirilmektedir. İslam Hukukunda bunun gibi uygulamalara bolca

rastlanmaktadır. Birleşmiş Milletler, İnsan Hakları Bildirgesinde birçok kanununda kadınlar hakkı ve özgürlüğü ele alınmaktadır.

Bazı İslam ülkeleri İslam Hukukundan uzaklaşarak Modern Hukuku uygulamaktadırlar. Mısır 1920 yılında kadınlara boşanma hakkı tanımaktadır. Türkiye 1926 yılında İsviçre Hukuk sistemini benimseyerek kadınlar ve erkeklerin haklarını eşitlemişlerdir. Günümüzde ise Türkiye, İran, Suudi Arabistan, Afganistan, Endonezya, Lübnan, Suriye gibi ülkelerde uluslararası hukuk olarak kadın hakları kanunu uygulanmaktadır.

Yazara göre İslam Hukuku insanların manevi haklarını etkilemesi gerekmektedir. İnsan Hakları konusuna, kadınların hukukuna karışılmaması gerektiğini ifade etmektedir. Kadınların haklarını da çağdaş Hukukunun da belirlenmesi gerektiği kanaatindedir. Kadınlar erkekler gibi siyasette, ekonomide ve buna benzer sosyal haklarda eşit rol almaları gerekmektedir. İslam'da sadece manevi açıdan etkileyerek, hukuk açısından karımamalıdır.

56. Bikova Elena Viktorovna, “İslam, musulmanskoye pravo i obşeeçloveçeskiye tsennosti” (İslam ve İslam Hukukunda Genel İnsan Değerleri), *Mejdunarodnoye, publiçnoye i çastnoye pravo*, (Uluslararası, Kamu ve Özel Hukuku Dergisi), No 4, 21-25s, Moskova, 2010.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda insan değerlerini araştırarak incelemektedir. İslam Hukukun bazı noktalarda uluslararası İnsan Hakları Bildirgesinden üstün olduğu kanaatindedir.

57. Gazizova R. G. , “Teoritıçeskiye naçala musulmanskogo prava- kak osnova pravovogo regulirovaniya finansovoy sistemi blijnevostoçnih stran” (Ortadoğu Ülkelerinde Finansal Sistemin Yasal Düzenlenmesi Olarak İslam Hukukunun Teorisi), *Vestnik ekonomiki, prava i sotsiologiyi*, (Ekonomi, Hukuk ve Sosyoloji Dergisi), No 4, 95-99s, Kazan, 2010.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun Ortadoğu ülkelerinin ekonomisine nasıl bir etki ettiğini açıklamaktadır.

58. Bıkova Elena Viktorovna, “İslam, musulmanskoye pravo i obşeeçeloveçeskiye tsennosti” (İslam, İslam Hukuku ve Genel İnsaniDeğerler), *Mejdunarodnoye publiçnoye i çastnoye pravo* (Uluslararası Kamu ve Özel Hukuku Dergisi), No 4, 21-25s, Moskova, 2010.

Yazar çalışmasında İslam dininininsan değerlerine önem verdiğini vurgulamaktadır. Dünyada İslam ve Hristiyanlık olarak iki medeniyetin olduğunu ifade etmektedir. Kur'an-ı Kerim, Tevrat ve İncil'de olan konuları benimsemektedir.

Yazar bu çalışmasında küreselleşmeye dikkat çekerek, dünyanın değişmesini etkilediğini vurgulamaktadır. Günümüzde küreselleşme, İslam'ı da etkilemektedir. Çünkü küreselleşme din, kültür ve medeniyet gibi değerleri yok ederek, siyasi, askeri, ekonomi alanlara da müdahale etmektedir. Müslümanlar da kendilerini korumak ve güvene almak için bu sistemden uzak olmak istemektedirler. Savaşçı, fanatik İslam'ın ortaya çıkması siyasi bir durum olduğunu açıklamaktadır. İslam barışçıl bir dindir. İslam dini şiddeti içermemektedir. Bundan dolayı batı ile doğu arasında problemler yaşandığını ifade etmektedir.

Bu iki Batı ve Doğu çatışmasını önemli unsuru, İslam düşünce değerlerini Tanrı ve din etrafında toplamaktadır. Batı ise insan merkezli, doğayı da kendine araç etmeye gayret etmektedir. İran eski Cumhur Başkanı 1998 yılında Birleşmiş Milletlerin toplantısında yeni asra iki medeniyet arasında barış olması gerektiğini ifade etmektedir. Büyük medeniyetler ayırıcı değil birleştirici olmaları gerektiğini söylemiştir. Müslümanlar dinlerine çok bağlı oldukları gibi, ümmetçi bir şuur da taşımaktadırlar. Yazar İslam'ın gelişmesi için üç unsura dikkat çekmektedir: İslam Hukukunun günümüz şartlarına göre yorumlayarak modernize etmek. Farklı kültürlerle, geleneklerle iç içe olmak. Bazı dini hüküm yorumlamalarını hafifletmek gerektiği kanaatindedir. Sosyalizm dönemde İslam ve sosyalizmi birleştirmek istemişlerdir. Onlara göre İslam'ın özünde Sosyalizm olmaktadır. Örnek olarak ümmet, cemaat anlayışı, Sosyalizm de “Kollektiv” anlayışı yani “ekip” veya “grup” anlayışı demektedir.

V. V. Putin'in şöyle demiştir. İslam'ın manevi tecrübesi ve insan anlayışı, şiddete savaşa karşı olmaları İslam'ı barışçıl din olduğunu dünyaya örnek olarak göstermektedir.

Yazar İslam Hukukunun önemli kaynaklarından bir tanesi içtihat olduğunu ifade etmektedir. Muhammedin vefatından sonra içtihadı başvurulmuştur. Günümüz de de dinamik bir şekilde gelişen dünyada içtihadın önemli yeri olabileceğini düşünmektedir. İctihadın diğer önemli unsuru, Tanrının kelamı ile rasyonel bir düşünce sistemini birleştirmektedir. Dolayısıyla bu günümüz İslam Hukuku için önemli olduğu kanaatinde dir.

59. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, “Primeneniye norm musulmanskogo nasledstvennogo prava v Rossiskoy imperiyi v kontse XVIII i načala XX veka” (XVIII Asrın Sonu ve XX Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda İslam Miras Hukuku Uygulamaları), İzvestiya rossiskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta im. A. İ. Gertsena (A. İ. Gertsen isimli Rusya Devlet Eğitimci Üniversitesi Dergisi), No 123, 96-100s, San-Petersburg, 2010.

60. Satuşiyeva Lübov Habasovna, “Mehanizm vzayimodeystviya Rossiskogo zakonodatelstva, musulmanskogo i običnogo prava na Severnom Kavkaze” (Kuzey Kafkasyada Rus Hukuk Kanunaları, İslam Hukuku ve Yerel Hukukun Etkileşim Mekanizması), Yuridičeskaya nauka i praktika: Vestnik Nijegorodskoy akademii MVD Rossii (Hukuku Bilimi ve Pratik: Rusya İç İşleri Bakanlığı Novgorod Akademi Dergisi), No 1, 57-60s, Nijni Novgorod, 2010.

61. Vasilyeva A. A., “Rol pravovoy doktrini v istoriyi musulmanskogo prava” (İslam Hukuk Tarihinde Hukuk Doktrininin Rolü), Evraziskiy Yuridičeskij jurnal (Avrasya Hukuk Dergisi), No 6 (25), 68-75s, Ufa 2010.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunu tarihten bu yana nasıl değiştiğini ele alarak, İslam Hukuk sisteminde dinin oranını incelemektedir.

62. Hanmagomedov Y. M., “Sunna kak odin iz vajneyşih istočnikov İslamskogo prava” (İslam Hukukunun Önemli Kaynaklarından Biri Olarak Sünnet), Vestnik Dagestanskogo gosudarstvennogo universiteta. Seria 2: Obşıye nauki (Dağıstan Devlet Üniversitesi Dergisi, Bölüm 2: Genel Bilim), No 5, 228-232s, Mahaçkala, 2011.

Yazar çalışmasında Sünnetle ilgili genel bilgi vermektedir.

63. Nuriyev A. G. , “İssledovaniya osnov musulmanskogo prava professorom kazanskogo imperatorskogo universiteta Mirzoy Aleksandrom Kazem-Bekom v trude“Mühteserül-Vikgayet” ili sokraşönny kurs Vikgayet, kurs musulmanskogo zakonovedeniya po şkole hanefidov “(1845 g)” (Kazan İmparatorluğu Üniversitesi İslam Hukukunun Temellerini Araştıran ProfesörMirza Aleksandr Kazem-Bek'in Muhtasarül Vikaye veya Vikayanin İhtisarı Araştırmaları, Hanefi Ekolü Hukuk Düşüncesi Çerçevesinde İslam hukuku Öğretimi) (1945 y)), *Nauçnyy Tatarstan* (Bilimsel Tataristan Dergisi), No 4, 124-129s, Kazan 2011.

Yazar çalışmasında Mirza Aleksandır Kazem-Bekin Muhtasarül Vikaye adlı eserin araştırmalarını ele alarak onu görüşlerini değerlendirmiştir.

64.Kudraşov Vladislav Vasilyeviç, “Legitimnost islamskogo finansirovaniya v neislamskih yurisdiktsiyah” (İslami Olmayan Sistemde İslam Finansmanın Meşruiyeti), *Finansovoye pravo* (Finansal Hukuku Dergisi), No 2, 8-14s, Moskova, 2011.

Yazar çalışmasında İslam bankacılığını ve onu İslam Hukuku yönetimi olmayan ülkelerdeki durumunu ele almaktadır. İslam Hukuku kapitalizm sistemi gelince etkisi azalmaktadır. Bu kapitalist sistemden kurtulmak için İslam ülkeleri, İslam Bankacılığı geliştirmektedirler. İslam bankacılığın fonksiyonları normal bankacılıktan farklı olmaktadır. Helal ve harama, faizin girmesine, nereye harcandığına, anlaşma zamanında uygulanması gerektiğine dikkat etmektedir. Yazar Rusya bankacılık ile İslam bankacılık arasında bazı ortak noktaları tutmaya çalışmaktadır. Örnek olarak her iki sistemde de anlaşma zamanında yerine getirilmeli, haram mallar İslami bankacılıkta haramdır.Fakat Rusya bankacılık sisteminde de haram malları finanse etmek için banka zorlamıyor. Bu bankacılık sistemi Müslüman olmayan ülkelerde de uygulamaya çalışmaktadır. Yazar bazı ülkeleride örnek vermektedir. Mesela İngiltere krallığında günümüzde beş İslami banka ve bir tane İslami sigorta şirketi bulunduğunu iddia etmektedir. İngiltere 2003-2008 yılları arasında ekonomi ile ilgili kanununda değişiklik yapmıştır. Fakat isimlerine İslami banka değil de yatırım bonusu gibi alternatif isimler vermektedirler.

Türki Cumhuriyetlerde Kazakistan'da, Kırgızistan'da ve Azerbaycan'da yurtdışı İslami bankaların şubeleri bulunmaktadır.

Kazakistan'da 2009 yılında karar alınarak İslam'ın sunduğu şartlara uygun bir şekilde İslam bankası çalışmaktadır. Kazakistan kanununa göre İngiltere gibi farklı isimde değil de isminde İslami banka kelimesi taşıması gerektiğini ifade etmektedir. Azerbaycan'da da 2008 yılında Hazar Uluslararası Yatırım Şirketi kurulmuştur. Fakat bu şirketin amacı yabancı yatırımcıların Azerbaycan ekonomisine yatırımda bulunmalarıdır. Kırgızistan "Eko" isimli banka 2008 yılında İslami şartlara uygun iki şube açmıştır. Yazara göre Sovyetler ülkelerinde İslami bankaları tam çalışıyor demek yanlış olduğunu ifade etmektedir.

Yazara göre İslami bankaların İslam olmayan ülkelerde icra etmeleri biraz zor gözükmektedir. Buna yönelik bazı örnekleri vermektedir.

1963 yılına Mısır'da Ahmed En-Neccar tarafından dokuz tane İslami bankalar kurulmuştur. Fakat o dönemin idaresi Devlet bankaları zarara uğrayacak korkusu ile İslami bankaları kapatmışlardır.

Tataristan'ın başkenti Kazan'da uluslararası İslami ekonom toplantısı gerçekleşmiştir. O toplantıda Bahreynli âlim, Rusya Federasyonunda İslami Bankalar tutunabilmesi için anayasada değişiklikler yapmak gerektiğini ifade etmiştir. Yazara göre Müslüman olmayan ülkede böyle bir bankanın icra etmesi sıkıntılı olduğunu düşünmektedir. Herhangi bir sorun çıkarsa hangi mahkemeye başvuracaklarını ve nasıl çözecekleri problem yaratmaktadır. Bunun gibi cevapsız kalan birçok sorun olduğunu ifade etmektedir. İngiltere de Şeriat mahkemesi olduğu için başvurabilmektedirler. Rusya ülkeye gelince, İslami bankaların çalışması bu ülkede zor gözükmektedir. Sadece teori olarak değil pratikte de uygulaması gerektiğini söyleyerek çalışmasını sonuçlandırmaktadır.

65. Bekova Ayna Tamerlanovna, "İctihad kak institut musulmanskogo prava"(İslam Hukuk Düşüncesinde İctihad), İstoriçeskiye, filosovskiye, političeskiye i yuridiçeskiye nauki, kulturologiye i isskustvovedeniye. Voprosı teoriyi i praktiki (Tarih,

Felsefe, Siyaset ve Hukuk Bilimleri, Kültür ve Sanatlar Dergisi. Teori ve Pratik Sorular), No 7-3, 23-25s, Tambov, 2011.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda genel İçtihat konuyu ele alarak değerlendirmektedir.

66. Kalmanoviç Darya Vladimirovna, “Fetvı Abu Suuda Efendi kak istoşnik po istoriyi semeyngo prava v Osmanskoy imperiyi XVI v”(XVI Asırda Osmanlı İmparatorluğunda Aile Hukuku ile İlgili Kaynak Olarak Ebu Suud Efendi'nin Fetvaları), Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. Seriya 13. Vostokovedeniye. Afrikanistika(San-Petersburg Üniversitesi Dergisi. Bölüm 13. Doğu Bilimi. Afrika Çalışmaları), No 4, 32-41s, San-Petersburg, 2011.

Yazar çalışmasında Ebu Suud Efendinin bazı fetvalarını örnek vermektedir.

Soru: Sultanın emrine göre Kadı olmadan evlenmek geçerli değildir. Cevap: Evet bu evlilik geçerli değildir, çünkü daha sonra anlaşmazlıklara yol açmaktadır. Bu gibi birkaç örnek verdikten sonra yazar Hanefi mezhebine göre evlilikte şahitlik, mehir, velinin rızası, kızın rızası gibi konuları ele alarak açıklamaktadır. Yazar sonuç olarak XVI asırda Osmanlı imparatorluğunda Ebu Suud Efendi fetvalarında, Şeri hükümlerin yanısıra Türk kültürü ve az da olsa Modern Hukuku gözeterek fetvalar vermiştir. Ama denildiği gibi Ebu Suud Efendinin fetvaları en fazla şeriat içeriklidir.

67. Kalmanoviç Darya Vladimirovna, “Turetskaya i zapatnaya istoriografiya o pravovoy sisteme Osmanskoy imperiyi XVI v”(XVI Asır Osmanlı İmparatorluğu Hukuk Sistemi ile İlgili Türk ve Batı Tarihi Yazıları), İzvestiya Rossiskogo pedagogičeskogo universiteta im. A. İ. Gertsena (A. İ. Gertsen adlı Rusya Eğitimci Üniversitesi Dergisi), No 132, 49-58s,

San-Petersburg, 2011.

68. Fedina A. S.-Egorov K. B. , “İstoriya stanovleniya musulmanskoj pravovoy sistemi” (İslam Hukukunun Oluşma Tarihi), Vestnik Permskogo gumanitarno-pedagogičeskogo universiteta (Perm İnsani Pedagoji Üniversitesi Dergisi), No 1 (7), 117-121s, Perm, 2011.

69. Rahmatullin “Rafael Yusupoviç, “Genetiçeskiye istoçniki musulmanskiego prava” (İslam Hukukunun Ana Kaynakları), *Nauçnyy vestnik Omskoy akademiyi MVD Rossiye* (Rusya İç İşler Bakanlığı Omsk Akademi Bilimsel Dergisi), No 4, 43-47s, Omsk, 2011.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunu temel kaynaklarını ele almaktadır.

70. Kolesnikov Pavel Mihayloviç, “Musulmanskoye pravo v pravovih sistemah islamskih gosudarstv: Tendensiyi, sovremennoye sostoyaniye i pespektivi razvitiya” (İslam Ülkelerinin Hukuk Sistemlerinde İslam Hukuku: Mevcut Durumu ve Gelişme Perspektifi), *Pravo i politika* (Hukuk ve Politika Dergisi), No 2, 140-149s, Moskova, 2011.

Yazar çalışmasında İslam ülkelerinin mevcut hukuk sistemlerinde İslam Hukukunun oranını araştırarak batı ülkelerini incelemektedir.

71. Kozlihin İgor Yuryeviç, “Musulmanskoye pravo” (İslam Hukuku), *İzvestiya vısshıh uçebnih zavedeni. Pravovedeniye*. (Yüksek Okul Dergisi. Hukuk İlmi), No 3 296), 231-258s, San-Petersburg, 2011.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun temel kaynaklarını, mezhepleri, şeriat, fıkıh gibi kavramları ele almaktadır. İslam Hukukuna genel bir bakış sergilenmektedir.

72. Varyaş İrina İgorevna “Musulmanskoye pravo v korolevskih gramotah iz arhiva Aragonskoy koroni”(Aragon Krallığının Arşivinden Kraliyet Tüzüklerinde İslam Hukuku), *Elektronnyy nauçno-obrazovatelnyy jurnal istoriya* (Elektronik Eğitim-Araştırma Tarih Dergisi), No 8, 8-9s, Moskova 2011.

Bu konuyla ilgili yazarın diğer makalesinde ayrıntılı bilgi verilmektedir.

73. Strugova Y. V., “Mesto i rol musulmanskiego prava v religioznoy pravovoy semye” (Dini Hukuk Ailesinde İslam Hukukunun Yeri ve Rolü), *Vestnik Ryazanskogo filiala Moskovskogo universiteta MVD Rossiye* (Rusya İç İşleri Bakanlığı Ryazan Şubesi Üniversite Dergisi), No 5, 148-153s, Ryazan, 2011.

74. Popoviç Polina Stepanovna, “Konstitutsionnoye zakrepleniye ponatiya “zaşıta nravstvennosti” v musulmanskoy pravoy” (İslam Hukukunda Genel Ahlak ve Adabı Koruma Kavramı), *Yuridiçesky mir* (Hukuk Dünyası Dergisi), No 2, 62-64s, Moskova, 2011.

Yazar bu çalışmasında “Ahlak” kavramı üzerinde durarak, farklı İslam ülkelerin anayasalarını araştırıp incelemektedir. İslam Hukukunun temel kaynakları Kur'an ve sünnet olduğunu açıklamaktadır. Fakat farklı İslam ülkelerinde aynı kaynak olmasına rağmen farklı uygulamalar bulunduğunu ifade etmektedir. Mesela Suudi Arabistan, geleneksel şeriatı uygularken, Mısır daha liberal İslami bir sistemi uygun görmektedir.

İslam dinini, Batı ülkelerinde farklı kılan, İslam'da din ile hukuk iç içe olmaktadır. Bu yönden de Yahudiliğe benzemektedir.

Yazar bu çalışmasında farklı İslam ülkelerinde “Ahlak” kavramını ele alarak değerlendirmektedir. Örnek olarak aile ile ilgili anayasaları inceleyip araştırmıştır:

Bahreyn anayasasının 5 kanunu: Din, ahlak ve vatan sevgisi bu kanununun temelinde var olmaktadır. Bu kanun aileyi, anneleri ve çocukları, gençleri koruma altına almaktadır.

Arap Emirliklerinin anayasasının 15 kanunu: Din, ahlak ve vatan sevgisi bu kanununun temelinde var olmaktadır. Bu kanun aileleri

Oman 35 kanunu: Her hangi bir yabancı uyruklu kişi Oman ülkesinde resmi bir statüde bulunursa, Devlet, anayasaya göre onu haklarını savunmaktadır. Fakat gelen kişi bulunduğu ülkenin yani Oman ülkenin kültürüne kanunlara saygı duymak zorundadır.

Bunun gibi konuları ele alarak yazar İslam Hukukunda ahlaka önem verildiğine dikkat çekmektedir.

Yazar başta zina konusuna da dikkat çekmektedir. Gayrı ahlaki olduğundan dolayı had cezaları olduğunu, bu gibi uygulamaların insanların ahlaklarını koruduğu gibi caydırma bakımından da fayda sağlamaktadır. Diğer bir konu denetim konusudur. Denetçiler Arap ülkelerinde XX. asra kadar pazarlarda her yerde gezerek teftiş

etmelerinin sosyal ve oto kontrol bakımından önemli olduğunu düşünmektedir. Hatta sadece pazarla kalmayıp, bazen evleri de teftiş ettiklerini ifade etmektedir.

Yazara göre İslam Hukuku “Ahlak” kavramına tarihten günümüze kadar önem vermektedir. Gayri ahlaki durumlar ortaya çıkarsa İslam Hukukunun kurallarına göre cezaları verilmektedir.

75. Sigalov Mihayıl Konstantinoviç, “Traditsionnoe İslamskoye pravoponimaniye” (Geneleneksel İslam Hukuku Anlayışı), İstoriya Gosudarstva i prava (Devlet ve Hukuk Tarihi Dergisi), No 8, 20-24s, Moskova, 2011.

Yazar İslam dinini genel olarak Arap- Müslüman kültürü olarak nitelendirmektedir.

İslam Hukukunun tamamen dini olduğunu ifade ederek bazı konuları Yahudilik ve Hristiyanlıktan alındığını söylemektedir. Bu çalışmasında yazar genel olarak fıkıh üzerinde durmaktadır. Fıkıhı İbadet ve Muamelat olarak ikiye ayırdığını ifade etmektedir.

Fıkıhın temel kaynakları Kur'an, Sünnet, icma ve kıyası ele alarak her biri ile ilgili bilgi vermektedir. Kur'an ve Sünnetten ziyade icma ve Kıyas üzerinde durmaktadır. VIII asırdan bu yana tartışıla geldiğini söylemektedir. İcmanın çeşitleri ile ilgili bilgi vermektedir. İcmanın eski Roma Hukukunda “*opinio prudentium*” yani âlimlerin ortak fikri gibi uygulamalarıyla ortak noktası olduğunu düşünmektedir. Kıyasın da açıklayarak bazı mezhepler kabul ederken bazıları Ahmet b. Hanbel başta olmak üzere karşı çıktığını açıklamaktadır. İçtihat kapısını kapalı açıklık konusunu ele alarak açıklık getirmektedir. İslam Hukukunda Müçtehitlerin olduğunu ve onu çeşitleri ile ilgili bilgi vermektedir. İslam Hukukunda felsefi ve temel hukuku benimseyenler olduğunu ver aralarında tartışma olduğunu ifade etmektedir. İslam Sünnilik ve Şiiilik olarak iki nevi olduğunu ve aralarında farklar olduğunu demektedir. İslam Hukukunu Emeviler döneminde Modern Hukuk şeklinde sistemleştirdiğini ve güzel olduğunu düşünmektedir. Daha sonra düşüş olduğunu ve Osmanlı döneminde tekrar parlaklık yaşadığını ifade etmektedir. Hukukçular İçtihat kapısı kapalı diye taklit olarak nitelendikleri dönem İslam Hukukunu gelişmesine engel olmaktadır. Kur'an ve Sünneti

de eski âlimlerin yorumladığı gibi görerek taklit döneme devam etmektedirler. Bu sebeplerden dolayı İslam Hukuku gerektiği gibi ilerleyememektedir. İslam dininde tüm kurallar Allah tarafından belirlenmiştir. Modern Hukuk ve Roma gibi hukuklar insan tarafından icat edilmektedir. Fakat teorik olarak İslam Hukuku, Allah tarafından belirlenmişse de kurallar insanlar tarafından kurulmuştur. Dolayısıyla mahkemede kadiya başvurulduğu zaman Kur'an ve Sünnete başvurmayıp genel oluşmuş otoriteye başvurmaktadır.

76. Abdurazakov Ahmed Abdurahmanoviç, “Doktrinalno-normativniye istoçniki musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Doktrinel-Normatif Kaynakları), *İstoriya gosudarstva i prava* (Devlet ve Hukuk Tarihi Dergisi), No 20, 48-52s, Moskova, 2012.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun kaynağı olarak Kur'an üzerinde durarak, yorumlamasını yani tefsiri ele almaktadır.

77. Ahkubekova Jannat Dargayevna, “Klassifikatsiya nakazani, predusmotrennih musulmanskim pravom za soverşeniye prestupleni” (İslam Hukukunda Suçlar ve Öngörülen Cezaların Tasnifi), *Çörniye dırı v Rossiskom zakonodatelstve*(Rus Mevzuatında Kara Delikler Dergisi), No 5, 26-32s, Moskova, 2012.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda cezalarını Kur'ana göre ele alarak sınıflandırmıştır.

78. Starostina S. A., “Sovremenniye problemi i perspektivi razvitiya musulmanskogo prava i gosudarstva” (İslam Hukukunun ve Devletin Gelişme Perspektifinin Modern Problemleri), *Pravovoye gosudarstvo: Teoriya i praktika* (Hukuk Devleti Dergisi: Teori ve Pratik), No 2 (28), 19-24s, Ufa, 2012.

Yazar çalışmasında İslam Devletin ilkeleri ve günümüz şartlarda halifelik kurulması olasılığını ele almaktadır. Muammer Kaddafi, Cemalettin Afgani, Muhammed Abduh, Usame ben Laden gibi şahsiyetlerin görüşlerine başvurmaktadır.

79. Muflihanova Daniya Ravilevna “Evolütsiya printsipa neprimeneniya silih ili ugrozi siloy v musulmanskoj sisteme prava” (İslam Hukuk Sisteminde Kuvvet Kullanmama ve Sınırlı Kullanma İlkesinin Gelişimi), *Yuridiçesky mir* (Hukuk Dünyası Dergisi), No 1, 75-77s, Moskova, 2012.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda güç kullanma ilkesini nasıl değişe geldiğini ele alarak, Birleşmiş Milletlerin kanunu açısından değerlendirmektedir.

80. Markov Vladimir Petroviç-Gorojanin Aleksandr Vladimiroviç, “Kontsepsiya nakazaniya v musulmanskoj sisteme prava” (İslam Hukuk “Ceza” İlkesi), *Vestnik Samarskogo munitsipalnogo instituta upravleniye* (Samara Belediye Yönetme Enstitü Dergisi), No 3, 136-143s, Samara, 2012.

81. Ahkubekova Jannat Dargayevna, “Mesto Korana v sisteme istoçnikov musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Kaynakları Arasında Kur’an’ın Yeri), *Probeli v Rossiskom zakonadatelstve* (Rus Mevzuatında Boşluklar), No 6, 62-68s, Moskova, 2012.

82. Ostroumov Sergey Vladimiroviç-Ostroumov Nikolay Vladimiroviç, “Doktrina kak istoçnik musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Öğreti), *Sotsialno-politiçeskiye nauki* (Sosyal-Siyaset Bilimler Dergisi), No 3, 47-49s, Moskova, 2012.

Yazar çalışmasında İslam Hukuku öğretilen İslam ülkelerinin hukuk kaynağına kadar nasıl geldiğini açıklamaktadır.

83. Gadjiyev Murtuzali Magomedoviç-İbragimov Ahmed Muslimoviç, “Osnovniye pravoviye aktı i institutı prav i svobod çeloveka v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda İnsan Özgürlüğü ve Temel Hukuki Düzenlemeler), *Yüridiçeskaya nauka i praktika* (Hukuk İlmi ve Pratik Dergisi), Cilt 8, No 1, 140-147, Novosibirsk, 2012.

84. Vereşak Aleksandr Nikolayeviç, “Spetsefiçeskiye çerti realizatsiyi prav çeloveka v islamskih stranah” (İslam Ülkelerinde İnsan Hakları Uygulamasının Özellikleri), Konstitutsionnoe i Munitsipalnoye pravo (İdari ve Belediye Hukuku Dergisi), No 8, 67-70, Moskova, 2012.

Yazar bu çalışmasında İslam Hukukunda İnsan haklarını ve Birleşmiş milletler İnsan Hakları arasında farklar olduğunu ve genel olarak düşünceler uyuşmadığını ifade etmektedir.

Arap ve Afrika ülkeleri diktatörlük rejiminden kurtulabilirlerse yavaşça demokrasi yönüne gideceklerini söylemektedir. Demokrasiyi kabullenmeleri için en önemli hususlardan bir tanesi İnsan haklarıdır. Çünkü Müslüman düşüncesi batı düşüncesinden kök olarak farklı niteliklere sahip olmaktadır.

Yazar çalışmasında İslam Hukuku ile Birleşmiş Milletler hukukunun mukayese ederek bazı farkları ortaya koymaktadır. İslam Hukukunda Hak kelimeyi merkez alarak üç şekilde sınıflandırmaktadır. Birincisi: Allaha karşı hakları, ikincisi: İnsana karşı haklar, Üçüncüsü: Topluma karşı haklar olarak nitelendirmektedir. Namus karşı haklar ayrı bir konudur. Batı Hukuku kültürden kültüre değişen bir sistemdir. İslam Hukukunda ise değişmez. İslam Hukuku azınlıklara, İslam Hukukunu ya da kendi Hukuklarını uygulama seçeneği sunmaktadır. Örnek olarak İstanbul da Yunanlılara kendi hukukları uygulanmıştır.

İslam Hukukunda *şuranın* önemli yere sahip olduğunu hatta Kur'an'da bir süre olduğunu ifade etmektedir. İslam Hukukunda Aile İlişkilerine de çok önem verilmektedir. Bu gibi uygulamaları sayarak İslam Hukukundan bahsetmektedir. Birleşmiş Milletler Hukuku ise İslam Hukukundan farklıdır.

Yazara göre İnsan Hakları bildirgesi Hukuki sistem oluşturken İslam, Yahudilik, Hristiyanlık gibi dinleri dikkate alması gerekmektedir. İslam Hukuku sistemi güzeldir fakat kendi içinde kapalı kalmaktadır. Dolayısıyla İslam Hukukunu sistemleştirerek geliştirmek icap etmektedir.

85. Ahkubekova Jannat Dargayevna, “O nekotorih obşih voprosah sootnoşeniya norm religiyi i prava v musulmanskoy pravovoy sisteme” (İslam Hukuk Sisteminde Din, Hukuk İlişkisi ile İlgili Genel Sorular), Çörniye dırı v rossiskom zakonadatelstve(Rus Mevzuatında Kara Delikler Dergisi), No 5, 18-25s, Moskova, 2012.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda din hukuk ilişkisini ele almaktadır.

86. İbragimov A. M.-Gadjıyev M. M.,“Prelomleniye idei nekotorih osnovnih pravovih aktov i institutov prav i svobod çloveka v zerkale musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Uygulaması Olarak Bazı Temel Akitlerde ve İnsan Özgürlüğünde Fikirlerin Sınırlandırılması), DGU yuridiçeski vestnik (Dağıstan Devlet Üniversitesi Hukuk Dergisi), No 1, 5-9s, Mahaçkala, 2012.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Doğu ülkelerinde İslam Hukukunun yeri ve onu uluslararası hukuk ile ilişkilerini araştırarak incelemişlerdir.

87. Bekkin Renat İrikoviç, “İslamskoye strahovaniye (Takaful)”(İslami Sigorta (Tekafül), Strahovoye pravo (Sigorta Hukuku Dergisi), No 3-4 (56-57), 2-35s, Moskova, 2012.

Yazarın İslam Hukukunda Sigorta (Teori ve Pratik) adlı tezinde bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi verilmektedir.

88. Mihaleva M. A. “Sravnitelny analiz ishodnih polojeni ravenstva i spravedlivosti v rossiskom i musulmanskoy zakonadatelstve” (İslam ve Rus Hukukunda Eşitlik ve Adalet İlkelerinin Mukayese ve Analizi),Vestnik Pyatigorskogo gosudarstvennogo lingvistiçeskogo universiteta (Pyatigorsk Devlet Dilbilim Üniversite Dergisi), No 3, 306-310s, Pyatigorsk, 2012.

Yazar İslam Hukuku ve Rus Hukukunda eşitlik ve adalet kavramları mukayese ederek analiz etmektedir.

89. Mihaleva M. A., “Printsip svobodı dogovora v musulmanskonzakonodatelstve” (İslam Hukukunda Akit Serbestiyeti Prensibi), Vestnik Pyatigorskogo gosudarstvennogo lingvistiçeskogo universiteta (Pyatigorsk Devlet Dilbilim Üniversitesi Dergisi), No 2, 376-380s, Pyatigorsk, 2012.

90. İbragimova Patimat Abdusalamova, “Vakf v Dagestane i Osmanskoy imperiyi XIX v” (XIX Asırda Osmanlı İmparatorluğunda ve Dağıstan’da Vakıf), Nauçnaya mısıl Kavkaza (Kafkasyanın Bilimsel Fikri Dergisi), No 3 (71), 74-79s, Rostov, 2012.

Yazar çalışmasında Osmanlı İmparatorluğunda Vakıf kurumları önemli olduğuna dikkat çekerek Dağıstan’da da benzeri vakıflar kurulduğunu anlatarak işleyişleri ve kapsamı açısından mukayese etmektedir.

91. Al- Bayti Muhtara Avad Abdulla, “Osnovniye problemi subyektivnoy storonı sostava prestupleniya po musulmankomu ugolovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Suçun Temel Sübjektif Unsuru), Vestnik DGU seriya 2, Obşestvenniye nauki, (Dağıstan Devlet Üniversitesi Toplum Bilimi Dergisi), No 2, 166-171s, Mahaçkala, 2012.

Yazar çalışmasında Rus Hukukunda ve İslam Hukukunda suçun sübjektif tarafını araştırıp inceleyerek bu konuya açıklık getirmektedir. Ayrıyeten Arap kanunlarında suç kavramını da araştırmaktadır.

92. Asabayev H. C. “Tovarişestvo v musulmankom prave” (İslam Hukukunda “Müttefiklik”), Globalny nauçnyy potentsial (Küresel Bilimsel Potansiyeli Dergisi), No 19, 130-132s, Tambov, 2012.

Yazar bu çalışmasında İslam Hukuku açısından genel dostluk anlayışını ele almaktadır.

93. Tonimov Oleg Vladimiroviç “Fiktsiyi v islamskom prave” (İslam Hukukunda Tasarlama Suçu), Voprosı rossiskogo i mejdunarodnogo prava (İslam ve Uluslararası Hukukunun Soruları Dergisi), No 5-6, 98-108s, Moskova 2012.

Yazar çalışmasında Kurgu kelimesini açıklamaktadır. Bu çalışmada Ta'zir cezası üzerinde durularak, adalet ve hukuk kelimesi ele alınmaktadır.

94. Vişnevsky Petr Nikolayeviç, “Mejdunarodniye finansoviyeye sdelki, v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Uluslararası Finans Anlaşmalar),Mejdunarodnoye pravo i mejdunarodniye organizatsii (Uluslararası Hukuk ve Uluslararası Kurumlar Dergisi), No 2, 76-85s, Moskova 2012.

Yazar çalışmasında İran'da bankacılıkla ilgili bilgi vermektedir. Genel olarak faiz konusunu işleyerek uluslararası standartlara ve ilkelere göre İslam Hukukunda finans konusunu açıklamaktadır.

95. Volodina N. V. , Vavilçenkova C. E. , “Semeyno- braçniye otnoşeniya v sovremennom musulmanskom, İudeyskom i İnduistskom prave” (Modern İslam, Yahudi ve Hindu Hukukunda Aile ve Evlilik),Sovremennoe pravo (Modern Hukuk Dergisi), No 12, 133-139s, Moskova, 2012.

96. Malkina Oksana Anatolyevna, “Çestnost i dobrosovestnost kak osnovopolagayuşkiye pritsıpy advokatskoi etiki v rossiskom i musulmanskom prave” (Rus ve İslam Hukukunda Avukatlığın Temel Ahlaki İlkesi Olarak Dürüstlük),Advokatskaya praktika (Avukat Pratiği Dergisi), No 1, 35-38s, Moskova, 2012.

Yazar bu çalışmasında Rus ve İslam Hukukunda avukatların dürüstlük ilkelerini ele alarak mukayese etmektedir.

Avukatların ilk ve temel ilkesi: Meslekte hukuk ve ahlak savunacağın kişinin isteğinden daha üstün kuralı olmasıdır. Fakat genel olarak günümüzde öyle olmamaktadır. Çoğu avukatlar bu ilkeyi dikkate almıyarak, zedelemektedirler. İslam Hukukunda temel kaynakları Kur'an ve Sünnettir. Bu kaynaklarda avukatlık ile ilgili bir delil bulunmamaktadır. Fakat yazar Abdul-Aziz İbn Baz'ın görüşünü ele alarak Avukatlıkla ilgili haram olmasında bir delil bilmediğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bir Müslümanın diğer bir Müslümanın doğru olduğunu bildiği zaman diğeri ona yardım etmekle yükümlüdür. Maide suresi 2. ayetinde “İyilik etmek ve kötülükten sakınmak

hususunda birbirinize yardım edin”, ayetten bu parçayı delil olarak göstermektedir. Fakat suçlu olduğunu bildiği halde yardım ederse bunu dünyevi, özellikle uhrevi hayatta cezası olmaktadır. Yalancı şahitlik yapmış olur. Nisa suresi 105 ayetinde “Sakin hainlere yordakçı olma”. Bunun aynısı gibi Rus anayasasında da yalancı şahitlik yapmak yasaktır.

Yazara göre Rus Hukukunda hem de İslam Hukukunda yalancı şahitlik yapmak yasaktır. Bu iki hukuk sisteminin içerikleri farklı olsa da görünüş olarak bir birine benzemektedir. Fakat Rus Hukukunda buna riayet etmeyenler bulunmaktadır. Avukat hiçbir şekilde rüşvet ya da yalanı bildiği halde savunduğu şahsiyete yardım etmemelidir. Doğru ne ise onu savunmak zorundadır.

97. Komarov D. Y. , “İstitut braka v rossiskom i musulmanskom prave”(Rus ve İslam Hukukunda Evlilik), *Pravo i Sovremenniy Gosudarstva* (Hukuk ve Modern Devletler Dergisi), No 6, 69-76s, Moskova, 2012.

Yazar çalışmasında Rus ve İslam Hukukunda evlilik konusunu ele alarak mukayese etmektedir.

98. Minniahmetov Rim Ahmetoviç, Nuriyev Bulat Damiroviç, “Vspomogatelniye istoçniki musulmanskogo prava i ih klassifikatsiya”(İslam Hukukunun Yardımcı Kaynakları ve Onların Tasnifi), *Evrzisky nauçnyy jurnal* (Avrasya Hukuk Dergisi), No 5 (60), 124-126s, Ufa, 2013.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Yazarlar bu çalışmalarında İslam Hukukunu ikincil kaynaklarının her birini ayrı ele alarak, mezhepler açısından değerlendirmişlerdir.

99. Bekkin Renat İrikoviç, “İslamskoye ili musulmanskoye pravo (K voprosu o pravovih aspektah finansov)”(İslam Hukuku mu veya Müslüman Hukuku Mu? (İktisadi Hükümlerle İlgili Sorular Kapsamında), *Problemy sovremennoy ekonomiki* (Modern Ekonominin Problemleri Dergisi), No 4 (48), 429-430s, San-Petersburg, 2013.

Yazar çalışmasına Rusya Federasyonunda genelde Müslüman Hukuk olarak kullandıkları olduğu için bu çalışmada İslam ve Müslüman Hukuku arasında fark olmadığını belirterek sadece İslam ekonomi enstitülerini araştırırken farkların bulunduğunu ifade etmiştir.

100. Manna Ammar Abdul Karim “Obşaya harakteristika istočnikov musulmanskogo ugolovnogogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Genel Özellikleri), Vestnik Vladimirskogo Yuridičeskogo instituta (Vladimir Hukuk Enstitü Dergisi), No 1 (26), 108-113s, Vladimir, 2013.

101. Manna Ammar Abdul Karim, Bukalerova Lüdmila Aleksandrovna, “İstočniki musulmanskogo ugolovnogogo prava”(İslam Ceza Hukukunun Kaynakları), Administrativnoe i Munitsipalnoye pravo (İdari ve Belediye Kanunu Dergisi), 1174-1179, Moskova, 2013.

Bu makale iki akademisyen tarafından yapılan bir çalışmadır. Ele aldıkları çalışmalarında İslam Ceza Hukukunu genel değerlendirerek, günümüze kadar nasıl değiştiğini açıklamaktadırlar.

Asya, Afrika ve Arap ülkelerinde ki günümüz hukukunu ne kadar İslam Hukuku içerikli olduğunu ele alarak yansıtmaktadırlar. İslam Ceza Hukukunun temel kaynaklarını Kur'an, Sünnet, Kıyas ve İcma olarak oluşmaktadır.

Siyer döneminde tüm ortaya çıktığı sorunlar Peygamber tarafından Kur'an ve Sünnete başvuruyla çözülmekteydi. Peygamberin vefatından sonra bu sorunları sahabeler üstlenmişlerdi. Fakat hayat geliştikçe yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunları ortadan kaldırmak için VII asırda İslam âlimleri tarafından sünnilik (Hanefi, Şafii, Maliki ve Hanbeli) ve Şiiilik (Caferilik, İsmailik) gibi iki ekol ortaya çıkmaktadır. XI asırda ise İcma tamamen oluşmuş olarak artık taklit dönemi başlamış olmaktadır. XIX asırdan itibaren (Türkiye, Mısır, Ürdün, Fas) gibi İslam ülkelerinde Roma Hukuku etkin olarak İslam Hukukunun yerini almaya başlamıştır. İslam dini kanunlaşan bir din olarak Yahudiliğe benzemektedir.

Müctehitlerin İslam Hukukunun gelişmesinde büyük katkısı olmuştur. Geneli tüccar olarak devlet işleri ile meşgul olmamışlardır. Dolayısıyla İslam Hukuku alttan değil de üstten kurulan bir sistemdir. Yani pratisyen değil de teorisyen olarak nitelendirilebilmektedir.

XIX ikinci yarısından itibaren İslam Hukuku değişikliklere uğrayarak, Batı Hukukundan etkilenmeye başlamıştır. Mesela Osmanlı 1869-1876 yıllarında İslam Hukuku kanunları modernize ederek Mecelle adlı kanun kitabını oluşturmuşlardır. Mısır 1870 yıllarında ticaret kanunlarını Fransa kanunlarından etkilenerek uygulamıştır. 1970 yıllarından başlayarak İslam geleneğine belli bir dönüşüm başlamıştır. İran 1980 da kanun olarak Şeriata dönmeyi tercih etmiştir. Arap Emirlikleri 1987 Ceza Hukukunu had, kısas gibi uygulamaları getirmeye çalışmışlardır.

Yazarlar İslam Ceza Hukukunu araştırdıktan sonra, günümüz İslam ülkelerinin İslam'ın etkisine göre sınıflandırmaktadırlar. Birinci grup Suudi Arabistan ve İran'dır. İslam Hukukunun geniş şekilde tutmaktadırlar. İkinci grup Güney Afrika, Libya, Pakistan ve Sudandır. İslam Hukukunun ilkeleri etkin olarak kullanılmaktadır. Üçüncü grup Bahreyn, Arap Emirlikleri gibi ülkelerdir. Bu ülkeler kanun olarak İslam Hukukunu uygulamaktadırlar. Fakat ilk iki grup kadar geniş bir çapta kullanmamaktadırlar. İçki içme gibi uygulamaları uygulamaktadırlar. Dördüncü grup ise çoğu Arap ülkeleri başta olmak üzere, Afganistan da bu gruptadır. Bu ülkelerde İdare Müslüman olarak, İslam Hukukunu kaynak olarak görmektedirler. Yazarların kanaatine göre İslam Hukuku yavaş yavaş kaybolmaktadır.

Yazar çalışmasında Kur'an, sünnet, icma, kıyas, konuları ele alarak her biri ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmektedir.

102. Bartenyev A. Y., "Rol musulmanskogo prava v Rossiskoy pravovoy sisteme" (Rusya Hukuk Sisteminde İslam Hukukunun Rolü), Vestnik Essentukskogo instituta upravleniya, biznesa i prava (Essentuk İdari, İş ve Hukuk Fakülte Dergisi), No 7, 109-111s, Essentuki, 2013.

Yazar çalışmasında Rusya Federasyonunda farklı milletler ve din mensupları yaşadığı için, bunlardan Rus Hukukunu etkilenerek geliştiğini ele alarak, değerlendirmektedir.

103. Hanmagomedov Y. M. , “Slojenije musulmanskogo (sunnitskogo) prava”, (Sünni İslam Hukukunun Oluşumu), İslamovedeniye (İslam Araştırmaları Dergisi), No 2, 95-102s, Mahaçkala, 2013.

104. Petrişev V. “İslamskoye pravo protiv ekstremizma” (Terörizme Karşı İslam Hukuku), Rossiya i İslamski mir (Rusya ve İslam Dünyası Dergisi), No 4 (250), 148-162s, Moskova, 2013.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda terör olmadığını ele almaktadır.

105. Omarova Zarema Amirilavovna, “Organı islamskoi yustitsiyi v pravovom prostranstve Rossiskoi Federatsiyi” (Rusya Federasyonu Hukukunda İslami Adalet Makamları), Konstitutsionnoe i Munitsipalnoye pravo (Belediye Anayasa Hukuku Dergisi), No 1, 33-36s, Moskova, 2013.

Yazar bu çalışmasında Rusya Federasyonunda Müslümanlara yönelik Şeriat mahkemelerin olabileceği ile ilgili makalesini yayınlamaktadır. Günümüz Rusya Federasyonunda son zamanlarda Şeriat mahkemelerin olması gündem olmaktadır. Bu konu ile ilgili evet ya da hayır diyenler olarak iki gruba ayrılmıştır. Olmasın diyenler İslamofobi tutumun yüzünde karşı olmaktadırlar. İslam'ın terör, şiddet gibi uygulamalardan oluştuğunu düşünmektedirler. Bu düşüncüyü Rus hukukçu Prof. Dr. Sükiyaynen L. R. Cehalet olarak nitelendirerek İslam'ın barış ve tehammül dini olduğunu ifade etmektedir. Örnek olarak Avrupa İşgalinden kaçan mülteciler Osmanlı sultanlarına sığındığını söylemektedir.

Yazar bu çalışmasında Eskiden Kafkas milletler Şeriat uyguladıklarını açıklamaktadır.

Kuzey Kafkasya'nın Ruslar tarafından işgalinden sonra Rus Hukuku, Geleneksel Hukuk ve Şeriatın oluşan bir hukuk sistemi oluşturulmuş idi. Kadılar da Rus valiler tarafından tayin edilmiştir. 1917-1918 yıllarında Kafkas milletler Şeriatı geri getirmek

için Vladikavkaz şehrinde toplantı yapmışlardır. O toplantıda Grozny, Nalçık gibi büyük şehirlerde Şeriatı uygulamay kararı alınmıştır. Genel olarak o dönemde köylerde de Şeriatı uygulamaya çalışmışlardır. 1920-1921 yıllarındaki Rus idaresinde yakalanan müslüman suçluları Şeriat mahkemeye vererek yakalanmasında yardımcı olmuştur. Daha sonra 1927 yılında Şeriat mahkemeleri sona ermiştir. Sovyetler rejimi dini yasaklamıştır. Buna rağmen Kafkas dağlarında ki köylerde dini hassasiyeti söndürememişlerdir. 1990 yıllarında Şeriat mevzu ortaya çıkmıştır. Fakat bir sonuç alınamamıştır. Günümüzde ise Şeriat uygulamaları aile ilişkileri gibi mevzuda kullanılarak, kadının yerini imamlar, müftüler almıştır. Eğer aralarında tartışma olursa İmama ya da Rus Hukukunu da izin verdiği gibi üçüncü tarafsız bir kimseye başvurarak sorunlar çözülmektedir.

106. Tjalilov Emin İsrafil Oğlu “Musulmanskoye pravo: Teoriko-pravovoy analiz” (İslam Hukuku: Hukukun Teorik Analizi), Aktualniye problemi sotsialno-gumanitarnogo i naučno-tehniçeskogo poznavaniya (Sosyal-İnsani ve Bilimsel-Teknoloji Öğrenmenin Güncel Problemleri Dergisi), No 1-2 (1), 58-59s, Kursk, 2013.

Bu çalışmasında İslam Hukukunu teori hukuki analizi yapılmaktadır. Yazara İslam Hukuku Dini hukuk olduğunu ifade etmektedir.

107. Petrov Dmitry Anatolyeviç, “İstoçniki pravovogo regulirovaniya predprinimatelskih otnoşeni v islamskom prave” (İslam Hukukunda Girişimcilik İlişkilerinin Hukuki Çözüm Kaynakları), Yurist (Hukukçu Dergisi) No 10, 34-39s, Moskova, 2013.

Yazar bu çalışmasında tarihten bu yana fıkıhın dini içerikli bir hukuk sistemi oluşturduğunu açıklayarak İslam ticaret anlayışı da bu temel anlayış üzere bina edildiğini ifade etmektedir.

Bu çalışmada fıkıh kavramına açıklık getirilerek, ana kaynaklar olarak Kur'an, Sünnet, İcma ve Kıyası kavramlarını her birini ayrıntılı ele alarak açıklık getirilmektedir. İslam ticaret anlayışını da bu temel kaynaklara dayandığını ifade etmektedir.

Yazar günümüz hayat şartlarında ister bankacılık veya herhangi ekonomi bir uygulamada eski İslam Hukuku kaynaklarını yeterli olmadığına dikkat çekmektedir. Örnek olarak Hanefi fıkıh ekolünü el Hidaye adlı kitap İslam Hukuku açısından önemli olduğunu, fakat günümüz hayat şartlarında eksik kaldığını ifade etmektedir. İslam ticaret anlayışını gelişmesi için yeniden hukukun sistemleştirilmesi gerektiğini açıklamaktadır.

İslam'ın Sünnilik ve Şiilik olarak iki ekole ayrıldığı bilgisini vererek, Sünniliği ele alarak dört en başta gelen mezheplere dikkat çekmektedir. Her ekolün kendine göre fıkıh anlayışı olduğunu, dolayısıyla bu da hem icmanın hem fetvaların bir birinden farklı olduğunu ifade etmektedir.

Müslümanlar genel fetva merkezi oluşturmak istediklerini fakat bu durumda böyle bir birimin kurulmasının zor gözüktüğünü düşünmektedir. Bu çalışmasında “*Islamic Financial Service Board*” ve “*International Fiqh Akademi*” gibi kurumları zikretmektedir. Bu kurumların İslam Hukuk temellerine çerçevesinde oturtulduğunu ayrıyeten, Murabaha, icara, sukuk, riba, seddi-zera'i gibi kavramlara açıklık getirmektedir.

Yazar Müslüman şirketleri Müslüman olmayan şirketlerle anlaşmalarında İslam'a karşı kural İslam Hukuk anlayışına karşı olmadığı zaman anlaşılabilirliğini ifade etmektedir. İslam Ticari anlayışını da günümüzde tutulması için klasik temel kaynaklara dikkat ederek İslam ekonomiyi oluşturulması gerektiğini düşünmektedir. Müslüman Şirketlerini İslam Hukuk açısından değerlendirmeleri sadece İslam ülkelerinde geçerli olduğunu ve İslam ülkelerinin kendilerine has pazar ve para birimi oluşturmaları gerektiği kanaatinde.

108. Zinçenko A. P. , “K voprosu v vozraste nesovershennoletnih, vstupyayushih v brak po rossiskomu i musulmanskomu pravu” (İslam ve Rus Hukukunda Küçüklerin (Buluğ Çağına Ulaşmayan) Evlilik Sorunu), *Tsivilistiçeskiye zametki* (Medenyet Notları Dergisi), 45-52s, Barnaul, 2013.

Yazar bu çalışmasında İslam ver Rus Hukukunda buluğ çağına ulaşmayan kişinin evlilik durumunu inceleyerek değerlendirmektedir.

109. Manna Ammar Karimoviç, “Otvetstvennost za verootstupniçestvo po musulmankomu ugovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Mürtedin Durumu), Vestnik RUDN: Yuridiçeskiye nauki (Rusya Halklar Dostluğu Üniversite Dergisi: Hukuk Bilimleri), No 2, 111-115s, Moskova, 2013.

Yazar çalışmasında Rus ve İslam Hukukunda kişinin kapasite, hukuki hakları, akıl sağlı gibi unsurları ele almaktadır.

110. Malkina Oksana Anatolyevna, “Osobennosti pravosubyektivnosti liçnosti v Musulmankom i Rossiskom ugovnom prave” (Rus ve İslam Ceza Hukuklarında Kişilerin Hukuki Hakları), Vestnik Adıgeyskogo Gosudarstvennogo Universiteta. Seriya 1. (Adıge Devlet Üniversite Dergisi. Bölüm 1), Maykop, 2013.

111. Al-Bayti M. A. A. , “K voprosu o vidah i formah vini v musulmankom ugovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Suçun Şekli ve Çeşitleri), İslamovedeniye (İslam Araştırmaları Dergisi), No 4, 56-61s, Mahaçkala, 2013.

Yazar çalışmasında suçun şeklinden ve çeşitlerinde bahsederek, Arap ülkeleri hukukunda ve Rus Hukukunda suç analize etmektedir.

112. Minakov P. A.-Safronov K. Y. , “Bangladeş: Ot musulmankogo prava k kontsepsiyi pravovogo gosudarstva” (Bangladeş’te İslam Hukukundan Hukuk Devleti Kavramına), Pravovoye gosudarstvo: Teoriya i praktika (Hukuk Devleti Dergisi: Teori ve Pratik), No 4 (34), 97-99s, Ufa, 2013.

Bu çalışma iki yazar tarafından yazılarak, eski dönemler Bangladeş ülkesinin İslam Hukuku uygulamalarından günümüz Bangladeş ülkesinin hukuk sistemini oluşmasından ve uygulamasından bahsetmektedirler.

113. Muhamedşin R. M.-Muhamadeev A. R. , “İstoriya razvitiya musulmankogo prava sredi voljskih bulgar”(Volga İdil Bulgarları’nda İslam Hukukunun Oluşumu ve Gelişim Tarihi), Nauçnyy Tatarstan (Bilimsel Tataristan Dergisi), No 3, 46-52s, Kazan, 2013

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılarak, çalışmada Volga Bulgarların tarihçesi ve hukukları ile ilgili kısa bir bilgi verilmektedir. Volga Bulgarları Hazar Kağan yönetiminde yaşamışlardır. Hazar devletinin idaresi IX-X asırlarda Yahudi olarak, halk ve askerler ise Müslüman olarak bilinmektedir. Müslümanların kendi Camileri var olduğu gibi her vakitte de ezan okunmuştur. Bunu dışında alışveriş, ticaret gibi konularda İslam Hukuk uygulamaları uygulamışlardır. Bu Moğolların işgaline kadar devam ederek, daha sonra son bulmuştur

114. Maved Sandra Omarovna “Genezis musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Doğuşu), Vestnik Samarskoy gumanitarnoy akademii. Seria: Pravo (SamaraBeşeriBilimlerAkademiDergisi, Bölüm: Hukuk), No 2 (14), 185-190s, Samara, 2013.

115. Minniahmetov Rim Ahmetoviç, ““Period Modernizatsiyi” v istoriyi musulmanskogo prava “(İslam Hukuk Tarihinde Modernleşme Dönemi), Evraziyskiyuridiçeskijurna(Avrasya Hukuk Dergisi), No 11 (66), 78-80s, Ufa, 2013.

116. Minniahmetov Rim Ahmetoviç, “Şiitskiye kontsepsiyi pravosudiya v islamskom prave” (Şii İslam Hukukunda Adalet Kavramı), Evraziyskiyuridiçeskijurnal (Avrasya Hukuk Dergisi), No 12 (67), 87-89s, Ufa, 2013.

Yazar çalışmasında Şii Hukukunun ele alarak idare, adalet ve kaynak anlayışı gibi konular açısından Caferi ve Zeydiyye mezhepleri mukayese yapmaktadır.

117. Rayanov Fanis Mansuroviç, “Musulmansko-pravovaya doktrina i ee sovremennoye izmereniye” (İslam Hukuk Öğretisi ve Onun Modern Ölçütü), Problemi vostokovedeniya (Doğu Bilimin Problemleri Dergisi), No 2 (60), 8-14s, Ufa, 2013.

Yazar çalışmasında İslam ve Anglo-Sakson Hukuk sistemlerini mukayese ederek İslam Hukukunu bazı eleştiri aldığı tarafların doğru olmadığı kanaatindedir.

118.Eritsyay İnga Nelsikovna, Şornikov Dmitri Vladimiroviç, “Sravnitelnyy analiz instituta rastorjjeniya braka v rossiskom i musulmanskome zakonodatelstve” (Rus ve İslam Hukukunda Evlilik Birliğini Sonlandırma Sisteminin Mukayesesi ve

Analizi), *Sibirski yuridiçeski vestnik* (Sibirya Hukuk Dergisi), No 2, 139-143s, İrkutsk, 2013.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Çalışmada Rus ve İslam Hukukunda boşanma konusunu mukayese etmektedirler.

119. Satayev Anar Fatahoviç, “Osobennosti sudebnoy sistemi i sudoustroystva Arabskogo halifata” (Arap Halifeliğinde Mahkeme ve Yargıtay Muhakeme sistemi İlkesi), Pravo i politika (Hukuk ve Politika Dergisi), No 10, 1381-1389s, Moskova, 2013.

Yazar çalışmasında Hz. Ömer, Emeviler dönemi, Abbasiler dönemleri ele alarak mahkeme istemlerini araştırıp incelemiştir.

120. Kiça Mariya Vyaçislavovna “Rol i znaçeniye obıçaya v musulmanskoy pravovoy semye” (İslam Hukuk Ailesinde Adetlerin Manası ve Rolü), Yuridiçeskye nauka (Hukuk Bilimi Dergisi), No 1, 8-10s, Ryazan, 2013.

Yazar çalışmasında adetlerini İslam Hukukunda yerini ve manasını ele alarak, bazı İslam ülkeleri açısından değerlendirmektedir. Yazar çalışmasında İslam Hukukunun dini içerikli olmasını ele almaktadır.

121. Kilinkarova V. İ., “Musulmanskaya pravovaya semya” (İslam Hukuk Ailesi), Rol studençeskoj nauki v razvitiyi ekonomiki i kooperatsiyi (Ekonomi ve İşbirliği Gelişmesinde Öğrenci Biliminin Rolü Dergisi), 117-120s, Belgorod, 2013.

122. Kalinina Tatyana Mihaylovna, “Merı ugolovno-pravovogo haraktera v zakonodatelstve Kitaya i musulmanskih gosudarstv” (Çin ve İslam Ülkelerinin Mevzuatlarında Cezalandırma Engeli İlkesi ve Özellikleri), Aktualniye problemi rossiskogo prava (Rus Hukukunun Güncel Problemleri Dergisi) 1154-1159s, Moskova, 2013.

Yazar çalışmasında hukuklar arası kısa mukayese yapmaktadır. Asya ülkelerinden Çin (1973), Japonya (1907), ve Güney Kore (1953) yıllarının anayasasını

ve İslam ülkelerinde Türkiye (2004), Afganistan (1976) ve İran (1991) yıllarının anayasalarını inceleyerek analiz etmektedir.

Çin (1973) yılındaki cezalar ana ve ek olmak üzere iki şekilde var olmuştur. Ana cezalar gözetim, hapis ve idam gibi cezalardır. Ek cezalar ise “Mülkiyetine el koyma” ve “siyasetten uzak tutma” gibi uygulamalardır. Bir diğer çeşit ise hafif cezalar olarak özür dileme gibi uygulamalardan oluşmuştur. Eğer yabancı biri suç işlerse sınır dışı edilmiştir. Buluş çağına ermeyen çocuğa ceza uygulanmayıp ailesinden yoğun bir şekilde çocuğu kontrol altına almaları istenmekteymiş.

Yazar Kore ve Japonya anayasalarında da nerdeyse aynı şekilde uygulamalar uygulanarak, aralarında fazla farklar bulunmadığını ifade etmektedir.İslam ülkelerindeki ceza hukuku uygulamaları ile kıyas yapıldığında biraz farklar bulunmaktadır. İslam’da cezalar dünyevi ve uhrevi olmak üzere iki çeşittir. Ceza uygulandığı zaman idam şeklinde tamamen engellemek ya da uzuvlarını keserek bir daha da suç işlemez hale getirilmektedir. İslam Hukukunda hudud, kısas ve ta’zir olmak üzere üç çeşit ceza şekli bulunmaktadır. Ayıriyeten insanın hayatına ya da sağlığına kast edersen kadının kararına bağlı para ödemek gerekmektedir.

Türkiye 2004 yılın Anayasasına göre ağır ceza olarak müebbet veya uzun süreli hapisolarak cezalandırılma şekli var olmuştur. Ek ceza tespit edilmemektedir. Bunu dışında insanı görevden alma, mülkiyetine el koyma gibi kanunlar olmaktadır.

Yazara göre İslam Hukuku uygulamaları diğer hukuklara göre şiddetli olduğunu ve alternatif bir sisteminin bulunmadığını düşündüğünü ifade etmektedir.

123. Kunafina İrina Rimovna, “Sootnoşeniye norm rossiskogo zakonodatelstva, şariata s normami obıçnogo prava başkir v XVI- naçale XX vekov”(XVI. Asırdan XX. AsrınBaşına KadarBaşkurtların YerelHukukunda Rus ve ŞariatHukukunun Etki Oranı), Aktualniye problemi Rossiskogo prava (Rus Hukukunun Güncel ProblemleriDergisi), No 5, 562-567s, Moskova, 2013.

Yazar çalışmasına Örf ve Âdetin insanlığın eskiden günümüze kadar, hayatta tüm alanı kapsayan bir gelenek olarak nitelendirerek çalışmasına başlamaktadır. Yazar

bu çalışmasında Başkurtların hukuk sistemlerini dönemlere ayırarak sınıflandırmaktadır. Bunlardan birinci dönem Moskova devletinin hâkimiyetine girmeden önceki Dönem (1500-1557), ikinci dönem Moskova devletinin hâkimiyetine girdikten sonraki dönem (1557-1678), üçüncü dönem askeri yönetim dönemi (1678-1865), dördüncü dönem ise askeri yönetim sonrası Dönem (1865-1917) son dönemdir.

Birinci dönemde yeni yazılı olarak hukuk kayda geçmeye başlamıştır. Moskova döneminden itibaren “Sudebnik” adlı anayasa şeklindeki kitaplar ortaya çıkarak uygulanmaktadır. Başkurtlarının hayatında Şeriat genel olarak aile hukukunda ve mirasta uygulanmıştır. Özellikle Rusya Çarlık dönemi 1864 reform sonrası Müslüman bölgelerde anayasaya göre gelenek ve İslam Hukuku uygulanmıştır. Genellikle mülkiyet ve aile sorunlarını çözmek için. XIX asırda Şeriat yerini Rus Hukukuna kaybetmeye başlamıştır. O dönem mahkeme genel olarak Geleneksel Hukuka göre uygulanmıştır. Şeri mahkeme de varlığını devam ettirmiştir. Fakat etkin ve yaygınlık kazanamamıştır. Yazar bu çalışmasında bir örnek vermektedir. Bir kız annesine hakaret ettiği için, annesi kızını mahkemeye şikâyet etmiştir. Cezadan kaçınmak için kız Hristiyan dinini kabul ederek Hristiyan bir kişiyle evlenmiştir. Daha sonra annesi kızını affettiğinde, kız aklım o dönem karışıkta gerekçesini sunarak İslam dinine geri dönmüştür. Bu olay Başkurtların geleneklerine daha bağlı olduklarını gösteren bir belge olduğunu düşünmektedir.

Yazara göre Başkurtlarının hayatında Rus, Geleneksel ve İslam Hukuku olmak üzere üç hukuk sistemi varlığını sürdürmüştür. Fakat Geleneksel hukuk Başkurtların hayatında etkin olduğunu ifade etmektedir. Yazar günümüzde ise Rus Hukuku uygulanarak, örf ve adetler Hukuku da Rusya Federasyonu anayasasına uygun olması gerektiği kanaatindedir.

124. Abdullayev Elşan Elşad Oğlu, “Filosovsko-religioznye osnovı i osobennosti musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Felsefi ve Dini Temelleri ve Özellikleri), Sotsialno-politiçeskiye nauki (Sosyal ve Siyasal Bilimler Dergisi), No 1, 33-36s, Moskova, 2014.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun temelinde felsefe ve dinin çok yakın ilişkileri olduğunu ifade ederek bunu Arap felsefesi olarak nitelendirerek isimlendirmiştir. Geleneklerin ve adetlerin İslam Hukukuna etki ettiğini de ifade etmektedir.

125. Thor Vadim “Obşestvenno-politiçesky diskus vokrug primeneniya musulmanskogo prava v Velikobritaniyi” (Büyük Britanya’da İslam Hukukunun Uygulanması ile İlgili Sosyal ve Siyasi Tartışmalar), *Diplomatiçeskaya slujba* (Diplomatik Hizmet), No 2, 35-42s, Moskova, 2014.

Yazar çalışmasında Britanya'da Müslümanlar İslam Hukukunu uygulanması istekleri üzere, siyasetçiler kendi aralarında münakaşaya girmişlerdir. Yazar bu çalışmasında onların münakaşalarını ele almaktadır.

126. Saydumov D. H. , Okkayeva Z. C. - M. “Adatskoye i musulmanskoye pravo v pravovoy kulture çeçentsev” (Çeçenlerin Hukuk Kültüründe İslam ve Gelenek Hukuku), *Vestnik akademiyi nauk Çeçenskoj respubliki* (Çeçenistan Cumhuriyeti Bilimsel Akademi Dergisi), No 4 (25), 109-111s, Grozniy 2014.

127. Çirkin Vinyamin Evgenyeviç, “Musulmanskoye pravo: Nekotoriye sotsialniye i pravoviye indikatori” (İslam Hukuku: Sosyal ve Hukuki Uygulamalar), *Politika i obşestvo* (Toplum ve Siyaset Dergisi), No 11, 1299-1312s, Moskova, 2014.

Yazar çalışmasında dünyada genel Müslümanların nüfusunu araştırarak İslam Hukuku ailesine dâhil olan ülkelerden bahsetmektedir. İslam Hukukunun tarihçesinden, mezheplerden bahsederek günümüz İslam ülkeleri İslam Hukukunun nasıl uyguladıklarını açıklamaktadır. Yazar bu çerçevede İslam Hukuku ile diğer hukuk sistemlerini mukayese etmektedir.

128. Usmanova Dilara Mirkasımovna “Musulmanskoye pravo v Rossiskoy İmperiyi na rubeje XIX-XX v: İzüçeniye, primeneniye, iskoreneniye?”XIX-XX. Asırlar Rus İmparatorluğunda İslam Hukuku: Araştırmak mı, Uygulamak mı,

Entegre etmek mi?), *Elektronny naučno-obrazovatelny jurnal istoriya* (Elektronik Eğitim-Araştırma Tarih Dergisi), No 4 (27), 13s, Moskova 2014.

Yazar çalışmasında XIX-XX asırlarda Rus İmparatorluğu'nda Müslümanların hukuk sistemini ele almaktadır. O dönemlerde Rus imparatorluğunda şeriat, geleneksel hukuku ve Rus Hukuku olmak üzere üç hukuk sistemi varlığını sürdürmüştür. Yazar bu çalışmasında bu hukuk sistemleri detaylı bir şekilde araştırarak incelemiştir.

129. Ahmetova Albina Talgatovan “Sootnoşeniye imuşestvennih otnoşeny v musulmanskom i angliskom prave” (İslam ve İngiliz Hukukunda Mülkiyet İlişkilerinin Mukayesesi), *İstoriçeskiye, filosofskiye, politiçeskiye i yuridiçeskiye nauki. Kulturologiya i iskustvovedeniye. Voprosı teoriyi i praktiki* (Hukuk Bilimleri, Tarih, Felsefe, Siyaset, Kültür ve SanatlarDergisi:Teori ve Pratik Sorular), No 6-1 (44), 22-26s, Tambov, 2014.

Yazar bu çalışmasında iki farklı hukuk sisteminin mülkiyet ilişkiler konuyu mukayese ederek fakat ortak noktaları da bulunduğunu ifade etmektedir.

130. Minniahmetov Rim Ahmetoviç , “Sudebnaya vlast v klassiçeskoj islamskoj pravovoi doktrine: Teoriye i praktika” (Klasik İslam Hukuk Doktrininde Yargı: Teori ve Pratik), *Rossiski yuridiçeskijurnal* (Rus Hukuk Dergisi) , No 2(95) 61-69s, 2014.

Yazar çalışmasında genel olarak “Yargı” kavramını üzerinde durarak, geliştiğini, değiştiğini ve nasıl bir şekilde icra ettiğini açıklamaktadır.

Rus ve Yabancı Literatür akademik çalışmalara göre Yargı kavramını (622) Muhammed'in doğuşu ile başlayarak Osmanlı dönemi ile sona ermektedir. Klasik İslam Hukuku ise (1228) Arap Halifeliğini bitmesiyle sona ermiştir.

Yazar çalışmasında farz-ı kifaye kavramına açıklık getirerek bunun İbn Haldun tarafından daha sonra geliştirildiğini açıklamaktadır. Saik, Hüküm, İddia, Karar, İhtilaf, Kadı gibi kelimelere açıklayarak İslam Hukukunda Yargı kavramını açıklamaktadır.

Bu çalışmada Kaza kelimesi üzerinde durulmaktadır. Kaza kelimesine açıklık getirilerek, Haskefi, İbni Abidin ve Al-Buhti gibi âlimlerin bu kavramı nasıl tarif ettikleri beyan etmektedir.

Bu çalışmasında “Yargı” kavramını dönemlere ayırarak Medine öncesi dönem (622 ö), Medine dönemi (622-632), Hülefa-i Raşidin dönemi (632-661) ve Hulefa-i Raşidin dönemini de dört döneme ayırmaktadır. Emeviler dönemi (661-750) ve Abbasiler dönemi (650-1228) gibi dönemlere ayırarak her bir dönemle ilgili biraz bilgi verilmektedir.

Bu dönemlerden Halife Ömer'in dönemine dikkat çekerek, yargı reforma uğradığını ve geliştiğini ifade etmektedir. Artık bu dönemden itibaren kadılar tarafından yargı yapılmıyormuş. Mesela Küfeye kadı olarak Şüreyh tayin edilmiştir. Şüreyhe Halife Ömer tarafından gönderilen Yargı siyaseti ve Hüküm tedbiri şeklinde iki mektup çok önemlidir.

Abbasi döneminde İslam dünyasında Kadı'l-Kudat olarak Ebu Yusuf'un görev yapması çok önemi vardır. Şarkiyatçılar veya batı düşünürleri eğitim, sanat ve kültürün gelişme açısından Abbasilerin dönemini altın çağ olarak nitelendirmektedirler.

Yazar günümüz gelişen dünyada bu konuya dikkatlice çalışarak, yargı sistemini geliştirmek gerektiği kanaatindedir.

131. Uçuyev Z. A.,“Metod analogiyi v srednevekovom slamskom i anglosaksonskom prave” (Ortaçağ İslam ve Anglo-Sakson Hukukunda Kıyas Metodu),Vestnik Dagestanskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 2. Obşestvenniye nauki.(Dağıstan Devlet Üniversite Dergisi. Bölüm 2. Toplum Bilimler), No 2, 85-90s, Mahaçkala, 2014.

Yazar çalışmasında İki hukuk sistemini kıyas açısından değerlendirerek mukayese yapmaktadır.

132. Ahmetova Albina Talgatovna, “Sootnoşeniye musulmanskogo i angliskogo prava v defenetivnom izmereniyi” (İslam ve İngiliz Hukukuki

Kurumlarının Mukayesesi), *Vestnik Zabaykalskogo gosudarstvennogo universiteta* (Baykal Devlet Üniversitesi Dergisi), No 6, 143-148s, Çita, 2014.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda “ Vakıf ” kurumunu, İngiliz Hukukunda “ Trust ” kurumu ile mukayese ederek birleştiği ve ayrıştığı noktaları beyan etmiştir.

133. Ahmetova Albina Talgatovna “Koran kak istoçnik musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Kur’an), *Gumanitarniye nauki v XXI* (XXI Asırda Beşeri Bilimler Dergisi), No XX, 119-121s, Moskova, 2014.

134. Kuraksin Evgeny Vladimiroviç, “Ponatiye prestupleniya v musulmanskoy pravoy” (İslam Hukukunda Suç Kavramı), *Politika i pravo* (Siyaset ve Hukuk Dergisi), 173-177s, Blagoveşensk, 2014.

135. Salahova M. G. , “Ponatiye vreda v islamskom i romano-germanskoy pravoy” (İslam ve Roma Cermen Hukukunda Zarar Kavramı), *Nauka i sovremennost* (Bilim ve Modernlik Dergisi), 127-129s, Ufa, 2014.

Yazar bu çalışmasında zarar kavramı üzerinde durarak İslam ve Roma Cermen Hukuku olmak üzere bu iki hukuk sistemi arasında mukayese yapmaktadır.

136. Minniahmetov R. A. , Nuriyev A. D. , “Ponatiya “Vina” i “Prestupleniya” v musulmanskoy pravoy rannego srednevekovya” (Erken Ortaçağ İslam Hukukunda Suç Kavramı), *Vestnik Başkirskogo universiteta* (Başkurdistan Üniversitesi Dergisi), cilt 12, No 2, 763-767s, Ufa, 2014.

137. Rasskazov Leonid Pavloviç, “Osnovniye istoçniki prava musulmanskoy pravovoy semyi. Vliyaniye vesternizatsiyi na pravovoye sistemy musulmanskikh stran i islamizatsiya na strani Romano-germanskoy i Anglosaksonskoy pravovih semy” (İslam Hukukunun Temel Kaynakları. İslam Ülkelerinin Hukuk Sistemine Batının, İslam Hukukunu da Roma-Cermen ve Anglo-Sakson Hukuk Ailesine Etkisi), *Filosofiyaprava* (Hukuk Felsefesi), No 5 (66), 51-54s, Rostov, 2014.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun temel kaynaklarını ele alarak hukuk farklı hukuk sistemlerini alışverişlerini açıklamaktadır.

138. Petrovski A. V. , “Ugolovnoye zakonadatelstvo v srednevekovoy Osmanskoy imperiyi. Vzayimodeystviye şariata i svetskih normativnih aktov” (Ortaçağ'da Osmanlı İmparatorluğunun Ceza Mevzuatı. Şeriat ve Modern Hukuk İlişkileri), Vestnik Orlovskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Noviyegumanitarnyye issledovaniya (Oröl Devlet Üniversitesi Dergisi. Bölüm: Yeni Beşeri Araştırmaları), No 1 (36), 32-37s, Oröl, 2014.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Çalışmada Erken orta çağda Suç kavramını ele alarak suçu kavramsal düzeyde inceleyerek sınıflandırmıştır. Bu konu Rusya Federasyonu için de araştırmak önemli olduğunu ifade etmektedirler. Çünkü Doğu Hukukunu nasıl etkilemişse Rusya'da da bazı milletlerin hukukunu etkilemektedir.

139. Gaysina Liliya Tanzilevna, Nuriyev Ahat Damiroviç, ““ Macalla” v istoriyi musulmanskogo prava” (İslam Hukuk Tarihinde “Mecelle”), Vestnik Vyatskogo gosudarstvennogo universiteta (Vyatka Devlet Üniversitesi Dergisi), No 12, 121-126s, Kirov, 2014.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılarak, Mecelle hukuk kitabına dikkat çekerek bilgi vermektedirler. Osmanlı imparatorluğu XIX asırda zayıflamaya başladığını ve o dönem değişiklikler gerektiğini ifade etmektedirler. Bundan dolayı âlimler kendi aralarında tartıştıktan sonra Mecelle adlı kitabını yazmaya karar almışlardır. Mehmet Cevdet Paşa başta olmak üzere (1868-1878 y) Mecelle kitabı üzerinde çalışarak bu kitabı yazmışlardır. Mecelle kitabı yazılırken Örf ve adetlere önem verildiğini, bu da yazarlara göre Hanefi ve Maliki mezheplerine has bir uygulama olduğunu ifade etmektedirler. Aile ile ilgili konuların değişikliğe uğramadığı bu da Klasik İslam kültüründen geldiğini ifade etmektedirler. İslam Hukukunda bu tarz kitabın yazılması önemlidir. Yazarlar Hanefi mezhebine de dikkat çekerek, Mecellenin oluşmasında önemli yere sahip olduğunu ifade etmektedirler.

140. Djalilov Emin İsrafil Ogh, “Doktrina musulmanskogo prava: Korrelatsiya pravovih i religioznih načal” (İslam Hukuk Öğretisi: Hukuk ve Din İlişkisi) Aprobatsiya (Onaylama Dergisi), No 8, 111s, Mahaçkala, 2014.

Yazar çalışmasında İslam'ın Kuzey Kafkasya bölgesinin Hukuk sistemine ve topluma etkisini ele almaktadır.

141. Fomin Oleg Yevgeniyeviç, “İstoçniki musulmanskogo prav” (İslam Hukukunun Kaynakları), Vestnik mejdunarodnogo yuridiceskogo instituta (Uluslararası Hukuk Fakülte Dergisi), No 4 (51), 44-51s, Moskova, 2014.

142. Rahmatullin Rafael Yusupoviç, “Mesto içtihada v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda İctihadın Yeri), Molodoy uçöny (Genç Bilge Adamı Dergisi), No 5, 330-332s, Kazan, 2014.

143. Zubkova Vera Sergejevna, “Konstitutsionnyy printsip edinstva prav i obazannostey liçnosti v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Birey İlkesi ve Kişisel Yükümlülükler), Altaisky Yüridiçesky vestnik (Altay Hukuk Dergisi), No 8, 34-39s, Barnaul, 2014.

Yazar çalışmasında İslam ülkelerinde birey ilkesi ve yükümlülükleri araştırarak incelemektedir.

144. Halifayeva A. K., “Musulmanskoye gosudarstvennoye pravo (imuşestvennoye i nasledstvennoye pravo) na terretoriyi Dagestana: Problemy stanovleniya i razvitiya” (Dağıstan'da Miras ve Özel Mülkiyet Hukuku (Oluşum ve Gelişim Problemleri)), Sistemniye tehnologii (Sistem Teknolojisi Dergisi), No 1 (10), 181-185s, Mahaçkala, 2014.

Yazar çalışmasında Dağıstan'a ilk VIII asırda İslam'ı geldiğini anlatarak nasıl oluştuğunu ve geliştiğini açıklamaktadır. VIII ve XVI asırlar arasında İslam yayıldığına değinmektedir.

145. Al-Bayti Muhtara Avad Abdulla, İslam “Problemy subyektivnih priznakov sostava prestupleniya po musulmanskomu ugovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Suçun Özel Unsurları ve Problemleri), Yuridiçesky vestnik DGU (Dağıstan Devlet Üniversitesi Dergisi), No 3, 125-127s, Mahaçkala, 2014.

Yazar çalışmasında Arap ülkelerinin mevzuatını ele alarak bazı yönlerini Rus hukuku ile mukayese etmektedir.

146. Plahti Elena Vladimirovna, “Nekotoriye osobennosti musulmanskoy pravovoy sistemi” (İslam Hukuk Sisteminin Özellikleri), Problemy obespeçeniya, realizatsiyi, zaşiti konstitutsionnih prav i svobod çeloveka (Anayasal İnsan Hakları Savunma Uygulamasının Problemleri Dergisi), No 3, 302-321s, Yakaterinburg, 2014.

Yazar çalışmasında, İslam Hukukunun Batı İslam ülkelerinin tarihine ve insan haklarına etkisini ele almaktadır.

147. Gamadova Leyla Gaşimovna, “Semeyniye tsennosti po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Aile Değerleri), Zakon i Pravo (Yasa ve Hukuk Dergisi), No 9, 51-52s, Moskova, 2014.

Bu çalışmasında yazar günümüz küreselleşen dünya hukuk sisteminde İslam Hukukun aile değerlerini güncel sorunları ele alarak incelemektedir.

148. Gusenova Patimat Arislanaliyevna, “Osobennosti dokazivaniya po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukuna Göre İspat ve Özellikleri), Evraziyskiy yuridiçeski jurnal (Avrasya Hukuk Dergisi), No 9 (76), 188-191, Ufa, 2014.

Yazar çalışmasında İslam Muhakeme Usulü Hukukunda davaların ispat vasıtaları, bunların ispat yetenekleri ve her birinin özelliklerini inceleyerek, diğer hukuk sistemlerinde benzerlerinin olmadığını açıklamaktadır. İslam ülkelerinde suç ispat ve yollarının şeri hukuka dayandığı kanaatindedir.

149. Ahmetova Albina Talgatovna, “Doktrinalnyy podhod k opredeleniyu musulmanskogo prava” (İslam Hukuku Kavramına Doktrinel Yaklaşım), Pravo i obşestvo (Hukuk ve Toplum Dergisi) No 3 (11), 13-17s, Moskova, 2014.

150. Salih Nadir Ramileviç, “Rukopisniye po musulmanskomu pravu v fonde natsionalnoy biblioteki respubliki Başkortostan im. Zaki Validi” (Başkurdistan Cumhuriyeti Zaki Validi Adlı Milli Kütüphanesinde İslam Hukuku

ile İlgili El Yazmalar), *Teoriya i praktika obşestvennogo razvitiya* (Toplumun Gelişmesinde Teori ve Pratik Dergisi), No 5, 129-132s, Krasnodar, 2014.

Yazar çalışmasında Başkurdistan milli kütüphanesinde yazılan el yazmalarını yazarına, çalışmaya ve tarihe göre sınıflandırarak incelemiştir.

151. Aliyev İlham Malik Oğlu “O ponatiyi islamskogo prava i ego meste v naučno-pravovoy sfere” (İslam Hukuk Kavramı ve Onun Bilimsel Hukuk Sistemdeki Yeri), *Operativnik (Sışik)* (Hafiyeye Dergisi), No 3 (40), 63-65s, Moskova, 2014.

Yazar çalışmasında Azerbaycan'da son zamanlarda İslam Hukukuna ilgi olduğunu ve bu bağlamda İslam Hukuk kavramına açıklık getirmektedir.

152. Zaripov İslam Zaripoviç “Tatarskiye djadidi o sootnoşeniye religioznih i svetskih nalogov” (Modern ve Dini Vergilerle İlgili Tatar Yenilikçilerin (Ceditçiler) Görüşleri), *Uçöniye zapiski Kazanskogo universiteta. Seriya: Gumanitarniye nauki* (Kazan Üniversitesi Bilge Adamlarının Mektupları Dergisi. Bölüm: Beşeri Bilimler), Cilt 156, No 181-188, Kazan, 2014.

Yazar çalışmasında Tatar ceditçilerin zekât ve diğer İslam Hukukunda bulunan uygulamaların vergi olarak geçerli olup olmayacağı görüşleri ortaya koyarak, verginin yerine geçer diyenler taraftar bulamayarak kınandığını ifade etmektedir.

153. Minniahmetov Rim Ahmetoviç, Gaysina Liliya Tanzilevna, ““Mahr” kak instrument regulirovaniya imuşestvennih otnoşeni v musulmanskome semeynom prave” (İslam Aile Hukukunda Mehir Uygulaması ve Mali İlişkiler) *Evrziskiy yuridiçeski jurnal* (Avrasya Hukuk Dergisi), No 3 (70), 108-110s, Ufa, 2014.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Bu çalışmasında müellif İslam Hukukunda mehir konusu ile ilgili olarak genel bilgi vermektedir.

154. Dubovik O. L., Reriht A. A., “İslamskoye pravo v usloviyah globalizatsiyi” (Küreselleşen Şartlarda İslam Hukuku), *Sotsialniye i gumanitarniye*

nauki. Oteçestvennaya i zarubejnaya literatura. Seriya 4: Gosudarstvo i pravo(Sosyal ve Beşeri Bilimler. Yerli ve Yabancı Literatur Dergisi. Bölüm 4: Devlet ve Hukuk), No 1, 18-23s, Moskova, 2014.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Çalışmada küreselleşen dünyada İslam Hukukunu ele alarak batı hukukunun İslam dünyasını nasıl etkilediğini araştırarak incelemişlerdir.

155. Minniahmetov R. A. , “Hanefitskaya şkola v İslamskom prave” (İslam Hukukunda Hanefi Ekolü), *Pravovoye gosudarstvo: Teoriya i praktika* (Hukuk Devleti: Teori ve PratikDergisi), No 2 (36), 74-80s, Ufa, 2014.

Yazar çalışmasında Hanefi mezhebinin fihkî hakkında genel bilgi vermektedir. Hanefilerin hukuk anlayışı, hüküm kaynakları ve hüküm verme yöntemleri gibi Hanefi fihkinin özellikleri düzeyinde tanıtmaya çalışmaktadır.

156. Valiyev Gurban Zakir Oğlı, Nagih Sergey İvanoviç, “Akl kak istoçnik musulmanskogo prava şiiçskogo napravleniya” (Şii İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Akıl), *Uspehi v himiyi i himiçeskoy tehnologii* (Kimya ve Kimya Teknolojisinde Başarılar), Cilt: 28, No 7 (156), 60-61s, Moskova, 2014.

Yazar Şii mezhebinde hüküm kaynağı olma açısından aklın önemini ve değerini ele almaktadır.

157. Muhamadeev Almaz Raisoviç, “K voprosu ob ugolovnih nakazaniyah Voljskoy Bolgariyi po musulmanskomu prau (X- načalo XX vv)” (X-XIII Asırlarda İdil Volga Bulgarlarının İslam Hukukuna Göre Ceza Uygulamaları), *Filoloğiya i Kultura* (Edebiyat ve KültürDergisi)), No 1 (35), 233-235s, 2014.

Yazar çalışmasında İdil Volga Bulgarların Müslüman oldukları dönemin genel tablosunu canlandırarak Ceza Hukuku sistemlerini ele almaktadır. Yazar göre o bölgede İslam Hukuku uygulanmaya başlayınca, hukuk sistemleri değişmeye uğradığını ifade etmektedir. Cezaların hafiflediğini, örnek olarak kısas gibi cezaların yerine tazminat müeyyidesinin uygulandığını ifade etmektedir. Bunu hafiflemesini Türk şairi *Ahmet*

Edip Yükneki (XII-XIII),³⁰ “*Atabetü'l -Hakayık*” adlı kitabında, merhamete çağırarak dile getirmiştir. Eğer bir hata için insanın kafası kesilirse, dünyada insan kalmaz demektedir. Yazara göre Türk insanların doğasında merhamet bulunmaktadır.

158. Savina Tatyana Aleksandrovna, “Srvnitelno-pravovoy analiz prinuditelnih mer vospitatelnogo vozdeystviya v sisteme musulmanskogo i rossiskogo prava”(Terbiyede Tedip (zorlama) Uygulamasının Rus ve İslam Hukuklarında Mukayesesi ve Analizi), *Evraziyski soyuz uçönih* (Avrasya Bilge Adamların BirliğiDergisi)), No 2-2 (11), 150-152s, Moskova, 2015.

Yazar çalışmasında genelde küçüklerin veya çırakların, öğrencilerin şiddet uygulama, dövme vb yöntemleri içeritedipederek terbiye etme yöntemleri ile ilgili nin Rus ve İslam Hukuku'ndakihükümlerin karşılaştırmasının yapmakta ve her birinin analizin yaparak değerlendirme yapmaktadır.

159. Nuriyev Damir Bulatoviç, “Musulmanskoye mejdunarodnoye pravo: Problema identifikatsiyi” (Milletlerarası İslam Hukuku: Tanıma Sorunu), *Evrazisky Yuridiçeski jurnal* (Avrasya Hukuk Dergisi), No 7 (86), 43-46s, Ufa 2015.

Yazar çalışmasında modern dünyada İslam Hukukunu ele alarak teori ve pratikte uyumluluğu açıklamaktadır.

160. Akimova Natalya Viktorovna, “Pravovaya sistema v Rossiye i musulmanskoye pravo: Aspekti sootnoşeniya”, (Rus ve İslam Hukuk Sistemi: Hukuki İlişkileri), *Pravovaya kultura* (Hukuk KültürüDergisi)), No 3 (22), 8-14s, Saratov, 2015.

Yazar çalışmasında Rus ve İslam Hukuk sistemlerini mukayese ederek incelemektedir. Rus hukuku ile İslam Hukukunu arasında evlenme boşanma gibi birçok farklar olduğunu ifade etmektedir.

161. Sizov Yury İvanoviç, Kurbanova Zaynab Abdulmuslimovna, “Rastorjeniyе braka v musulmanskом prave i ego vidı”(İslam Hukukunda

---

³⁰ Ahmet Edip Yükneki XI Asrın sonlarıyla XII Asrın başlarında yaşamış olan bir alimdir. Atabetü'l Hakayık kitabın müellifidir.

Boşanma ve Boşanma Yolları),*Administrativnyy, arbitrajnyy, grajdanski protses i konstitutsionnoe sudoproizvodstvo: İstoriya razvitiya i sovremennost*(İdari, Tahkim, Medeni Usul, Anayasal Dava. Gelişim Tarihi ve ModernlikDergisi)), 63-69s, Volgograd 2015.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılarak, Müslüman ülkelerde evlilik boşanma ele alınarak İslam Hukuku açısından değerlendirilmektedir.

162. Rasskazov Leonid Pavloviç, “K voprosu o vhojdeniyi Severnogo Kavkaza v Rossiyu. Osobennosti zarojdeniya i funktsionirovaniya musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze” (Kuzey Kafkasya’nın Rusya’ya Dahil Olması Sorunu. Kuzey Kafkasya’da İslam Hukukunun Yürürlüğe Konması ve Bunun Özellikleri),*Politematiçeski setevoy elektronnyy nauçnyy jurnal Kubanskogo agrarnogo gosudarstvennogo universiteta* (Kuban Tarım Devlet Üniversitesi Elektronik Bilimsel Dergisi), No 111, 212-235s, Krasnodar, 2015.

Yazar çalışmasında Kuzey Kafkasya'nın toprakları Rusya'ya dâhil olduğu dönem İslam Hukuk uygulamaları ele alarak değerlendirmektedir.

163. Vinogradova Olga Pavlovna, Kargapoltseva Nadejda İgorevna, “Rol konsensusa v musulmanskoy pravovoy semye” (İslam Hukukunda İcma’nın Rolü),*Pravohranitelniye oraganı: Teoriya i praktika* (Kolluk KuvvetleriDergisi): Teori ve Pratik), No 2, 78-81s, Yakaterinburg, 2015.

Yazar çalışmasında İcma bağlamında İslam'da kadınların genel olarak haklarını ele alarak, İslam Hukukunu kadın haklarını yeterli bir şekilde savunduğu kanaatinde.

164. Amirov M. G. , “Osobennosti pravovogo polojeniya jensini v İslame” (İslam’da Kadının Hukuki Durumu),*Yuridiçeski vestnik DGU* (Dağıstan Devlet Üniversitesi Hukuk Dergisi), No 4, 25-29s, Mahaçkala, 2015.

Yazar çalışmasında İslam’da kadının hukuki konumunu araştırdıktan sonra İslam Hukukununkadınlara, diğer hukuk sistemlerden daha iyi haklar tanıdığı kanaatine varmaktadır.

165. Goryan Ella Vladimirovna, “İslamskaya kontsepsiya prav çeloveka i progressivnoye razvitiye mejdunarodnogo prava” (İslam’da İnsan Hakları Kavramı ve Uluslararası Hukukun Öne Çıkan Gelişmesi), *Mejdunarodnoye pravo* (Uluslararası Hukuku Dergisi)), No 3, 91-101s, Moskova, 2015.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun temel kaynaklarında insan hakları kavramı inceleyerek uluslararası hukuka etkisini ele almaktadır.

166. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, “İnstitut uslovnogo zaveşaniya v zarubeşnih stranah v kontekste svobodı veroispovedaniya” (Rusya Dışındaki Ülkelerde Din Özgürlüğü Açısından Miras Vasiyeti Sistemi), *Rossisky Yüridiçesky Jurnal* (Rusya Hukuk Dergisi), No 6 (105) 89-98s, 2015.

Yazar çalışmasında Rusya dışındaki ülkelerde din özgürlüğü bağlamında vasiyeti ve mirasta uygulanmasını araştırmaktadır.

Roma Cermen Hukuku sistemine bağlı Belçika, Almanya gibi ülkelerin hukuk sisteminde ve Anglo-Sakson Hukuk sistemi patentli İngiltere, Amerika, Kanada, Andorra gibi ülkelerin hukuk sistemlerinde araştırarak vasiyet konusunu din özgürlüğü açısından sıkıntı yaratabileceği kanaatinde dir. İnsanlar hayatları boyunca çalışarak kazandıkları mallara sahip olma, vefat ettiklerinde de varislerine miras olarak kalacağı düşüncesi onları rahatça çalışıp kazanma psikolojisine sahip olmalarını sağlar. Fakat farklı ülkelerinin hukukları bazen buna engel olabilmektedir. Anglo-Sakson Hukukunda “conditional gift” veya “konditional will” diye vasiyet manasını taşıyan bir tabir bulunmaktadır. Bu vasiyete göre varis, her hangi bir davranışı sebebiyle mirastan mahrum kalabilmektedir. Örnek vermek gerekirse İngiltere de *Blathwayt v. Baron Cowley* anında bir şahsiyet mirasçılarını Hristiyanlığının Katolik koluna geçtikleri zaman mirastan mahrum bırakıyorum şeklinde vasiyette bulunabilmektedir. Roma Cermen Hukuku biraz farklılık içermektedir. Eğer bıraktığı vasiyet toplumun ahlakına karşı ise, devlet hukuku tarafından iptal edilebilmektedir. Bu tür örneklerde görüldüğü gibi mirastan mahrum edici vasiyete bir çok ülkede karşılanabilmektedir. Birleşik İngiltere krallığı 13 Mart 2014 yılında İngiltere ve Galler gibi ülkelerde mirası Şeriata göre bırakabileceği kuralını getirmiştir. Fakat o ülkelerinin Hukuku ile İslam Miras Hukuku sisteminde bazı farklar bulunmaktadır. Mesela İslam Hukukunda erkeğin

payına, bayanın iki katı fazla düşmektedir. Tüm malını miras bırakmamaktadır. Mirası sadece Müslüman olduğu halde alabilmektedir.

Göründüğü gibi her ülkenin kendi devlet kuralları var olmaktadır. Dolayısıyla yazara göre bu konu güncel bir konudur. Bu konuları iyi araştırarak vasiyet bırakırken bulunduğu ülkenin kurallarını iyi bilmek gerekmektedir. Gelecekte bu gibi sorunlarla karşıya kalmamak için din, ırk, kültür açısından insanlar arasında ayırım yapmamak gerekmektedir.

167. Jarov Sergey Nikolayeviç, Kadiri Muhammad, “K voprosu ob istočnikah musulmaskogo prava” (İslam Hukukunun Kaynakları), Vestnik Çelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Pravo (Çelyabinsk Devlet Üniversitesi Dergisi), No 13 (368), 29-32, Çelyabinsk, 2015.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılarak, İslam Hukukunu temel kaynakları araştırılarak incelenmiştir.

168. Nedilko Yuliya Viktorovna, “Formirovaniye osnovnih sposobov i pravil tolkovaniya Korana kak istočnika musulmaskogoprava v period srednevekovya” (Ortaçağ’da Geliştirilen İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Kur’an-ı Yorumlama Yöntem ve Teknikleri), Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta MVD Rossii (Rusya İç İşleri Bakanlığı San-Petersburg Üniversitesi Dergisi), No 1 (65), 21-25s, San-Petersburg, 2015.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun temel kaynağı olarak Kur’an-ı ele alarak, yorumlama yöntemlerinin inceleyerek açıklamıştır.

169. Saydumov Djambulat Hamidoviç, “Osobennosti retsepsiyi musulmaskogo prava Çeçne (vtoraya polovina XIX veka)”, (XIX Asrın İkinci Yarısında Çeçenistan’da İslam Hukukunun Yürürlüğe Sokulması ve Özellikleri, Severo-Kavkazski yuridiçeski vestnik (Kuzey Kafkasya Hukuk Dergisi), No 2, 21-26s, Moskova, 2015.

Yazar çalışmasında Şeyh Şamilin dönemi İslam Hukuk uygulamaları ele almaktadır.

170. Şahbazov Ramiz Fizuliyeviç, “Prezumtsiya nevinnosti kak printsip musulmanskogo prava” (İslam Ceza Hukukunda Suçsuzluk Karinesi), *İssledovaniya innovatsionnogo potentsiala obşestva i formirovaniye napravleni ego stratejiçeskogo razvitiya* (Toplumun Yenilikçi Kapasitesini Araştırma Ve Onu Strateji Gelişme Yönünü Oluşturma Dergisi), 292-294s, Kursk, 2015.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda “suçsuzluk karinesini” olduğunu, bazı yönden bir nevi Rus hukukuna benzediğini ifade etmiştir.

171. Bolgova Viktoriya Vladimirovna “Uçeniye Abu-Hanifi ob irca i problema sistemnogo vospriyatiya printsipov musulmanskogo prava” (Ebu Hanife’nin Öğretisinde “İrca” ve İslam HukukS isteminde Algınış Sorunları) *Problema sovremennoy nauki i obrazovaniya* (Modern Bilimler ve Eğitim Problemleri Dergisi), No 7 (37), 126-128s, İvanovo, 2015.

172. Nuriyev Ahat Damiroviç, “Upotrebleniye spirtnogo napitka v musulmanskoy ugolovnom prave: Dokazatelstvo vimi i vidi nakazaniya” (İslam Ceza Hukukunda İçki İçme Suçu, İspatı ve Cezaları), *İstoriçeskiye, filosovskiye, politiçeskiye i yuridiçeskiye nauki, kulturologiya i isskustvovedeniye. Voprosi teorii i praktiki* (İslam Hukuku, Tarih, Felsefe, Siyaset, Kültür ve Sanatlar. Teori ve Pratik Sorular Dergisi), No 12-1 (62), 145-148s, Tambov, 2015.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun farklı mezheplerine göre içki içme cezasını ve çeşitlerini ele alarak araştırmaktadır.

173. Nuriyev Ahat Damiroviç, “Kraja kak vid prestupleniye v musulmanskoy ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Bir Suç Çeşidi Olarak Hırsızlık), *Evrasiyski Yuridiçeski jurnal* (Avrasya Hukuk Dergisi), No 9 (88), 242-245s, Ufa, 2015.

Yazar çalışmasında farklı mezheplere göre hırsızlık suçunu ele almaktadır.

174. Petrovski Anton Vladimiroviç, “Religiozno-filosovskiye osnovi musulmanskogo ugolovnogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Dini ve Felsefi Temelleri), *Juridiçeskiya nauka* (Hukuk Bilimi Dergisi) No 1, 20-26s, Ryazan, 2015.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunu felsefe ve dini içerikli teorisini araştırarak, mezhepleri ele alarak farklılıkları incelemektedir.

175. Salimgareeva Albina Rifovna, “Souçastiye v musulmanskome ugolovnom prave. Voprosı komparativizma” (İslam Ceza Hukukunda Suç Ortaklığı. Karşılaştırmalı Sorular), Nauçnayadiskussiya. Voprosı yurisprudensiyi (Bilimsel Tartışma. Hukuk SorularDergisi)), No 12 (39), 134-139s, Moskova 2015.

176. Nuriyev Bulat Damiroviç, “Zekatv Klassičeskom Musulmanskome prave” (Klasik İslam Hukukunda Zekât), Vestnik Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta imeni N. A. Nekrasova (N. A. Nekrasov isimli Kostroma Devlet Üniversitesi Dergisi), Cilt 21, No 3, 178-182s, Kostroma 2015.

Yazar çalışmasında Rusya Federasyonunda Şafii ve Hanefi mezhepleri yaygın olduğu için, bu iki mezhebe göre klasik dönemlerde " Zekât " konusunu araştırarak incelemektedir.

177. Musayeva A. G., “ Utverjdeniye norm musulmanskogo prava v Dagestane”, (Dağıstan’da İslam Hukuku Kurallarının Yerleşmesi), Sovremennıye problemi nauki i obrazovaniya (Bilim ve Eğitimin Modern Problemleri Dergisi), No 1-1, Penza, 2015.

Yazar çalışmasında Fıkıh kavramına açıklık getirerek Dağıstan bölgesinin sosyal hayatına İslam Hukukunu etkisi ele almıştır.

178. Magomedova Risalat Magdibegovna, Nurmagomedov İdris Gadjimusayeviç, “Nekotorıye aspektı razvııya musulmanskogo prava v stranah arabskogo vostoka”, (Doğuda İslam Hukukunu Gelişmesine Dair Bazı Görüşler), Evraziski yuridiçeski jurnal (Avrasya Hukuk Dergisi), No 10 (98), 198-199s, Ufa, 2015.

Yazar çalışmasında Doğudaki İslam ülkelerinin hukukuna İslam Hukukunu etkisini ele almaktadır.

179. Galiullina Svetlana Dmitriyevna, Nuriyev Bulat Damiroviç, “Medinskoye soglaşeniye (622 g) kak odin iz vajneyşih normativnih dokumentov islamskogo prava” (İslam Hukukunda Önemli Normatif Belge Olarak Medine Vesikaları (622 h)), Vestnik Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta (Kostroma Devlet Üniversitesi Dergisi) Cilt: 21, No 6, 186-190s, Kostroma, 2015.

Yazarlar bu çalışmada Medine anlaşma belgesini barışçı, din özgürlüğü içeren, modern bir belge olduğuna dikkat çekerek, İslam Hukuk açısından önemli olduğunu ifade etmektedirler.

180. Şefer Y. V., Kolosok Svetlana Valeryevna, “Brak i semya po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Evlilik ve Aile), Vestnik Irkutskogo Universiteta, (İrkutsk Üniversitesi Dergisi), No 18, 409-410s, Irkutsk, 2015.

Bu çalışma iki kişi tarafından yapılarak İslam Hukukunda evlilik ve aile ile ilgili bilgi verilmektedir.

181. Radjabova Emiliya Şahabutinovna, “İnstitut nakazaniya po musulmanskomu pravu” (İslam Hukukunda Ceza), Jurnal zarubejnogo zakonodatelstva i sravnitel'nogo pravovedeniya, (Yabancı ve Mukayese Hukuku Dergisi), No 1, 124-130s, Moskova, 2015.

182. Radjabova Emiliya Şahabutinovna, “Klassifikatsiya nakazaniy po musulmanskomu ugovnomu pravu” (İslam Ceza Hukukunda Suçun Tasnifi), Biblioteka kriminalista. Nauçnyy jurnal, (Kriminoloji Kütüphanesi. Bilimsel Dergi), No 3 (20), 333-337s, Moskova, 2015.

Yazar çalışmasında İran Ceza Hukukunun ele alarak sınıflandırmıştır.

183. Hasanov Fidel Zagiroviç, “Ohrana jizni i zdorovya v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Hayatın ve Sağlığın Korunması), Meditsinskoye pravo (Tıp Hukuku Dergisi), No 4, 14-16s, Moskova, 2015.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda hayatın ve sağlığın önemli yere sahip olduğunu açıklamaktadır. Bu çalışmasında embriyoyu ele alarak ona zarar verildiği zaman cezası olduğunu ifade ederek, bu konu önemli olduğuna dikkat çekmektedir.

184. Radjabova Emiliya Şahabutinovna, “Osvoboždeniye ot nakazaniya v musulmanskom ugovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Cezadan Muaf Tutulan Durumlar), Vestnik Rossiskoy pravovoy akademii (Rus Hukuk Akademi Dergisi), No 2, 72-74s, Moskova 2015.

185. Ahmetova Albina Talgatovna, “Sootnoşeniye norm morali i prava v musulmanskom prave i obşem prave” (İslam Hukuku ve Genel Hukukta Hukuk ve Ahlak İlkelerin Oranı), Fundamentalniye i prikladniye issledovaniya v sovremennom mire (Modern Dünyada Temel ve Uygulamalı Araştırmalar Dergisi), No 9-4, 113-115s, San-Petersburg, 2015.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda ve genel hukukta analize etmeye çalışmaktadır. Kanunlar açısından nasıl etki ettiğini açıklamaktadır.

186. Ahmetova Albina Talgatovna, “Otliçiya i shodstva prava sobstvennosti v angliskom i musulmanskom prave” (Özel Mülkiyet Bağlamında İslam ve İngiliz Hukukunun Birleştiği ve Ayrıştığı Noktalar), Ekonomika i sotsium (Ekonomi ve Toplum Dergisi), No 1-1 (14), 2-7 s, Saratov, 2015.

Yazar çalışmasında özel mülkiyet açısından bu iki hukuk sistemi mukayese etmektedir. İki hukuk sistemi de karmaşık yapısı olduğu için birçok benzerlikleri olduğunu ifade etmektedir.

187. Ahmetova Albina Talgatovna, “Sootnoşeniye norm religii i prava v musulmanskom prave i obşem prave” (İslam ve Genel Hukukta Dinin ve Hukuk Normlarının Oranı), Gumanitarniye nauki v XXI veke (XXI. Asırda Beşeri İlimler Dergisi), No XXIV, 149- 151s, Moskova, 2015.

Yazar bu çalışmasında İki hukuk sistemin ne kadar dini içerikli olduğunu açıklayarak bu konuyu değerlendirmektedir.

188. Ahmetova Albina Talgatovna “ Religiozniye skrepi musulmanskogo prava” (İslam Hukukunda Dini Birlik Kavramı),*Fundamentalniye i prikladniye issledovaniya v sovremennom mire* (Modern Dünyada Temel ve Uygulamalı Araştırmalar), No 10-4, 173-176s, San-Petersburg, 2015.

189. Ahmetova Albina Talgatovna, “Spravedlivost v musulmskom prave i obşem prave v kontekste sravnitelno go pravovedeniya” (Mukayeseli Hukuk Başlığı Altında Genel Hukuk ve İslam Hukukunda Adalet Kavramı),*Voljski universitet imeni V. N. Tadişeva* (V. N. Tatişeva isimli Volga Üniversitesi Dergisi), No 2 (82), 6-9s, Tolyatti, 2015.

Bu çalışmada İngiliz hukuku ile İslam Hukukunu mukayese ederek, genel olarak ahlak ve hukuki açıdan değerlendirmiştir. Yazara göre iki hukuk sisteminin farkları olsa da birçok ortak noktaları vardır.

190. Ahmetova Albina Talgatovna, “Kontseptualniye aspekti effektivnosti musulmanskogo i obşego prava” (İslam ve Geleneksel Hukukunun Gelişim Performansına Bakış),*Vestnik ekonomiki, prava i sotsiologiyi* (Ekonomi, Hukuk ve Sosyoloji Dergisi), No 1, 106-108s, Kazan, 2016.

Yazar çalışmasında İslam ve Geleneksel Hukuku'nun önemli olduğunu ve etkili olduğunu ifade ederek, aksi takdirde günümüze kadar ulaşamayacağını ifade etmiştir.

191. Manna Ammar Abdul Karim “Kıyyas kak istoçnik musulmanskogo ugovnogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynağı Olarak Kıyas), *Evrziskiyuridiçeski jurnal* (Avrasya Hukuk Dergisi), No 6 (97), 129-131s, Ufa, 2016.

192. Bobraşova A. A., “Musulmanskoye pravo v arabskom halifate VII-XIII veka” (VII-XIII Asırlarda Arap Hilafetinde İslam Hukuku),*Innovatsionniye tehnologiyi novogo tısaçeletiya* (Yeni Binyılın Yenilikçi Teknolojisi Dergisi), 35-39s, Ufa 2016.

193. Zubets O. R. “Musulmanskoye pravo v sovremennom mire: Doktrina i praktika” (Modern Dünyada İslam Hukuku: Doktrin ve Pratik),*Sovremenniy*

tendentsiyi razvitiya nauki i tehnologiyi (Bilimin ve Teknolojiyi Gelişmesinde Modern İlkelerDergisi)), No 3-7, 57-60s, Belgorod, 2016.

194. Yuşmanov P. N. , “Musulmanskoe (İslamskoye) pravo i intellektualnaya sobstvennost: Vzgladı sovremennih musulmanskih pravovedov” (İslam Hukuku ve Fikri Mülkiyet: Modern İslam Hukukçuların Görüşleri),*Rol intellektualnogo kapitala v ekonomičeskoj, sotsialnoj i pravovoy kulture obşestva XXI veka* (XXI. Asırda Toplumun Sosyal Hukuk Kültüründe Entelektüel Sermayenin Rolü), 835-841s, San-Petersburg, 2016.

Yazar çalışmasında iki tür mülkiyeti ele almaktadır. Birinci mülkiyet genel anlamda i değeri olan eşya, diğeri ise firi mülkiyettir. Müellif bu çalışmasında firi kmülkiyetten bahsetmektedir. Yani insanın fiziki güç harcamadan fikri bir kural ortaya koymadan bahsetmektedir.

195. Simonova M. A. , “Musulmanskoye pravo i semejnaya jizn” (İslam Hukuku ve Aile Hayatı), *Aktualniye problemi mejdunarodnogo prava i vneşneekonomičeskoj deyatelnosti* (Dış Ekonomi Faaliyetin ve Uluslararası Hukuku'nun Güncel ProblemleriDergisi)), 307-311s, Vladimir, 2016.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunda aileyi açıklayarak, günümüz demografik kriz, yabancı düşmanlılığı açısından ele almaktadır.

196. Radjabova Emiliya Şahabutinovna, ““Klassičeskiye” nakazaniya v musulmanskom ugolovnom prave İrana” (İran Ceza Hukukundaki Klasik İslam Hukuku Cezalar),*Vestnik Severo-Kavkazskogo gumanitarnogo instituta* (Kuzey Kafkasya Beşeri Fakülte Dergisi), No 3, 237-240s, Stavropol, 2016.

Yazar çalışmasında günümüz İran Ceza Hukukunun klasik dönem fıkıh açısından değerlendirmektedir.

197. Makaziyeva Zara Dautovna, “Pravovoye regulirovaniye imuşestvennih otnoşeny v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Mülkiyet İlişkilerinin Hukuki Çözümü),*Evrziskiy nauçnyj jurnal* (Avrasya Bilimsel Dergisi), No 5, 228-230s, Kursk, 2016.

198. Manna Ammar Abdul Karim, “Ob osobennostah kvalifikatsiyi nekotorih prestupleni kategoriyi tazir v musulmanskoy ugolovnoy pravoy” (İslam Ceza Hukukunda Bazı Ta’zir Cezaların Tasnifi ve Özellikleri), Biblioteka ugolovnoy prava i kriminologiyi (Ceza Hukuku ve Kriminoloji Kütüphanesi Dergisi), No 6 (18), 164-169s, Moskova, 2016.

199. Govenko Sergey Aleksandroviç, Kononkova İna Vasilyevna, “Prestupleniya kategoriyi “Kıyas” i “Diya” v musulmanskoy ugolovnoy pravoy” (İslam Ceza Hukukunda Kıyas ve Diyet), Politika i pravo (Hukuk ve Politika Dergisi), 71-76s, Blagoveşensk, 2016.

200. Varyaş İrina İgorevna, “Obıçnoye pravo v kontekste vzayimodeystviya korolevskogo i musulmanskogo prava v Aragonskoy korone XIV v” (XVI Asır Genel Hukuk Bağlamında İslam Hukuku ve Aragon Krallığı Hukukunun Etkileşimi), Vestnik Moskovskogo Universiteta (Moskova Üniversitesi Dergisi), No 5, 3-17s, Moskova, 2016.

201. Akimova Natalya Viktorovna, “Problemy sootnoşeniya evropeyskoy i islamskoy pravovıy kultur v sovremennoy Rossiyi” (Günümüz Rusya’da İslam ve Avrupa Hukuk Kültürleri İlişkilerinin Problemleri), Zakon i pravo (Kanun ve Hukuk Dergisi), No 3, 72-74s, Moskova, 2016.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun bazı noktalarda Rus anayasası ile çatıştığını ve buda sorunlara götürdüğünü ifade etmektedir.

202. Muhametzaripov İlşat Amiroviç, “Şariat ve Evrope i Severnoy Amerike: Problema suşestvovaniya religiozınykh norm v svetskom zakonodatelstve” (Avrupa’da ve Amerika’da Şariat ve Modern Mevzuatta Din Kurallarının Varlığı Problemleri) Gosudarstvo i pravo (Devlet ve Hukuk Dergisi), No 2, 99-102s, Moskova, 2016.

Yazar çalışmasında Britanya, Almanya, Fransa, Yunanistan, Amerika ve Kanada’da evlilik, miras ve vakıflar gibi İslam Hukuku uygulamaları ele alarak bu ülkelerdeki durumu ele alarak incelemektedir.

203. Muhamadeev A. , “Pravo Voljskoy Bolgariyi domongolskogo perioda. Voprosı preemstvennosti i retsepsiyı” (İdil Volga Bulgarları’nda Moğollar Öncesi Hukuk. Süreklilik ve Değişkenlik Sorusu), *Gasırlar avazı* (Gasırlar Avazı Dergisi), Cilt 3-4 (84-85), 3-9s, Kazan, 2016.

Yazar çalışmasında İdil Volga Bulgarların Moğollar işgalinden önce Türk geleneksel hukuk yerine İslam Hukuku uygulamaları olduğunu ve Moğollarının işgaliyle son bulduğunu makalesinde açıklamaktadır.

204. Manna Ammar Abdul Karim, Bukalerova Lüdmila Aleksandrovna, “Ugolovnaya otvetstvennost za razboy v islamskom ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Ev Soyma Suçu ve Sorumluluğu), *Politseyskaya deyatelnost* (Polislik Dergisi), No 4, 365-370s, Moskova, 2016.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Çalışmalarında İslam Hukukunda soygun ve çeşitleri ile ilgi bilgi vererek İslam ülkelerinde ceza hukukunda ile Rus hukukunda soygun kavramını mukayese etmektedir.

205. Radjabova E. Ş. , “K voprosu o printsipah nakazaniya v musulmanskom ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Cezalandırma İlkeleri), *Vestnik Severo-Kavkazskogo gumanitarnogo instituta* (Kuzey Kafkasya Beşeri Bilimler Fakülte Dergisi), No 1, 284-287s, Stavropol, 2016.

206. Akimova Natalya Viktorovna, “Problemy sootnoşeniya evropeyskoy i islamskoy pravovih kultur v sovremennoy Rossii” (Günümüz Rusya'sında İslam ve Avrupa Hukuk Kültürleri İlişkilerinin Problemler), *Zakon i pravo* (Kanun ve Hukuk Dergisi), No 3, 72-74s, Moskova, 2016.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunu bazı noktalarda Rus anayasası ile çatıştığını ve bunun da sorunlara götürdüğünü ifade etmektedir.

207. Kilmetova Renata Rafikovna, Tagayev Marat Eddisonoviç, “İstoçniki i osnovniye instituti ugolovnogo prava” (İslam Hukukunun Temel Okulları ve Kaynakları), *Nauçnyı obozrevatel* (Bilimsel Köşe Yazarı Dergisi), No 6, 32-33s, Ufa, 2016.

208. Rahmatullin Rafael Yusupoviç, “Osobennosti musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Özellikleri), Vestnik VEGU (Doğu Ekonomi Beşeri Bilimler Akademi Dergisi) No 5 (85), 101-111s, Ufa, 2016.

Yazar çalışmasında İslam'ın temel kaynaklarını ele alarak mezheplerle ilgili de bilgi vermektedir.

209. Tav Sultanov Suhrab Alhazuroviç, “Problemy v ponimaniyi musulmanskogo prava” (İslam Hukukunu Anlama Problemleri), Severo-Kavkazski yuridiçeski vestnik (Kuzey-Kafkasya Hukuk Dergisi), No 4, 37-42s, Moskova, 2016.

Yazar çalışmasında İslam Hukuku, fıkıh, şeriat gibi kavramları ele alarak aralarındaki farkları açıklamaktadır.

210. Djanazyan Vaginak Graçikoviç, “Destruktivnoye vliyaniye ideologiyi terrora na pravovuyu semyu musulmanskogo prava” (Terör İdeolojisinin İslam Hukuk Düşüncesine Yıkıcı Etkisi), Vestnik mejdunarodnogo yuridiçeskogo instituta (Uluslararası Hukuk Fakülte Dergisi), Cilt 3 (58), No 3 (58), 69-73s, Moskova, 2016.

Yazar çalışmasında terörün İslam Hukukuna etkisini, sert fikirlerini oluşmasını ele almaktadır.

211. Nedilko Yuliya Viktorovna, “Praktičeskoye znaçeniye tolkovaniya prava v modernizatsiyi zakonodatelstva musulmanskih gosudarstv” (İslam Ülkelerinin Anayasasının Modernleşmesinde Hukuki Yorumlamanın Pratik Manası), Evraziyski yuridiçeski jurnal (Avrasya Hukuk Dergisi), No 10 (101), 39-42s, Ufa, 2016.

Yazar çalışmasında günümüz İslam ülkelerinin anayasalarını ele alarak, klasik hukuk açısından değerlendirerek, Kur'an'ı modern görüşlerini açıklamaktadır.

212. Varyaş İrina İgorevna, “Stanovleniye musulmanskogo prava: Razmışleniye mediyevista” (İslam Hukukunun Oluşması: Ortaçağ Uzmanın Düşüncesi), İstoriçeski jurnal: Nauçniye issledovaniya (Tarih Dergisi: Bilimsel Araştırmalar), No 5, 503-511s, Moskova, 2016.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunun oluşmasından bahsetmektedir. İslam Hukuku oluşurken siyasi devlet adamların değil de, kadıların ve hukukçuların önemli yere sahip olduğuna dikkat çekmektedir. Ortaçağ uzmanların düşüncelerini ele almaktadır.

213. Kononkova Nina Vasilyevna, Govenko Sergey Aleksandroviç, “Prestupleniya kategoriyi “Hudud” (Had) v musulmanskoy ugolovnoy prave” (İslam Ceza Hukukunda Had Cezaları), Vestnik Amurskogo gosudarstvennogo universiteta. Seria: Gumanitarnyye nauki (Amur Devlet Üniversitesi Dergisi. Beşeri Bilimler Bölümü), No 72, 21-26s, Blagoveshensk 2016.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Çalışmada klasik İslam Hukuku'nda ve günümüz Arap ülkelerinde had cezaları ele alarak incelemiştir.

214. Manna Ammar Abdul Karim “Osobennosti formirovaniya musulmanskoy ugolovnoy prava v protsesse stanovleniya pravovoy sistem stran vostoka” (Doğu Ülkelerinin Hukuk Sistemlerinde İslam Ceza Hukukunun Temelleri ve Özellikleri), Evraziyskiy yuridicheskiy zhurnal (Avrasya Hukuk Dergisi), No 1 (92), 289-292s, Ufa, 2016.

215. Ahmetova Albina Talgatovna “Aksiologicheskiy aspekt musulmanskoy i obşego prava” (İslam ve Geleneksel Hukuka Aksiyolojik Bakış), Fundamentalnyye i prikladnyye issledovaniya v sovremennom mire (Modern Dünyada Temel ve Uygulamalı Araştırma), No 14-3, 182-185s, San-Petersburg, 2016.

Yazar çalışmasında İslam ve Geleneksel hukukta insan değerleri ele alarak, önemine dikkat çekmektedir.

216. Manna Ammar Abdul Karim “Koran kak istoçnik musulmanskoy ugolovnoy prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynağı Olarak Kur'an), Evraziyskiy yuridicheskiy zhurnal (Avrasya Hukuk Dergisi), No 5 (96), 223-224s, Ufa, 2016.

217. Şahbazov Ramiz Fizuliyeviç, “O nekotorıy istoricheskiy aspektah stanovleniya islamskoy ugolovnoy prava” (İslam Hukukunun Oluşmasında Tarihsel Değerler), Innovatsionnaya ekonomika: Perspektivi razvitiya i

soverşenstvovaniya (Yenilikçi Ekonomi: Gelişme ve Mükemmellik Perspektifleri Dergisi), No 1 (11), 309-313s, Kursk, 2016.

Yazar çalışmasında İslam Hukuku'nun oluşmasını, klasik İslam ceza hukukunu dini ve felsefi yönleri incelemiştir.

218. Manna Ammar Abdul Karim, “Nekotoriye aspektı stanovleniya doktrini sredi istočnikov musulmanskogo prava” (İslam Ceza Hukukunun Kaynakları Arasında Öğretinin Yeri ve Etkisi), Vestnik Vladimirskego yuridičeskogo instituta (Vladimir Hukuk Fakülte Dergisi), No 1 (38), 161-163s, Vladimir, 2016.

Yazar çalışmasında İslam Hukukunu temel kaynakları dışında İslam öğretisini yani doktrini tarihi değişikliklerden oluşarak, önemli bir yere sahip olduğuna dikkat çekmektedir.

219. Varyaş İrina İgorevna “Vzaymodeistviye musulmanskogo i korolevskogo prava v pravovom prostranstve Aragonskoy korony XIV v” (XIV Asırda Aragon Krallığında İslam Hukuku ile Kraliyet Hukuku Arasındaki İlişkiler), KLİO (KLİO Dergisi), No 11 (119), 82-88s, San-Petersburg, 2016.

Yazar çalışmasında XIV Asırda Aragon Krallığının Hristiyan toprakları olduğunun ve Müslüman toplumunu da kraliyet egemenliği altında yaşadığını ifade etmektedir. Bu çalışmasında Müslümanlara nasıl bir hukuk uygulandığını ele alarak değerlendirmektedir. Aragon krallığında Müslümanlara İslam Hukukunun uygulandığını açıklamaktadır. Fakat bu hukuk sistemi kraliyetin hukuk sisteminin önüne geçmemektedir. Müslümanların genel olarak kendi aralarında değil de Hristiyanlar ile sorun yaşamışlardır. Böyle sorunlar yaşandığında Aragon krallığının hukuku ile sorunlar giderilmiştir.

Yazar çalışmasında bazı uygulamalarının örneklerini vermektedir.

Mesele Müslüman bir kadın gayri Müslüm erkekle zina yaparsa kadına herhangi bir müeyyide uygulanmamıştır. Çünkü kraliyet Müslüman kadınları farklı işlerde kullanarak cezalandırmıştır. Eğer Müslüman erkek gayri Müslüm kadınla zina yaparsa, hemen ardından ateşte yakarak öldürmüşlerdir.

Yazara göre Müslüman kadınları çalıştırdıkları için ve para kazandıkları için devlet müsamahalı davranmıştır. Müslüman erkeklere karşı zalimce uygulamalar yapılmıştır. Bazı durumlarda kraliyet İslam Hukukunu hiç dikkate almayarak, kendi hukuk kanununa göre uygulama yapmıştır.

Sonuç olarak Aragon krallığında Müslümanlara yönelik İslam Hukuku uygulansa da, karışık meselelerde krallığın kanunu uygulanmıştır.

220. Manna Ammar Abdul Karim “Prestupleniya protiv jizni i zdorovya liçnosti v musulmanskoy ugolovnoy prave” (İslam Hukukunda Kişinin Hayatına ve Sağlığına Karşı İşlenmiş Suçlar), Biblioteka kriminalista. Nauçnyy jurnal (Kriminolojik Kütüphanesi. Bilimsel Dergisi), No 1 (30), 339-346s, Moskova, 2017.

Yazar çalışmasında kısas konusunu ele alarak kısas ile ilgili genel bilgi vermektedir.

B- SEMPOZYUMLAR

1. Tsmay Vasiliy Vasilyeviç, “Uçrejdeniya i vidy institutov ugolovnoy prava” (İslam Hukukunun Kurumları ve Çeşitleri), Natsionalnaya model razvitiya ekonomiki Rossii, 11 Nisan 2008, Moskova, Rusya Ekonomisinin Gelişmesinin Milli Modeli Sempozyumu), 324-327s, Moskova, 2008.

2. İvanova M. N., “Sovremennyye problemy razvitiya musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Gelişiminde Modern Problemler), Aktualnyye problemy prava i pravapriminitelnoy deyatelnosti na sovremennom etape, 29-30 Eylül 2011, Novorossisk, Mevcut Durumda Hukukun Güncel Problemleri ve Uygulanması Sempozyumu, 138-141s, Novorossisk, 2012.

3. Manna Ammar Abdul Karim, “ İstoçniki musulmanskogo ugolovnoy prava”, (İslam Ceza Hukukunun Kaynakları),Psihologiya i yurisprudentsiya v dinamichno izmenayuşemsa mire19 Eylül 2012, Moskova, Dinamik Değişen Dünyada Psikoloji ve Hukuk Sempozyumu, 233-246s, Moskova, 2012.

4. **Mozgovaya L. V., “Razvitiye musulmanskogo prava: Sovremenniy tendentsiyi” (İslam Hukukunun Gelişmesi: Modern Eğilimler), *Nauka i kooperatsiya: Vzglad molodih issledovateley*, 17-19 Nisan 2012, Belgorod, Bilim ve İşbirliği: Genç Araştırmacıların Görüşü Sempozyumu, 270-277s, Belgorod, 2012.**

5. **Meşeryakova O. M., “Vliyaniye religioznogo faktora na stanovleniye natsionalnih pravovoh sistem v musulmanskoy sisteme prava” (İslam Hukukunda Milli Hukuk Sisteminin Oluşmasında Din Faktörünü Etkisi),*Aktualniye voprosi pravoohranitelnoy i pravozaşitnoy deyatelnosti v stranah arabskogo mira*, 22 Mart 2013 Moskova, Arap Ülkelerinde Kolluk ve Güvenliğin Güncel Soruları Sempozyumu, 142-145s, Moskova, 2013.**

6. **Gitinova M. M. , “Usnovleniye (sravnitelny analiz rossiskogo i musulmanskogo prava)” (Rus ve İslam Hukukunda Çocuk Edinme),*Aktualniye voprosi pravoohranitelnoy i pravozaşitnoy deyatelnosti v stranah arabskogo mira* 22 Mart 2013, Moskova, Arap Ülkelerinde Kolluk ve Güvenliğin Güncel Soruları Sempozyumu, 85-93s, Moskova, 2013.**

7. **Rasskazov L. P. , “Osobnosti deystviya musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze” (Kuzey Kafkasya’da İslam Hukukunun Etkisi),*Pravo i gosudarstvo: Problemy metodologiyi, teoriyi i istoriyi* 22 Kasım 2013, Krasnodar, Hukuk Ve Devlet: Metodoloji, Teori ve Tarih Problemleri Sempoyumu, 3-7s, Krasnodar, 2013.**

8. **Dadaşev A. A. , “Vliyaniye musulmanskogo prava na pravosoznaniya narodov Severnogo Kavkaza” (İslam Hukukunun Kuzey Kafkasya Milletlerinin Adalet Duygusuna Etkisi), *Pravo i gosudarstvo: Problemy metodologiyi, teoriyi i istoriyi*, 22 Kasım 2013, Krasnodar, Hukuk ve Devlet: Metodoloji, Teori ve Tarih Problemleri Sempozyumu, 14-26s, Krasnodar, 2013.**

9. **Nedilko Y. V. , “Grammatičeskoye tolkovaniye Korana kak istoçnika musulmanskogo prava v period srednevekovya” (Ortaçağ’da İslam Hukuku Kaynaklarından Kur’an’ın Gramer Açısından Yorumlanması) *Aktualniye problemi prava i pravapriminitelnoy deyatelnosti na sovremennom etape* 25-26 Eylül 2014,**

Novorossisk, (Mevcut Aşamada Hukukun Güncel Problemleri ve Uygulanması Sempozyumu), 486-489s, Novorossisk, 2014.

10. Nadejdin A. V. , " Jiznenniy put Abu Hanifi, osnovatela pravovoy şkoli – Hanefitskogo mazhaba" (Hanefi Mezhebinin Kurucusu Olarak Ebu Hanifenin Hayatı),*Buduşeye pravovoy nauki*, 2 Haziran 2014, Ufa, Hukuk Biliminin Geleceği, 14-17s,Ufa, 2014.

Yazar çalışmasında Ebu Hanifenin hayatını ele alarak mezhebi ile ilgili bilgi vermektedir.

11. Ahmetova Albina Talgatovna, "Doktrinalny podhod k opredeleniyu musulmanskogo prava" (İslam Hukuku Kavramına Doktriner Bir Yaklaşım),*Yuridiçesky nauka i praktika: İstoriya i sovremennost*, Hukuk bilimi ve pratik: Tarih ve Modernlik, 14-17s, Ryazan, 2014.

Yukarda mezkûr olan sempozyumun tarihine ulaşılammıştır.

12. Djalilov Emin İsrafil Oğlu "Rossiskoye i Musulmanskoye pravo: Mejkonfessionalny konsensus" (Rus ve İslam Hukuku: Dinlerarası Dialog),*Studençesky doktrina* 5 Mayıs, 2014, Kursk, Öğrenci Öğretisi, 60-67s, Kursk, 2014.

Yazar çalışmasında Rus ve İslam Hukuku olmak üzere iki hukuk sistemin arasında mukayese ederek, analiz etmektedir.

13. Romazanov A. A., "Nekotoriye voprosı mediatsiyi v musulmanskoye prave", (İslam Ceza Hukukunda Arabuluculukla İlgili Bazı Sorular),*Aktualniye voprosı pravoohranitelnoy i pravozaşitnoy deyatelnosti v musulmanskikh stranah*, 27 Mart 2014 Moskova,İslam Ülkelerinde Kolluk ve Güvenlik İle İlgili Bazı Güncel Sorular Sempozyumu, 136-138s,Moskova, 2014.

14. Yuşmanov P. N., "Osnovniye sotsialniye prava çeloveka v musulmanskoye prave" (İslam Hukukunda Temel İnsan Hakları), *Organı gosudarstvennoy vlasti V sisteme pravozaşitnoy deyatelnosti na sovremennom etape*, 20

Şubat 2015, San-Petersburg, Mevcut Durumda Devlet İktidarında Güvenlik Sempozyumu, 239-242s, San-Petersburg, 2015.

Yazar çalışmasında Kur'an'da ve diğer temel kaynaklarda İnsan haklarını ele alarak, İslam ülkelerinin anayasalarına göre insan haklarını araştırıp incelemektedir.

15. Şaova D. Z., Dzibova S. G., “Prava jenşin v musulmanskome prave” (İslam Hukukunda Kadın Hakları),*Nauka v sovremennom informatsionnom obşestve* 13-14 Haziran 2015, North Charleston, Modern medya toplumunda bilim, 210-212s, North Charleston, 2015.

Bu çalışma iki yazar tarafından yapılmıştır. Genel olarak İslam Hukukunda kadınların haklarını ele almaktadırlar.

16. Sattorov Şahboz, Nosirov Mehrob, “ “Pravo liçnogo statusa” v musulmanskome prave” (İslam Hukukunda Kişilerin Hukuki Statüsü),*Pravo, Obşestvo, Gosudarstvo: Voprosı teoriyi i istoriyi*, 24-25 Nisan 2015, Moskova, Devlet, Toplum, Hukuk: Tarih ve Teori Soruları Sempozyumu, 292-295s, Moskova, 2015.

17. Bersey D. D., “Nevmenaymost v musulmanskome ugolovnom prave” (İslam Ceza Hukukunda Akıl Noksanlığı),*Pravovaya politika: Prioritetı i formı realizatsiyi*, 18-19 Şubat 2014 Stavropol, Hukuk Politikası: Öncelikler ve Uygulama Şekilleri Sempozyumu, 243-245s, Stavropol, 2015.

18. Gakayev İ. A., “Vozdeystviye obıçnogo i musulmanskogo prava na zakonodatelstvo” (İslam ve Geleneksel Hukukun Anayasaya Etkisi),*Strategiya razvitiya Severnogo Kavkaza: Noviy vzglad na reşeniye problem*, 23 Mayıs 2015 Pyatigorsk, Kuzey Kafkasya Gelişmesinin Stratejisi: Problem Çözümünde Yeni Bakış Sempozyumu, 215-217s, Pyatigorsk, 2015.

19. Dzeydov Salman “Formirovaniye musulmanskogo prava v Omejadski period arabskogo halifata” (Emevi Halifeligi Döneminde İslam Hukukun Oluşması),*Pravo-obşestvo-gosudarstvo: Voprosı teoriyi i praktiki*, 24-24 Nisan 2015

Moskova, Hukuk, Toplum, Devlet: Teori ve Pratik Soruları Sempozyumu), 88-93s, Moskova, 2015.

20. Hakimzyanova L., Rahmatullin R. S. , “Musulmanskoye pravo: Voprosi teorii i istoriyi prava”(İslam Hukuku: Hukuk Tarih ve Teori Soruları)Obiestvo, Gosudarstvo, Liçnost: Modernizatsiya sistemi vzayimootnoşeni v sovremennih usloviyah, 22 Nisan, 2016Kazan, Devlet, Toplum, Şahsiyet: Mevcut Koşullarda İlişkileri Modernize Etmek, 124-129s, Kazan, 2016.

21. Sorokina G. S. , “Genderniye aspektı v musulmanskom prave” (İslam Hukukunda Cinsiyet),Kontsepsiya razvitiya instituta prav çeloveka v usloviyah globalizatsiyi sovremennogo prava i politiki,10 Aralık 2015 Razan, Modern Hukukun ve Politikanın Küreselleşmesinde İnsan Haklarının Gelişme Anlayışı Sempozyumu, 221-224s, Razan, 2016.

22. Muhametzaripov İ. A. , “Rossiski zakon i şariat v Povojjye XIX- načala XX vv: Osobennosti pravovoy kulturu(XIX ve XX Asrın Başlarında Volga Bölgesinde, Rus Hukuku ve Şariat. Hukuk Kültürünün Özellikleri), Tolerantnost- “olivkovaya vetv” çeloveçestva na etape istoričeskogo razloma, 1 Ocak 2016. Kazan, İnsanlığın Tarihi Kırılma Aşamasında Hoşgörü “Zeytin Dalı” Sempozyumu, 152-155s, Kazan, 2016.

Yazar çalışmasında Volga bölgesinde yaşayan Müslümanların aile ve miras hukuku, vakıflar gibi kavramları ele alarak İslam Hukukuna uygun yapıldığını ve bu gibi uygulamaların Rus hukuku ile birlikte devamlılığını sürdürebildiğini ifade etmektedir.

23. Çekuşkin Aleksandr Nikolayeviç, Kiçutkina Ekaterina Vitalyevna, “K voprosu ponimaniya musulmanskogo prava” (İslam’ın HukukAnlayışı Sorunu),XXI Derjavinskiye çteniya v respublike Mordoviya, 22 Nisan 2016 Saransk, Mordoviya Cumhuriyetinde XXI Derjavin Okumaları Sempozyumu, 296-298s, Saransk, 2016.

Bu çalışma çift yazar tarafından yazılmıştır. Çalışmada yazarlar İslam Hukukunun Emeviler döneminden günümüze kadar siyasi, hukuki ve tarihi yönlerini ele alarak incelemişlerdir.

24. Abubakirova A. R. , “Sunna kak istoçnik musulmanskogo prava” (İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Sünnet),*Pravo-obşestvo-gosudarstvo: Voprosı teoriyi i praktiki*,29-30 Nisan 2016 Moskova, Hukuk, Toplum, Devlet: Teori ve Tarih Problemleri Sempozyumu, 10-15s, Moskova 2016.

SONUÇ

Rusya topraklarındaki Müslümanların varlığı, tarihen oldukça eskidir. Nüfus yoğunluğuna göre başta Volga bölgesi ve Kuzey Kafkasya olmak üzere, Moskova ve San-Petersburg şehirlerinde hatırı sayılır oranda Müslüman nüfus bulunmaktadır. Günümüz Rusya Federasyonu nüfusunun yaklaşık %15veya %20'lik kısmını Müslümanlar oluşturmaktadır. Nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan Müslümanlar, Rusya Federasyonu içerisindeki diğer farklı etnik köken ve dinlere mensup insanlar ile barış ve huzur içinde yaşamaktadırlar. Çünkü yüz ölçümü ve nüfus göz önüne alındığında Federasyon içerisinde çok farklı etnik ve dini kimliğe mensup insan yaşamaktadır. Çok farklı yapıdaki insanı bir arada barındıran bu özellik, o bölgedeki akademisyenleri farklı hukuk sistemleri ile ilgili araştırmalar yapmaya ve çalışmalar kaleme almaya sevk etmiştir. Bu tezimiz, zikredilen çalışmaların bir parçası olarak, Rusya Federasyonunda 1991 yılından günümüze kadar yapılan İslam Hukuku alanında yapılan çalışmaların ayrıntılı bir dökümü hüviyetindedir.

Rusya Federasyonu'nda İslam Hukuku alanında çalışma yapan akademisyenler Müslüman ve Gayrimüslim olarak ikiye ayrılabilir. Ayrıca Rusya'ya eğitim amacıyla gelerek daha sonra çalışma yapan Arap ve Fars asıllı akademisyenlerin çalışmalarına az da olsa rastlanmaktadır. Arap uyruklu akademisyenler genel olarak, Rusya Federasyonunda kendi ülkelerdeki İslam Hukukunu ya da İslam Hukukunun temel konularını ele almaktadır. Değerlendirmeye alıp üzerinde araştırma yaptığımız çalışmaların büyük bir bölümünü İslam ceza hukuku alanında yapılan araştırmalar oluşturmaktadır. Kanaatimizce bunun sebebi, Müslümanların, son zamanlarda Şeriat adı altında özelde İslam Hukuku hükümlerini uygulama ve mensubu bulunduğu dinin ahkâmını yaşama duyguları ve istekleridir denilebilir. Bir diğer sebep ise günümüz itibarıyla İslam Hukukunun en çok tartışılan konularının başında İslam Ceza

hukukundaki suç ve cezalar gelmektedir. Ayrıca bunlar üzerinde spekülasyon yapılabilmekte ve başka din ve ideoloji mensupları üzerinde algı operasyonu yürütme düşüncesi oluşturmaya uygun zemin teşkil etmektedirler.

Bunun haricinde Rusya içerisinde Müslüman nüfusun yoğun yaşadığı Kafkas, Tatar ve Başkurdistan bölgelerinin İslamlaşması ve buralardaki hukuk anlayışı; bunun İslam Hukuku, Yerel Hukuk ve Rus Huku ile mukayesesine yönelik çalışmaların da oldukça fazla olduğu söylenebilir.

Çalışmamızda yer verilen tez, makale ve sempozyumların konularına dikkat edildiğinde, günümüzde tartışılan hususlara dair nokta atışı tespitler içeren çalışmaların olduğu da görülmektedir. Benzer konularda tekrar eden çalışmalardan ziyade, ihtiyaca ve tartışmalara binaen bir amaca yönelik çalışmalar oldukları söylenebilir.

Tezimizin kapsamı dâhilinde olmayan konu ile ilgili kitap ve benzeri diğer çalışmaların da değerlendirileceği pek çok araştırmanın yapılması zaruridir. Çalışmamızın bu yönde atılacak adımların ilk ve mütevâzi bir örneği olarak telakki edilmesi bizi ziyadesiyle memnun edecektir.

EKLER

EK 1 ÇALIŞMALAR TOPLU LİSTESİ

I. TEZLER

1. İslam Hukukunda Kişinin Kimlik Statüsü, (Status ličnosti po musulmanskomu pravu), *Ali Aref Aliyan*
2. İslamın Uluslararası Hukuk Anlayışı, (İslamskaya kontsepsiya mejdunarodnogo prava), *Osama Kamel Muhammed İbrahim Jadalla*
3. Uluslararası Çevre Hukuku Bakımından İslam Çevre Hukuku Kuramı, (İslamskaya kontsepsiya mejdunarodnogo ekologiçeskogo prava), *Şevki Abdulgani Ahmed Numan*
4. Evrensel Hukukta ve İslam Hukukunda İnsan Hakları, (Universalizm i islamskaya kontsepsiya prav i svobod çeloveka), *Al-Ali Nasr Abdel Rahim*
5. İslam Ceza Hukukunda Özel Mülkiyete Karşı İşlenen Suçlardan Sorumluluk, (Otvetstvennost za posyagatelstvo na sobstvennost po musulmanskomu ugolovnomu pravu), *Elayan Gasan Fadel*
6. İslam ve Uluslararası Hukukta İnsan Hakları Mukayesesi, (Prava çeloveka v mejdunarodnom i musulmanskom prave) (Sravnitelnyy analiz), *Şihab Abdul Karim Ali*
7. İslam Hukukunda İktidarın Doğası, (Musulmanskoye pravo o prirode vlasti), *Koşeva Svetlana Vladimirovna*
8. İslam Hukukunun Doğası, (Priroda musulmanskogo prava), *Gilazutdinova Roza Husayinovna*
9. İslam'ın Sosyal Oluşma Sürecinde Rus ve İslam Hukuku Devlet Siyasi Çatışması, (Gosudarstvenno-politiçeskiye konfliktı institutov rossiskogo i

musulmanskiego prava v protsessah realizatsiyi sotsialnoi doktrini İslama), *Petrov Eduard Aleksandroviç*

10. XIX-XX Yüzyıllarda Rusya Hukuk Sisteminde Kuzey Kafkasya Milletlerinin Adetler ve İslami Hükümler, (Adatskoye i musulmanskoye pravo narodov Severnogo Kavkaza v rossiskih pravovih sistemah: XIX-XX vv), *Misrokov Zamir Hasanoviç*

11. İslam Hukunda Sigorta (Teori ve Pratik), (Strahovaniye v musulmanskom prave: (Teoriya i praktika)), *Bekkin Renat İrikoviç*

12. Abdullah Ahmed An-Na'ima Göre Siyasal Bir Yapı Olarak "İslam Devleti", (Politiçeskaya kontsepsiya "İslamskogo gosudarstva" Abdullahi Ahmeda An-Naima), *Orucev, Rustam Eldaroviç*

13. Kuzey Kafkasya'da Modern ve İslam Hukuku İlişkileri. Dini ve Felsefi Analiz, (Sootnoşeniye svetskogo i musulmanskiego prava na Severnom Kavkaze: Filosovsko-religiovedçeski analiz), *Denilhanov Magomed-Emi Havajoviç*

14. İslam Hukukunun Doğuşu, Tarihsel Gelişimi ve Hukuki Yapısı, (Genezis musulmanskiego prava: İstoriko pravovoy aspekt), *Tayilov Rabadan Zekeriyayeviç*

15. İslam Ülkelerinde Uygulanan Borçlar Hukukunun Özellikleri, (Osobennosti obyazatelnoyu prava musulmanskih gosudarstv), *Abdulayeva Kira Kerimovna*

16. Batı Avrupa, Arap İslam Hukuk Kültürü ve Düşüncesinin Genel ve Özel Yapısı, (Obşeye i osobennoye v zapadnoevropeiskoi i musulmanskoi pravovoi kültüre), *Sigalov Mihayil Konstantinoviç*

17. Kuzey Kafkasya Milletlerinin Kültüründe Örf ve İslam Hukukunun Sosyokültürel Analizi, (Sotsiokulturniy analiz adata i musulmanskiego prava v kulture narodov Severnogo Kavkaza), *Mamijeva Zuhra Hadjimuratovna*

18. İslam Ceza Hukukunun Temel Okulları, (Osnovniye instituti musulmanskiego ugolovnoyu prava), *Artemov Vladislav Yüryeviç*,

19. İslam Ceza Hukukuna Göre Ceza Sistemi,(Sistema nakazani po musulmanskomu nakazaniyu),*Halil Hikmat Huseyin*
20. İslam Ceza Hukukuna Göre Cezalar: Kavramlar, Amaçlar ve Çeşitleri,(Nakazaniya po musulmanskomu ugovnomu pravu: Ponatiya, tseli, vidı),*Maharamov Yahya Alyanoviç*
21. Modern Devlette İslam Ceza Hukuku,(Musulmanskoye ugovnoye pravo v usloviyah sovremennogo svetskogo gosudarstva),*Tlenşeva Renata Muaedovna*
22. İslam Hukukunda Suç ve Ceza,(İnstitut prestupleniya i nakazaniya v musulmanskom prave),*Kangezov Marat Ruslanoviç*
23. İslam Hukuk Doktrinde Eşitlik ve Eşitsizlik Problemi,(Problema ravenstva i neravenstva v musulmanskoi pravovoi doktrine),*Hapçayev Sultan Talasoviç*
24. XVII. Asrın Sonlarında ve XX. Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda Müslüman Toplumunun Şeriat Uygulamalarının Özellikleri,(Osobnosti funktsionirovaniya norm şariata v musulmanskom soobşestve Rossii v kontse XVIII-naçale XX vv),*Muhametzaripov İlşat Amiroviç*
25. İran Ceza Hukukunun Temel Okullarının Oluşması ve Gelişim Süreci,(Ugovnoye pravo respubliki İran: Stanovleniye, osnovniye institutı, i tendentsiyi razvitiya),*Akilov Firdaus İlhomoviç*
26. XVIII Asrın Sonları XX Asrın Başlarında Volga Müslüman Milletlerinin Kültürüne ve Günlük Hayatına Sünnetin Etkisi,(Vliyaniye sunni na kulturu i bit musulmanskih narodov povoljya (konets XVIII-naçalo XX vv)),*Sadriyev Ruslan Farizoviç*
27. VII-XIII Asırlarda Yahudi Hukuk Sisteminin Özellikleri: İslam Hukuku ile Yahudi Hukukunun Mukayesesi, (Osobnosti yevreyskoy pravovoy sistemi: Sravneniye evreyskogo i musulmanskogo prava (VII-XIII vv))”,*Primakov Denis Yakovleviç*

28. Kur'an ve Hadislerde Ceza Hukuku Normları ve Ceza Hukuku Ekollerine Göre Tasnifi,(Ugolovno-pravoviyeye normı Korana i Hadisa i ih klassifikatsiya po institutam ugolovnoyu prava),*Nazarov Avaz Kuvvatoviç*

29. İslam ve Uluslararası Hukukta İnsan Hakları,(Prava çeloveka v islamskom mejdunarodnom prave), *Magomedov Albert Magomedaliyeviç*,

30. XX. Asır Sonu XXI. Asrın Başları İtibariyle Çeçenistan'ın Toplumsal-Siyasal Yaşamında İslam Hukukunun Sosyal-Etik Rolü,(Sotsialno-etičeskaya rol musulmanskogo prava (fikh) v obşestvenno-političeskoy jisni Çeçni (konets XX-naçalo XXI vv)),*Odayev Hamzat Magomedoviç*

31.XV Asrın Sonlarında ve XVII. Asrın Başlarında Osmanlı İmparatorluğunda Uygulanan İslam Aile Hukukunun Kaynağı Olarak Fetvalar,(Fetvı kak istoçnik musulmanskogo semeynogo prava v Osmanskoy imperiyi v kontse XV – naçale XVII vv),*Ulanova Darya Vladimirovna*

II. MAKALELER

1. “Ortaçağ Anlayışında İslam Ceza Hukuku”, (Musulmanskoye ugolovnoye pravo - Perejitok srednevekoya), *Artemov Vladislav Yuryeviç*

2. “İslam Hukuku ve Cezai Adalet”,(Musulmanskoye pravo i ugolovnaya yustitsiya), *Fedorov Aleksandr Vaçeslavoviç-Geldibayev Movlad Hasiyeviç*

3. “İslam Hukuku Uygulanan Ülkelerde Faizsiz Bankacılığın Özellikleri”,(Osobennosti bankovskih operatsiy v stranah s musulmanskim pravom), *Gurina L. A.*

4. “İslam Hukuku ve Sigorta”,(Musulmanskoye pravo i institut strahovaniya), *Bekkin Renat İrikoviç*

5. “İslam Hukukunda Mesken Soyan Kavramı ve Sorumluluğu”, (Ponatiye kvartirnoy kraji i otvetstvennost za ee soverşeniye po musulmanskomu pravu), *Zaynalov Marat Şamileviç*

6. “Eğitim Sisteminde Dinin ve İslam Hukukunun Tarihsel Yeri”,(İstoriçeskoye mesto religii i musulmanskogo prava v sisteme obrazovaniya),*Usmanova T. R.*
7. “İslami Hukuk Düşüncesi Olarak Mezhepler”, (Mazhabı-şkolı islamskoy pravovoy mısli),*Arsanukayev M. S.*
8. “İslam Ceza Hukukuna Göre Suç Kavramı ve Tasnifi”,(Ponatiya prestupleniya i klassifikatsiya ugovolno-nakazuyemih deyani po musulmanskomu ugovolnomu pravu),*Manna Ammar Abdul Karim*
9. “Kabardey- Balkar Cumhuriyetinde Modern ve İslam Hukuk Düşüncesinin Doğuşu”,(İdeologiçeskiy fundament vozrojdeniya obıçnogo i musulmanskogo prava v Kabardino-Balkariyi),*Babiç İ. L.*
10. “İslam Ceza Hukukunun Oluşumu ve Tarihi Gelişimi”, (Musulmanskoye ugovolnoye pravo: voznikoveniye i istoriçeskoye razvitiye), *Esakov G. A. ,*
11. “İslam Aile Hukukunun Özellikleri”, (Osobnosti musulmanskogo semeynogo prava), *Magomedov İ. A.*
12. “İslam Hukuk Kavramının Oluşumunun Temel Aşamaları”, (Osnovniye etapy stanovleniya kontsepsiyi musulmanskogo prava), *Tsmay Vasiliy Vasilyeviç-Tayilov Rabadan Zakaryayeviç*
13. “Afganistanın Genel Hukukunun Kaynak Sistemi İçinde İslam Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki musulmanskogo prava v obşey sisteme istoçnikov prava Afganistana),*Vitaşov D. S.*
14. “Rus Toplumunun Mevcut Gelişme Sürecinde Ceza Hukuku ve Şariat”,(Ugovolnoye pravo i religiya (Şariat) na sovremennom etape razvitiya Rossiskogo obşestva), *Degterev A. A.*
15. “İslam Hukukunda Mülkiyet: Dini İlkeleri Yasal Yorumlama”,(Musulmanskoye pravo sobstvennosti: Yuridiçeskoye osmısleniye religioznih postulatov), *Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç,*

16. “İslam Ceza Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki ugolovno-musulmanskogo prava), *Esakov G. A.*
17. “İslam Hukukunun Dağıstan’a Gelişi ve Sabitleşmesi”, (Proniknoveniye i utverjdeniye musulmanskogo prava v Dagestane), *Aşurbekova A. A.*
18. “İslam Hukuku Sisteminde Genel Teori Açısından Ceza Hukukunda Adli Koruma”, (Obşeteoretičeskiye aspekti ugolovno-pravovoy ohranı pravosuğiya v sisteme norm musulmanskogo prava), *Semikina O. İ.*
19. “İslam Hukukunda Mezhepler ve Kaynakları”, (İstoçniki i doktrinalniye şkoli musulmanskogo prava), *Artemov Vladislav Yüryeviç*
20. “İslam Ceza Hukukunda Cezaların Tasnifi”, (Klassifikatsiya nakazani po musulmankomu ugolovnomu pravu), *Maharamov Y. A.*
21. “İslam Ceza Hukuku: Teorik Temeller ve Mevcut uygulama”, (Musulmanskoye ugolovnoye pravo: teoritiçeskiye osnovı i sovremennaya praktika), *Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç,*
22. “İslam Ceza Hukukunda Suç ve Ceza”, (Prestupleniye i nakazaniye v doktrine musulmanskogo ugolovno-musulmanskogo prava), *Kibalnik Aleksey*
23. “İslam Hukukunda Mezhepler/Ekoller ve Kaynakları”, (İstoçniki i doktrinalniye şkoli musulmanskogo prava), *Artemov Vladislav Yuryeviç*
24. “İslam Hukukun Kaynakları ve Kavramları”, (K voprosu o ponatiyi i istoçnikah musulmanskogo prava), *Yakubenko Konstantin Yuryeviç*
25. “İslam Hukuku Bağlamında Ticari ve Diğer Sözleşmeler”, (Forvardniye i drugiye derevativniye dogovori v kontekste musulmanskogo prava), *Eriaşvili N. D.- Apalikov N. C.*
26. “İslam Hukukunun Temel Parçası Olarak Şariat”, (Şariat kak osnovopolagayuşaya çast musulmanskogo prava), *Hutuyev İ. H.*

27. “Ortaçağ Hukukçusu Abul-Hasan Al-Maverdi ve Onun Teori Mirası”, (Srednevekoviy musulmanski zakonoved Abu-l-Hasan al-Mavardi i ego teoritiçeskoye naslediye), *Tumanyan T. G.*
28. “İslam Ülkelerinin Hukuk Sisteminde İslam Hukuku. Öğretiden Anayasaya”, (İslamskoye pravo v pravovih sistemah musulmanskih stran: ot doktrin k zakonodatelstvu), *Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç*
29. “Mirza Kazem Bek'e Göre Miras İlişkileri”, (Mirza Kazem-Bek o nasledsvennih otnoşeniyah v musulmanskom prave), *Aybatov Magomednabi Magomedmirzoyeviç*
30. “Dini Hukuk Geleneği. İslam Hukuku”, (Religioznaya pravovaya traditsiya. Musulmanskoye pravo), *Kozlov Timur Leonidoviç*
31. “Zekât Vergi mi yoksa Dini Bir Borç mu?”, (Zekât: nalog ili religioznaya obazannost?), *Bekkin Renat İrikoviç*
32. “Modern Şartlarda İslam Hukuku”, (Musulmanskoye pravo v sovremennih usloviyah), *Hutuyev İ. H.*
33. “Rusya Federasyonunda İslam Hukukunun Gelişmesi”, (Razvitiye musulmanskogo prava v Rossiyi), *Bikova E. V.*
34. “İslami Sosyal Bir Kurum Olarak Vakıf: Tarihte ve Modern Zamanda”, (Vakıf kak institut musulmanskogo grajdanskogo prava: İstoriya i sovremennost), *Tsmay Vasily Vasilyeviç*
35. “İslam Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki Musulmanskogo prava), *Popova İrina Alekseevna*
36. “İslam Hukuk Sisteminde Kişilerin Bireysel Hakları”, (Liçniye prava çeloveka v musulmanskoy pravovoy sisteme), *Leonova İ. V.*

37. “Şeriat Hukukunda “Niyet” Kavramının Anlamı ve Dini-Hukuki Düzenlemelerdeki Rolü”,(K voprosu o ponatiya “niyya” i ego roli v sisteme religiozno-pravovogo regulirovaniya şariata), *Bizükov Sergey Nikolayeviç*
38. “XVII-XVIII Asırlar Arasında Dağıstan Toplumunun Hayatında Şeriat Hukuku ile Örf ve Adet Hukuku Arasındaki İlişkileri”,(Sootnoşeniye şariata i adatov v jizni gorskogo obşestva Dagestana XVII-XVIII vv), *Abdullayev Magomedzapir Nurmagomedoviç-Koloyeva Leyla Ahmetovna*
39. “Sünni İslam Hukuk Okulları (Mezhepleri)”,(Musulmanskiye pravoviye şkolı sunnitskogo tolka), *Rahmatullin Rafael Yusupoviç*
40. “İslam’da Mezhepler”, (Mazhabı v İslame), *İsmailov Aleksandr Şahbasoviç*
41. “İslam Hukukunda Ceza Gerektiren Suçun Özelliği ve Sonuçları”,(Obşaya harakteristika ugolovno nakazuyemogo deyaniya i ego posledstvi po musulmanskomu ugolovnomu pravu),*Maharamov Y. A.*
42. “İslam Hukukunda Kısas”, (Prestupleniye kategoriye kisas soglasno musulmanskomu ugolovnomu pravu),*Artemov Vladislav Yuryeviç*
43. “İslam Ceza Hukukunda Sorumluluk ve Ceza: Teorik Yön”,(Otvetstvennost i nakazaniye v musulmanskom ugolovnom prave: Teoritiçeskiye aspektı),*Popova İrina Alekseevna*
44. “İslam Hukukunda Eşitlik İlkesi”, (Prinsip ravnopraviya v musulmanskom prave), *Leonova İrina Vladimirovna*
45. “İslam Hukukunda Miras”, (Nasledovaniye v musulmanskom prave), *Naumenko Olga Valeryevna*
46. “Tataristan'da XVIII-XIX Asırlarda İslam Hukuku ve Etnokültürel Hukuk Eğitimi”, (Musulmanskoye pravo- istoriçeski slojivşiyisa v XVIII-XIX vv. Etnokulturnıy komponent yuridiçeskogo obrazovaniya v Tatarstane),*Usmanov Timur Ravileviç*

47. “İslam Ceza Hukukunda Had Cezaları”, (Opredelennoye nakazaniye (Hudud) v Musulmanskoy ugolovnoy pravoy), *Artemov Vladislav Yuryevich*
48. “İslam Ceza Hukukunda Ta’zir”, (O Taazire, ili nakazaniyi po usmotreniyu, v musulmanskoy delikatnoy pravoy), *Kolesnikov Pavel Mihaylovich*
49. “İslam Hukukunda Evlenme ve Boşanma”, (Brak i razvod po musulmanskoy pravoy), *Toriya J. N.*
50. “Dini Hukukların Bir Çeşidi Olarak İslam Hukuku”, (Musulmanskiye prava kak raznoobraznost religioznoy pravoy), *Kangezov Marat Ruslanovich-Rasskazov Leonid Pavlovich*
51. “İslam Hukukunda Hanefi Ekolü: Erken Dönem Hukuki Anlaşmazlıklar ve Çatışmalar”, (Hanafitskaya shkola musulmanskoy pravoy: Protivorechiya i raznoglasiya v ranney musulmanskoy yurisprudentsii), *Ahmedov Aybek Shuhratovich*
52. “Özel Hukuk ve İslam”, (Çastnoye pravo i islam), *Gorshunov Denis Nikolayevich*
53. “Maliyenin Hukuki Çözüm Bağlamında Şeriatla Olan İlişkisi ve Dünya Maliye Sisteminde Rolü”, (Nekotoriye aspekty pravovogo regulirovaniya finansovih otnoşeni normami şariata i ih rol v mirovoy finansovoy sisteme), *Gazizova Ramila Galimovna*
54. “XVIII Asrın Sonlarında ve XX Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda İslam Aile Hukuku Uygulanması”, (Primeneniye norm musulmanskoy semeynoy pravoy v Rossiskoy imperii v kontse XVIII- načale XX v), *Muhametzaripov İlşat Amirovich*
55. “İslam Devletinde Kadınların Durumu ile İlgili Problemler”, (K probleme pravovogo položeniya ženski musulmanskoy gosudarstvennoy pravoy), *İskandarova Albina Radikovna*

56. “İslam ve İslam Hukukunda Genel İnsan Değerleri”, (İslam, musulmanskoje pravo i obščelovečeskiye tsennosti), *Bikova Elena Viktorovna*

57. “Ortadoğu Ülkelerinde Finansal Sistemin Yasal Düzenlenmesi Olarak İslam Hukukunun Teorisi”, (Teoritičeskiye načala musulmanskogo prava- kak osnova pravovogo regulirovaniya finansovoy sistemi bližnevostočnih stran), *Gazizova R. G.*

58. “İslam, İslam Hukuku ve Genel İnsani Değerler”, (İslam, musulmanskoje pravo i obščelovečeskiye tsennosti), *Bikova Elena Viktorovna*

59. “XVIII Asrın Sonu ve XX Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda İslam Miras Hukuku Uygulamaları”, (Primeneniye norm musulmanskogo nasledstvennogo prava v Rossiskoy imperiyi v kontse XVIII i načala XX veka), *Muhametzaripov İlşat Amiroviç*

60. “Kuzey Kafkasyada Rus Hukuk Kanunları, İslam Hukuku ve Yerel Hukukun Etkileşim Mekanizması”, (Mehanizm vzayimodeystviya Rossiskogo zakonodatelstva, musulmanskogo i obiçnogo prava na Severnom Kavkaze), *Satuşiyeva Lübov Habasovna*

61. “İslam Hukuk Tarihinde Hukuk Doktrinin Rolü”, (Rol pravovoy doktrini v istoriyi musulmanskogo prava), *Vasilyeva A. A.*

62. “İslam Hukukunun Önemli Kaynaklarından Biri Olarak Sünnet”, (Sunna kak odin iz vajneyşih istočnikov İslamskogo prava), *Hanmagomedov Y. M.*

63. “Kazan İmparatorluğu Üniversitesi İslam Hukukunun Temellerini Araştıran Profesör Mirza Aleksandr Kazem-Bek'in Muhtasarül Vikaye veya Vikayanin İhtisarı Araştırmaları. Hanefi Ekolü Hukuk Düşüncesi Çerçevesinde İslam Hukuku Öğretimi (1945 y)”, (İssledovaniya osnov musulmanskogo prava professorom kazanskogo imperatorskogo universiteta Mirzoy Aleksandrom Kazem-Bekom v trude” “Mühteserül-Vikgayet” ili sokraşönny kurs Vikgayet, kurs musulmanskogo zakonovedeniya po şkole hanefidov) (1845 g)), *Nuriyev A. G.*

64. “İslami Olmayan Sistemde İslam Finansmanın Meşruiyeti”, (Legitimnost islamskogo finansirovaniya v neislamskih yurisdiksiyah), *Kudraşov Vladislav Vasilyeviç*

65. “İslam Hukukunda İctihad”, (İctihad kak institut musulmanskogo prava), *Bekova Ayna Tamerlanovna*

66. “XVI Asırda Osmanlı İmparatorluğu Aile Hukuku İle İlgili Kaynak Olarak Ebu Suud Efendi'nin Fetvaları”, Fetvı Abu Suuda Efendi kak istoşnik po istoriyi semeyngo prava v Osmanskoy imperiyi XVI v), *Kalmanoviç Darya Vladimirovna*

67. “XVI Asır Osmanlı İmparatorluğu Hukuk Sistemi İle İlgili Türk ve Batı Tarihi Yazıları”, (Turetskaya i zapatnaya istoriografiya o pravovoy sisteme Osmanskoy imperiyi XVI v), *Kalmanoviç Darya Vladimirovna*

68. “İslam Hukukunun Oluşma Tarihi”, (İstoriya stanovleniya musulmanskoy pravovoy sistemi), *Fedina A. S.-Egorov K. B.*

69. “İslam Hukukunun Ana Kaynakları”, (Genetiçeskiye istoçniki musulmanskogo prava), *Rahmatullin Rafael Yusupoviç*

70. “İslam Ülkelerinin Hukuk Sistemlerinde İslam Hukuku: Mevcut Durumu ve Gelişme Perspektifi”, (Musulmanskoye pravo v pravovih sistemah islamskih gosudarstv: Tendensiyi, sovremennoye sostoyaniye i pespektivi razvitiya), *Kolesnikov Pavel Mihayloviç*

71. “İslam Hukuku”, (Musulmanskoye pravo), *Kozlihin İgor Yuryeviç*

72. “Aragon Krallığının Arşivinden Kraliyet Tüzüklerinde İslam Hukuku”, (Musulmanskoye pravo v korolevskih gramotah iz arhiva Aragonskoy koroni), *Varyaş İrina İgorevna*

73. “Dini Hukuk Ailesinde İslam Hukukunun Yeri ve Rolü”, (Mesto i rol musulmanskogo prava v religioznoy pravovoy semye), *Strugova Y. V.*

74. “İslam Hukukunda Genel Ahlakı ve Adabı Koruma Kavramı”, (Konstitutsionnoye zakrepleniye ponatiya “zaşıta nravstvennosti” v musulmanskom prave), *Popoviç Polina Stepanovna*
75. “Geneleneksel İslam Hukuku Anlayışı”, (Traditsionnoe İslamskoye pravoponimaniye), *Sigalov Mihayıl Konstantinoviç*
76. “İslam Hukukunun Doktrinel-Normatif Kaynakları”, (Doktrinalno-normativniye istoçniki musulmanskogo prava), *Abdurazakov Ahmed Abdurahmanoviç*
77. “İslam Hukukunda Suçlar ve Öngörülen Cezaların Tasnifi”, (Klassifikatsiya nakazani, predusmotrennih musulmanskim pravom za soverşeniye prestupleni), *Ahkubekova Jannat Dargayevna*
78. “İslam Hukukunun ve Devletin Gelişme Perspektifini Modern Problemleri”, (Sovremenniye problemi i perspektivi razvitiya musulmanskogo prava i gosudarstva), *Starostina S. A.*
79. “İslam Hukuk Sisteminde Küvvet Kullanmama ve Sınırlı Kullanma İlkesinin Gelişimi”, (Evolütsiya printsipa neprimeneniya silı ili ugrozı siloy v musulmanskoy sisteme prava), *Muflihanova Daniya Ravilevna*
80. “İslam Hukukunda “Ceza” İlkesi”, (Kontsepsiya nakazaniya v musulmanskoy sisteme prava), *Markov Vladimir Petroviç-Gorojanin Aleksandr Vladimiroviç*
81. “İslam Hukukunun Kaynakları Arasında Kur'an'ın Yeri”, (Mesto Korana v sisteme istoçnikov musulmanskogo prava), *Ahkubekova Jannat Dargayevna*
82. “İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Öğreti”, (Doktrina kak istoçnik musulmanskogo prava), *Ostroumov Sergey Vladimiroviç-Ostroumov Nikolay Vladimiroviç*
83. “İslam Hukukunda İnsan Özgürlüğü ve Temel Hukuki Düzenlemeler”, (Osnovniye pravoviye aktı i institutı prav i svobod çeloveka v

musulmanskom prave), *Gadjiyev Murtuzali Magomedoviç-İbragimov Ahmed Muslimoviç*

84. “İslam Ülkelerinde İnsan Hakları Uygulamasının Özellikleri”, (Spetsefiçeskiye çertı realizatsiyi prav çeloveka v islamskih stranah), *Vereşak Aleksandr Nikolayeviç*

85. “İslam Hukuk Sisteminde Din, Hukuk İlişkisi İle İlgili Genel Sorular”, (O nekotorih obşih voprosah sootnoşeniya norm religiyi i prava v musulmanskoy pravovoy sisteme), *Ahkubekova Jannat Dargayevna*

86. “İslam Hukukun Uygulaması Olarak Bazı Temel Akitlerde ve İnsan Özgürlüğünde Fikirlerin Sınırlandırılması”, (Prelomleniye idei nekotorih osnovnih pravovih aktov i institutov prav i svobod çeloveka v zerkale musulmanskogo prava), *İbragimov A. M.-Gadjiyev M. M.*

87. “İslami Sigorta (Tekafül)”, (İslamskoye strahovaniye (Takafül)), *Bekkin Renat İrikoviç*

88. “İslam ve Rus Hukukunda Eşitlik ve Adalet İlkelerinin Mukayese Analizi”, (Sravnitelnyy analiz ishodnih polojeni ravenstva i spravedlivosti v rossiskom i musulmanskom zakonadatelstve), *Mihaleva M. A.*

89. “İslam Hukukunda Akit Serbestiyeti Özgürlük Prensibi”, (Printsip svobodı dogovora v musulmanskonzakonadatelstve), *Mihaleva M. A.*

90. “XIX Asırda Osmanlı İmparatorluğunda ve Dağıstan'da Vakıf”, (“Vakf v Dagestane i Osmanskoy imperiyi XIX v”), *İbragimova Patimat Abdusalamova*

91. “İslam Ceza Hukukunda Suçun Temel Sübjektif Unsuru”, (Osnovniye problemı subyektivnoy storonı sostava prestupleniya po musulmanskomu ugolovnomu pravu), *Al- Bayti Muhtara Avad Abdulla*

92. “İslam Hukukunda “Müttefiklik””, (Tovarişestvo v musulmanskom prave), *Asabayev H. C.*

93. “İslam Hukukunda Tasarlama Suçu”,(Fiktsiyi v islamskom prave),*Tonimov Oleg Vladimiroviç*
94. “İslam Hukukunda Uluslararası Finans Anlaşmalar”,(Mejdunarodniye finansoviyeye sdelki, v musulmanskom prave),*Vişnevsky Petr Nikolayeviç*
95. “Modern, İslam, Yahudi ve Hindu Hukukunda Aile ve Evlilik”,(Semeyno-braçniye otnoşeniya v sovremennom musulmanskom, İudeyskom i İnduistskom prave),*Volodina N. V.-Vavilçenkova C. E.*
96. “Rus ve İslam Hukukunda Avukatlığın Temel Ahlaki İlkesi Olarak Dürüstlük”, (Çestnost i dobrosovestnost kak osnovopolagayuşiyeye pritsıpy advokatskoi etiki v rossiskom i musulmanskom prave),*Malkina Oksana Anatolyevna*
97. “Rus ve İslam Hukukunda Evlilik”,(İnstitut braka v rossiskom i musulmanskom prave), *Komarov D. Y.*
98. “İslam Hukukunun Yardımcı Kaynakları ve Onların Tasnifi”,(Vspomogatelniye istoçniki musulmanskogo prava i ih klassifikatsiya),*Minniahmetov Rim Ahmetoviç-Nuriyev Bulat Damiroviç*
99. “İslam Hukuku mu veya Müslüman Hukuku mu?”, (İktisadi Hükümlerle İlgili Sorular Kapsamında)”, (İslamskoye ili musulmanskoye pravo “K voprosu o pravovih aspektah finansov”),*Bekkin Renat İrikoviç*
100. “İslam Ceza Hukukunun Genel Özellikleri”,(Obşaya harakteristika istoçnikov musulmanskogo ugolovnogogo prava), *Manna Ammar Abdul Karim*
101. “İslam Ceza Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki musulmanskogo ugolovnogogo prava), *Manna Ammar Abdul Karim-Bukalerova Lüdmila Aleksandrovna*
102. “Rusya Hukuk Sisteminde İslam Hukukunun Rolü”,(Rol musulmanskogo prava v Rossiskoy pravovoy sisteme), *Bartenyev A. Y.*
103. “Sünni İslam Hukukunun Oluşumu”,(Slojeniye musulmanskogo (sunnitskogo) prava), *Hanmagomedov Y. M.*

104. “Terörizme Karşı İslam Hukuku”, (İslamskoye pravo protiv ekstremizma), *Petrişev V.*
105. “Rusya Federasyonu Hukukunda İslami Adalet Makamları”, (Organı islamskoi yustitsiyi v pravovom prostranstve Rossiskoi Federatsiyi), *Omarova Zarema Amirilavovna*
106. “İslam Hukuku: Teorik Hukuki Analiz”, (Musulmanskoye pravo: Teoriko-pravovoy analiz), *Tjalilov Emin İsrafil Oğlu*
107. “İslam Hukukunda Girişimcilik İlişkilerinin Hukuki Çözüm Kaynakları”, (İstočniki pravovogo regulirovaniya predprinimatelskih otnoşeni v islamskom prave), *Petrov Dmitry Anatolyeviç*
108. “İslam ve Rus Hukukunda Küçüklerin (Buluğ Çağına Ulaşmayanın) Evlilik Sorunu”, (K voprosu v vozraste nesovershennoletnih, vstupayuşih v brak po rossiskomu i musulmanskomu pravu), *Zinçenko A. P.*
109. “İslam Ceza Hukukunda Mürtedin Durumu”, (Otvetstvennost za verootstupniçestvo po musulmanskomu ugolovnomu pravu), *Manna Ammar Karimoviç*
110. “Rus ve İslam Ceza Hukuklarında Kişilerin Hukuki Hakları”, (Osobennosti pravosubyektivnosti liçnosti v Musulmanskom i Rossiskom ugolovnom prave), *Malkina Oksana Anatolyevna*
111. “İslam Ceza Hukukunda Suçun Şekli ve Çeşitleri”, (K voprosu o vidah i formah vini v musulmanskom ugolovnom prave), *Al-Bayti M. A. A.*
112. “Bangladeş’de İslam Hukukundan Hukuk Devleti Kavramına”, (Bangladeş: Ot musulmanskogo prava k kontsepsiyi pravovogo gosudarstva), *Minakov P. A.-Safronov K. Y.*
113. “Volga İdil Bulgarları’nda İslam Hukukunun Oluşumu ve Gelişim Tarihi”, (İstoriya razvitiya musulmanskogo prava sredi voljskih bulgar), *Muhamedşin R. M.-Muhamadeev A. R.*

114. “İslam Hukukunun Doğuşu”,(Genezis musulmanskogo prava), *Maved Sandra Omarovna*
115. “İslam Hukuk Tarihinde Modernleşme Dönemi”, (Period Modernizatsiyiv istoriyi musulmanskogo prava), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç*
116. “Şii İslam Hukukunda Adalet Kavramı”,(Şiitskiye kontsepsiyi pravosudiya v islamskom prave), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç*,
117. “İslam Hukuk Öğretisi ve Onun Modern Ölçütü”, (Musulmansko-pravovaya doktrina i ee sovremennoye izmereniye),*Rayanov Fanis Mansuroviç*
118. “Rus ve İslam Hukukunda Evlilik Birliğini Sonlandırma Sisteminin Mukayesesi ve Analizi”,(Sravnitelniy analiz instituta rastorjeniya braka v rossiskom i musulmanskom zakonodatelstve), *Eritsyan İnga Nelsikovna-Şornikov Dmitri Vladimiroviç*
119. “Arap Halifeliğinde Mahkeme ve Yargıtay Muhakeme Sistemi İlkesi”,(Osobnosti sudebnoy sistemı i sudoustroystva Arabskogo halifata),*Satayev Anar Fatahoviç*
120. “İslam Hukuk Ailesinde Adetlerin Manası ve Rolü”, (Rol i znaçeniye obiçaya v musulmanskoy pravovoy semye), *Kiça Mariya Vyaçislavovna*
121. “İslam Hukuk Ailesi”, (Musulmanskaya pravovaya semya), *Kilinkarova V. İ.*
122. “Çin ve İslam Ülkelerinin Mevzuatlarında Cezalandırma Engeli İlkesi ve Özellikleri”,(Merı ugolovno-pravovogo haraktera v zakonodatelstve Kitaya i musulmanskih gosudarstv),*Kalinina Tatyana Mihaylovna*
123. “XVI-XX Başına Kadar Başkırtların Yerel Hukukunda Rus Hukukunun Etki Oranı”,(Sootnoşeniye norm rossiskogo zakonodatelstva, şariata s normami obiçnogo prava başkir v XVI- naçale XXvekov), *Kunafina İrina Rimovna*
124. “İslam Hukukunun Felsefi ve Dini Temelleri ve Özellikleri”, (Filosovsko-religiozniye osnovı i osobnosti musulmanskogo prava), *Abdullayev Elşan Elşad Oglı*

125. “Büyük Britanya'da İslam Hukukunun Uygulanması İle İlgili Sosyal ve Siyasi Tartışmalar”, (Obşestvenno-politiçesky diskus vokrug primeneniya musulmanskogo prava v Velikobritaniyi), *Thor Vadim*

126. “Çeçenlerin Hukuk Kültüründe İslam ve Gelenek Hukuku”,(Adatskoye i musulmanskoye pravo v pravovoy kulture çeçentsev),*Saydumov D. H.-Okkayeva Z. C.-M.*

127. “İslam Hukuku: Sosyal ve Hukuki Uygulamalar”,(Musulmanskoye pravo: Nekotoriye sotsialniye i pravovıye indikatori),*Çirkin Vinyamin Evgenyeviç*

128. “XIX-XX. Asırlar Rus İmparatorluğunda İslam Hukuku: Araştırmak mı, Uygulamak mı, Entegre Etmek mi?”,(Musulmanskoye pravo v Rossiskoy İmperiye na rubeje XIX-XX v. : İzüçeniye, primeneniye, iskoreneniye),*Usmanova Dilara Mirkasimovna*

129. “İslam ve İngiliz Hukukunda Mülkiyet İlişkilerinin Mukayesesi”,(Sootnoşeniye imuşestvennih otnoşeny v musulmanskoy i angliyskoy prave), *Ahmetova Albina Talgatovna*

130. “Klasik İslam Hukuku Doktrinde Yargı: Teori ve Pratik”,(Sudebnaya vlast v klassiçeskoj islamskoj pravovoj doktrine: Teoriye i praktika), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç*

131. “Ortaçağ İslam ve Anglo-Sakson Hukukunda Kıyas Metodu”, (Metod analogiyi v srednevekovom islamskom i anglosaksonskom prave), *Uçuyev Z. A.*

132. “İslam ve İngiliz Hukuki Kurumlarının Mukayesesi”,(Sootnoşeniye musulmanskogo i angliyskogo prava v defenetivnom izmereniyi), *Ahmetova Albina Talgatovna*

133. “İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Kur'an”,(Koran kak istoçnik musulmanskogo prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*

134. “İslam Hukukunda Suç Kavramı”, (Ponatiye prestupleniya v musulmanskom prave), *Kuraksin Evgeny Vladimiroviç*

135. “İslam ve Roma-Cermen Hukukunda Zarar Kavramı”, (Ponatiye vreda v islamskom i romano-germanskom prave), *Salahova M. G.*

136. “Erken Ortaçağ İslam Hukukunda Suç Kavramı”, (Ponatiya “Vina” i “Prestupleniya” v musulmanskom prave rannego srednevekovya), *Minniahmetov R. A.-Nuriyev A. D.*

137. “İslam Hukukunun Temel Kaynakları. İslam Ülkelerinin Hukuk Sistemine Batının, İslam Hukukunu da Roma-Cermen ve Anglo-Sakson Hukuk Ailesine Etkisi”, (Osnovniye istoçniki prava musulmanskoy pravovoy semyi. Vliyaniye vesternizatsiyi na pravoviye sistemı musulmanskih stran i islamizatsiya na strani Romano-germanskoy i Anglosaksonskoy pravovih semey), *Rasskazov Leonid Pavloviç*

138. “Ortaçağ'da Osmanlı İmparatorluğunun Ceza Mevzuatı. Şariat ve Modern Hukuk İlişkileri”, (Ugolovnoye zakonadatelstvo v srednevekovoy Osmanskoy imperiyi. Vzayimodeystviye şariata i svetskih normativnih aktov), *Petrovski A. V.*

139. “İslam Hukuk Tarihinde Mecelle”, (“Macalla”v istoriyi musulmanskogo prava), *Gaysina Liliya Tanzilevna-Nuriyev Ahat Damiroviç*

140. “İslam Hukuk Öğretisi: Hukuk ve Din İlişkisi”, (Doktrina musulmanskogo prava: Korrelatsiya pravovih i religioznih naçal), *Djalilov Emin İsrafil Oghl*

141. “İslam Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki musulmanskogo prava), *Fomin Oleg Yevgeniyevič*

142. “İslam Hukukunda İctihadın Yeri”, (Mesto içtihada v musulmanskom prave), *Rahmatullin Rafael Yusupoviç*

143. “İslam Hukukunda Birey İlkesi ve Kişisel Yükümlülükler”, (Konstitutsionnyy printsip edinstva prav i obazannostey liçnosti v musulmanskom prave), *Zubkova Vera Sergejevna*

144. “Dağıstan’da Miras ve Özel Mülkiyet Hukuku (Oluşum ve Gelişim Problemleri)”,(Musulmanskoye gosudarstvennoye pravo (imuşestvennoye i nasledstvennoye pravo) na terretoriyi Dagestana: Problemi stanovleniya i razvitiya), *Halifayeva A. K.*

145. “İslam Ceza Hukukunda Suçun Öznel Unsurları ve Problemleri”, (Problemi subyektivnih priznakov sostava prestupleniya po musulmanskomu ugolovnomu pravu), *Al-Bayti Muhtara Avad Abdulla*

146. “İslam Hukuk Sisteminin Özellikleri”, (Nekotoriye osobennosti musulmanskoy pravovoy sistemi), *Plahti Elena Vladimirovna*

147. “İslam Hukukunda Aile Değerleri”,(Semeyniye tsennosti po musulmanskomu pravu), *Gamadova Leyla Gaşimovna*

148. “İslam Hukukuna Göre İspat ve Özellikleri”,(Osobennosti dokazivaniya po musulmanskomu pravu), *Gusenova Patimat Arislanaliyevna*

149. “İslam Hukuku Kavramına Doktrinel Yaklaşım”, (Doktrinalniy podhod k opredeleniyu musulmanskogo prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*

150. “Başkurdistan Cumhuriyeti Zaki Validi Adlı Milli Kütüphanesinde İslam Hukuku İle İlgili El Yazmalar”, (Rukopisniye po musulmanskomu pravu v fönde natsionalnoy biblioteki respubliki Başkortostan im. Zaki Validi), *Salih Nadir Ramileviç*

151. “İslam Hukuk Kavramı ve Onun Bilimsel Hukuk Sistemdeki Yeri”,O ponatiyi islamskogo prava i ego meste v nauçno-pravovoy sfere), *Aliyev İlham Malik Oğlı*

152. “Modern ve Dini Vergilerle İlgili Tatar Yenilikçilerin (Ceditçiler) Görüşleri”,(Tatarskiye djadidı o sootnoşeniya religioznih i svetskih nalogov),*Zaripov İslam Zaripoviç*

153. “İslam Aile Hukukunda Mehir Uygulaması ve Mali İlişkiler”, (“Mahr” kak instrument regulirovaniya imuşestvennih otnoşeni v musulmanskome semeynom prave), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç-Gaysina Liliya Tanzilevna*
154. “Küreselleşen Şartlarda İslam Hukuku”, (İslamskoye pravo v usloviyah globalizatsiyi), *Dubovik O. L.-Reriht A. A.*
155. “İslam Hukukunda Hanefi Ekolü”, (Hanefitskaya şkola v İslamskom prave), *Minniahmetov R. A.*
156. “Şii İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Akıl”, (Akl kak istoçnik musulmanskogo prava şiiitskogo napravleniya), *Valiyev Gurban Zakir Oğlı-Nagih Sergey İvanoviç*
157. “X-XIII Asırlarda İdil Volga Bulgarlarının İslam Hukukuna Göre Ceza Uygulamaları”, (K voprosu ob ugolovnih nakazaniyah Voljskoy Bolgariyi po musulmanskomu prau (X- načalo XX vv)), *Muhamadeev Almaz Raisoviç*
158. “(Terbiyede Tedip (Zorlama) Uygulamasının Rus ve İslam Hukuklarında Mukayesesi ve Analizi)”, (Sravnitelno-pravovoy analiz prinuditelnih mer vospitatelnogo vozdeystviya v sisteme musulmanskogo i rossiskogo prava), *Savina Tatyana Aleksandrovna*
159. “Milletlerarası İslam Hukuku: Tanıma Sorunu”, (Musulmanskoye mejdunarodnoye pravo: Problema identifikatsiyi), *Nuriyev Damir Bulatoviç*
160. “Rus ve İslam Hukuk Sistemi: Hukuki İlişkileri”, (Pravovaya sistema v Rossiyi i musulmanskoye pravo: Aspektı sootnoşeniya), *Akimova Natalya Viktorovna*
161. “İslam Hukukunda Boşanma ve Boşanmanın Yolları”, (Rastorjeniyе braka v musulmanskome prave i ego vidı), *Sizov Yury İvanoviç-Kurbanova Zaynab Abdulmuslimovna*
162. “Kuzey Kafkasya'nın Rusya'ya Dâhil Olması Sorunu. Kuzey Kafkasya'da İslam Hukukunun Yürürlüğe Konması ve Bunun Özellikleri”, (K voprosu o vhojdeniyi

Severnogo Kavkaza v Rossiyu. Osobennosti zarojdeniya i funkcionirovaniya musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze), *Rasskazov Leonid Pavloviç*

163. “İslam Hukukunda İcma’nın Rolü”, (Rol konsensusa v musulmanskoy pravovoy semye), *Vinogradova Olga Pavlovna-Kargapolitseva Nadejda İgorevna*

164. “İslam’da Kadının Hukuki Durumu”, (Osobennosti pravovogo polojeniya jensini v İslame), *Amirov M. G.*

165. “İslam’da İnsan Hakları Kavramı ve Uluslararası Hukukunun Öne Çıkan Gelişmesi”, (İslamskaya kontsepsiya prav çeloveka i progressivnoye razvitiye mejdunarodnogo prava), *Goryan Ella Vladimirovna*

166. “Rusya Dışındaki Ülkelerde Din Özgürlüğü Açısından Miras Vasiyeti Sistemi”, (İnstitut uslovnogo zaveşaniya v zarubeşnih stranah v kontekste svobodi veroispovedaniya), *Muhametzaripov İlşat Amiroviç*

167. “İslam Hukukunun Kaynakları”, (K voprosu ob istoçnikah musulmanskogo prava), *Jarov Sergey Nikolayeviç-Kadiri Muhammad*

168. “Ortaçağ’da Geliştirilen İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Kur'an-ı Yorumlama Yöntem ve Teknikler”, (Formirovaniye osnovnih sposobov i pravil tolkovaniya Korana kak istoçnika musulmanskogoprava v period srednevekovya), *Nedilko Yuliya Viktorovna*

169. “XIX Asrın İkinci Yarısında Çeçenistan’da İslam Hukukunun Yürürlüğe Sokulması ve Özellikleri”, (Osobennosti retsepsiye musulmanskogo prava Çeçne (vtoraya polovina XIX veka), *Saydumov Djambulat Hamidoviç*

170. “İslam Ceza Hukukunda Suçsuzluk Karinesi”, (Prezumptsiya nevinnosti kak printsip musulmanskogo prava), *Şahbazov Ramiz Fizuliyeviç*

171. “Ebu Hanife’nin Öğretisinde “İrca” Konusu ve İslam Hukuk Sisteminde Algınış Sorunları”, (Uçeniye Abu-Hanifi ob irca i problema sistemnogo vospriyatiya printsipov musulmanskogo prava), *Bolgova Viktoriya Vladimirovna*

172. “İslam Ceza Hukukunda İçki İçme Suçu İspatı ve Cezaları”, (Upotrebleniye spirtnogo napitka v musulmanskom ugovnom prave: Dokazatelstvo vini i vidi nakazaniya), *Nuriyev Ahat Damiroviç*

173. “İslam Ceza Hukukunda Bir Suç Çeşidi Olarak Hırsızlık”, (Kraja kak vid prestupleniye v musulmanskom ugovnom prave), *Nuriyev Ahat Damiroviç*

174. “İslam Ceza Hukukunun Dini ve Felsefi Temelleri”, (Religiozno-filosovskiye osnovı musulmanskogo ugovnogo prava), *Petrovski Anton Vladimiroviç*

175. “İslam Ceza Hukukunda Suç Ortaklığı. Karşılaştırmalı Sorular”, (Souçastiye v musulmanskom ugovnomprave. Voprosı komparativizma), *Salimgareeva Albina Rifovna*

176. “Klasik İslam Hukukunda Zekât”, (Zekat v Klassičeskom Musulmanskom prave), *Nuriyev Bulat Damiroviç*

177. “Dağıstan’da İslam Hukuku Kurallarının Yerleşmesi”, (Utverjdeniye norm musulmanskogo prava v Dagestane), *Musayeva A. G.*

178. “Doğuda İslam Hukukunu Gelişmesine Dair Bazı Görüşler”, (Nekotoriye aspektı razviiya musulmanskogo prava v stranah arabskogo vostoka), *Magomedova Risalat Magdibegovna-Nurmagomedov İdris Gadjimusayeviç*

179. “İslam Hukukunda Önemli Normatif Belge Olarak Medine Vesikaları (622 h)”, (Medinskoye soglaşeniye (622 g) kak odin iz vajneyşih normativnih dokumentov islamskogo prava), *Galiullina Svetlana Dmitriyevna-Nuriyev Bulat Damiroviç*

180. “İslam Hukukunda Evlilik ve Aile”, (Brak i semya po musulmanskomu pravu), *Şefer Y. V.-Kolosok Svetlana Valeryevna*

181. “İslam Hukukunda Ceza”, (İnstitut nakazaniya po musulmanskomu pravu), *Radjabova Emiliya Şahabutinovna*

182. “İslam Ceza Hukukunda Suçun Tasnifi”, (Klassifikatsiya nakazaniy po musulmanskomu ugovnomu pravu), *Radjabova Emiliya Şahabutinovna*

183. “İslam Hukukunda Hayatın ve Sağlığın Korunması”,(Ohrana jizni i zdorovya v musulmanskome prave), *Hasanov Fidel Zagiroviç*

184. “İslam Ceza Hukukunda Cezadan Muaf Tutulan Durumlar”, (Osvoboždeniye ot nakazaniya v musulmanskome ugolovnom prave), Radjabova Emiliya Şahabutinovna

185. “İslam Hukuku ve Genel Hukukta Hukuk ve Ahlaki İlkelerinin Oranı”, (Sootnoşeniye norm morali i prava v musulmanskome prave i obşem prave), Ahmetova Albina Talgatovna

186. “Özel Mülkiyet Bağlamında İslam ve İngiliz Hukukunun Birleştiği ve Ayırıldığı Noktalar”, (Otliçiya i shodstva prava sobstvennosti v angliskome i musulmanskome prave), *Ahmetova Albina Talgatovna*

187. “İslam ve Genel Hukukta Dinin ve Hukuk Normlarının Oranı”, (Sootnoşeniye norm religiyi i prava v musulmanskome prave i obşem prave), *Ahmetova Albina Talgatovna*

188. “İslam Hukukunda Dini Birlik Kavramı”, (Religiozniye skrepi musulmanskogo prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*

189. “Mukayeseli Hukuk Başlığı Altında Genel Hukuk ve İslam Hukukunda Adalet Kavramı”, (Spravedlivost v musulmanskome prave i obşem prave v kontekste sravnitel'nogo pravovedeniya), *Ahmetova Albina Talgatovna*

190. “İslam ve Geleneksel Hukukunun Gelişim Performansına Bakış”, (Kontseptualniye aspektı effektivnosti musulmanskogo i obşego prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*

191. “İslam Ceza Hukukunun Kaynağı Olarak Kıyas”, (Kıyyas kak istoçnik musulmanskogo ugolovnogo prava), *Manna Ammar Abdul Karim*

192. “VII-XIII Asırlarda Arap Hilafetinde İslam Hukuku”, (Musulmanskoye pravo v arabskome halifate VII-XIII veka), *Bobraşova A. A.*

193. “Modern Dünyada İslam Hukuku: Doktrin ve Pratik”, (Musulmanskoye pravo v sovremennom mire: Doktrina i praktika), *Zubets O. R.*
194. “İslam Hukuku ve Fikri Mülkiyet: Modern İslam Hukukçuların Görüşleri”, (Musulmanskoe (İslamskoye) pravo i intellektualnaya sobstvennost: Vzgladı sovremennih musulmanskih pravovedov), *Yuşmanov P. N.*
195. “İslam Hukuku ve Aile Hayatı”, (Musulmanskoye pravo i semeynaya jizn), *Simonova M. A.*
196. “İran Ceza Hukukundaki Klasik İslam Hukuku Cezalar”, (“Klassičeskiye” nakazaniya v musulmanskoye ugolovnom prave İrana), *Radjabova Emiliya Şahabutinovna*
197. “İslam Hukukunda Mülkiyet İlişkilerinin Hukuki Çözümü”, (Pravovoye regulirovaniye imuşestvennih otnoşeny v musulmanskoye prave), *Makaziyeva Zara Dautovna*
198. “İslam Ceza Hukukunda Bazı Ta'zir Cezaların Tasnifi ve Özellikleri”, (Ob osobennostah kvalifikatsiyi nekotorih prestupleni kategoriyi tazir v musulmanskoye ugolovnom prave), *Manna Ammar Abdul Karim*
199. “İslam Ceza Hukukunda Kısas ve Diyet”, (Prestupleniya kategoriyi “Kısas” i “Diya” v musulmanskoye ugolovnom prave), *Govenko Sergey Aleksandroviç-Kononkova İna Vasilyevna*
200. “XVI Asır Genel Hukuk Bağlamında İslam Hukuku ve Aragon Krallığı Hukukunun Etkileşimi”, (Obiçnoye pravo v kontekste vzayimodeystviya korolevskogo i musulmanskogo prava v Aragonskoye korone XIV v), *Varyaş İrina İgorevna*
201. “Günümüz Rusya’da İslam ve Avrupa Hukuk Kültürleri İlişkilerinin Problemleri”, (Problemy sootnoşeniya evropeyskoy i islamskoy pravovih kultur v sovremennoy Rossiyi), *Akimova Natalya Viktorovna*

202. “Avrupa’da Ve Amerika’da Şariat ve Modern Mevzuatta Dinin Kurallarının Varlığı Problemleri”, (Şariat ve Evrope i Severnoy Amerike: Problema suşestvovaniya religioznh norm v svetskom zakonodatelstve), *Muhametzaripov İlşat Amiroviç*

203. “İdil Volga Bulgarları’nda Moğollar Öncesi Hukuk. Süreklilik ve Değişkenlik Sorusu”, (Pravo Voljskoy Bolgariyi domongolskogo perioda. Voprosı preemstvennosti i retsepsiyi), *Muhamadeev A.*

204. “İslam Ceza Hukukunda Ev Soyma Suçu ve Sorumluluğu”,(Ugolovnaya otvetstvennost za razboy v islamskom ugolovnom prave),*Manna Ammar Abdul Karim-Bukalerova Lüdmila Aleksandrovna*

205. “İslam Ceza Hukukunda Cezalandırma İlkeleri”, (K voprosu o printsipah nakazaniya v musulmanskom ugolovnom prave), *Radjabova E. Ş.*

206. “İslam Hukukunun Temel Okulları ve Kaynakları”,(İstoçniki i osnovniye institutı ugolovnogu prava), *Kilmetova Renata Rafikovna-Tagayev Marat Eddisonoviç*

207. “İslam Hukukunun Özellikleri”, (Osobennosti musulmanskogo prava), *Rahmatullin Rafael Yusupoviç*

208. “İslam Hukukunu Anlama Problemleri”, (Problemi v ponimaniyi musulmanskogo prava),*Tavsultanov Suhrab Alhazuroviç*

209. “Terör İdeolojisinin İslam Hukuk Düşüncesine Yıkıcı Etkisi”, (Destruktivnoye vliyaniye ideologiyi terrora na pravovuyu semyu musulmanskogo prava), *Djanazyan Vaginak Graçikoviç*

210. “İslam Ülkelerinin Anayasasının Modernleşmesinde Hukuki Yorumlamanın Pratik Manası”, (Praktičeskoye znaçeniye tolkovaniya prava v modernizatsiyi zakonodatelstva musulmanskih gosudarstv), *Nedilko Yuliya Viktorovna*

211. “İslam Hukukunun Oluşması: Ortaçağ Uzmanın Düşüncesi”,(Stanovleniye musulmanskogo prava: Razmişleniye mediyevista),*Varyaş İrina İgorevna*

212. “İslam Ceza Hukukunda Had Cezaları”, (Prestupleniya kategoriye “Hudud” (Hadd) v musulmanskoy ugolovnoy prave), *Kononkova Nina Vasilyevna-Govenko Sergey Aleksandroviç*

213. “Doğu Ülkelerinin Hukuk Sistemlerinde İslam Ceza Hukukunun Temelleri ve Özellikleri”, (Osobennosti formirovaniya musulmanskoy ugolovnoy prave v protsesse stanovleniya pravovih sistem stran vostoka), *Manna Ammar Abdul Karim*

214. “İslam ve Geleneksel Hukuka Aksiyolojik Bakış”, (Aksiologicheskiye aspekti musulmanskoy i obşego prave), *Ahmetova Albina Talgatovna*

215. “İslam Ceza Hukukunun Kaynağı Olarak Kur’an”, (Koran kak istoçnik musulmanskoy ugolovnoy prave), *Manna Ammar Abdul Karim*

216. “İslam Hukuku Oluşmasında Tarihsel Değerler”, (O nekotori istoricheski aspektah stanovleniya islamskoy ugolovnoy prave), *Şahbazov Ramiz Fizuliyeviç*

217. “İslam Ceza Hukukunun Kaynakları Arasında Öğretinin Yeri ve Etkisi”, (Nekotoriye aspekti stanovleniya doktrin sredi istoçnikov musulmanskoy prave), *Manna Ammar Abdul Karim*

218. “XIV Asırda Aragon Krallığında İslam Hukuku ve Kraliyet Hukuku Arasındaki İlişkiler”, (Vzaymodeistviye musulmanskoy i korolevskoy prave v pravovom prostranstve Aragonskoy korony XIV v), *Varyaş İrina İgorevna*

219. “İslam Hukukunda Kişinin Hayatına ve Sağlığına Karşı İşlenmiş Suçlar”, (Prestupleniya protiv jizni i zdorovya liçnosti v musulmanskoy ugolovnoy prave), *Manna Ammar Abdul Karim*

III. SEMPOZYUMLAR

1. “İslam Hukukunun Kurumları ve Çeşitleri”, (Uçrejdeniya i vidy institutov ugolovnoy prave), *Tsmay Vasiliy Vasilyeviç*

2. “İslam Hukukunun Gelişiminde Modern Problemler”, (Sovremenniy problem razvitiya musulmanskoy prave), *İvanova M. N.*

3. “İslam Ceza Hukukunun Kaynakları”, (İstočniki musulmanskogo ugolovnogogo prava), *Manna Ammar Abdul Karim*
4. “İslam Hukukunun Gelişmesi: Modern Eğilimler”, (Razvitiye musulmanskogo prava: Sovremenniy tendentsiyi), *Mozgovaya L. V.*
5. “İslam Hukukunda Milli Hukuk Sisteminin Oluşmasında Din Faktörünü Etkisi”, (Vliyaniye religioznogo faktora na stanovleniye natsionalnih pravovoh sistem v musulmanskoy sisteme prava), *Meşeryakova O. M.*
6. “Rus ve İslam Hukukuna Çocuk Edinme”, (Usinovleniye (sravnitelny analiz rossiskogo i musulmanskogo prava), *Gitinova M. M.*
7. “Kuzey Kafkasya’da İslam Hukukunun Etkisi”, (Osobnosti deystviya musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze), *Rasskazov L. P.*
8. “İslam Hukukunun Kuzey Kafkasya’da Milletlerin Adalet Duygusuna Etkisi”, (Vliyaniye musulmanskogo prava na pravosoznaniya narodov Severnogo Kavkaza), *Dadaşev A. A.*
9. “Ortaçağ’da İslam Hukuku Kaynaklarından Olarak Kur’an’ın Gramer Açısından Yorumlanması”, (Grammatičeskoye tolkovaniye Korana kak istočnika musulmanskogo prava v period srednevekovya), *Nedilko Y. V.*
10. “Hanefi Mezhebinin Kurucusu Olarak Ebu Hanifenin Hayatı”, (Jiznenny put Abu Hanifi, osnovatela pravovoy şkolı – Hanefitskogo mazhaba), *Nadejdin A. V.*
11. “İslam Hukuku Kavramına Doktrinel Bir Yaklaşım”, (Doktrinalny podhod k opredeleniyu musulmanskogo prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*
12. “Rus ve İslam Hukuku: Dinlerarası Fikir Birliği”, (Rossiskoye i Musulmanskoye pravo: Mejkonfessionalny konsensus), *Djalilov Emin İsrafil Oğlu*
13. “İslam Ceza Hukukunda Arabuluculukla İlgili Bazı Sorular”, (Nekotoriye voprosı mediatsiyi v musulmanskom prave), *Romazanov A. A.*

14. “İslam Hukukunda Temel İnsan Hakları”, (Osnovniye sotsialniye prava çeloveka v musulmanskome prave), *Yuşmanov P. N.*
15. “İslam Hukukunda Kadın Hakları”, (Prava jenşin v musulmanskome prave), *Şaova D. Z. , Dzıbova S. G.*
16. “İslam Hukukunda Kişilerin Hukuki Statüsü”, (“Pravo liçnogo statusa” v musulmanskome prave), *Sattorov Şahboz-Nosirov Mehrob*
17. “İslam Ceza Hukukunda Akıl Noksanlığı”, (Nevmenaymost v musulmanskome ugolovnom prave), *Bersey D. D.*
18. “İslam ve Geleneksel Hukukun Anayasaya Etkisi”, (Vozdeystviye obiçnogo i musulmanskogo prava na zakonodatelstvo), *Gakayev İ. A.*
19. “Emevi Halifeliği Döneminde İslam Hukukun Oluşması”, (Formirovaniye musulmanskogo prava v Omejadski period arabskogo halifata), *Dzeydov Salman*
20. “İslam Hukuku: Hukuk Tarihi ve Teori Sorular”, (Musulmanskoye pravo: Voprosı teoriyi i istoriyi prava), *Hakimzyanova L.-Rahmatullin R. S.*
21. “İslam Hukukunda Cinsiyet”, (Genderniye aspektı v musulmanskome prave), *Sorokina G. S.*
22. “XIX Ve XX Asrın Başlarında Volga Bölgesinde, Rus Hukuku ve Şariat. Hukuk Kültürünün Özellikleri”, (Rossiski zakon i şariat v Povojjye XIX- načala XX vv: Osobnosti pravovoy kulturi), *Muhametzaripov İ. A.*
23. “İslam’ın Hukuk Anlayışı Sorunu”, (K voprosu ponimaniya musulmanskogo prava), *Çekuşkin Aleksandr Nikolayeviç-Kiçutkina Ekaterina Vitalyevna*
24. “İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Sünnet”, (Sunna kak istoçnik musulmanskogo prava), *Abubakirova A. R.*

EK 2- KONULARINA GÖRE ÇALIŞMALAR LİSTESİ

I. TEZLER

A. İSLAM HUKUK TARİHİ

1. İslam Hukukunun Doğuşu, Tarihsel Gelişimi ve Hukuki Yapısı, (Genezis musulmanskogo prava: İstoriko pravovoy aspekt), *Tayilov Rabadan Zekeriyayeviç*

2. İslam Hukukunun Doğası, (Priroda musulmanskogo prava), *Gilazutdinova Roza Husayinovna*

3. XV Asrın Sonlarında ve XVII. Asrın Başlarında Osmanlı İmparatorluğunda Uygulanan İslam Aile Hukukunun Kaynağı Olarak Fetvalar, (Fetvı kak istoçnik musulmanskogo semeynogo prava v Osmanskoy imperiyi v kontse XV – naçale XVII vv), *Ulanova Darya Vladimirovna*

4. XVII. Asrın Sonlarında ve XX. Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda Müslüman Toplumunun Şariat Uygulamalarının Özellikleri, (Osobennosti funktsionirovaniya norm şariata v musulmanskome soobşestve Rossii v kontse XVIII- naçale XX vv), *Muhametzaripov İlşat Amiroviç*

B. SİGORTA

1. İslam Hukunda Sigorta (Teori ve Pratik), (Strahovaniye v musulmanskome prave: Teoriya i praktika), *Bekkin Renat İrikoviç*

C. MUKAYESELİ HUKUK

1. İslamın Uluslararası Hukuk Anlayışı, (İslamskaya kontsepsiya mejdunarodnogo prava), *Osama Kamel Muhammed İbrahim Jadalla*

2. Uluslararası Çevre Hukuku Bakımından İslam Çevre Hukuku Kuramı, (İslamskaya kontsepsiya mejdunarodnogo ekologiçeskogo prava), *Şevki Abdulgani Ahmed Numan*

3. Evrensel Hukukta ve İslam Hukukunda İnsan Hakları, (Universalizm i islamskaya kontsepsiya prav i svobod çeloveka), *Al-Ali Nasr Abdel Rahim*

4. Batı Avrupa, Arap ve İslam Hukuk Kültürü ve Düşüncesinin Genel ve Özel Yapısı, (Obşeye i osobennoye v zapadnoevropeiskoi i musulmanskoï pravovoi kültüre), *Sigalov Mihayil Konstantinoviç*

5. “İslam Hukuk Doktrinde Eşitlik ve Eşitsizlik Problemi, (Problema ravenstva i neravenstva v musulmanskoï pravovoi doktrine), *Hapçayev Sultan Talasoviç*

6. VII-XIII Asırlarda Yahudi Hukuk Sisteminin Özellikleri: İslam Hukuku ile Mukayesesi”, (Osobennosti yevreyskoï pravovoy sistemi: Sravneniye evreyskogo i musulmanskogo prava (VII-XIII vv)), *Primakov Denis Yakovleviç*

D. CEZA HUKUKU

1. İslam Ceza Hukukunda Özel Mülkiyete Karşı İşlenen Suçlardan Sorumluluk, (Otvetstvennost za posyagatelstvo na sobstvennost po musulmanskomu ugolovnomu pravu), *Elayan Gasan Fadel*

2. İslam Ceza Hukukunun Temel Okulları, (Osnovniye instituti musulmanskogo ugolovnogu prava), *Artemov Vladislav Yüryeviç*

3. İslam Ceza Hukukuna Göre Ceza Sistemi, (Sistema nakazani po musulmanskomu nakazaniyu), *Halil Hikmat Huseyin*

4. İslam Ceza Hukukuna Göre Cezalar: Kavramlar, Amaçlar ve Çeşitleri, (Nakazaniya po musulmanskomu ugolovnomu pravu: Ponatiya, tseli, vidı), *Maharamov Yahya Alyanoviç*

5. Modern Devlette İslam Ceza Hukuku, (Musulmanskoye ugolovnoye pravo v usloviyah sovremennogo svetskogo gosudarstva), *Tlenşeva Renata Muaedovna*

6. İslam Hukukunda Suç ve Ceza, (İnstitut prestupleniya i nakazaniya v musulmanskom prave), *Kangezov Marat Ruslanoviç*

7. İran Ceza Hukuku Temel Okullarının Oluşması ve Gelişim Süreci, (Ugolovnoye pravo respubliki İran: Stanovleniye, osnovniye institutı, i tendentsiyi razvitiya), *Akilov Firdaus İlhomoviç*

8. Kur'an ve Hadislerde Ceza Hukuku Normları ve Ceza Hukuku Ekollerine Göre Tasnifi, (Ugolovno-pravoviye normı Korana i Hadisa i ih klassifikatsiya po institutam ugolovnego prava), *Nazarov Avaz Kuvvatoviç*

E. DEVLETHUKUKU

1. İslam Hukukunda İktidarın Doğası, (Musulmanskoye pravo o prirode vlasti), *Koşeva Svetlana Vladimirovna*

2. İslam'ın Sosyal Oluşma Sürecinde Rus ve İslam Hukuku Bakımından İktidar ve Siyaset Çatışması, (Gosudarstvenno-politiçeskiye konfliktı institutov rossiskogo i musulmanskogo prava v protsessah realizatsiyi sotsialnoi doktrinı İslama), *Petrov Eduard Aleksandroviç*

3. XIX-XX. Yüzyıllarda Rusya Hukuk Sisteminde Kuzey Kafkasya Milletlerinin Adetleri ve İslami Hükümler, (Adatskoye i musulmanskoye pravo narodov Severnogo Kavkaza v rossiskih pravovih sistemah: XIX-XX vv), *Misrokov Zamir Hasanoviç*

4. Abdullah Ahmed An-Na'ima Göre Siyasal Bir Yapı Olarak "İslam Devleti", Politiceskaya kontsepsiya "İslamskogo gosudarstva" Abdullahi Ahmeda An-Naima, *Orucev Rustam Eldaroviç*

F. HUKUK SOSYOLOJİSİ

1. XX. Asır Sonu XXI. Asrın Başları İtibariyle Çeçenistan'ın Toplumsal-Siyasal Yaşamında İslam Hukukunun Sosyal-Etik Rolü, (Sotsialno-eticeskaya rol musulmanskogo prava (fikh) v obşestvenno-politiçeskoy jisni Çeçni (konets XX-naçalo XXI vv)), *Odayev Hamzat Magomedoviç*.

2. XVIII Asrın Sonları XX Asrın Başlarında Volga Müslüman Milletlerinin Kültürüne ve Günlük Hayatına Sünnetin Etkisi, Vliyaniye sunni na kulturu i bit musulmanskih narodov povoljya (konets XVIII-naçalo XX vv), *Sadriyev Ruslan Farizoviç*

3. Kuzey Kafkasya Milletlerinin Kültüründe Örf ve İslam Hukukunun Sosyo-kültürel Analizi, (Sotsiokulturny analiz adata i m usulmanskogo prava v kulture narodov Severnogo Kavkaza), *Mamijeva Zuhra Hadjimuratovna*

G. BORÇLAR HUKUKU

1. İslam Ülkelerinde Uygulanan Borçlar Hukukunun Özellikleri, (Osobennosti obyazatelnoyu prava musulmanskih gosudarstv), *Abdulayeva Kira Kerimovna*

H. İNSAN HAKLARI

1. İslam Hukukunda Kişinin Kimlik Statüsü, (Status liçnosti po musulmanskomu pravu), *Ali Aref Aliyan*

2. İslam ve Uluslararası Hukukta İnsan Hakları, (Prava çeloveka v islamskom mejdunarodnom prave), *Magomedov Albert Magomedaliyeviç*

İ. HUKUK FELSEFESİ

1. Kuzey Kafkasya'da Modern ve İslam Hukuku İlişkileri. Dini ve Felsefi Analiz, (Sootnoşeniye svetskogo i musulmanskiego prava na Severnom Kavkaze: Filosovsko-religiovedçeski analiz), *Denilhanov Magomed-Emi Havajoviç*

II. MAKALELER

A. AİLE HUKUKU

1. “İslam Aile Hukukunun Özellikleri”, (Osobennosti musulmanskiego semeynogo prava), *Magomedov İ. A.*

2. “İslam Hukukunda Evlenme ve Boşanma”, (Brak i razvod po musulmanskomu pravu), *Toriya J. N.*

3. “XVIII Asrın Sonlarında ve XX Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda İslam Aile Hukuku Uygulanması”, (Primeneniye norm musulmanskiego semeynogo prava v Rossiskoy imperiyi v kontse XVIII- načale XX v), *Muhametzaripov İlşat Amiroviç*

4. “XVI Asırda Osmanlı İmparatorluğu Aile Hukuku İle İlgili Kaynak Olarak Ebu Suud Efendi’nin Fetvaları”, Fetvı Abu Suuda Efendi kak istoşnik po istoriyi semeyngo prava v Osmanskoy imperiyi XVI v), *Kalmanoviç Darya Vladimirovna*
5. “İslam Hukukunda Aile Değerleri”, (Semeynıye tsennosti po musulmanskomu pravu), *Gamadova Leyla Gaşimovna*
6. “İslam Aile Hukukunda Mehir Uygulaması ve Mali İlişkiler”, (“Mahr” kak instrument regulirovaniya imuşestvennih otnoşeni v musulmanskom semeynom prave), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç- Gaysina Liliya Tanzilevna*
7. “İslam Hukukunda Boşanma ve Boşanmanın Yolları”, (Rastorjenıye braka v musulmanskom prave i ego vıdı) Sizov Yury İvanoviç, *Kurbanova Zaynab Abdulmuslimovna*
8. “İslam Hukuku ve Aile Hayatı”, (Musulmanskoye pravo i semeynaya jizn) *Simonova M. A.*
9. “İslam Hukukunda Evlilik ve Aile”, (Brak i semya po musulmanskomu pravu), *Şefer Y. V-Kolosok Svetlena Valeryevna*

B. MİRAS HUKUKU

1. “Mirza Kazem Bek’e Göre Miras İlişkileri”, (Mirza Kazem-Bek o nasledsvennih otnoşeniyah v musulmanskom prave), *Aybatov Magomednabi Magomedmirzoyeviç*
2. “İslam Hukukunda Miras”, (Nasledovaniye v musulmanskom prave), *Naumenko Olga Valeryevna*
3. “XXIII Asrın Sonu ve XX Asrın Başlarında Rus İmparatorluğunda İslam Miras Hukuku Uygulamaları”, (Primeneniye norm musulmanskogo nasledstvennogo prava v Rossiskoy imperiyi v kontse XVIII i načala XX veka), *Muhametzaripov İlşat Amiroviç*
4. “Dağıstan’da Miras ve Özel Mülkiyet Hukuku (Oluşum ve Gelişim Problemleri)”, (Musulmanskoye gosudarstvennoye pravo (imuşestvennoye i nasledstvennoye pravo) na terretoriyi Dagestana: Problemi stanovleniya i razvitiya), *Halifayeva A. K.*

C. MUKAYESELİ HUKUKU

1. “İslam ve Rus Hukukunda **Eşitlik ve Adalet** İlkelerinin Mukayese Analizi”, (Sravnitelny analiz ishodnih polojeni ravenstva i spravedlivosti v rossiskom i musulmanskom zakonadatelstve), *Mihaleva M. A.*
2. “Modern, İslam, Yahudi ve Hindu Hukukunda **Aile ve Evlilik**”, (Semeyno- braçniye otnoşeniya v sovremennom musulmanskom, İudeyskom i İnduistskom prave), *Volodina N. V-Vavilçenkova C. E.*
3. “Rus ve İslam Hukukunda **Avukatlığın** Temel Ahlaki İlkesi Olarak Dürüstlük”, (Çestnost i dobrosovestnost kak osnovopolagayuşıye pritsıpy advokatskoi etiki v rossiskom i musulmanskom prave), *Malkina Oksana Anatolyevna*
4. “Rus ve İslam Hukukunda **Evlilik**”, (İnstitut braka v rossiskom i musulmanskom prave), *Komarov D. Y.*
5. “İslam ve İngiliz Hukukunda **Mülkiyet** İlişkilerinin Mukayesesi”, (Sootnoşeniye imuşestvennih otnoşeny v musulmanskom i angliskom prave), *Ahmetova Albina Talgatovna*
6. “Rus ve İslam Hukukunda **Evlilik Birliğini Sonlandırma** Sisteminin Mukayesesi ve Analizi”, (Sravnitelny analiz instituta rastorjeniya braka v rossiskom i musulmanskom zakonadatelstve), *Eritsyana İnga Nelsikovna-Şornikov Dmitri Vladimiroviç*
7. “İslam ve İngiliz Hukuki **Kurumlarının** Mukayesesi”, (Sootnoşeniye musulmanskogo i angliskogo prava v defenetivnom izmereniyi), *Ahmetova Albina Talgatovna*
8. “**Terbiyede Tedip (Zorlama)** Uygulamasının Rus ve İslam Hukuklarında Mukayesesi ve Analizi, (Sravnitelno-pravovoy analiz prinuditelnih mer vospitatelnogo vozdeystviya v sisteme musulmanskogo i rossiskogo prava), *Savina Tatyana Aleksandrovna*

9. “Özel Mülkiyet Bağlamında İslam ve İngiliz Hukukunun Birleştiği ve Ayrıştığı Noktalar”, (Otlıçiya i shodstva prava sobstvennosti v angliskom i musulmanskom prave), *Ahmetova Albina Talgatovna*
10. “İslam ve Genel Hukukta **Dinin ve Hukuk Normlarının Oranı**”, (Sootnoşeniye norm religiyi i prava v musulmanskom prave i obşem prave), *Ahmetova Albina Talgatovna*
11. “Mukayeseli Hukuk, Genel Hukuk ve İslam Hukukunda **Adalet Kavramı**”, (Spravedlivost v musulmanskom prave i obşem prave v kontekste sravnitel'nogo pravovedeniya), *Ahmetova Albina Talgatovna*
12. “İslam ve Geleneksel Hukukun **Gelişim Performansına Bakış**”, (Kontseptualniye aspekti effektivnosti musulmanskogo i obşego prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*
13. “İslam ve Roma-Cermen Hukukunda **Zarar Kavramı**”, (Ponatiye vreda v islamskom i romano-germanskom prave), *Salahova M. G.*

D. DEVLET HUKUKU

1. “Afganistanın Genel Hukukunun Kaynak Sistemi İçinde İslam Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki musulmanskogo prava v obşey sisteme istoçnikov prava Afganistana), *Vitaşov D. S.*
2. “İslam Ülkelerinin Hukuk Sisteminde İslam Hukuku. Öğretiden Anayasaya”, (İslamskoye pravo v pravovih sistemah musulmanskih stran: ot doktrinı k zakonodatelstvu), *Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç*
3. “Bangladeş’de İslam Hukukundan Hukuk Devleti Kavramına”, (Bangladeş: Ot musulmanskogo prava k kontsepsiyi pravovogo gosudarstva), *Minakov P. A.- Safronov K. Y.*
4. “Maliyenin Hukuki Çözüm Bağlamında Şeriatla Olan İlişkisi ve Dünya Maliye Sisteminde Rolü”, (Nekotoriye aspektı pravovogo regulirovaniya finansovih otnoşeni normami şariata i ih rol v mirovoy finansovoy sisteme), *Gazizova Ramila Galimovna*

5. “İslam Devletinde Kadınların Durumu ile İlgili Problemler”, (K probleme pravovogo polojeniya jenşını musulmanskoy gosudarstve), *İskandarova Albina Radikovna*
6. “Kuzey Kafkasyada Rus Hukuk Kanunları, İslam Hukuku ve Yerel Hukukun Etkileşim Mekanizması”, (Mehanizm vzayimodeystviya Rossiskogo zakonodatelstva, musulmanskogo i obyçnogo prava na Severnom Kavkaze), *Satuşiyeva Lübov Habasovna*
7. “İslam Ülkelerinin Hukuk Sistemlerinde İslam Hukuku: Mevcut Durumu ve Gelişme Perspektifi”, (Musulmanskoye pravo v pravovih sistemah islamskih gosudarstv: Tendensiyi, sovremennoye sostoyaniye i pespektivi razvitiya), *Kolesnikov Pavel Mihayloviç*
8. “İslam Hukukunun ve Devletin Gelişme Perspektifinin Modern Problemleri”, (Sovremennyye problemy i perspektivi razvitiya musulmanskogo prava i gosudarstva), *Starostina S. A.*
9. “Büyük Britanya’da İslam Hukuku Uygulanması İle İlgili Sosyal ve Siyasi Tartışmalar”, (Obşestvenno-politiçesky diskus vokrug primeneniya musulmanskogo prava v Velikobritaniyi), *Thor Vadim*
10. “Günümüz Rusya’da İslam ve Avrupa Hukuk Kültürleri İlişkilerinin Problemleri”, (Problemy sootnoşeniya evropeyskoy i islamskoy pravovih kultur v sovremennoy Rossii), *Akimova Natalya Viktorovna*
11. “Avrupa’da ve Amerika’da Şeriat ve Modern Mevzuatta Dinin Kurallarının Varlığı Problemleri”, (Şariat ve Evrope i Severnoy Amerike: Problema suşestvovaniya religioznih norm v svetskom zakonodatelstve), *Muhametzaripov İlşat Amiroviç*

E. CEZA HUKUKU

1. “Ortaçağ Anlayışında İslam Ceza Hukuku”, (Musulmanskoye ugolovnoye pravo - Perejitok srednevekoya), *Artemov Vladislav Yuryeviç*

2. “İslam Hukuku ve Cezai Adalet”, (Musulmanskoye pravo i ugovolnaya yustitsiya), *Fedorov Aleksandr Vaçeslavoviç-Geldibayev Movlad Hasiyeviç*
3. “İslam Ceza Hukukuna Göre Suç Kavramı ve Tasnifi”, (Ponatiya prestupleniya i klassifikatsiya ugovolno-nakazuyemih deyani po musulmanskomu ugovolnomu pravu), *Manna Ammar Abdul Karim*
4. “İslam Ceza Hukukunun Oluşumu ve Tarihi Gelişimi”, (Musulmanskoye ugovolnoye pravo: voznikoveniye i istoričeskoye razvitiye), *Esakov G. A. ,*
5. “Rus Toplumunun Mevcut Gelişme Sürecinde Ceza Hukuku ve Şariat”, (Ugovolnoye pravo i religiya (Şariat) na sovremennom etape razvitiya Rossiskogo obşestva), *Degterev A. A.*
6. “İslam Ceza Hukukunun Kaynakları”, (İstočniki ugovolnogo musulmanskogo prava), *Esakov G. A.*
7. “İslam Hukuku Sisteminde Genel Teori Açısından Ceza Hukukunda Adli Koruma”, (Obşeteoričeskiye aspekti ugovolno-pravovoy ohrani pravosudiya v sisteme norm musulmanskogo prava), *Semkina O. İ.*
8. “İslam Ceza Hukukunda Cezaların Tasnifi”, (Klassifikatsiya nakazani po musulmanskomu ugovolnomu pravu), *Maharamov Y. A.*
9. “İslam Ceza Hukuku: Teorik Temeller ve Mevcut uygulama”, (Musulmanskoye ugovolnoye pravo: teoritičeskiye osnovı i sovremennaya praktika), *Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç,*
10. “İslam Ceza Hukukunda Suç ve Ceza”, (Prestupleniye i nakazaniye v doktrine musulmanskogo ugovolnogo prava), *Kibalnik Aleksey*
11. “İslam Hukukunda Ceza Gerektiren Suçun Özelliği ve Sonuçları”, (Obşaya karakteristika ugovolno nakazuyemogo deyaniya i ego posledstvi po musulmanskomu ugovolnomu pravu), *Maharamov Y. A.*

12. “İslam Hukukunda Kısas”, (Prestupleniye kategoriye kisas soglasno musulmanskomu ugovnomu pravu), *Artemov Vladislav Yuryeviç*
13. “İslam Ceza Hukukunda Sorumluluk ve Ceza: Teorik Yön”, (Otvetstvennost i nakazaniye v musulmanskom ugovnom prave: Teoritiçeskiye aspektı), *Popova İrina Alekseevna*
14. “İslam Hukukunda Suçlar ve Öngörülen Cezaların Tasnifi”, (Klassifikatsiya nakazani, predusmotrennih musulmanskim pravom za soverşeniye prestupleni), *Ahkubekova Jannat Dargayevna*
15. “İslam Hukukunda “Ceza” İlkesi”, (Kontsepsiya nakazaniya v musulmanskoy sisteme prava), Markov Vladimir Petroviç, *Gorojanin Aleksandr Vladimiroviç*
16. “İslam Ceza Hukukunda Suçun Temel Sübjektif Unsuru”, (Osnovniye problemi subyektivnoy storoni sostava prestupleniya po musulmanskomu ugovnomu pravu), *Al- Bayti Muhtara Avad Abdulla*
17. “İslam Ceza Hukukunun Genel Özellikleri”, (Obşaya harakteristika istoçnikov musulmanskogo ugovnogo prava), *Manna Ammar Abdul Karim*
18. “İslam Ceza Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki musulmanskogo ugovnogo prava), Manna Ammar Abdul Karim, *Bukalerova Lüdmila Aleksandrovna*
19. “İslam Ceza Hukukunda Mürtedin Durumu”, (Otvetstvennost za verootstupniçestvo po musulmanskomu ugovnomu pravu), *Manna Ammar Karimoviç*
20. “Rus ve İslam Ceza Hukuklarında Kişilerin Hukuki Hakları”, (Osobennosti pravosubyektivnosti liçnosti v Musulmanskom i Rossiskom ugovnom prave), *Malkina Oksana Anatolyevna*
21. “İslam Ceza Hukukunda Suçun Şekli ve Çeşitleri”, (K voprosu o vidah i formah vini v musulmanskom ugovnom prave), *Al-Bayti M. A. A.*

22. “Çin ve İslam Ülkelerinin Mevzuatlarında Cezalandırma Engeli İlkesi ve Özellikleri”, (Merı ugolovno-pravovogo haraktera v zakonodatelstve Kitaya i musulmanskih gosudarstv), *Kalinina Tatyana Mihaylovna*
23. “İslam Hukukunda Suç Kavramı”, (Ponatiye prestupleniya v musulmanskom prave), *Kuraksin Evgeny Vladimiroviç*
24. “Erken Ortaçağ İslam Hukukunda Suç Kavramı”, (Ponatiya “Vina” i “Prestupleniya” v musulmanskom prave rannego srednevekovya), *Minniahmetov R. A.-Nuriyev A. D*
25. “Ortaçağ’da Osmanlı İmparatorluğunun Ceza Mevzuatı. Şeriat ve Modern Hukuk İlişkileri”, (Ugolovnoye zakonadatelstvo v srednevekovoy Osmanskoy imperiyi. Vzayimodeystviye şariata i svetskih normativnih aktov), *Petrovski A. V.*
26. “İslam Ceza Hukukunda Suçun Öznel Unsurları ve Problemleri”, (Problemi subyektivnih priznakov sostava prestupleniya po musulmanskomu ugolovnomu pravu), *Al-Bayti Muhtara Avad Abdulla*
27. “X-XIII Asırlarda İdil Volga Bulgarlarının İslam Hukukuna Göre Ceza Uygulamaları”, (K voprosu ob ugolovnih nakazaniyah Voljskoy Bolgariyi po musulmanskomu pravu (X- načalo XX vv)), *Muhamadeev Almaz Raisoviç*
28. “İslam Ceza Hukukunda Suçsuzluk Karinesi”, (Prezumptsiya nevinnosti kak printsip musulmanskogo prava), *Şahbazov Ramiz Fizuliyeviç*
29. “İslam Ceza Hukukunda İçki İçme Suçu, İspatı ve Cezaları”, (Upotrebleniye spirtnogo napitka v musulmanskom ugolovnom prave: Dokazatelstvo vini i vidi nakazaniya) *Nuriyev Ahat Damiroviç*
30. “İslam Ceza Hukukunda Bir Suç Çeşidi Olarak Hırsızlık”, (Kraja kak vid prestupleniya v musulmanskom ugolovnom prave), *Nuriyev Ahat Damiroviç*
31. “İslam Ceza Hukukunun Dini ve Felsefi Temelleri”, (Religiozno-filosovskiye osnovı musulmanskogo ugolovnogo prava), *Petrovski Anton Vladimiroviç*

32. “İslam Ceza Hukukunda Suç Ortaklığı. Karşılaştırmalı Sorular”, (Souçastiye v musulmanskome ugovnom prave. Voprosi komparativizma), *Salimgareeva Albina Rifovna*
33. “İslam Hukukunda Ceza”, (Institut nakazaniya po musulmanskome pravu), *Radjabova Emiliya Şahabutinovna*
34. “İslam Ceza Hukukunda Suçun Tasnifi”, (Klassifikatsiya nakazaniy po musulmanskome ugovnomu pravu), *Radjabova Emiliya Şahabutinovna*
35. “İslam Ceza Hukukunda Cezadan Muaf Tutulan Durumlar”, (Osvoboždeniye ot nakazaniya v musulmanskome ugovnom prave), *Radjabova Emiliya Şahabutinovna*
36. “İslam Ceza Hukukunun Kaynağı Olarak Kıyas”, (Kıyyas kak istoçnik musulmanskogo ugovnogo prava), *Manna Ammar Abdul Karim*
37. “İran Ceza Hukukundaki Klasik İslam Hukuku Cezaları”, (“Klassičeskiye” nakazaniya v musulmanskome ugovnom prave İrana), *Radjabova Emiliya Şahabutinovna*
38. “İslam Ceza Hukukunda Bazı Ta'zir Cezaların Tasnifi ve Özellikleri”, (Ob osobennostah kvalifikatsiyi nekotorih prestupleni kategoriyi tazir v musulmanskome ugovnom prave), *Manna Ammar Abdul Karim*
39. “İslam Ceza Hukukunda Kısas ve Diyet”, (Prestupleniya kategoriyi “Kısas” i “Diyat” v musulmanskome ugovnom prave), *Govenko Sergey Aleksandroviç-Kononkova İna Vasilyevna*
40. “İslam Ceza Hukukunda Ev Soyma Suçu ve Sorumluluğu”, (Ugovnaya otvetstvennost za razboy v islamskome ugovnom prave), *Manna Ammar Abdul Karim-Bukalerova Lüdmila Aleksandrovna*
41. “İslam Ceza Hukukunda Cezalandırma İlkeleri”, (K voprosu o printsipah nakazaniya v musulmanskome ugovnom prave), *Radjabova E. Ş.*

42. “İslam Ceza Hukukunda Had Cezaları”, (Prestupleniya kategoriye “Hudud” (Hadd) v musulmanskoy ugolovnoy prave), *Kononkova Nina Vasilyevna-Govenko Sergey Aleksandroviç*
43. “Doğu Ülkelerinin Hukuk Sistemlerinde İslam Ceza Hukukunun Temelleri ve Özellikleri”, (Osobennosti formirovaniya musulmanskogo ugolovnogo prava v protsesse stanovleniya pravovih sistem stran vostoka), *Manna Ammar Abdul Karim*
44. “İslam Ceza Hukukunun Kaynakları Arasında Öğretinin Yeri ve Etkisi”, (Nekotoriye aspekti stanovleniya doktrin sredi istočnikov musulmanskogo prava), *Manna Ammar Abdul Karim*
45. “İslam Hukukunda Kişinin Hayatına ve Sağlığına Karşı İşlenmiş Suçlar”, (Prestupleniya protiv jizni i zdorovya ličnosti v musulmanskoy ugolovnoy prave), *Manna Ammar Abdul Karim*
46. “İslam Ceza Hukukunun Kaynağı Olarak Kur’an”, (Koran kak istočnik musulmanskogo ugolovnogo prava), *Manna Ammar Abdul Karim*
47. “Klasik İslam Hukuku Doktrinde Yargı: Teori ve Pratik”, (Sudebnaya vlast v klassičeskoj islamskoj pravovoy doktrine: Teoriye i praktika), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç*
48. “İslam Hukukunda Tasarlama Suçu”, (Fiktsiyi v islamskoy prave), *Tonimov Oleg Vladimiroviç*
49. “İslam Hukukunda Mesken Soyan Kavramı ve Sorumluluğu”, (Ponatiye kvartirnoy kraji i otvetstvennost za ee soverşeniye po musulmanskoy prave), *Zaynalov Marat Şamileviç*

F. İNSAN HAKLARI

1. “İslam Hukuk Sisteminde Kişilerin Bireysel Hakları”, (Liçniye prava çeloveka v musulmanskoy pravovoy sisteme), *Leonova İ. V.*

2. “İslam Hukukunda Eşitlik İlkesi”, (Prinsip ravnopraviya v musulmanskome prave), Leonova İrina Vladimirovna
3. “İslam ve İslam Hukukunda Genel İnsan Değerleri”, (İslam, musulmanskoye pravo i obşçeçeloveçeskiye tsennosti), *Bikova Elena Viktorovna*
4. “İslam, İslam Hukuku ve Genel İnsani Değerler”, (İslam, musulmanskoye pravo i obşçeçeloveçeskiye tsennosti), *Bikova Elena Viktorovna*
5. “İslam Hukukunda İnsan Özgürlüğü ve Temel Hukuki Düzenlemeler”, (Osnovniye pravoviyeye aktı i institutı prav i svobod çeloveka v musulmanskome prave), *Gadjiyev Murtuzali Magomedoviç-İbragimov Ahmed Muslimoviç*
6. “İslam Ülkelerinde İnsan Hakları Uygulamasının Özellikleri”, (Spetsifeçeskiye çerti realizatsiyi prav çeloveka v islamskih stranah), *Vereşak Aleksandr Nikolayeviç*
7. “İslam’da Kadının Hukuki Durumu”, (Osobennosti pravovogo polojeniya jeñşini v İslame), *Amirov M. G.*
8. “İslam’da İnsan Hakları Kavramı ve Uluslararası Hukukunun Öne Çıkan Gelişmesi”, (İslamskaya kontsepsiya prav çeloveka i progressivnoye razvitiye mejdunarodnogo prava), *Goryan Ella Vladimirovna*
9. “İslam Hukukunda Birey Hukuku ve Kişisel Yükümlülükler”, (Konstitutsionniy printsip edinstva prav i obazannostey liçnosti v musulmanskome prave), *Zubkova Vera Sergeevna*

G. İKTİSAT

1. “İslam Hukuku mu veya Müslüman Hukuku mu? (İktisadi Hükümlerle İlgili Sorular Kapsamında)”, (İslamskoye ili musulmanskoye pravo”K voprosu o pravovih aspektah finansov”), *Bekkin Renat İrikoviç*

H. SİGORTA

1. “İslam Hukuku ve Sigorta”, (Musulmanskoye pravo i institut strahovaniya), *Bekkin Renat İrikoviç*
2. “İslami Sigorta (Tekafül)”, (İslamskoye strahovaniye (Takafül)), *Bekkin Renat İrikoviç*
3. “İslam Hukukunda Hayatın ve Sağlığın Korunması”, (Ohrana jizni i zdorovya v musulmanskom prave), *Hasanov Fidel Zagiroviç*

İ. BORÇLAR HUKUKU

1. “İslam Hukuku Bağlamında Ticari ve Diğer Sözleşmeler”, (Forvardniye i drugiyе derevativniye dogovori v kontekste musulmanskogo prava), *Eriaşvili N. D.-Apalikov N. C.*
2. “İslam Hukukun Uygulaması Olarak Bazı Temel Akitlerde ve İnsan Özgürlüğünde Fikirlerin Sınırlandırılması”, (Prelomleniye idei nekotorih osnovnih pravovih aktov i institutov prav i svobod çeloveka v zerkale musulmanskogo prava), *İbragimov A. M.-Gadjiyev M. M.*

J. EŞYA HUKUKU

1. “İslam Hukukunda Mülkiyet: Dini İlkeleri Yasal Yorumlama”, (Musulmanskoye pravo sobstvennosti: Yuridiçeskoye osmısleniye religioznh postulatov), *Sükiyaynen Leonid Rudolfoviç*
2. “İslam Hukuku ve Fikri Mülkiyet: Modern İslam Hukukçuların Görüşleri”, (Musulmanskoe (İslamskoye) pravo i intellektualnaya sobstvennost: Vzgladı sovremennih musulmanskih pravovedov), *Yuşmanov P. N.*
3. “İslam Hukukunda Mülkiyet İlişkilerinin Hukuki Çözümü”, (Pravovoye regulirovaniye imuşestvennih otnoşeny v musulmanskom prave), *Makaziyeva Zara Dautovna*

K. BANKACILIK

1. “İslam Hukuku Uygulanan Ülkelerde Faizsiz Bankacılığın Özellikleri”, (Osobennosti bankovskih operatsiy v stranah s musulmanskim pravom), *Gurina L. A.*
2. “Ortadoğu Ülkelerinde Finansal Sistemin Yasal Düzenlenmesi Olarak İslam Hukukunun Teorisi”, (Teoritiçeskiye načala musulmanskogo prava- kak osnova pravovogo regulirovaniya finansovoy sistemi blijnevostoçnih stran), *Gazizova R. G.*
3. “İslami Olmayan Sistemde İslam Finansmanın Meşruiyeti”, (Legitimnost islamskogo finansirovaniya v neislamskih yurisdiksiyah), *Kudraşov Vladislav Vasilyeviç*
4. “İslam Hukukunda Uluslararası Finans Anlaşmalar”, (Mejdunarodniye finansoviye sdelki, v musulmanskome prave), *Vişnevsky Petr Nikolayeviç*

L. MEZHEPLER

1. “İslami Hukuk Düşüncesi Olarak Mezhepler”, (Mazhabı-şkolı islamskoy pravovoy misli), *Arsanukayev M. S.*
2. “İslam Hukukunda Mezhepler ve Kaynakları”, (İstoçniki i doktrinalniye şkolı musulmanskogo prava), *Artemov Vladislav Yüryeviç*
3. “İslam Hukukunda Mezhepler/Ekoller ve Kaynakları”, (İstoçniki i doktrinalniye şkolı musulmanskogo prava), *Artemov Vladislav Yuryeviç*
4. “Sünni İslam Hukuk Okulları (Mezhepleri)”, (Musulmanskiye pravoviye şkolı sunnitskogo tolka), *Rahmatullin Rafael Yusupoviç*
5. “İslam’da Mezhepler”, (Mazhabı v İslame), *İsmailov Aleksandr Şahbasoviç*
6. “İslam Hukukunda Hanefi Ekolü: Erken Dönem Hukuki Anlaşmazlıklar ve Çatışmalar”, (Hanafitskaya şkola musulmanskogo prava: Protivoreçiya i raznoglasiya v ranney musulmanskoy yurisprudentsiyi), *Ahmedov Aybek Şuhratoviç*

7. “Kazan İmparatorluğu Üniversitesi İslam Hukukunun Temellerini Araştıran Profesör Mirza Aleksandr Kazem-Bek’in Muhtasarül Vikaye veya Vikayanin İhtisarı Araştırmaları. Hanefi Ekolü Hukuk Düşüncesi Çerçevesinde İslam Hukuku Öğretimi (1945 y)”, (İssledovaniya osnov musulmanskogo prava professorom kazanskogo imperatorskogo universiteta Mirzoy Aleksandrom Kazem-Bekom v trude” “Mühteserül-Vikgayet” ili sokraşönniy kurs Vikgayet, kurs musulmanskogo zakonovedeniya po şkole hanefidov) (1845 g)), *Nuriyev A. G.*
8. “Sünni İslam Hukukunun Oluşumu”, (Slojeniya musulmanskogo (sunnitskogo) prava), *Hanmagomedov Y. M.*
9. “İslam ve Rus Hukukunda Küçüklerin (Buluğ Çağına Ulaşmayanın) Evlilik Sorunu”, (K voprosu v vozraste nesovershennoletnih, vstupayuşih v brak po rossiskomu i musulmanskomu pravu), *Zinçenko A. P.*
10. “Şii İslam Hukukunda Adalet Kavramı”, (Şiitskiye kontsepsiyi pravosudiya v islamskom prave), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç*
11. “İslam Hukukunda Hanefi Ekolü”, (Hanefitskaya şkola v İslamskom prave), *Minniahmetov R. A.*
12. “Ebu Hanife’nin Öğretisinde “İrca” Konusu ve İslam Hukuk Sisteminde Algılanış Sorunları”, (Uçeniye Abu-Hanifi ob irca i problema sistemnogo vospriyatiya printsipov musulmanskogo prava), *Bolgova Viktoriya Vladimirovna*
13. “İslam Hukukunun Temel Okulları ve Kaynakları”, (İstoçniki i osnovniye instituti ugolovnogo prava), *Kilmetova Renata Rafikovna-Tagayev Marat Eddisonoviç*

M. İSLAM HUKUK TARİHİ

1. “İslam Hukuk Kavramının Oluşumunun Temel Aşamaları”, (Osnovniye etapy stanovleniya kontsepsiyi musulmanskogo prava), *Tsmay Vasiliy Vasilyeviç-Tayilov Rabadan Zakaryayeviç,*

2. “İslam Hukukunun Dağıstan’a Gelişi ve Sabitleşmesi”, (Proniknoveniye i utverjdeniye musulmanskogo prava v Dagestane), *Aşurbekova A. A.*
3. “Kabardey- Balkar Cumhuriyetinde Modern ve İslam Hukuk Düşüncesinin Doğuşu”, (İdeologiçeskiy fundament vozrojdeniya obiçnogo i musulmanskogo prava v Kabardino-Balkariyi), *Babiç İ. L.*
4. “İslam Hukuk Tarihinde Hukuk Doktrinin Rolü”, (Rol pravovoy doktrini v istoriyi musulmanskogo prava), *Vasilyeva A. A.*
5. “XVI Asır Osmanlı İmparatorluğu Hukuk Sistemi İle İlgili Türk ve Batı Tarihi Yazıları”, (Turetskaya i zapatnaya istoriografiya o pravovoy sisteme Osmanskoy imperiyi XVI v), *Kalmanoviç Darya Vladimirovna*
6. “İslam Hukukunun Oluşma Tarihi”, (İstoriya stanovleniya musulmanskoy pravovoy sistemi), *Fedina A. S.-Egorov K. B.*
113. “Volga İdil Bulgarları’nda İslam Hukukunun Oluşumu ve Gelişim Tarihi”, (İstoriya razvitiya musulmanskogo prava sredi voljskih bulgar), *Muhamedşin R. M.-Muhamadeev A. R.*
7. “İslam Hukukunun Doğuşu”, (Genezis musulmanskogo prava), *Maved Sandra Omarovna*
8. “İslam Hukuk Tarihinde Modernleşme Dönemi”, (Period Modernizatsiyi v istoriyi musulmanskogo prava), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç*
9. “VII-XIII Asırlarda Arap Hilafetinde İslam Hukuku”, (Musulmanskoye pravo v arabskom halifate VII-XIII veka), *Bobraşova A. A.*
10. “İslam Ülkelerinin Anayasasının Modernleşmesinde Hukuki Yorumlamanın Pratik Manası”, (Praktiçeskoye znaçeniye tolkovaniya prava v modernizatsiyi zakonodatelstva musulmanskih gosudarstv), *Nedilko Yuliya Viktorovna*
11. “İslam Hukukunun Oluşması: Ortaçağ Uzmanın Düşüncesi”, (Stanovleniya musulmanskogo prava: Razmışleniye mediyevista), *Varyaş İrina İgorevna*

12. “İslam Hukuku Oluşmasında Tarihsel Değerler”, (O nekotori istoričeski aspektah stanovleniya islamskogo ugovolnogo prava), *Şahbazov Ramiz Fizuliyeviç*
13. “Aragon Krallığının Arşivinden Kraliyet Tüzüklerinde İslam Hukuku”, (Musulmanskoye pravo v korolevskih gramotah iz arhiva Aragonskoy koronı), *Varyaş İrina İgorevna*
14. “Eğitim Sisteminde Dinin ve İslam Hukukunun Tarihsel Yeri”, (İstoričeskoye mesto religii i musulmanskogo prava v sisteme obrazovaniya), *Usmanova T. R.*
15. “XVI Asır Genel Hukuk Bağlamında İslam Hukuku ve Aragon Krallığı Hukukunun Etkileşimi”, (Obıçnoye pravo v kontekste vzayimodeystviya korolevskogo i musulmanskogo prava v Aragonskoy korone XIV v), *Varyaş İrina İgorevna*
16. “XIV Asırda Aragon Krallığında İslam Hukuku ve Kraliyet Hukuku Arasındaki İlişkiler”, (Vzayimodeistviye musulmanskogo i korolevskogo prava v pravovom prostranstve Aragonskoy koronı XIV v), *Varyaş İrina İgorevna*
17. “İslam Hukuk Tarihinde Mecelle”, (“Macalla” v istoriyi musulmanskogo prava), *Gaysina Liliya Tanzilevna-Nuriyev Ahat Damiroviç*
18. “Başkurdistan Cumhuriyeti Zaki Validi Adlı Milli Kütüphanesinde İslam Hukuku İle İlgili El Yazmalar”, (Rukopisniye po musulmanskomu pravu v fönde natsionalnoy biblioteki respubliki Başkortostan im. Zaki Validi), *Salih Nadir Ramileviç*

N. İSLAM HUKUK METODOLOJİSİ

1. “İslam Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki Musulmanskogo prava), *Popova İrina Alekseevna*
2. “İslam Hukukunun Önemli Kaynaklarından Biri Olarak Sünnet”, (Sunna kak odin iz vajneyşih istoçnikov İslamskogo prava), *Hanmagomedov Y. M.*
3. “İslam Hukukunda İctihad”, (İctihad kak institut musulmanskogo prava), *Bekova Ayna Tamerlanovna*

4. “İslam Hukukunun Ana Kaynakları”, (Genetiçeskiye istoçniki musulmanskogo prava), *Rahmatullin Rafael Yusupoviç*
5. “İslam Hukukunun Yardımcı Kaynakları ve Onların Tasnifi”, (Vspomogatelniye istoçniki musulmanskogo prava i ih klassifikatsiya), *Minniahmetov Rim Ahmetoviç-Nuriyev Bulat Damiroviç*
6. “İslam Hukukunun Doktrinel-Normatif Kaynakları”, (Doktrinalno-normativniye istoçniki musulmanskogo prava), *Abdurazakov Ahmed Abdurahmanoviç*
7. “İslam Hukukunun Kaynakları Arasında Kur’an’ın Yeri”, (Mesto Korana v sisteme istoçnikov musulmanskogo prava), *Ahkubekova Jannat Dargayevna*
8. “İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Kur’an”, (Koran kak istoçnik musulmanskogo prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*
9. “İslam Hukukunun Kaynakları ve Kavramları”, (K voprosu o ponatiyi i istoçnikah musulmanskogo prava), *Yakubenko Konstantin Yuryeviç*
10. “İslam Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki musulmanskogo prava), *Fomin Oleg Yevgeniyeviç*
11. “İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Öğreti”, (Doktrina kak istoçnik musulmanskogo prava), *Ostroumov Sergey Vladimiroviç-Ostroumov Nikolay Vladimiroviç*
12. “Ortaçağ İslam ve Anglo-Sakson Hukukunda Kıyas Metodu”, (Metod analogiyi v srednevekovom slamskom i anglosaksonskom prave), *Uçuyev Z. A.*
13. “Şii İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Akıl”, (Akl kak istoçnik musulmanskogo prava şiiitskogo napravleniya), *Valiyev Gurban Zakir Oğlı-Nagih Sergey İvanoviç*
14. “İslam Hukukunda İctihadın Yeri”, (Mesto içtihada v musulmanskom prave), *Rahmatullin Rafael Yusupoviç*

P. İSLAM HUKUK SOSYOLOJİSİ

1. “İslam Hukuku: Sosyal ve Hukuki Uygulamalar”, (Musulmanskoye pravo: Nekotoriye sotsialniye i pravovıye indikatori), *Çirkin Vinyamin Evgenyeviç*
2. “Rus ve İslam Hukuk Sistemi: Hukuki İlişkileri”, (Pravovaya sistema v Rossiya i musulmanskoye pravo: Aspektı sootnoşeniya), *Akimova Natalya Viktorovna*
3. “XIX-XX. Asırlar Rus İmparatorluğunda İslam Hukuku: Araştırmak mı, Uygulamak mı, Entegre Etmek mi?”, (Musulmanskoye pravo v Rossiskoy İmperiyi na rubeje XIX-XX v. : İzuçeniye, primeneniye, iskoreneniye), *Usmanova Dilara Mirkasımovna*
4. “İdil Volga Bulgarları’nda Moğollar Öncesi Hukuk. Süreklilik ve Değişkenlik”, (Pravo Voljskoy Bolgariyi domongolskogo perioda. Voprosı preemstvennosti i retsepsiyi), *Muhamadeev A.*
5. “İslam Hukuku: Teorik Hukuki Analiz”, (Musulmanskoye pravo: Teoriko-pravovoy analiz), *Tjalilov Emin İsrafil Oğlu*
6. “Kuzey Kafkasya’nın Rusya’ya Dâhil Olması Sorunu. Kuzey Kafkasya’da İslam Hukukunun Yürürlüğe Konması ve Bunun Özellikleri”, (K voprosu o vhojdeniyi Severnogo Kavkaza v Rossiyu. Osobnosti zarojdeniya i funktsionirovaniya musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze), *Rasskazov Leonid Pavloviç*
7. “Modern Şartlarda İslam Hukuku”, (Musulmanskoye pravo v sovremennih usloviyah), *Hutuyev İ. H.*
8. “XVII-XVIII Asırlar Arasında Dağıstan Toplumunun Hayatında Şeriat Hukuku ile Örf ve Adet Hukuku Arasındaki İlişkileri”, (Sootnoşeniye şariata i adatov v jizni gorskogo obşestva Dagestana XVII-XVIII vv), *Abdullayev Magomedzapir Nurmagedoviç-Koloyeva Leyla Ahmetovna*
9. “Tataristan'da XVIII-XIX Asırlarda İslam Hukuku ve Etnokültürel Hukuk Eğitimi”, (Musulmanskoye pravo- istoričeski slojivşiyisa v XVIII-XIX vv. Etnokulturniy komponent yuridičeskogo obrazovaniya v Tatarstane), *Usmanov Timur Ravileviç*

10. “XVI-XX Başına Kadar Başkurtların Yerel Hukukunda Rus Hukukunun Etki Oranı”, (Sootnoşeniye norm rossiskogo zakonodatelstva, şariata s normami obıçnogo prava başkir v XVI- načale XX vekov), *Kunafina İrina Rimovna*
11. “İslam Hukuk Kavramı ve Onun Bilimsel Hukuk Sistemdeki Yeri”, (O ponatiyi islamskogo prava i ego meste v naučno-pravovoy sfere), *Aliyev İlham Malik Oğlu*
12. “İslam Hukuk Öğretisi: Hukuk ve Din İlişkisi”, (Doktrina musulmanskogo prava: Korrelatsiya pravovih i religioznih načal), *Djalilov Emin İsrafil Oglu*
13. “İslam Hukukunun Temel Kaynakları. İslam Ülkelerinin Hukuk Sistemine, Batının İslam Hukukunu da Roma-Cermen ve Anglo-Sakson Hukuk Ailesine Etkisi”, (Osnovniye istoçniki prava musulmanskoy pravovoy semyi. Vliyaniye vesternizatsiyi na pravoviye sistemı musulmanskih stran i islamizatsiya na strani Romano-germanskoy i Anglosaksonskoy pravovih semey), *Rasskazov Leonid Pavloviç*
14. “Çeçenlerin Hukuk Kültüründe İslam ve Gelenek Hukuku”, (Adatskoye i musulmanskoye pravo v pravovoy kulture çeçentsev) *Saydumov D. H-Okkayeva Z. C.-M.*

R. İSLAM HUKUK FELSEFESİ

1. “İslam Hukukunun Felsefi ve Dini Temelleri ve Özellikleri”, (Filosovsko-religiozniye osnovı i osobennosti musulmanskogo prava), *Abdullayev Elşan Elşad Oglu*

S. MUHAKEME USULÜ HUKUKU

1. “Arap Halifeliğinde Mahkeme ve Yargıtay Sistemi İlkesi”, (Osobennosti sudebnoy sistemı i sudoustroystva Arabskogo halifata), *Satayev Anar Fatahoviç*
2. “İslam Hukukuna Göre İspat ve Özellikleri”, (Osobennosti dokazıvaniya po musulmanskomu pravu), *Gusenova Patimat Arislanaliyevna*

T. ZEKÂT

1. “Klasik İslam Hukukunda Zekât”, (Zekat v Klassiçeskom Musulmanskom prave), *Nuriyev Bulat Damiroviç*

2. “Zekât Vergi mi yoksa Dini Bir Borç mu?”, (Zekât: nalog ili religioznaya obazannost?), *Bekkin Renat İrikoviç*

U. VAKIF

1. “İslami Sosyal Bir Kurum Olarak Vakıf: Tarihte ve Modern Zamanda”, (Vakıf kak institut musulmanskogo grajdanskogo prava: İstoriya i sovremennost), *Tsmay Vasily Vasilyeviç*
2. “XIX Asırda Osmanlı İmparatorluğunda ve Dağistan’da Vakıf”, (“Vakf v Dagestane i Osmanskoy imperiyi XIX v), *İbragimova Patimat Abdusalamova*

V. MUHTELİF KONULAR

2. “İslam Hukukunun Temel Parçası Olarak Şariat”, (Şariat kak osnovopolagayuşaya çast musulmanskogo prava), *Hutuyev İ. H.*
2. “Dini Hukuk Geleneği. İslam Hukuku”, (Religioznaya pravovaya traditsiya. Musulmanskoye pravo), *Kozlov Timur Leonidoviç*
3. “Dini Hukukların Bir Çeşidi Olarak İslam Hukuku”, (Musulamanskoye pravo kak raznovidnost religioznogo prava), *Kangezov Marat Ruslanoviç-Rasskazov Leonid Pavloviç*
4. “Özel Hukuk ve İslam”, (Çastnoye pravo i islam), *Gorşunov Denis Nikolayeviç*
5. “Şariat Hukukunda “Niyet” Kavramının Anlamı ve Dini-Hukuki Düzenlemelerdeki Rolü”, (K voprosu o ponatiya “niyya” i ego roli v sisteme religiozno-pravovogo regulirovaniya şariata), *Bizükov Sergey Nikolayeviç*,
6. “İslam Hukuku”, (Musulmanskoye pravo), *Kozlihin İgor Yuryeviç*
7. “Dini Hukuk Ailesinde İslam Hukukunun Yeri ve Rolü”, (Mesto i rol musulmanskogo prava v religioznoy pravovoy semye), *Strugova Y. V.*

8. “İslam Hukukunda Genel Ahlakı ve Adabı Koruma Kavramı”, (Konstitutsionnoye zakrepleniye ponatiya “zaşıta npravstvennosti” v musulmanskoy prave), *Popoviç Polina Stepanovna*
9. “Geneleneksel İslam Hukuku Anlayışı”, (Traditsionnoe İslamskoye pravoponimaniye), *Sigalov Mihayıl Konstantinoviç*
10. “İslam Hukuk Sisteminde Küvvet Kullanmama ve Sınırlı Kullanma İlkesinin Gelişimi”, (Evolütsiya printsipa neprimeneniya silı ili ugrozı siloy v musulmanskoy sisteme prava), *Muflihanova Daniya Ravilevna*
11. “İslam Hukuk Sisteminde Din, Hukuk İlişkisi İle İlgili Genel Sorular”, (O nekotorih obşih voprosah sootnoşeniya norm religiyi i prava v musulmanskoy pravovoy sisteme), *Ahkubekova Jannat Dargayevna*
12. “İslam Hukukunda “Müttefiklik”, (Tovarişestvo v musulmanskoy prave), *Asabayev H.C.*
13. “Terörizme Karşı İslam Hukuku”, (İslamskoye pravo protiv ekstremizma), *Petrişev V.*
14. “Rusya Federasyonu Hukukunda İslami Adalet Makamları”, (Organı islamskoi yustitsiyi v pravovom prostranstve Rossiskoi Federatsiyi), *Omarova Zarema Amirilavovna*
15. “İslam Hukukunda Girişimcilik İlişkilerinin Hukuki Çözüm Kaynakları”, (İstoçniki pravovogo regulirovaniya predprinimatelskih otnoşeni v islamskom prave), *Petrov Dmitry Anatolyeviç*
16. “İslam Hukuk Öğretisi ve Onun Modern Ölçütü”, (Musulmansko-pravovaya doktrina i ee sovremennoye izmereniye), *Rayanov Fanis Mansuroviç*
17. “İslam Hukuk Ailesinde Adetlerin Manası ve Rolü”, (Rol i znaçeniye obiçaya v musulmanskoy pravovoy semye), *Kiça Mariya Vyaçislavovna*
18. “İslam Hukuk Ailesi”, (Musulmanskaya pravovaya semya), *Kilinkarova V. İ.*

19. “Rusya Hukuk Sisteminde İslam Hukukunun Rolü”, (Rol musulmanskogo prava v Rossiskoy pravovoy sisteme), *Bartenyev A. Y.*
20. “İslam Hukuk Sisteminin Özellikleri”, (Nekotoriye osobennosti musulmanskoy pravovoy sistemi), *Plahti Elena Vladimirovna*
21. “İslam Hukuku Kavramına Doktrinel Yaklaşım”, (Doktrinalniy podhod k opredeleniyu musulmanskogo prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*
22. “Modern ve Dini Vergilerle İlgili Tatar Yenilikçilerin (Ceditçiler) Görüşleri”, (Tatarskiye djadidı o sootnoşeniye religioznih i svetskih nalogov), *Zaripov İslam Zaripoviç*
23. “Küreselleşen Şartlarda İslam Hukuku”, (İslamskoye pravo v usloviyah globalizatsiyi), *Dubovik O. L.-Reriht A. A.*
24. “Milletlerarası İslam Hukuku: Tanıma Sorunu”, (Musulmanskoye mejdunarodnoye pravo: Problema identifikatsiyi), *Nuriyev Damir Bulatoviç*
25. “İslam Hukukunda İcma'nın Rolü”, (Rol konsensusa v musulmanskoy pravovoy semye), *Vinogradova Olga Pavlovna-Kargapoltseva Nadejda İgorevna*
26. “Rusya Dışındaki Ülkelerde Din Özgürlüğü Açısından Miras Vasiyeti Sistemi”, (İnstitut uslovnogo zaveşaniya v zarubeşnih stranah v kontekste svobodı veroisповedaniya), *Muhametzaripov İlşat Amiroviç*
27. “İslam Hukukunun Kaynakları”, (K voprosu ob istoçnikah musulmaskogo prava), *Jarov Sergey Nikolayeviç-Kadiri Muhammad*
28. “Ortaçağ'da Geliştirilen İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Kur'an-ı Yorumlama Yöntem ve Teknikler”, (Formirovaniye osnovnih sposobov i pravil tolkovaniya Korana kak istoçnika musulmanskogoprava v period srednevekoviya), *Nedilko Yuliya Viktorovna*

29. “XIX Asrın İkinci Yarısında Çeçenistan’da İslam Hukukunun Yürürlüğe Sokulması ve Özellikleri”, (Osobnosti retsepsiyi musulmanskogo prava Çeçne (vtoraya polovina XIX veka), *Saydumov Djambulat Hamidoviç*
30. “Dağıstan’da İslam Hukuku Kurallarının Yerleşmesi”, (Utverjdeniye norm musulmanskogo prava v Dagestane), *Musayeva A. G.*
31. “Doğuda İslam Hukukunu Gelişmesine Dair Bazı Görüşler”, (Nekotoriye aspektı razviiya musulmanskogo prava v stranah arabskogo vostoka), *Magomedova Risalat Magdibegovna-Nurmagomedov İdris Gadjimusayeviç*
32. “İslam Hukukunda Önemli Normatif Belge Olarak Medine Vesikaları (622 h)”, (Medinskoye soglaşeniye (622 g) kak odin iz vajneyşih normativnih dokumentov islamskogo prava), Galiullina Svetlana Dmitriyevna, Nuriyev Bulat Damiroviç
33. “İslam Hukuku ve Genel Hukukta, Hukuk ve Ahlaki İlkelerinin Oranı”, (Sootnoşeniye norm morali i prava v musulmanskome prave i obşem prave), *Ahmetova Albina Talgatovna*
34. “İslam Hukukunda Dini Birlik Kavramı”, (Religiozniye skrepi musulmanskogo prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*
35. “Modern Dünyada İslam Hukuku: Doktrin ve Pratik”, (Musulmanskoye pravo v sovremennom mire: Doktrina i praktika), *Zubets O. R.*
36. “İslam Hukukunun Özellikleri”, (Osobnosti musulmanskogo prava), *Rahmatullin Rafael Yusupoviç*
37. “İslam Hukukunu Anlama Problemleri”, (Problemi v ponimaniyi musulmanskogo prava), *Tavsultanov Suhrab Alhazuroviç*
38. “Terör İdeolojisinin İslam Hukuk Düşüncesine Yıkıcı Etkisi”, (Destruktivnoye vliyaniye ideologiyi terrora na pravovuyu semyu musulmanskogo prava), *Djanazyan Vaginak Graçikovviç*

39. “İslam ve Geleneksel Hukuka Aksiyolojik Bakış”, Aksiologiçeskiye aspekti musulmanskogo i obşego prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*

III. SEMPOZYUMLAR

A. MUKAYESELİ HUKUK

1. “İslam ve Geleneksel Hukukun Anayasaya Etkisi”, (Vozdeystviye obiçnogo i musulmanskogo prava na zakonodatelstvo), *Gakayev İ. A.*

2. “XIX Ve XX Asrın Başlarında Volga Bölgesinde, Rus Hukuku ve Şariat. Hukuk Kültürünün Özellikleri”, (Rossiski zakon i şariat v Povojjye XIX- načala XX vv: Osobnosti pravovoy kulturi), *Muhametzaripov İ. A.*

3. “Rus ve İslam Hukukuna Çocuk Edinme”, (Usinovleniye (sravnitelny analiz rossiskogo i musulmanskogo prava), *Gitinova M. M.*

4. “Rus ve İslam Hukuku: Dinlerarası Fikir Birliği”, (Rossiskoye i Musulmanskoye pravo: Mejkonfessionalny konsensus), *Djalilov Emin İsrafil Oğlu*

5. “İslam Hukukunda Milli Hukuk Sisteminin Oluşmasında Din Faktörünü Etkisi”, (Vliyaniye religioznogo faktora na stanovleniye natsionalnih pravovoh sistem v musulmanskoy sisteme prava), *Meşeryakova O. M.*

6. “İslam Hukukunun Kuzey Kafkasya’da Milletlerin Adalet Duygusuna Etkisi”, (Vliyaniye musulmanskogo prava na pravosoznaniya narodov Severnogo Kavkaza), *Dadaşev A. A.*

7. “Kuzey Kafkasya’da İslam Hukukunun Etkisi”, (Osobnosti deystviya musulmanskogo prava na Severnom Kavkaze), *Rasskazov L. P.*

B. İSLAM HUKUK TARİHİ

1. “İslam Hukukunun Kurumları ve Çeşitleri”, (Uçrejdeniya i vidı institutov ugovnogo prava), *Tsmay Vasiliy Vasilyeviç*

2. “İslam Hukuku: Hukuk Tarihi ve Teori Sorular”, (Musulmanskoye pravo: Voprosi teorii i istoriyi prava), *Hakimzyanova L.-Rahmatullin R. S.*
3. “Ortaçağ’da İslam Hukuku Kaynaklarından Olarak Kur’an’ın Gramer Açısından Yorumlanması”, (Grammatičeskoye tolkovaniye Korana kak istoçnika musulmanskogo prava v period srednevekovya), *Nedilko Y. V.*
4. “Emevi Halifeliği Döneminde İslam Hukukun Oluşması”, (Formirovaniye musulmanskogo prava v Omeядski period arabskogo halifata), *Dzeydov Salman*
5. “Hanefi Mezhebinin Kurucusu Olarak Ebu Hanifenin Hayatı”, (Jiznenniy put Abu Hanifi, osnovatela pravovoy şkoli – Hanefitskogo mazhaba), *Nadejdin A. V.*

C. İNSAN HAKLARI

1. “İslam Hukukunda Temel İnsan Hakları”, (Osnovniye sotsialniye prava çeloveka v musulmanskoye pravo), *Yuşmanov P. N.*
2. “İslam Hukukunda Kadın Hakları”, (Prava jenşin v musulmanskoye pravo), *Şaova D. Z.-Dzıbova S. G.*
3. “İslam Hukukunda Kişilerin Hukuki Statüsü”, (“Pravo liçnogo statusa” v musulmanskoye pravo), *Sattorov Şahboz-Nosirov Mehrob*
4. “İslam Hukukunda Cinsiyet”, (Genderniye aspektı v musulmanskoye pravo), *Sorokina G. S.*

D. CEZA HUKUKU

1. “İslam Ceza Hukukunun Kaynakları”, (İstoçniki musulmanskogo ugolovnogoye prava), *Manna Ammar Abdul Karim*
2. “İslam Ceza Hukukunda Arabuluculukla İlgili Bazı Sorular”, (Nekotoriye voprosi mediatsiyi v musulmanskoye pravo), *Romazanov A. A.*
3. “İslam Ceza Hukukunda Akıl Noksanlığı”, (Nevmenaymost v musulmanskoye ugolovnomoye pravo), *Bersey D. D.*

E. MUHTELİF KONULAR

1. “İslam Hukukunun Gelişiminde Modern Problemler”, (Sovremenniyе problemı razvitiya musulmanskogo prava), *İvanova M. N.*
2. “İslam Hukukunun Gelişmesi: Modern Eğilimler”, (Razvitiye musulmanskogo prava: Sovremenniyе tendentsiyi), *Mozgovaya L. V.*
3. “İslam Hukuku Kavramına Doktrinel Bir Yaklaşım”, (Doktrinalnıy podhod k opredeleniyu musulmanskogo prava), *Ahmetova Albina Talgatovna*
4. “İslam’ın Hukuk Anlayışı Sorunu”, (K voprosu ponimaniya musulmanskogo prava), *Çekuşkin Aleksandr Nikolayeviç-Kiçutkina Ekaterina Vitalyevna*
5. “İslam Hukukunun Kaynağı Olarak Sünnet”, (Sunna kak istoçnik musulmanskogo prava), *Abubakirova A. R.*

EK. 3. ÜNİVERSİTELER

1. Adıge Cumhuriyeti Devlet Üniversitesi
2. Amur Devlet Üniversitesi
3. Başkurdistan Devlet Üniversitesi
4. Belgorod Üniversitesi
5. Dağıstan Devlet Üniversitesi
6. Kuban Tarım Devlet Üniversitesi
7. Kuzey Batı Devlet Kurumu Akademisi
8. Kuzey Kafkasya Yüksek Okul Bilimsel Merkezi
9. M. V. Lomonosov isimli Moskova Devlet Üniversitesi
10. Moskova Devlet Dilbilimi Üniversitesi
11. Moskova Devlet Hukuk Akademisi
12. Moskova Ekonomi Yüksek Okulu
13. Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Üniversitesi
14. Rusya Bilimsel Akademisi Doğubilim Enstitüsü
15. Rusya Federasyonu Dış İşler Bakanlığı Diploması Akademisi
16. Rusya Federasyonu İç İşleri Bakanlığı Yönetim Akademisi Moskova
17. Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi
18. Rusya İç İşleri Moskova Üniversitesi
19. Samara Devlet Ekonomi Akademisi
20. San-Petersburg Devlet Üniversitesi
21. Saratov Devlet Hukuk Akademi
22. Stavropol Devlet Üniversitesi
23. Tataristan Cumhuriyeti Ş. Marcani İsimli Akademisi
24. Tataristan Sosyal Ekonomi ve Hukuk Bilimleri Akademisi
25. Uluslararası Devlet Kurumu ve Yönetim Enstitüsü
26. Ural Devlet Üniversitesi
27. Vyatka Devlet Üniversitesi
28. N. A. Nekrasov isimli Kostroma Devlet Üniversitesi

BİBLİYOGRAFYA

WEP sayfalar

www.eLibrary.ru

www.dissercat.com

www.edu.ru

www.igsu.ranepa.ru

www.iha.com.tr

www.sseu.ru

www.rudn.ru

www.dgu.ru

www.antat.ru

www.vokrugsveta.ru

www.adygnet.ru

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Alim BOTASHEV
Tez Adı	Rusya Federasyonunda İslam Hukuku Alanında Yapılan Akademik Çalışmalar
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Temel İslam Bilimleri
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	Prof. Dr. AliKaya
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) izni	☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama izni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin Veriyorum

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih :

